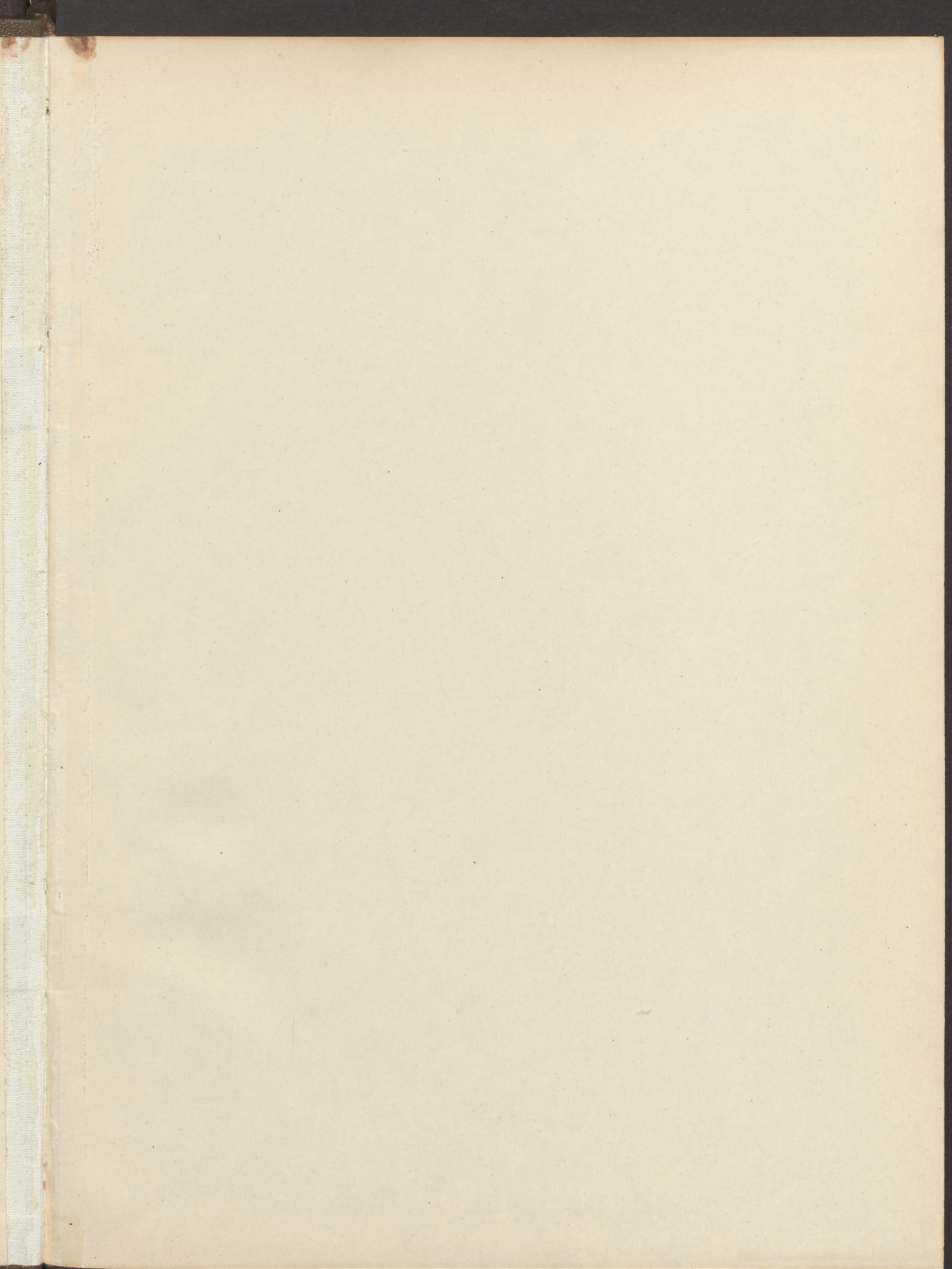

155.542

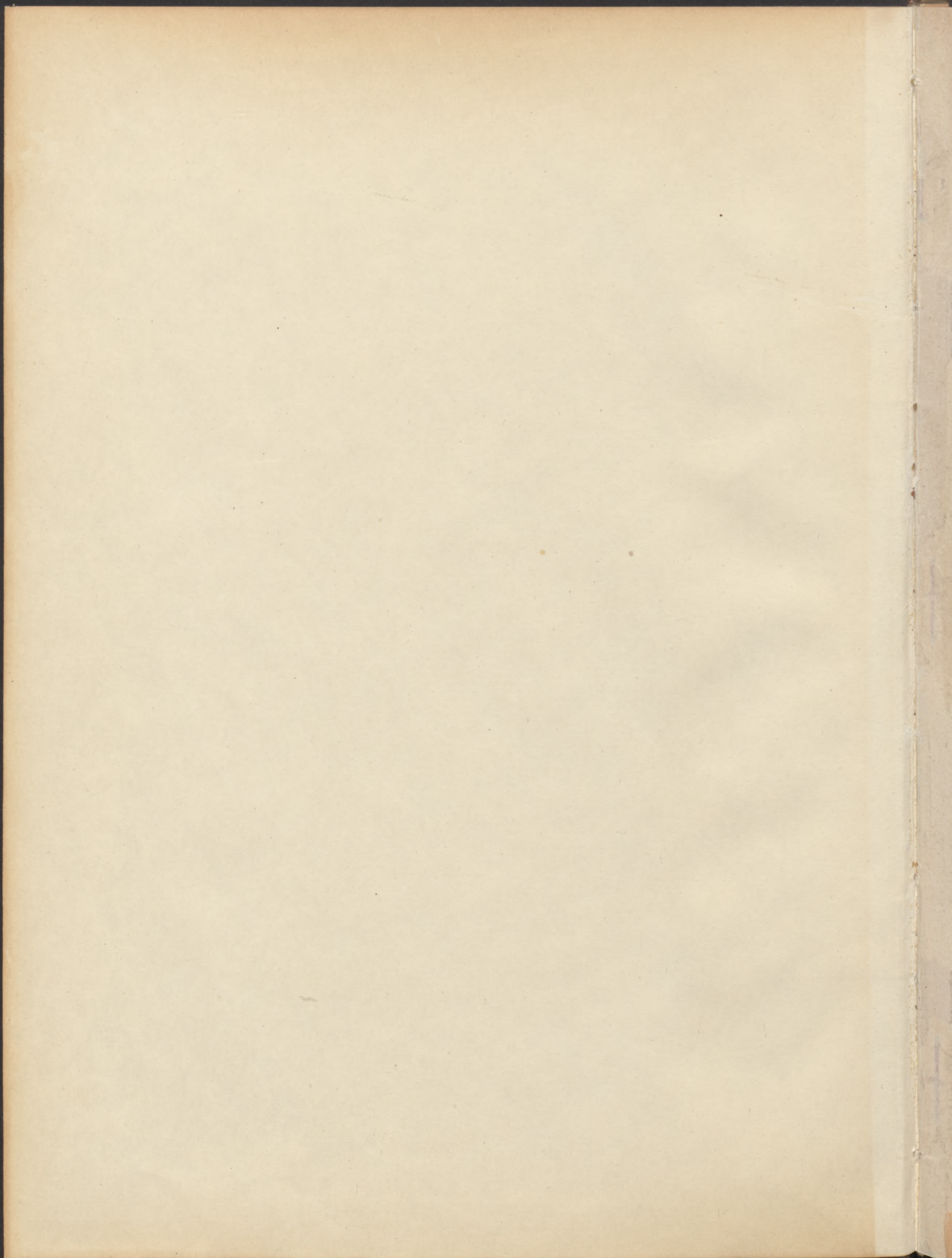

155.542

"Justitia est regnorum fundamentum"

A SZÉKELYEK RÉGI TÖRTÉNETE

és

LÓFŐ CSIKSZENTGYÖRGYI JÓSA JÁNOS

IRTA

CSIKSZENTIMREI DR. BALLÓ ISTVÁN

Ára: 5.-- P.

Utoljára szétosztott: 1942.

155542

ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVT.
Nővédeknapi
1948. évi 24962. sz.

Előszó.

1939. júniusban Nagy Árpád ny. irodai igazgató azzal lepett meg, hogy igen érdekes könyvet hozott hazulról Háromszékről. A régi székelyekről van benne szó, valami Sz. Nagy Gergely írta. A könyvet ifj. Jósza Jánosnak adta oda, ha visszakapja, nekem is átadja. Hát ezt a könyvet én nem is láttam.

1940. augusztus 4-én olvastam a Szegedi Új Nemzedékben ifj. Jósza János érdekes szómagyarázatait, melyeket házi előadás keretében tartott. 1940. év őszén, mikor ifj. Jósza János bíráló cikkei a dr. Rugonfalvi Kiss István könyvéről egymás után jelentek meg a "Hargitaváralja" folyóiratban, említette id. Jósza János, hogy a fia ifj. Jósza János bíráló cikkeihez hasonlólt olvasott a Nagy Árpád könyvében. Meg is kaptam tőle a könyv pontos címét: Elméletem nemzetünk eredetéről különöstekintettel a székelyekre. Írta Sz. Nagy Gergely I. II. k.

A Szotyori Nagy Gergely könyvének tartalmáról tehát itt Szegeden hárman tudtak: a két Jósza János és Nagy Árpád.

Elmult 1941. és ezzel ifj. Jósza János bírálata is véget ért dr. R. Kiss István könyvéről. Egy barátomat kértem fel, aki szintén foglalkozik a székelység régi történetével, hogy keresse meg azt a könyvet s mert épen id. Jósza János szerint e könyvben levő adatokhoz hasonlóknak ifj. Jósza János bírálatában is vannak, állapítsa meg, hogy áll ez a dolog. A barátom nem vállalkozott. Nekem kellett utánanézni.

Sz. Nagy Gergely munkáját először a fővárosi könyvtárakban /Országos Széchényi, Egyetemi és Fővárosi/ kerestem, de nem találtam meg. 1942. Máj. elején lementem Kolozsvárra, s ott az Erdélyi Múzeum könyvtárában mind a két kötetet megtaláltam. A könyvtár igazgatója dr. Valentiny Antal ur a Szotyori Nagy Gergely munkáját, a szegedi Somogyi Könyvtár vezetője Szőke Mihály könyvtárnok ur a Hargitaváralja folyóirat 1940. évfolyamát szívesen kölcsönözték át a szegedi Egyetemi Könyvtárnak.

Ifj. Jósza János Székely Őstörténelmünk kérdései c. cikkében azt írta, hogy évtizedek óta foglalkozik a székely történelemmel. /Hargitaváralja 1941. december 15-i szám 356. l./ A folyóirat olvasói tehát jogosan hitték, hogy a bírálatban felsorolt forrásmunkákat /Paulus Diaconus, Ravennai Guido, Jornandes, Luidprand stb./ mind olvasta, s megállapításai mind saját maga kutatásának eredménye. Némely Gyula dr. midőn ifj. Jósza János szómagyarázatait közölte, szintén nem gondolhatta, hogy ifj. Jósza János a szómagyarázatokat más-tól vette.

Ifj. Jósza János cikkeinek, szómagyarázatainak és Sz. Nagy Gergely könyvének összehasonlítása alkalmával ifj. Jósza János idézeteit, megállapításait és szómagyarázatait Sz. Nagy Gergely könyvében megtaláltam, azonban ifj. Jósza János Sz. Nagy Gergely nevét és könyvét a leg gondosabban elhallgattam.

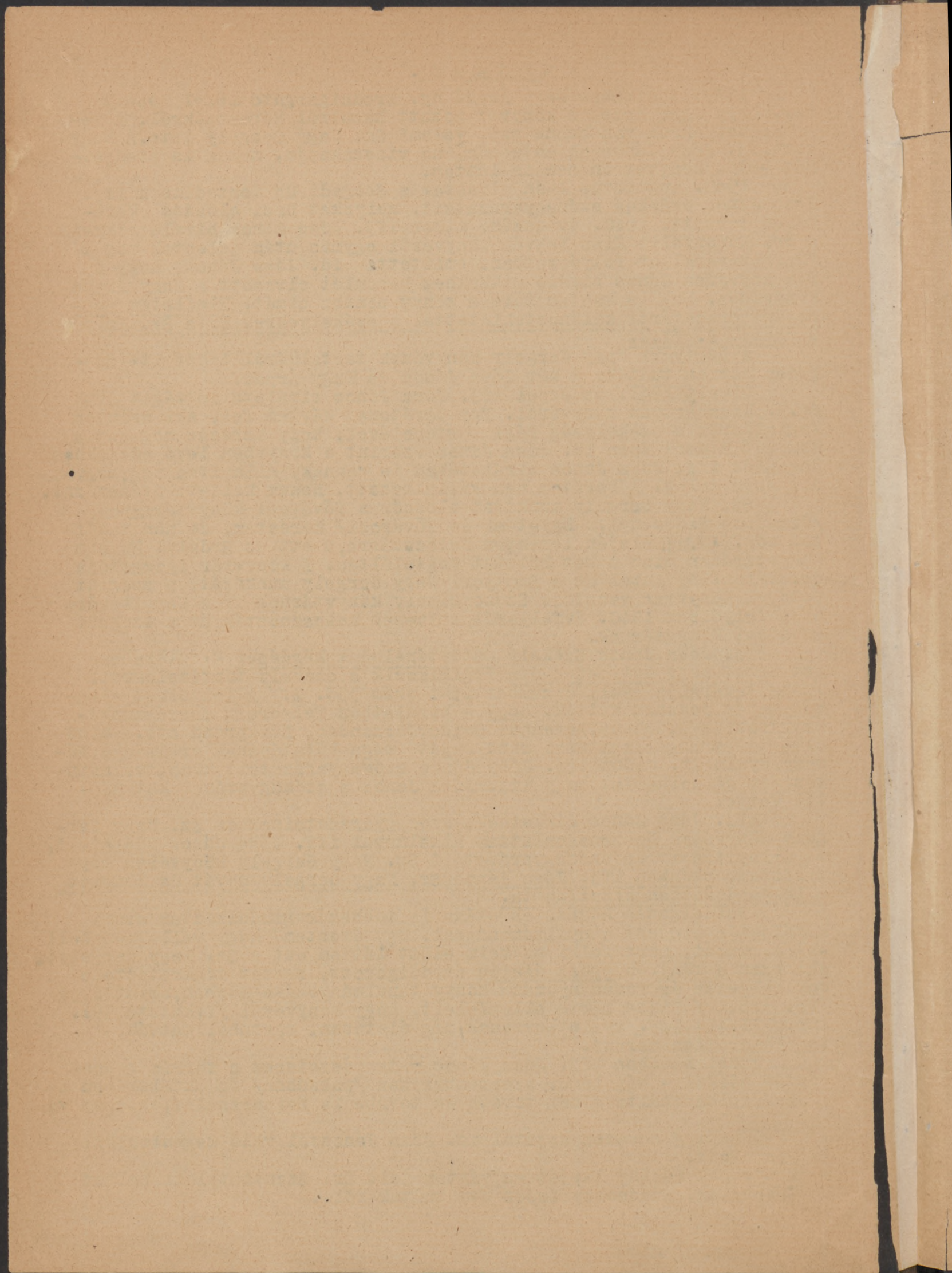
Feldőlgozás közben és utána is többször gondolkodtam azon, közöljem-e mindezt a nyilvánossággal. Úgy éreztem, hogy vállalnom kell ezt a munkát, mert lelki szemeim előtt láttam azt a Sz. Nagy Gergelyt, aki ezen a könyvén egész életén át dolgozott, szemét tönkretette a sok molyette és rossz nyomású könyv tanulmányozása közben, amint írja /II. 375. l./ Hiába kérte ellenfeleit, hogy könyvéről /I. kötete 391. lap. a II. 414. lap./ nyilatkozzanak, még életében, agyonhallgatták, - így ismeretlen maradt. ++

Ezzel szemben ifj. Jósza János - természetesen a forrás megnevezése nélkül - még 1942. szeptemberben /rabonbán/ és októberében is /Kain/ felhasználta s még tovább és tovább is felhasználná, hiszen va-

+/ Röviden így nevezem apjától id. Jósza Jánostól való megkülönböztetés miatt.

++/ Könyvének néhány lapját én vágtam fel. Dr. Szentkatolnai Bálint Gábor; dr. Szádeczky Lajos nem tudtak róla.

lóságos kincsébánya. Le kellett tehát lepleznem, hogy ennek vége legyen, s a nyilvánosság is tudja meg az igazságot. Ha nem teszem, talán sohasem tudják meg: mi az igazság.

Az I. fejezetben Némény Gyula dr. cikkét közlöm. A II-VI. és VIII. fejezet címét ifj. Jósza Jánostól vettem át a Hargitaváralja folyóiratból. Mivel ifj. Jósza János a IV. fejezetben azt írja, hogy birokra kelt a székelységnek a sásvári comitatusból a Székelyföldre való áttelepülési elmélete ellen, idézem meg nem nevezett forrását - id. Jósza Jánost. A VI. és VIII. fejezet közé a VII-et az erdélyi hét comitatus vitája miatt vettem fel. A IX. fejezetből lesz érthető ifj. Jósza János kedvezőtlen bírálata dr. v. Kiss István könyvéről. Kiegészíti ezt a meg nem nevezett forrás - Sz. Nagy Gergely - további kihasználása.

Most már áttérhetek az eddig ismeretlen Szotyori Nagy Gergely megismertetésére.

A Szotyori Nagy család híven példázza a székelység viharos történetét. A családi leszármazást Gergely őseitől Tamásig lehet felvenni, aki - mint szabad /libertinus/ - fordul elő János nevű testvérével a Bosta-féle 1652. ésszámlásban /Szék. Mkt. V. 206. l. / Családi hagyomány szerint a család Uvarhely-székből Pálfalváról vette eredetét /I. 171. l. / Tamásnak s a testvéreinek Jánosnak és Pálnak Bocskay István adott címeres magyar nemeslevelet Kassán, 1606. szeptember 8-án. Kihirdették Sepsiszentgyörgyön, 1607. március 31-én. A címer zöld alapon kék mezőben két, egymással szemben fordult, ágaskodó, koronás oroszlánt, ábrázol, melyek emberi fejbe szurt kardot tartanak. Külön sisakdisz nincs. Takarók: kék-arany, vörös-ezüst.

Tamás fia János, ezé Zsigmond, aki testvéreivel Istvannal és ifj. Péterrel mint nobilis /primor/ esküszik hűséget III. Károly királynak Alterjai báró Apor Péter, Sepsi, Kézdi, Orbán, valamint Miklósvár-szék főkirálybírája, elött 1713-ban. / dr. Székely Lajos Apor Péter br. verses művei és levelei II. 593. lap. / A családnak a szabad rendből a nemesi osztályba való jutása bizonyára az erdélyi fejedelmek korában a XVII. században történt, aminek csak egyetlen feltétele volt az, hogy a családfő még két lovast tudjon saját költségén kiállítani.

Zsigmond fia Mihály, ezé Zsigmond a Gergely nagyapja, kinek felesége Sepsizoltáni Czirjék Anna. Zsigmond fia Mihály Szotyori született 1787. szept. 29-én, felesége Ilyefalvi Séra Róza. Mihály gyermekei: Zsuzsa, Intze György kovásznai pap felesége, Sándor árvaszéki elnök, Róza, Intze György kovásznai pap felesége és Gergely.

- / A tudomány, szépirodalmi és társadalmi jellegű folyóirat kiadására 1936-ban Hargitaváralja helyi székely község /egyesület/ szegedi tagozata kapott engedélyt. Egy ideig /1936. szept. 26-1941. május 15./ a hasonló székely községek hivatalos közlönye volt. 1941. június 1-től az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata. Szerkesztője kezdettől fogva ifj. Jósza János, aki a község tudta és alapszabályszerű beleegyezése nélkül 1938-ban magának átvette meg a kiadói jogot.
- ++/ Ezek a szabadok azoknak a gyalogrendbelieknek utódai, akik az 1562.-i lázadás miatt székely nemességüket elvesztették. A lázadás igazán nem az elégedetlenség volt, hanem az, hogy egyes nemések /primorok/ bujtoztatására a Habsburg-ház javára János Zsigmondot akarták megbuktatni.
- +++/ Így írja le Csergheő Géza: Der Ungarische Adel Text. 439. lap. A címer rajza azonban a leírásnak nem felel meg. 15-21. Heft. /Tafel/ 323/Siebmacher:Grösses und allgemeines Wappenbuch /Pálmay József-né /Háromszék vármegye nemes családjai/a kardról hiányzik az emberfe, szerinte az "oroszlánok a jobb lábukon egy kivont kardért viselkednek". 337. lap. Utána közlöm a családi leszármazást, /335-336. lap/ a Gergely nagyapjáig, innen kezdve Esikmadarasi Bogáts Dénes után.

[Faint, illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

Gergely a historikus Szotyoron született 1843. március 7-én. Már 3 éves korában elvesztette anyját, 9 éves korában apját is. Gyámja eleinte Ilyefalvi Séra István honvéd százados volt, majd Komollói Sylveszter Dávid ügyvéd. Elemi iskolában Szotyoron és Ilyefalván járt. Gyermekkori emlékeiből kettőt jegyzett fel. "Gyermekkoromban - írja - a szülői háznál voltak sárgarézből öntött nap és hold alakok - hátul füllel-hihetőleg csótár disznak használva és ezeket apám, ki 1785-ben született, bálványnak nevezte". . . . I.156.l./ . . . "Még a múlt században is voltak olyan sugárral környezett napalakok sárgarézből öntve, melyekben a központ t.i. a napot képviselő és az emberi arc volt. Ezt bálványnak nevezték akkor, de volt ilyen bálvány olyan is, mely egyenlő negyed holdat ábrázolt, a homár oldalán emberi arcéllal. Minthogy a nap és hold Háromszék címerében is szerepelnek, ezen alakokat, minthogy /II. 407.lap/ a hátulsó oldalon fülekkel is bírtak, hihetőleg a lőfők és csótárok diszítésére használták, melyek családomban is, mint nemeseknél, akik szintén lovasok voltak, használatban voltak. Nekem ezek gyermekjátékaim valának, de a családi címerrel semmi kapcsolatban sem hozhatók." II.408.lap.l./

A másik emléke különösen érdekes: hogyan tanították akkor az írást. "Maga a tanulás sem mehetett valami sebesen - írja - ++/ ha elgondolom gyermekkori olvasás tanításomat, mely két telet vett igénybe u.i. az első télen egy sulyokról tanultam, melynek egyik oldalára a mester a nagybetűket bevészte és tintával a vésést megfeketítette, a második télen pedig a kis abc-t és az ab-ab-ot ráragasztotta a mester a sulyok másik oldalára és ez nyomtatva volt. A harmadik télen már tudtam olvasni és tanultam a Lácza kátét." I.231.lap.

Brassói diákkoráról kétszer emlékezik meg munkájában. Az I. 335. lapján elmondja, hogy az ő idejében a magyar collegiumokban a görög au-t aü-nek, az eu-t eü-nek olvasták, ők pedig brassói száz gimnáziumban af-nak, ef-nek. Hogy ez utóbbi a helyesebb, arról többször győződött meg a magyar collegiumban, mikor a verset verslábak szerint, tehát brassói módszerrel - kellett olvasni, eltérőleg a rendes tanítástól. A brassói olvasást azért tartja jónak, mert abban az időben / az 50-es években t.i. / a brassói görög keleti egyháznál az athosi kolostorból hozott görög papok lelkeszkedtek s alig kétségbe hozhatólag e papok adták az utasítást a tanároknak, kikkel baráti viszonyban éltek és a vizsgákra is eljártak. "Nekünk ugyan folytatja - a fagatásaikért kedves vendégeink nem voltak, de a jelenlétükre azért bizton számítottunk és féltünk tőlük." A másik emléménye 1854-ből való, amikor neki mint gyermeknek egy magyarosabb kalap viselését a rendőrség megtiltotta. II.341.lap.

A brassói száz gimnázium azért volt jó, mert megtanult németül. Innen tanulmányai folytatására átment a székelyudvarhelyi ref.kollégiumba. A komoly tanulást megzavarta Garibaldi 1859-ben, a csiki és háromszéki székely diákokat Garibaldi-láz fogta el: megfizetni az osztráknak 1849-ért. A csikszentmártoni róm.kat.gimnáziumból hárman / Csedő István, Dobay József, és Gál Endre / a székelyudvarhelyi ref.kollégiumból hatan szöktek ki Olaszországba és pedig Nagy Gergely és társai, köztük Tompa Sándor és Kapocsányi Mór, a későbbi fagarasmegyei alispán. Itt tanult meg olaszul és franciául.

±./ Ebből látszik, hogy a család tagjai a székely határőrségben /1764-1848/ mint huszárok szolgáltak. A családnak nem voltak már jogbágyai, s a család tagjai, mint egyházi nemesek/nobiles unius sessionis/ lettek huszárok.

++/ T.i. a régi róvásírásnál.

Olaszországi tartózkodásáról megemlékezik, de nem említi, hogy garibaldista volt"... még Olaszországban is jártam úgy - írja - hogy az orosz magyarnak ítélve, az utcán megszólította és még a fedezett csalódnak is alig tudtam hinni." /I. 301. lap./ Tudom már csak Olaszországban - írja egy más helyen - hogy hadi lábom az ő kiáltására mily kétségbevonhatatlan tanítást tett egy szócska is pl. részeges". I. 21. lap.

Ez a hadilábon való élet majdnem végzetes lett. Osztrák fogságba esett, de félévi raboskodás után kegyelmet kapott. Hazatérése után szotyori birtokán gazdálkodott és családot alapított, felesége Kökösi Kökösi Károly és illyefalvi Séra Honorata leánya Klára. E házasságból 3 leánya született: Ilona, özv. Dani Mihályné Szászvároson él, Anna hajadon Sepsiszentgyörgyön lakik és Julia Rednik Péterné, szintén sepsiszentgyörgyi lakos. Redniknének két gyermeke született Erzsébet özv. Csutak Álmosné, aki Kolozsvárt él és Endre, aki sepsiszentgyörgyi lakos. Csutakné fia Álmos Kolozsvárt él. Sz. Nagy Gergelyt kezdetben a közigazgatási pálya vonzotta, ezért letette a jegyzői vizsgát, de mégsem lett jegyző. Eladta szotyori birtokát, beköltözött Sepsiszentgyörgyre, ahol 5-6 évig a Háromszéki Takarékpénztárnál volt könyvelő. Orvosai tanácsára, mert a sok ülő munka ártott, birtokot vásárolt, Sepsiszentgyörgy határában, ott házat és gazdasági épületeket építtetett és gazdálkodott. Ezt a tanyát Gergelyfalva tanyának nevezték el s ezt a nevet ma is viseli.

Sz. Nagy Gergelynek a gergelyfalvi tanyán kívül még öt községben voltak birtokai. A birtokok kezelése sok gondnal, sok bosszúsággal járt."... " sok cseléd megcsalt - írja - álürügyek alatt pénzt kicsikart és ott hagyott, sokat kitelelttem ingyen és a munkaidő kezdésével ment el." /I. 129. alp./ Ő maga is megfogta az ekeszarvát. "A kapum előtt, kinn tanyán lakom, sáncos törvényhatósági út vonul el. Kimenve szántani reggel, lerakodtunk az út mellett a sáncon belül, kabolákat, vető magot, vizet, ételt, stb. a mint nálunk szokás és én jelnek, hogy arra boronáljunk letettem a sapkám." /I. 140. lap./ "Husz forintért néha három vásárt is meg kell járnom." Előszó III. lap.

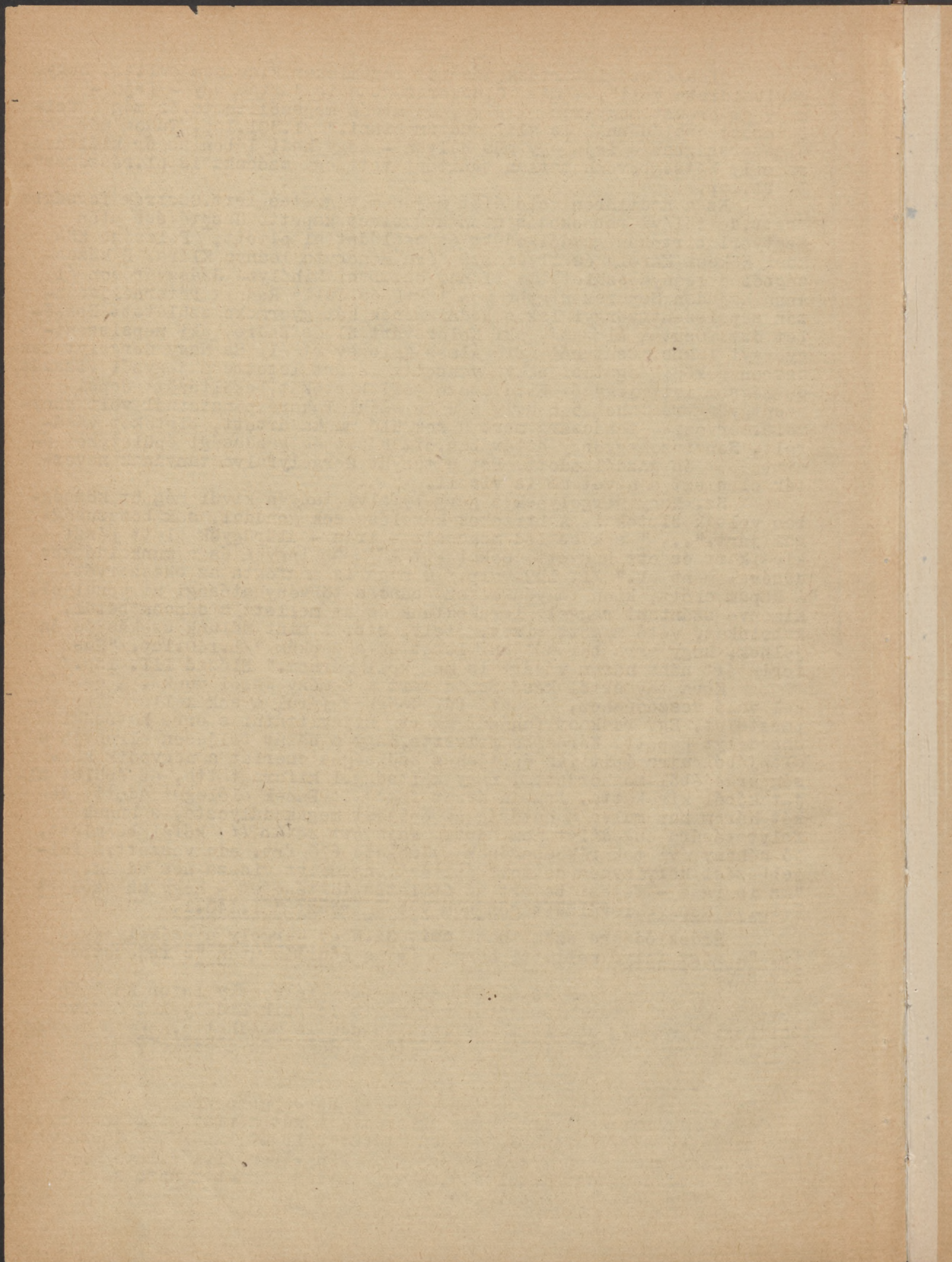
Kora tavasztól késő őszig tart a kemény mezei munka. A cselédekkel való vesződéshez, a testi fáradtsághoz járul a sok kellenetlen tapasztalat. Egy roskadt faházat akarta kijavíttatni s erre hatósági engedélyt kapott. Kérésébe felvette, hogy a házat teljesen elrontja s alapjából újra építi. Az építéshez szükséges cserfát a negyedik község erdejéből meghordatta, nagy költséggel kifaragtatta, az épület alját kőből kirakatta. Azután ácsot fogadott. Ennek előleget adott, de két három nap múlva a hatóság az építést megakadályozta, s annak folytatására engedélyt nem adott. Fája ott rothadt, kőfal beomlott, jó néhány évi takarékoságának gyümölcse 600 frt. oda veszett. A felbontási kérvényhez csatolt építési engedélyt vissza nem adták. "Az is igaz - fejezi be ezt az épületes történetet - hogy az azelőtt lefolyt képviselőválasztáson nem vettem részt" I. 140. l.

Érdeklődésre számíthat, amit Sz. Nagy Gergely a székelységről ír. "A négy folyó melletti haza a frank hódítás után." c. fejezetben olvassuk:

"Egy szóval van és él itt egy nemzet-féle, mely Isten különös jóvoltából és irgalmasságából még ma is létezik Erdély keleti havasai közt. Azt még senki sem mondotta és nem is mondhatta, hogy a magyar királyok kegyelméből élünk, vagy élünk eddig. Ez a székely nép."

+/ Még házassága előtt 1860-ban járt Oláhországban. "En most 38 éve jártam közöttük - írja - és akkor még a két népfaj /t. i. kozsán és mokán/ közötti különbség élesen rivott". /II. 69. lap./ "Harminchárom éve, hogy gazdasághoz kezdtem", írja könyvében, /I. 139. lap./ Mivel pedig minden adat arról szól, hogy könyvét 1903-ban adta ki, tehát 1868-ban kezdett gazdálkodni.

Ha a vaskancellárnak a mondását nézem, midőn ő egy értéktelen valamiért, nem volt hajlandó egy pomeraniai katona csontját is feláldozni, én sem tudok esetet a történelemből, hogy a Székelyföld érdekében valaha egy magyarnak egy szárcsontja eltörött volna. Aki tud, kérem szépen, tudasson róla. A székelyek ellen tett lépésekről tudok eleget ma is." /II. 174. lap./ Azután felhőzta, hogy gabonát a nagy szállítási költségek miatt nyugatra kivinni nem lehet, itthon pedig szeszt sem lehet főzni belőle. "Mondja meg nekem valaki - folytatja - bárki legyen az: 1. minő gabona faj az, amelyből az állam annyi minta-gazdasága után, egy jobb fajtát ajánlott megvételre és honosított meg itt a Székelyföldön?

Mondja meg bárki, melyik az a hus és tej-marha, amelyet az állam valaha csak ajánlott és meghonosítani igyekezett a Székelyföldön?

Mutasson valaki egy ipartelepét, amelyet az állam itt ezen a rideg Székelyföldön létrehozni igyekezett és segített? "II. 175. lap.

"Mutasson valaki egy kereskedelmi üzletágot, amit az állam létrehozni segített? Mutassanak egy §-t a törvénykönyvből, mely a Székelyföld különleges politikai, földművelési, ipari, kereskedelmi és hadi érdekeire tekintettel lenne?

Mutasson valaki a nagy közös hadseregből egy katonát a Székelyföldön, hogy a befizetett adókból valami ide is folyjon, bár határszél vagyunk?

Mutasson valaki az egész Székelyföldön, jóllehet az egész keleti határszél elfoglaljuk, egy ágyut, egy tüzért, vagy bár egy árász, vagy aknász katonát?

Nem mutat itt senki egy nép érdekében tett lépést is, ha néha valamit a kormányt pártoló képviselők tömeges szállításáért, amit lezárás és börtönözéssel is kivésznek és mi mégis élünk, ha minden szóért hatóság elleni kihágással büntetnek is, csak óvatosabbak leszünk és titkolózunk a magyar kémek előtt, mint nem rég tettük a németek előtt, de azért mégis vagyunk, voltunk és leszünk, bár úgy látszik nem a magyarság jóindulatából" II. 176. lap.

"Midőn az országot mindenfelé államvasutak szeldesték, mikor minden szász falut vasút hasított, akkor a Székelyföldnek még egy összeköttetés sem jutott. Megváltotta az ország a szászok dézsmáját, meg a papi fizetést, a székely fizessen a saját zsebéből. Az ország /II. 355. lap./ az ipart mindenütt segíyezi, csak azon kevés ipart, amivel a Székelyföld birt, ölte meg azzal, hogy piacát Oláhországot elzárta tőlünk és előlünk." II. 356. lap.

Sz. Nagy Gergely kora tavasztól késő őszig két kezével dolgozó gazda volt. Ősztől tavaszig övé volt a székelység multja. Ő maga írja az Előszó IV. lapján hogy évtizedekkel ezelőtt egyik-másik könyvtárból kapta a könyveket átolvasás végett. Nemcsak olvasta ezeket, hanem jegyzeteket is készített, melyek az évek folyamán úgy felszaporodtak, hogy alig birt azokban eligazodni.

A felhasznált több, mint szász forráslunka közt van a Pertzféle kiadvány is, a Monumenta Germaniae Historica. A német könyvkiadás remeke. Akkora könyvek és oly nehézek, hogy négyet alig bír el az ember. Ezeket csak Kolozsvárt használhatta, ahol az Egyetemi és Muzeumi Könyvtárban megvannak. De csak Kolozsvárt juthatott hozzá az unitárius kollégium levéltárában a Kovács István kéziratgyűjteményéhez, melyet Acta sicul. 1500-1600. címen idéz. I. 126. lap.

E két körülményből következtetni lehet arra, hogy téli időben gyakran megfordult Kolozsvárt. Csak itt volt alkalma a különböző forrásmunkákból jegyzeteit kiegészíteni új meg új anyaggal. Nagy segítségére volt ebben, hogy a görögöt és a latint, a franciát, németet és olaszt értette, sőt még zsidóul is tudott. A kolozsvári kutatás anyagi áldozatba is került s ő ezt is szívesen meghozta. A tudományos kérdéseket azután volt alkalma megvitatni Nagy Gézával, a Székely Memzeti Múzeum őrével, aki azután a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója lett.

Az évtizedeken át gyűjtött anyag egyre halmozódott, s ő még várt a feldolgozásával. Ennek körülményeit ő maga írja le az Előszó-ban.

"Régen szót adtam arra - írja - hogy én Hunfalvi Pálnak Magyarország. ehn. című művében a székelyekről tett állítását⁺ minthogy azok a valóságnak nem felelnek meg, meg fogom cáfolni.

Ez mind maradt. Akadályok s különösen szegénységem gátolták azt, hogy én hónapokig írjak, de már tovább alig hagyhatom gyengeségem s betegségemnél fogva, ha azt akarom, hogy meggyőződésemet mások is megismerjék.

Midőn Magyarország 1000 éves fennállásának megünneplése szóba jött, én azt reméltem, hogy eredetünk kérdése alkalomszerűleg egyik másik által tisztázva lesz, s így vártam másoktól, hogy nézeteimet helyettem mondják el.

Ez sem teljesült.

Igy kényszerülve vagyok azt magam megírni, bárha az írás nem mesterségem és nem is volt soha.

Nem mondhatom azt, hogy időm bőven van, mert időmet a pénzcsinálás, amire nagy szükségem van, igénybe veszi. Husz forintért néha három vásárt is meg kell járnom, azután a cselédfogadás is a nyakamon van.

Ma azonban mégis megkezdem az előszó írással, mert havazó lévén úgy sem tudok mit se csinálni, azután folytatom, a mint tudom."
.../III.lap./

"Gondolkoztam többször ezen munkáról, de mindannyiszor visszariadtam tőle. Még sógorom néhai Intze György /Kovácsnai pap/, ki ezen kérdéssel szintén sokat bajlódott, felhívott, hogy tegyem papírra, amit tudok, sőt ajánlkozott, hogy ha hozzá megyek és ha mondatolom, ő kész leírni az egész művet és ki is adni, de én arra nem érkeztem, hogy hetekig kerüljem a házamat."/IV.lap./

Akadály volt, hogy állításai alapja más munkában volt, de a forrást nem tudta idézni, minthogy nincs nála. Jegyzetei úgy felszaporodtak, hogy azokkal se bír, de nézetei nem változtak, mert a forrásokat ismerve állapodott meg ezekben.

"Ezen bizalmamat neveli az is - írja - hogy én a tiszta szent igazat akartam tudatni és azt is kerestem. Azon közmondást, hogy a hazug embert annyébb utolérni, mint a santa nyulat, - jól tudom és ez okán is csallóságban nem jártam.

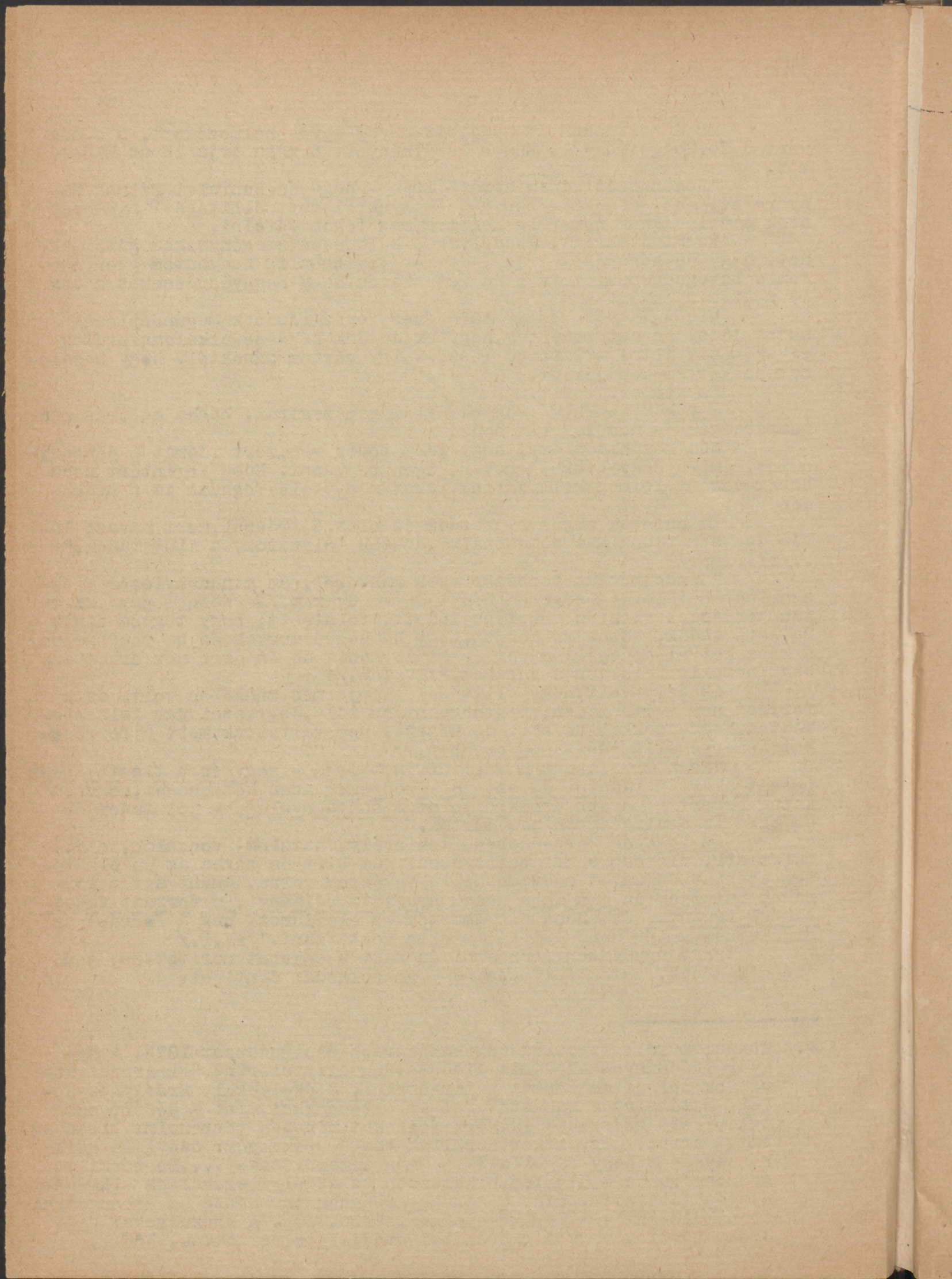
Az igazság keresésében, tekintély, hatalom, vonzalom, előítélet stb. előttem semmi befolyással nem bírt és bárha az én elméletem szerint én egyet mást másképen intéztem volna, amint azt a források mutatják én mindig a nekem nyújtott példányt, a forrást fogadtam el igaznak, és ahhoz alkalmaztam az elméletemet, nem a forrást az elmélethez, amint Hunfalvi Pál szokta volt tenni."/IV.l./

"Hogy ugyanazon forrásból én mást s egyebet meritettem, nem azt mit mások, azt a felfogás és a gondolkodás dönti el.

+./ Hunfalvy Pál: Magyarország ethnographiája. Budapest 1876. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Hunfalvy szerint "az Árpádi királyok telepíték azokat határ-örökül, székelyekül, Erdélynek keleti határaiira s ruházták fel kiváltságokkal, mint a később oda telepített szászokat is. Mert jóllehet nincsen történelmi bizonyosság arról, hogy mikor kerültek oda a székelyek: annyi látszik bizonyosnak, hogy megelőzték a száz településeket.... De bármily nyomosságu is - 379 lap. - különben az erdélyi székelyek alkotmánya és története: mint a köznagyarságnak egy része az ethnographiában külön helyet nem követelnek. "380. lap. A székelyeket Szent László, vagy legközelebbi utódjai telepítették. 383.l.

Csüréssel és cseveréssel csak nyakatekert igazságokat lehet elé állítani, nekem pedig ilyen célokban nem volt.

Minthogy előttem is csak azon forrásmunkák ismeretesei, mint mások előtt, az eredmény azonban /V.lap/ különbözik, amit abból nyertünk, - ezt a gondolkodásnak tulajdonítom - azon gondolkodásnak, mely a szétszórva levő anyagot összefoglalja. . . .

Midőn az eredményt szembe állítom a Hunfalviéval, akkor felhívom a gondolkodót, hogy most már döntsön a kettő között, saját esze, felfogása és belátása szerint - és válasszon az esze szerint. Én nem félek egy egészséges eszű ember döntésétől is. . . .

Nem tudom, mikor végezhetem be a munkát, bárha erős akarat-tal fogtam hozzá, hogy rövid időn bevégezzem. Azt sem tudom ki tudom-e adni, mert szegény ember szándékát boldog Isten bírja, de erre törekedtem, mert látom, hogy szükség van rá." /VI.1./

A kijelentéseiből megtudju, hogy a feldolgozáshoz még 1896. előtt hozzáfogott, hiszen anyaga annyi volt, hogy még ebből is megirhatta volna". . . . annyira biztam életemben - írja - hogy bárha ezzel 20 évvel ezelőt megirhattam volna, várhattam bátran másra." /I.15.lap.7

Sz. Nagy Gergely a "Prassói Lapok" nyomdájában nyomatatta ki könyvét az év megjelölése nélkül. Szinnyi József a könyv kiadásának évét 1891-re teszi. /Magyar írók élete és munkái IX.571.lap./ Ez azonban tévedés, mert a kiadás éve 1901.

Sz. Nagy Gergely az Előszó, Bevezetés és Történelmünk forrásai után 12 szakaszban tárgyalja elméletét. Az I. nyelvünk némely sajátságai és a színekkel foglalkozik: fehér, fekete, stb. melyek szerint az emberiséget felosztja. A II. az őskori népekről /szkithák, szákák, perzsák/szól. A III-nak tárgya a szkithák /népek, országok, folyók, hegyek/khéták, geták, és massagéták, a rokon népek s a fekete országok, folyók, hegyek, fehér és piros népek. A IV.-ik a hun nemzetet ismerteti alkotmányával, hadiszerkezetével, igazságszolgáltatásával, vallásával, nyelvével és ázsiai birodalmával együtt. Felsorolja a székelyek hun szokásait: a temetkezést, egybekelést, keresztelést, áldozást, kalákát, radinát, tetemre hívást: ebből a fejezetbe osztja be az írásról szóló részt és hun-székely rokonság bizonyítékait.

A V. érdekesen tárgyalja az ázsiai hun birodalom felbomlását a hunok vándorlását és az Európába jött hun népet. A VI.-ból megtudjuk Európa nemzetiségi és államkormányzati viszonyait a hun nép vándorlásakor, e korbéli népneveket s a korábbi népok maradványait. A VII-ben leírja a hun vándorlást, a négy folyó melletti hont és Szarmata-országot. A VIII. tárgya a hunok vonulása a négy folyó melletti hazában, a hun nemzet ismerete, Attila uralkodása és halála, végül a hun birodalom nyomai hazánkban. Ezzel végződik az első kötet. A II. kötetben a IX. szakaszban van a hun birodalom szétele, a hunok egyesülési kísérlete és újabb hun szövetség. A X. szakasz tartalma az avarok uralma, a frank háború és a négy folyó melletti haza a frank hóditás után. A XI. a honfoglalást és a csatlakozott nemzeteket tárgyalja. A XII. a magyar állammal foglalkozik: működése biztonságáért, a megállapított magyar állam, a magyar nyelv, művelődésünk eredete, végül Visszapillantás.

+/ Munkája II. 412. lapján dicséri Hunfalvyt, hogy negyed századdal átaltalmazta eszmáját. Hunfalvy könyve 1876-ban jelent meg.

[Faint, illegible text covering the majority of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

n
m
a
f
s
f
f
a
é
e

1
h
2
t
z
t
t
g
S
t
N
a
b
n
g

26

Sz. Nagy Gergely ezt írta munkájában 1901-ben: "Az üldözött népek /t.i. a magyarnak/ segélyére siet az erdélyi havasok között megszorult hun nép a székely." /II. 288.lap./

Dr. Rugonfalvi Kiss István 1939-ben az I.65.lapján: "A hun és avar telepek csatlakozása nélkül a honfoglaló magyarság nem lett volna képes Pannóniát és Dáciát meghódítani és olyan erőt kifejteni, mely nevét ismertté és rettegetté tette, az egész Európában."

Sz. Nagy Gergely tehát 38 évvel ezelőtt a források alapján megállapította a hun-székely leszármazást. Természetesen a finn-ugor kérdésben is más felfogást vallott és hirdetett, mint Hunfalvy Pál. A hivatalos álláspont a Hunfalvyé volt és ezért hiába remélte, várta Sz. Nagy Gergely véleményének cáfolatát. A cáfolatnál célravezetőbbnek tartották az agyonhallgatást. A hyontatott betűk a sok fáradtsággal készült műre nem jelentettek nyilvánosságot. Tudomást sem vettek róla. Munkájának egy-egy kötete itt-ott meglehet egyes háromszéki családoknál, elfeledve.

Munkájának sorsa jelképezi a székely sorsot, melynek nyomasztó voltát annyira átérezte..

"....kétségtelen - írja - /II. 395.lap./ - hogy a nagy hun nemzetnek, mely nemcsak vitézségével és fegyveres erejével hódította meg egykor a világot, hanem amely a szellemi téren is zászlóvivője volt a nemzetnek, mi / t.i. a székelyek/ egyenes utódai vagyunk.

Mi harc és mi küzdelem kellett ahhoz, hogy egy nemzet így felküzdje magát és mi szétvonás, ügyetlenség ahhoz, hogy oda tudjon sülyedni, ahol most mi állunk?

A keréknek öt fala van, mondja a közmondás és azok szerre fordulnak le és fel. Vajjon tudunk-e még sülyedni, vagy valahára megfordul az állapotunk? A végzet utjai kiszámíthatatlanok. Most vagyunk a fordulópontonál. Dolgozzék és kapaszkodjék mindenki ésszel és kézzel és bizonyára jobbra fordul sorsunk és nem leszünk mi is a világnak egy elhagyatott, egy elfeledett szegény koldus nemzete.

Annak a dicső nagy nemzetnek ily nyomorék ivadéka van.

En dolgoznom, de már keveset tehetek, mert tőlem letelt az é-
let javarésze, de munkám mellett nem szünök meg kérni a Mindenhatót,
hogy áldja, segítse, és védje nemzetünket."

Hatvannegyedik éves volt Sz. Nagy Gergely, midőn 1906. szeptember 23-án Sepsiszentgyörgyön meghalt. Földi maradványait haza vitték Szytyorba a szülőfalujába.

Midőn emlékéit kiemelem a feledés homályából, hálásan emlékezem meg azokról, akik segítségemre voltak.

Dr. Valentiny Antal ur az Erdélyi Múzeum és Egyetemi Könyvtár igazgatója, Szőke Mihály könyvtárnok ur, a szegedi Somogyi könyvtár vezetője és dr. Puskás Endre ur a Szegedi Egyetemi Könyvtár igazgatója a könyvek kölcsönözésében segítettek. Herepei János ur a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója, a családi összeköttetéseket kutatva fel. Csikmadarasi Bogáts Dénes ny. posta főfelügyelő ur, a Székely Nemzeti Múzeum tb. levéltárosa, a családfát a saját adatai alapján, az életrajzi adatokat Sz. Nagy Gergely leánya Julia Rednik Péterné. bemondása után állította össze. Dr. Boga Alajos, pápai prelátnak, kánonok róm. kat. statusgyűlési referens ur, a kolozsvári kutatásban támogatott.

Fogadják mindnyájan a leghálásabb köszönetemet.

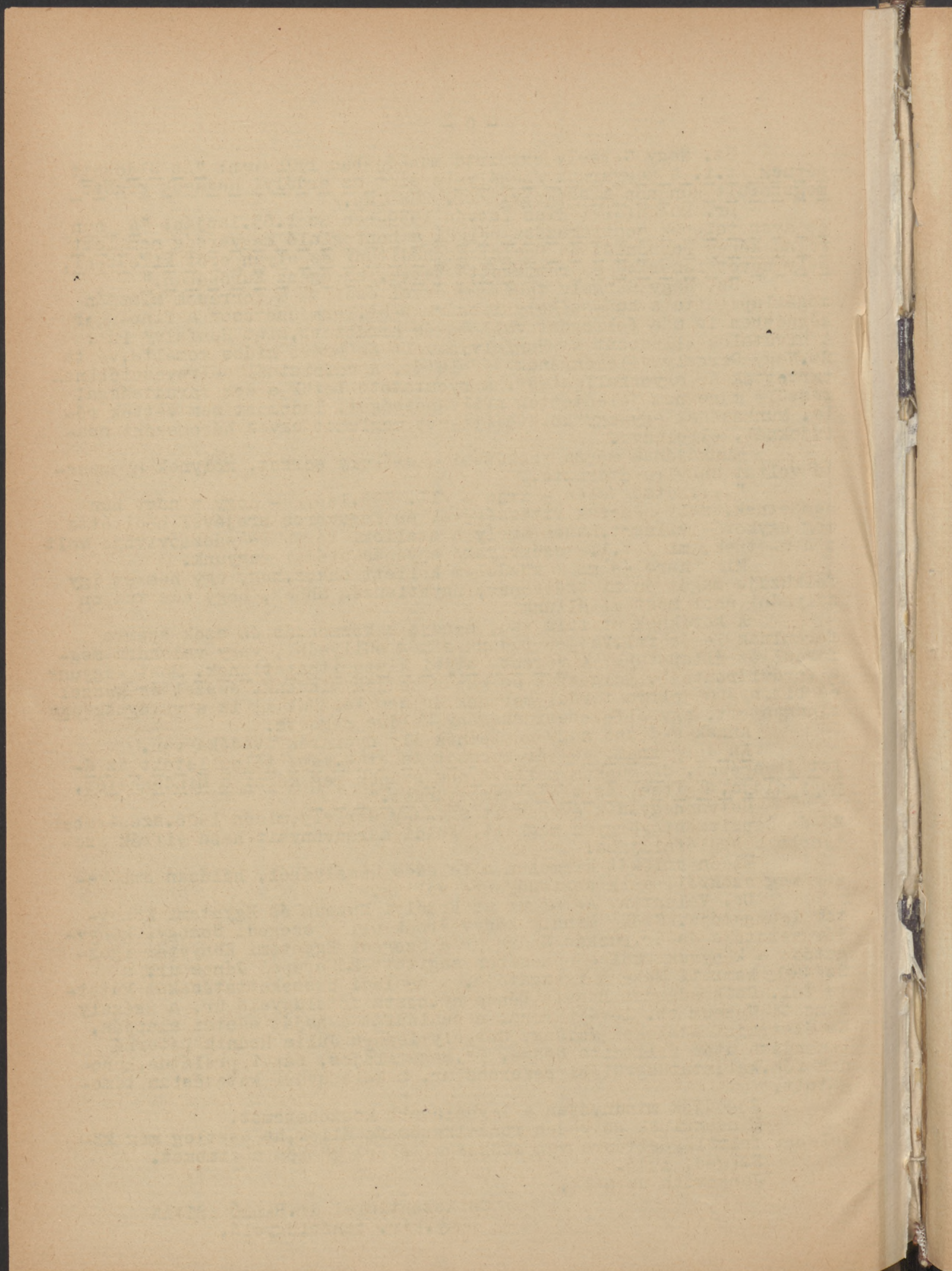
Mindenkinek szívesen rendelkezésére állok, ha esetleg még közelebbi felvilágosításra van szüksége, ezért közlöm a címetet.

Szeged, 1943.

Jankovich ucca 14.

Csikszentimrei dr. BALLÓ ISTVÁN
ny.kir. tanfelügyelő.

I.

Ifj. Jósa János szómagyarázatai.

A Szegedi Uj Nemzedék 1940. augusztus 4-i számában igen érdekes cikk jelent meg Némegy Gyula dr.-tól "Időszerű régiségek" fő-s "Szeged és a székely lexicon" alcim alatt.

"A napokban meglátogattam - írja - a Szegeden is ismert, budapesti író és előadóművész társaságában csikszentgyörgyi Jósa János tanárt, a Hargitaváralja szerkesztőjét. Munkaközben fogadt bennünket "munkahelyében". Látogatásunk emlékére számolok be ebben a rovatban, mert Jósa János mostanában már több mint egy éve is, valóban nagyszabású munkát folytat és nagyon "időszerű", sőt "legidősebb" régiségekkel "foglalkozik".

Várva várjuk Erdély visszatérését Szent István birodalmába. Erdélynek és a magyar Szent Korona gondolatának pedig a leghatalmasabb pillére a székelység, annak múltja, története s minden, ami a székely lélekkel összefügg. A magyar kultúrkincsnek ez olyan elmaradhatatlan kiegészítő része, olyan szerves alkotó eleme, hogy ennek napfényre hozatala, pontos meghatározása, gondos kicsiszolása, időszerű hozzáférhetőségének megkönnyítése a magyar fajnak általános, igen nagy érdeke. A székelyekkel kapcsolatos minden legkisebb tudományos megállapítás, az ősi gyökerek kiásása, az eredetiség kimutatása, a csodás gazdasági székely bányának tárnáiba való leszállás, soha nem látott, különleges drágakövei után való kutatás: szükséges, komoly, tudományos férfimunka. Ez a tevékenység még jobban, még vitathatatlanabbul lehorgonyozza Erdélyhez való jogainkat, az ősi magyar székely múltba.

Ennek a "hordképes" nagy, alapozási munkálatnak egyik szerény alkotó, író munkása Jósa János, aki már több mint egy éve ezeket a nagyon időszerű székely régiségeket hordja össze, régi kutatásait rendezzi a székelységgel kapcsolatos összes ismeret, rendszerezi, feltárja, a közeljövőben kiadandó nagy Székely Lexicon fundamentumát építi.

Erről a munkáról eddig már négy nagy budapesti lap is megemlékezett. Ezért Szegednek is fel kell figyelni rá.

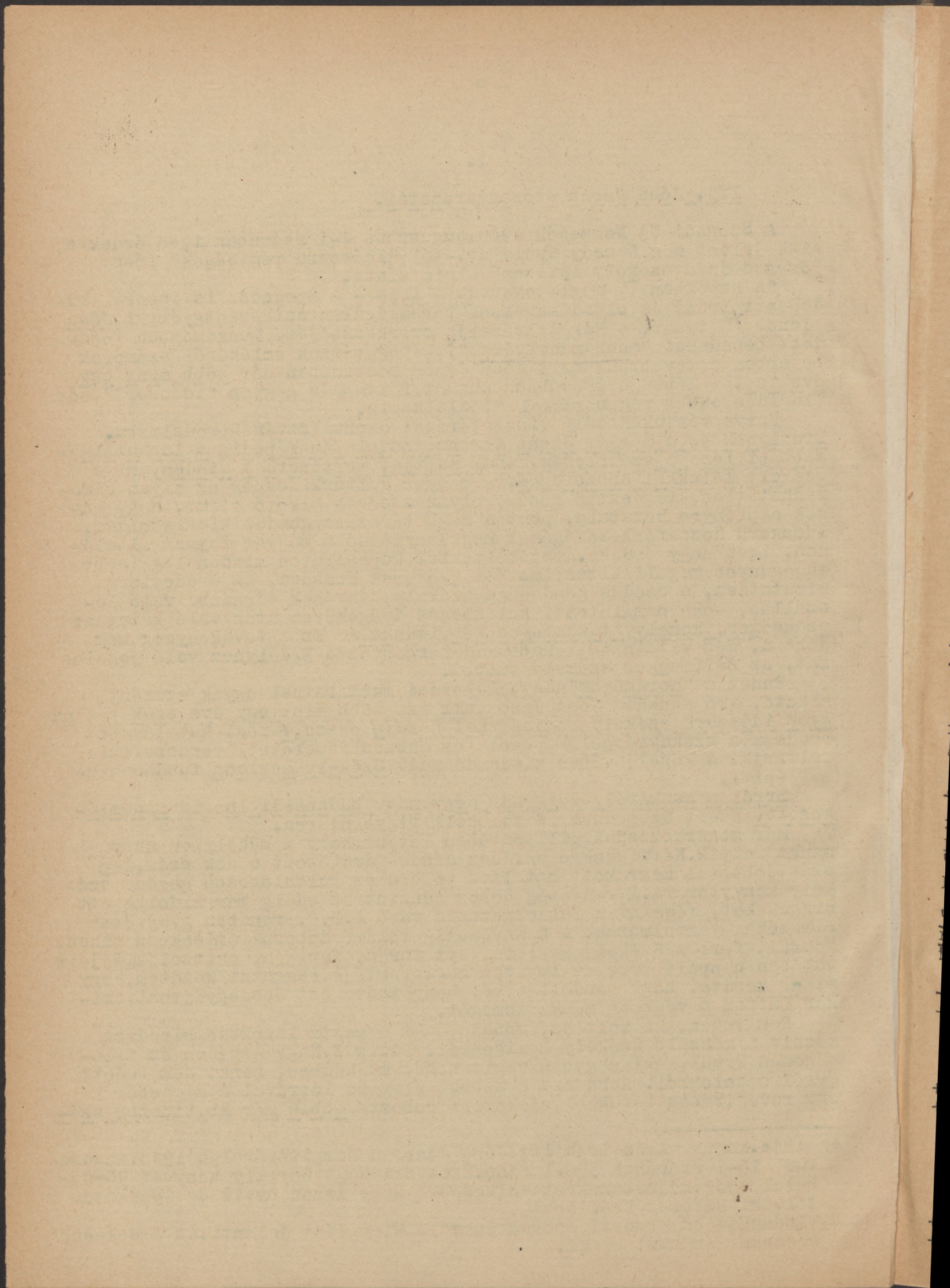
Már megérkezésünk pillanatában látjuk, hogy a műhelyben nagy munka folyik. Kérdecsünkre cs. Jósa János rámutatott a sok száz, meg száz dobozzal megrakott hatalmas polcra és különlegesen gazdag székely könyvtárára. A rengeteg doboz részint az eddig már kidolgozott cikkeket, részint a feldolgozásra váró A.B.C. rendben gyűjtött címszókat tartalmazza. A mennyezetig felérő dobozpiramisokban pihen, készül, forr a Székely lexicon, ezt furja, faragja, csiszolja, éjjelt valóban nappalá téve, a lexicon megteremtője. Faggatni kezdtem, hogy mikor kezdte, hogy gondolt erre, hogy tudta ezt összegyűjteni, amikor láttam a végzett munka tömegét.

Nem tudom, ki volt az, mondja, aki a pesti lapokban hiradást közölt a készülő Székely Lexiconról. Eddig Z. Nagy Árpádon és feleségemen kívül, aki nagyban segít nehéz munkámban, senki sem tudott erről a dologról. Nézd ezt a dobozt /levesz letrával a magasból egy rovásírásos betűvel címkézett dobozt/ ebben már kb. tízezer szé-

+/ 1940. május végén, írja ifj. Jósa János a Hargitaváralja 1940. augusztus 15-i számának 398. lapján. Szotyori Nagy Gergely könyvét körülbelül 1939. májusban kapta olvasásra Nagy Árpád ny. iroda igazgatótól, aki Háromszékről hozta.

+ Mindenütt az eredeti szövegben való kiemelést jelenti. Az érdekesebb részeket én huztam alá.

kely-hun szó áll feldolgozottan.* Ez volt az alap.

Miklósvári Gyenge József Dr. Udvarnok Antal és Dr. Erdélyi Lajosné hatalmas oklevél és szógyűjteményei alapján kezdtem meg a Lexikon írását. A XV. századtól kezdődően most már feldolgozottan sorakoznak a dobozaimban székely nagyjaink ezerszámokramenő életrajzi adatai is. Összeállítottam a teljes "székely nyelvtant" * és nehéz kutatásokkal és teljesen újszerű módszerrel feldolgoztam a székelység őstörténelmét. Most a nyáron fogom a Székely Lexicon szerkesztőbizottságát megalakítani országos jelleggel, mert hisz, bármennyit dolgozom is, ez nem lehet "egy" ember munkája. A Székelyföld néprajza, művészete, földrajza, történelme a kapcsolatos nyelvészeti ismeretek, életrajzok olyan tömege, hogy azokon dolgozhatnék egész életemben, talán még sem lennék kész. Lehetőleg tökéletes munkát akarok, és minél hamarabb. Tizenkét kötetre tervezem, de az eddigi munkaeredmény mutatja, hogy ez kevés lesz.

Kértem, hogy a Székely Lexiconnal kapcsolatos, érdekes kutatásaiból mondjon el néhányat.

- A székely nyelvtannal, szótannal sokat foglalkoztam mostanában. Eközben egészen különleges dolgokra bukkantam, amelyek a nagyközönséget is érdekelhetik. Átkutattam egy régi 1677-ből származó székely tanuvallomási jegyzőkönyvet, amelyből kitűnik, hogy a "malom" * és a "molnár" * szavak semmi közük sincs a német "mühle" x "müller" x szavakhoz. Szerintem ezek ősi eredeti hun szavak. Az említett jegyzőkönyv következetesen rágózott alakba is "molna"-t ír a "malom" x szó helyett.+++

- Ősi zamatas nyelvkönyvünk egyik szava az "elve" szó, amely okleveleinkben, helységneveinkben és a székely nép ajkán ma is él. "Olt-elve", "Ügy-elve" x stb. Nagyon érdekes, hogy eredetileg "Erdő-elve" /Erdély/, nem "Erdély" x a mai értelemben, hanem az "erdőntuli" Szereth felé eső rész.

Az oláhoktól kölcsönözöttnek hitt "kabala" "kanca" ősi hun szkyltha szó, hiszen Herodotos szerényes megfigyelés alapján írja, hogy a szkylthák a nőtény lovak "kaballys" x nak nevezik a maguk nyelvén.

De ősi szó a "ma" x/mén/ is, amely ... him lovat, paripát jelent.

Ezzel kapcsolom én a "magyar" x szó elenzését és jelentését is. Helytelen felfogás az, amely a honfoglalás idejében a már megtelepedett, ősi foglalkozó "székely" x elenzéssel szemben "ma" "most" - jötteknek, jövevényeknek: "magyar"-oknak nevezték. Árpád népet. De ha ez helytelen, mit jelent ez a szó "magyar"? x

Egyik székely oklevelében ++++/ ezt a kifejezést találtam "ma - tó - bérc, a disznyó és juhkosarak szomszédságában" x A "ma" x nyelvünkben kétségtelenül lovat jelent, amit bizonyít a székely "macsi" kicsi ló, csikó kifejezése.++++/A "ma-tó" szónak a másik

+/ Bizonyára tévesen néhai dr. Erdélyi Lajos helyett, csak neki lehetett hatalmas szógyűjteménye, mint a szegedi polg. isk. tanárképző főiskola kiváló nyelvész-tanárának, ki a budapesti egyetem c. rk. tanára is volt.

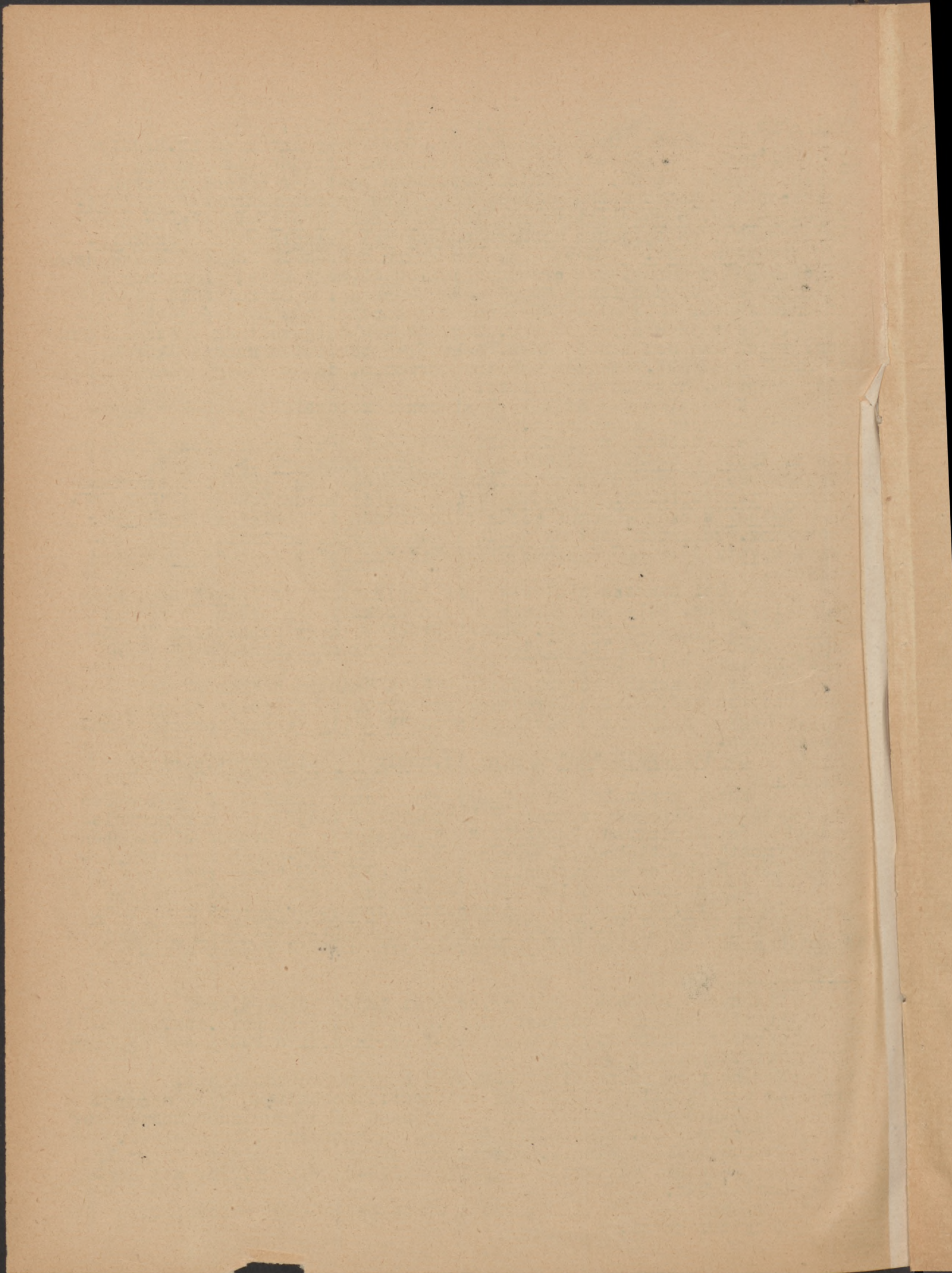
++/ Kár, hogy még nem jelent meg, mert nagyon érdekes lehet.

+++/ Az egri káptalan 1301-i oklevelében: ... molendinum quod nominatur Eburharthmolna dictum et secundum mobndinum, quod nominatur forkosmolna... Bodasamolna dictum... Jensuhmolna... Gahannmolna... Suprunymyklousmolna... molendinum Guchmolna nominatum "Nagy Imre: Ajóukori Okmánytár/megjelent 1878-ban/I.3.1. Ujat nem mondott tehát.

++++/ Kár, hogy nem nevezi meg ezt a bizonyos székely oklevelet.

+++++/ Helyesen macsi.

"tó" szógyökének eredetét kutattam és rájöttem+, hogy az rokon a dák nyelv "dō, dava" /tō, tava/ szávaival, mely nem vizet, hanem álló helyet, állást, szállást jelentett. Ezt igazolják a dák Patri-dava, Karsidava stb. helységnevek. Ez fennmaradt az ős jász-kun /hün/ mai helységnevekben is, mint pl. Jászárokszállás, Kisujszállás stb. A "ma-tó" ennél fogva "ló-telep-helyet", lószállást jelent, a juh-szállásnak, disznószállásnak megfelelően, amelyet a székely "juhkosár-nak" "disznókosárnak" x nevez ma is. Így szerintem a "magyar" szó "lovás népjövevényt" jelentene. Gondoljunk ezzel kapcsolatban a "lófő" kifejezésre is, amely lovas főembert jelent.

Sok figyelemre méltót mondott még el a Jósa János kutatá-saiból a hun, magyar, székely nemzet őstörténelmére és ezek egymás-közötti viszonyára vonatkozólag, amelyek mind megerősíthetnek bennün-ket azon szent meggyőződésünkben, hogy Erdély a mienk, nemcsak "tör-téneti" jogon, hanem "ősi jogon" is! ++/

Szotyori Nagy Gergely.

"Hazai krónikáink Álmos halálát Erdeelü-be teszik. Ez alatt az Etelközi ország értendő s nem a mai Erdély, mely nem az erdőn-tü-li, hanem az éppen erdőközötti ország." II. 209. l.

"Igazolva van, hogy mi székelyül azt a nyelvet beszéljük, amelyet a szkythák." I. 64. l.

".....nyelvünk a hun nyelv .... azon hun, mely a nyugati és keleti római birodalmat megrekítettette és azon hun, mely Ázsiá-ban évezredekig fennállott birodalmat alapított és mely, ha ma, mint egyenes leszármazóban csak a székelységet mutathatja is fel, de nagy multtal bir és a rekonaival ma is egy kis önállással bir.

Ezen hun nemzetet...fenntartotta a székelynép és nyelvében sem igen változott, mert attól megmentette az irodalma és külön bér-ces kis hazájában független alkotmánya, népuralmi és szövetségi ala-pon alapult államszervezete és katonai erényei" I. 197. l.

"A magyaroknak fekete Hunországba megtelepedése /877/ a két közeli rokon népnek egymás mellé s részben közzé lett megszállása, hívta életre a magyar és székely elnevezést, mely elnevezéseknek addig semmi értelmük sem lett volna, de melyek eddig nem is léteztek" II. 198. l.

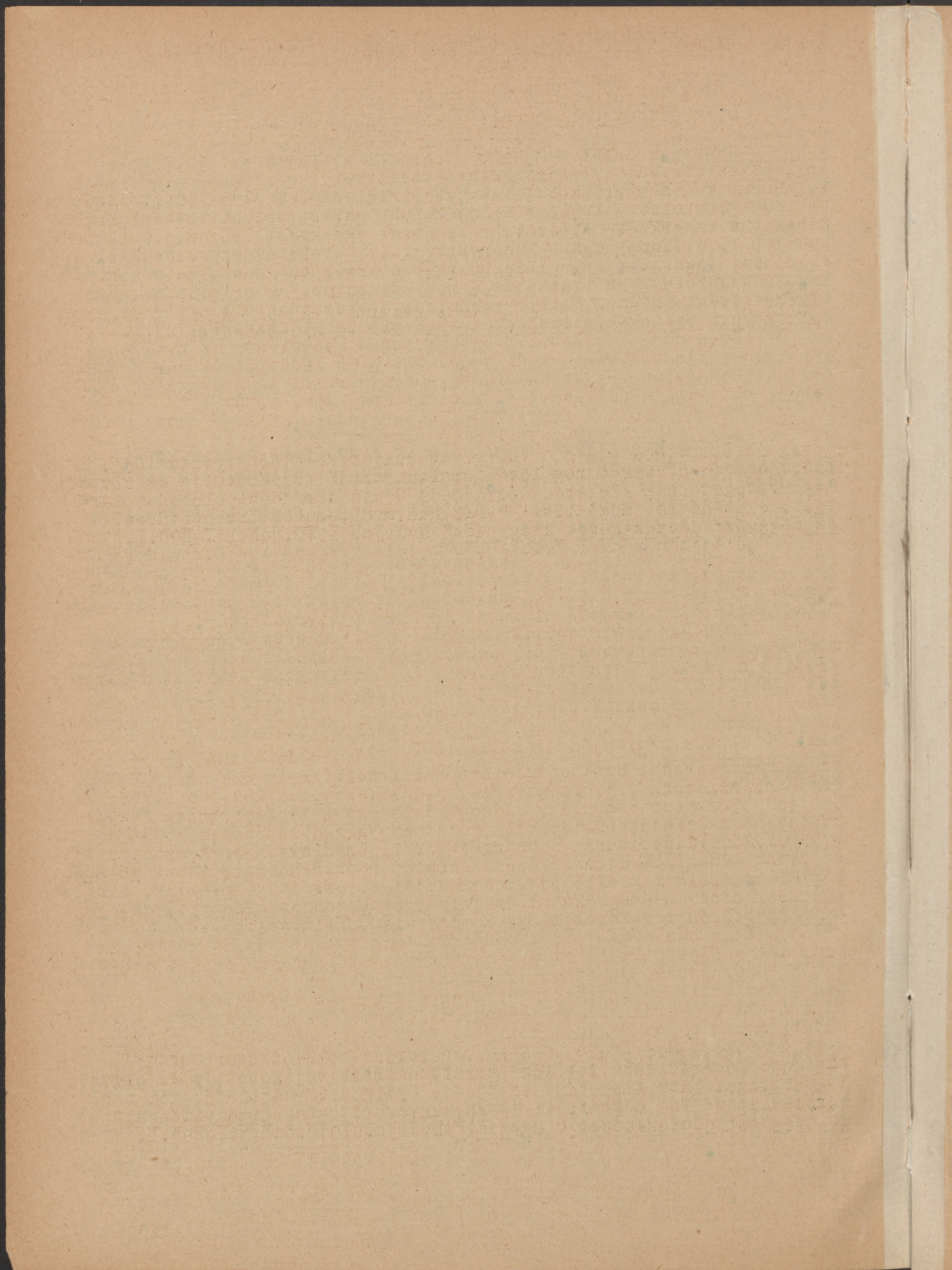
"A döntői haza tehát az Ingül vagy Ingulecz mellett volt és itt már a Dentu moger elnevezés is jogosult, minthogy ezen terüle-ten a hun fajú népekkel érintkezésbe jöttek, egymás mellett laktak és így az új jövevény elnevezés őket egész méltán megillette, amint ezt a magyar elnevezés jelenti." II. 193. l.

".....a gyar nyelvünkön jövevényt jelent, magyar pedig ma jöttet, szóval új jövevényt .... mig a székely már itt lakottat, szóval székülöt, vagy székelöt jelent. Ezen utóbbit igazolja a nyelv-ünk is, mert szék nem valaminek a közepe, s így a székely és szász székek sem, hanem más valami: székel nem széken tuli, hanem éppen a s széken lakozót jelenti, szék ugyanaz, a mi a magyar megye s a mi az ak, ek, gyökszóból alakult a két rokon népnél egy kevés eltéré-ssel.....

+/ Nem említi, hol kutatott és hol találta.

++/ Hargitaváralja, 1940. augusztus 15-i/16/ számában/298-300 l./ "Székely Lexicon" cím alatt ifj. Jósa János közli ezzel kapcsolatosan Feketéné Korény Livia cikket is "Székely lexicon szerkeszt Szegeden, Csikszent-györgyi Jósa János tanár a "Hargitaváralja" felelős szerkesztője, Ifj. Jósa János cikket megelőző soraiban arról tájékoztatja az olvasót hogy látogatóinak /Feketéné és Némegy Gyula dr./ házi előadást tar-tott. Feketéné is megemlíti: "Dák, hun, avar, szavak bizonyítások, és meggyőző adatok követik egymást" Hvalja. 1940. aug. 15.-299. l.

A szék, mint ülő, megtelepedő hely értelmezhető csak nyelvünkön, s ugyan ezt teszi a szék, mint az ország területének politikai felosztásánál előforduló területnév is." II.199.1.

"Hogy a székely eredetileg székli volt, mint az 1848-ig a székelyeknél a rendes működő táblabíró működésének kifejezésére használtatott, azt eléggé igazolja a nép névnek a krónikákban előforduló leírása, mint: sicul, zakul, secul, zekul, scekul, a melyekben mindenütt ül az igerag, s amely az ül szavunk latinos leírása, mint-hogy a latin nyelvben ü hang nem lévén, azt azon nyelven leírni sem lehetett másképpen." II.200.1.

"Nemzetünknek azon tagjait, a kik a magyarok másodszori kijövetelünk alkalmával már itt laktak, vagy székeltek, szóval itt már meg voltak telepedve, úgy a magyarok, mint ők maguk magukat székelyeknek nevezték, megkülönböztetésül az új jövevényektől. Ezen szó "székely" értelme a fennebbi értelemben kétségtelen és az alatt sem a magyarok másodszori bejövetele alkalmával, sem aztán soha valami meggyalázó nem volt érthető, mert akkor ez a szó rég feledésbe ment volna, de sőt volt abban valami előjog is kifejezése, mert a székely-voltát soha sem tagadta, hanem azt mindenütt és minden alkalommal nyíltan hangoztatta." II.302.1.

"Ezen székelység adta meg a népnek a hun nevet az idegeneknél, adta meg a nép jellegét, adta nyelvét és adta a hazának az általuk lakott országnak a nevét. Ezen hun székelység volt a mag, mely a jövevényekkel megerősítve, megalkotta a hazát és nemzetet. A számát a népnek meghatározni nem tudom, minthogy jövevényekkel gyakran szaporodott, de hogy számuk sokkal nagyobb volt, mint a jövevény magyaroké, az kétségtelen. Ebbe a szám és erőbeli tulsulllyal bíró népbe olvadtak bele mindazon hunfajú népek, melyek megindulva hazájukból új hazát keresni, a négy folyó melletti hazában találtak testvéreikre." II.304.1.

"Herodotnál előfordul a Kabola, szkütha szó" I.63.1. Ma=ló" inen macsi, kicsinyítve = kicsi ló vagy csitkó.... a dák helységnevek, mint Karsidava, Petrodava, Utidava, stb. Ezekben nem talál Hunfálvi semmi ismerőst se. En talállok az első szótagozatban és talállok

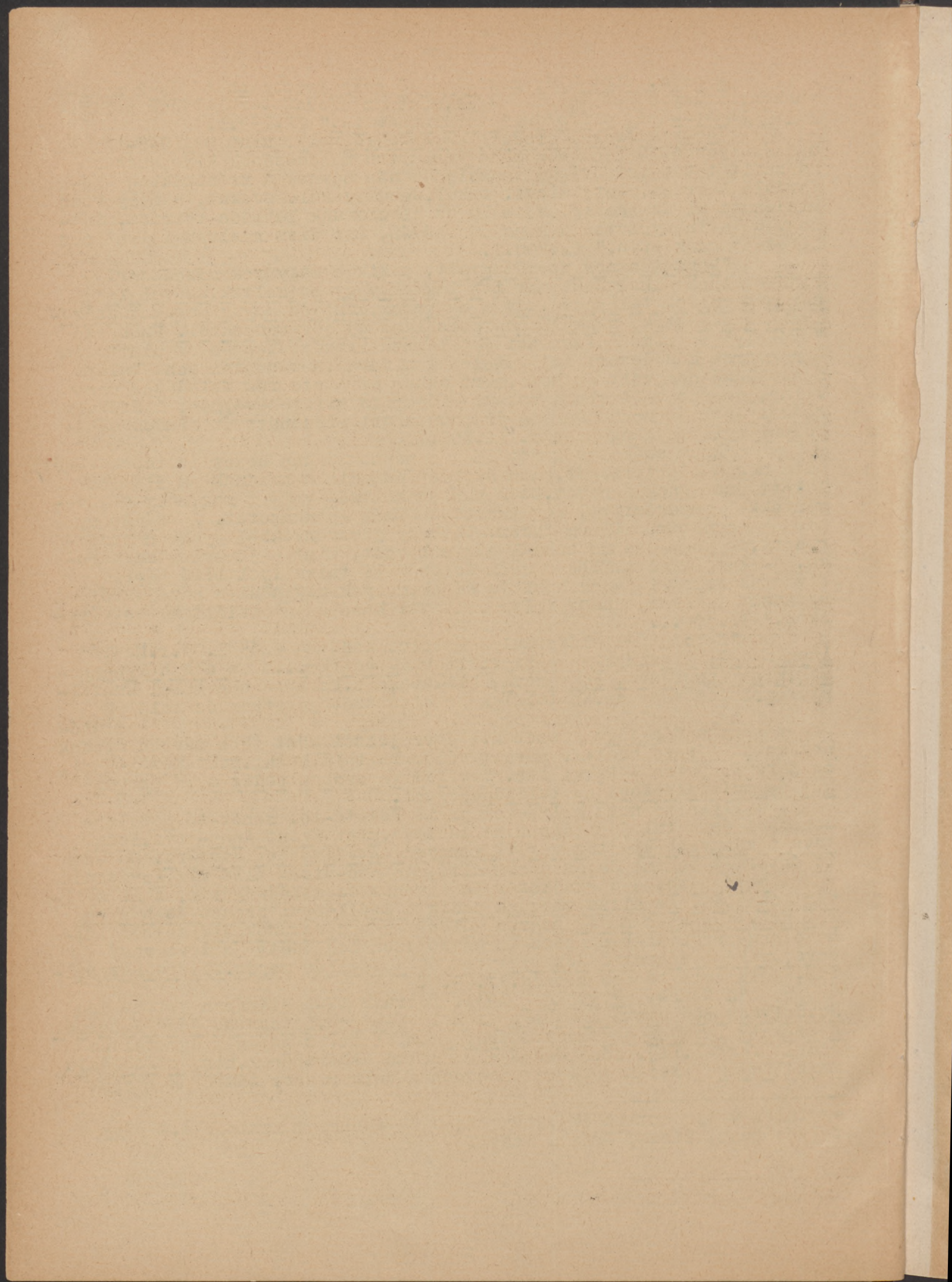
az utótagozatban a vég dava szóban. A dava jelzői közt több névben népünknek ma is létező család neveit vélem feltalálhatni, mint Karsi-Kari, és Karsai, Petro = Petri stb. a vég dava szóban pedig a tó szavunkat és tulajdonossal és tulajdonjoggal.

Ilyen tó nevű helynevek ma is Fekete-tó, Fehér-tó a tulajdonossal és a tulajdonjoggal ma is tava, mint Szent Anna-tava, Ezen tava a könnyebb kiejtés végett könnyen átváltozott tava-ra. Ha ezek tó értelmét tekintjük, az ma is álló, mint tó-víz = álló víz, Kovásznán van a mató bérce, a dásznókosár és ilyenek szomszédságában, a mi nyilván ló-állás. Az állás szavunk pedig a szállással azonos és nagyon sok helységnevekben ma is megvan különösen a jász kunoknál. Ezekből látható, hogy nyelvünkben egész természetesen fejlődött a tava vagy dava gyakori végtag a dák nyelvben és a szállás megjelölésre használták, mely vele azonos képzés." I.79.1.

"A Nemzeti Figyelő 1941. február 12-i számában jelent meg Sz. Solymos Bea cikke Készül a székely lexicon. Látogatás Jósza Jánosnál a székely lexicon szerkesztőjénél cím alatt, s majdnem egy teljes oldalt fogl. Ifj. Jósza János elmondotta az íróknak, hogy sokoldalú munkálkodása idején gyakori támadásban volt része, támadták lapját

*/ Innen vette ezt is ifj. Jósza János és többször használja. A négy folyó: Duna, Tisza, Dráva, Száva.

is, őt még tekintélyrombolónak is nevezték, mert vakon nem követte a kényelemszeretettől elfogadott tanokat.

Ha az olvasó figyelemmel nézi át e füzetet, annak abban a fejezetében, mely az erdélyi hét comitatus jelentésefeletti vitát ismer-teti, megtalálja a magyarázatot: miért támadtam ifj. Jósa Jánost is s a lapját is, és miért neveztem állításait tekintélyrombolásnak.

Sz. Solymos Bea szerint Jósa János őstörténeti forrásmagyará-zatra is kitér. Cikkirő természetesen meg volt győződve hogy ez mind a Jósa János önálló kutatásainak eredménye, holott legnagyobb részét a gondosan elhallgatott. Sz. Nagy Gergely írta meg. Ime szemelvényképen néhány ilyen magyarázat Sz. Nagy Gergely után /kötet és lapszám/

7 bolgár vezér, bascár /baszkir/nép letelepítése a Duna Tisza között, Bascárok emléke a Bácska szóban Bászka - Madaras/helyes Backa Madaras / Biszka, II. 238.-240. Tecsora toroklatánál levő Pusztaszrsk a szerződés ősi emlékét őrizi, olyan város, mint Pusztaszer volt. II. 188. A székeltek nyelve őseredeti hun nyelv. Részletesen I. 185. 197. II 378, 379. - A bascar /baszkir/nép eltűnt és felszívódott. II. 267-269.

"Minden a Napistennel - Eluval függ össze", ezt már átszellemülten kifejezi, jegyzi meg az író. Sz. Nagy Gergelynél Elü fényesen sütő nap. I. 62. Főisten a Nap, írja. u. i. I. 155.

"Volt "Hold Istenük" is - a Hold " magyarázza ifj. Jósa János, A Hold neve rokon a holt /halott/ szóval, mi bágyadt színétől van, írja Sz. Nagy Gergely I. 157.

Ifj. Jósa János szerint Budapest a legértékesebb és legősibb hun szóösszetétel a nyelvünkben, mert a hunoknál s később a székeltek-nél az áldozati tűhelyet nevezték Pestnek, az áldozati részek bemutatá-si helyét pedig Budának. Sz. Nagy Gergely szerint Buda, hol az áldozatok tisztátalan részét eltakarították. Pest pedig a tűhely, hol az áldozatok husából élelmet készítettek. II. 10. ugyanerről ír még I. 218.

A gót név ifj. Jósa János szerint az "sz" hangok nem ismerő népek hibásan írt getha gita, kita, szó származéka és a jelentése: s'kytha. Sz. Nagy Gergely szerint a germánoknál nem volt sziszegő hang. II. 293. Ha a szkitha szóból az "sz" hangot elhagyjuk, marad kiitha mely azonos hangtanilag a getával I. 76. Ennek későbbi neve gót. I. 77. A szkitha és géta azonos nép, vagy közel rokon. I. 79. 80. A góth nyelv azonos a szkithával s így a székellyel is. I. 8. f.

Sz. Solymos Bea úgy látszik a magyarázatok hatása alatt idézi cikkében azt, mit egyik írókollégája írt ifj. Jósa Jánosról a Magyar Törő Antológiájában: "A szegedi irodalom végre egy igazi székellyel gazdagodott. Igen nagy hivatás vár a tudós tanárra."

II.

"Avari qui et Huni" */

Észrevételek dr. Rugonfalvi Kiss István "A nemes székelly nemzet képe" c. művéhez.

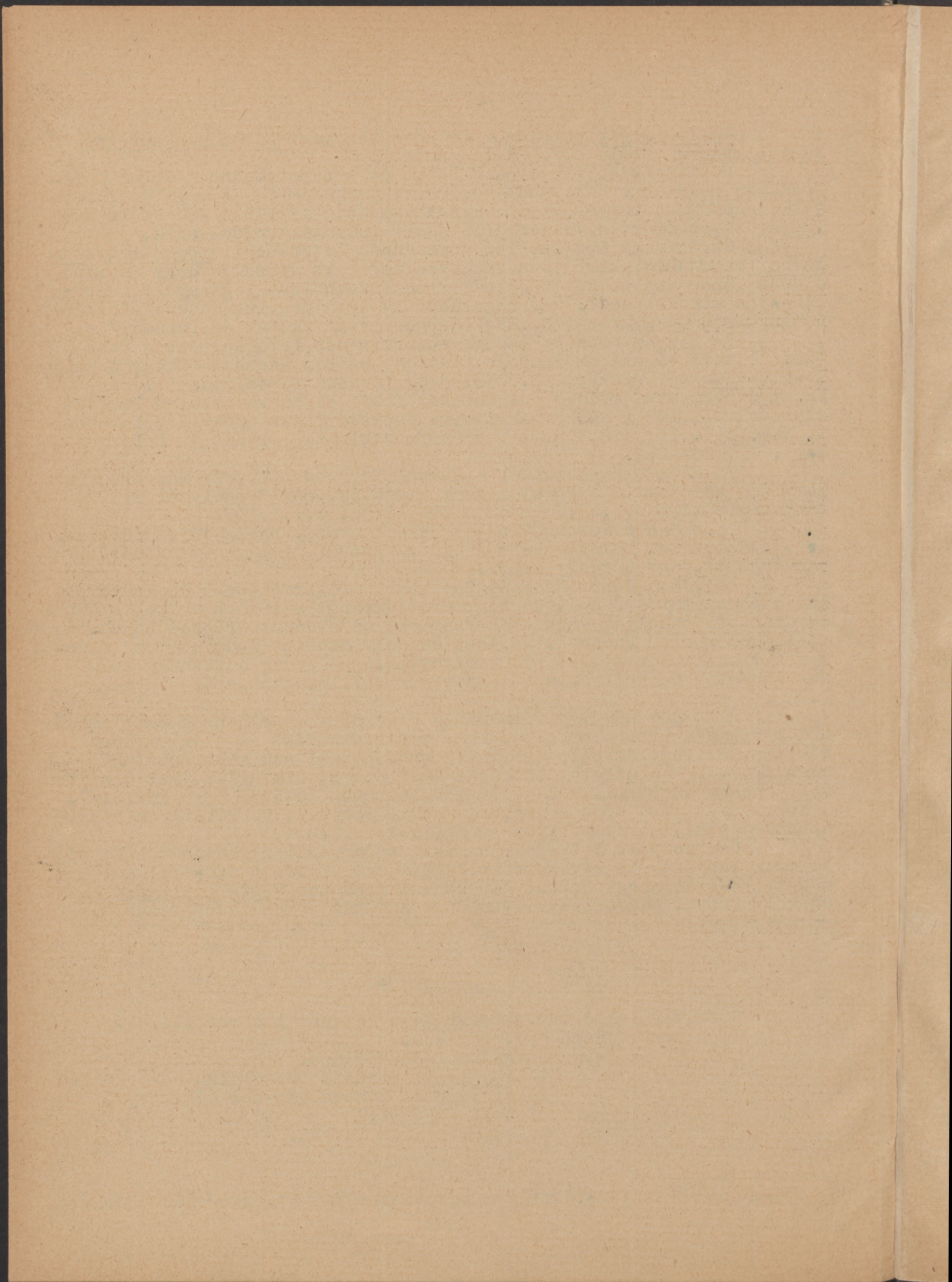
Írta: Csikszentgyörgyi Jósa János.

"A beteglelkű korszak beteglelkű és erkölcsű felelősségtől mentes íróinak még a nevét is el kell feledni."

Rugonfalvi Kiss István.

*/ Hargitaváralja 1940. évfolyam szeptember 1-i (17. szám) 309-312. l.

Bevezetés.+/ "A fenti idézetet azért adtam az írásomnak cí-
méül, mert ezt a mondatot így találtam Rugonfalvi Kiss István, a "Ne-
mes székely nemzet képe" c. igen értékes munkája I.k.63. lapján, azt
állítván, hogy több irónál előfordul ez a kifejezés: "Avari qui et
Huni" vagy megfordítva. Miután tudomásom szerint Rugonfalvi Kiss Ist-
ván jelzett munkáját öt nyelven, angol, francia, német, olasz és len-
gyel nyelven is megfogja jelentetni, székely érdekből cselekszem,
ha elsőnek az "Avari qui et Huni" ügyet tisztázom. Először is le
kell szögezmem, hogy nem ismerek olyan forrást, amely az "Avari ui
et Huni" kifejezést tartalmazná, hanem előfordul a "Huni qui
et Avari", vagy helyes alakban: "Hunni qui et Avaros", ami azt jelen-
toné Rugonfalvi Kiss István szerint, hogy "a hunok akik avarok" vagy "a
Hunok, azaz avarok". Míg az általa valahol talált "Avari qui et Hu-
ni" kifejezést azt jelenti szerinte, hogy az avarok, akik hunok", vagy
"avarok azaz hunok". Minthogy
tehát az avarok hunok, a hunok avarok, kétségtelen szerinte, hogy a
hun azonos az avarral és így azonos vérrokonság áll közöttük, s miu-
tán a székelyek hunok, tehát a székelyek az avarok utódai. Mégis né-
lem, hogy az "Avari qui et Huni" kifejezés sehol sem fordul elő, mert
ez a közel egykorú íróknál elő sem fordulhatott, mivel azok kellő-
képpen ismerték az eseményeket, a hunokat meg az avarokat. Ők ír-
hatták, hogy "Huni qui et Avari" de nem írhatták megfordítva, mert ez
a történelmi valóságnak soha meg nem felelt volna. Hiszen ma pl. az
örményeket, székelyeket, stb. mondják nevezik és írják is magyaroknak,
de soha sehol sem hallottuk, hogy a magyarokat örményeknek, székelyek-
nek stb. mondták, nevezték, vagy írták volna. Ilyen összefüggés volt
és van az avar és hun között, amiből vérrokonságot, hozzá még szoros
vérrokonságot következtetni tisztára lehetetlenség." 309. l.

Sz. Nagy Gergely.

"Én bőszégesen idézhetnék olyan kifejezéseket az avar korból,
vagy csak csekély idővel azutánról, melyekből a hunok avaroknak nevez-
tetnek, amelyekben Huniát Avarországnak, azaz Avaria-nak nevezik, de
még csak egyet sem láttam az élő szememmel olyat, hogy az avarok hu-
noknak neveztettek volna, vagy Avaria Hunniának íródott volna. Ebből
következik, hogy hunok a négy folyó mellett az avarok idejében is
sokan laktak és habár az uradalomnak a neve avar volt is, de maga az is
630. után hun volt" II.93. l.

"Warnefriednél az több helyen fordul még elő, hogy a hunok avar-
oknak neveztetnek, de az mindig a fennebbi szerint értendő. Az nem for-
dul elő sehol egynél se, hogy az avarok hunoknak neveztetnek, pedig
a sok hely közül csak elő kellene ennek is fordulnia, ha az igaz-
lenne, de minthogy a valóságnak nem felelt meg, ezt nem is lehet
megtalálni sehol. II.107. l. ....ha a görög írók akárhányszor az avar-
okat hunoknak nevezik, a körülmény lelje abban a magyarázatát, hogy
a birodalom nagy része hun volt, a népesség csaknem mind hun" II.109.
l.

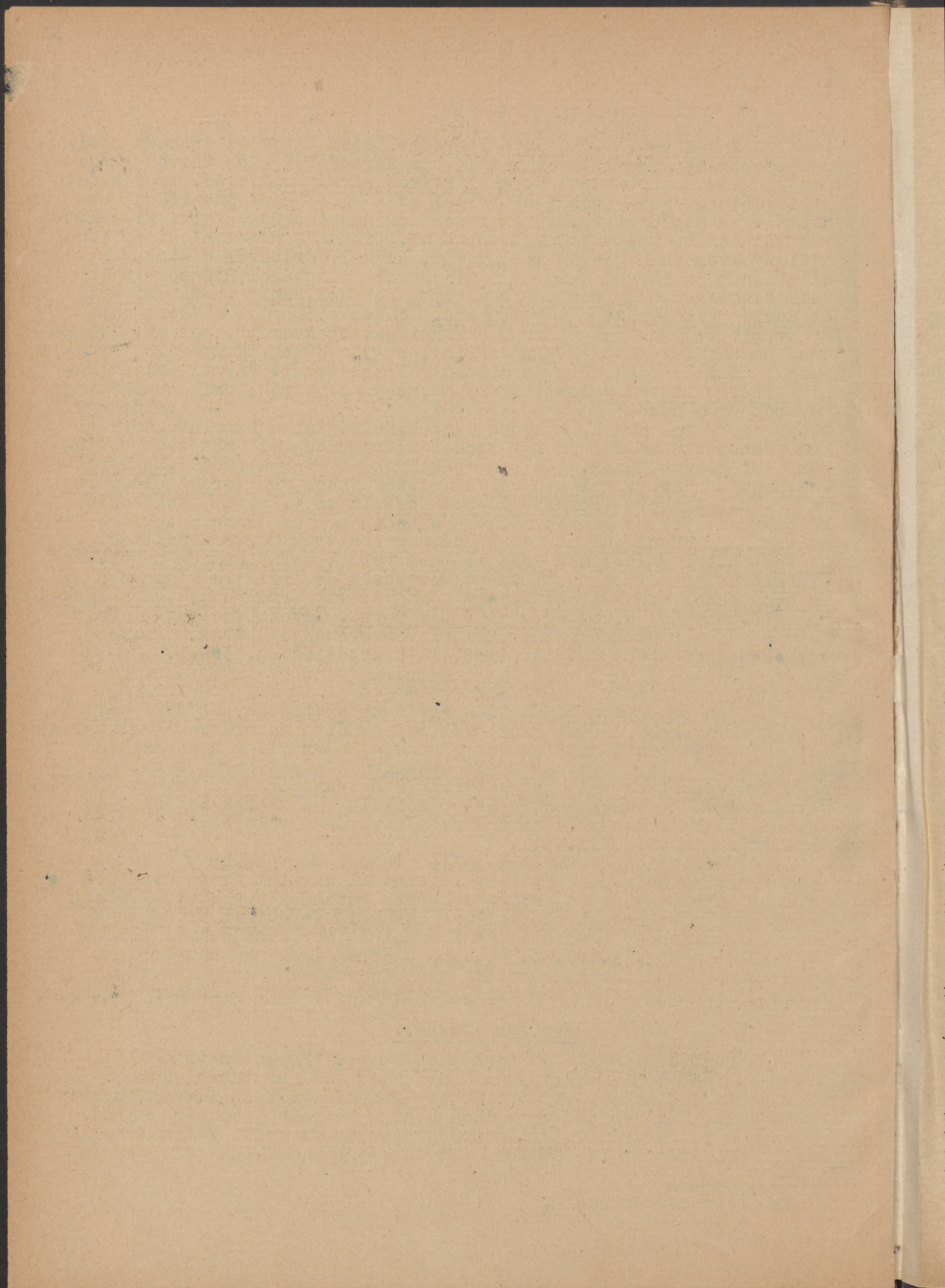
Ifj. Jósza János.

Paulus Diaconus és Corneilius Nepos. "Ezekután vizsgáljuk
meg a kutatóknál előforduló, Huni qui et Avari" és a "Hunni qui et
Avaros" kifejezéseket, mely íróink, így Rugonfalvi Kiss István szerint
is "hunok, akik avarok" vagy "hunok, azaz avarok" jelentésű volna.

A longobardok történetírója Paulus Diaconus /Warnefriedus
Pál/ a IX. század első éveiben írt munkájában a frank-avar csatával

+/ Az alcímeket én adtam.

kapcsolatosan így ír: +/

" Comperta Hunni, qui et Avaros, morte Chlotarii regis, super Sigisbertum eius filium irruunt "++// Ez szabatos fordításban történetíróink felfogásához alkalmazkodva, így hangzana: /Azok a hunok, akiket avaroknak is neveznek!/-vagy akik ebben az időben avarok voltak/megtudván Chlotár király halálát, fiára Sigisbertre rohantak.

Még ebből az átültetésből sem tűnik ki, hogy a hunok avarok /309.lap./ voltak, hanem csak az, hogy az avar uralom alatt élő hunokat avaroknak is nevezték, mint ahogyan ma az örményeket is magyaroknak nevezik. Ha azonban Paulus Diaconus és más latin történetíró munkájának idéző részét a maga teljességében tekintjük, a helyes fordítás így hangzik: Értesültek a hunok és általuk az avarok Chlotár király haláláról, Sigisbertre rohantak. Hogy a hunok értesültek előbb, ez a szövegből is kivehető, de itt a "qui" egy régies forma. Diák körből+++ emlékszem Cornelius Nepos: Aristides /III/-nél előforduló eme mondatra:

"Hic qua fuerit abstinentia, nullum est certius iudicium, quam cum tantis rebus praefuisset, in tanta paupertate +++/ decessit, ut qui efferetur, vix reliquerit": Hogy ez milyen önzetlen volt, semmi biztosabb bizonyíték nincs, minthogy-ámbar rengeteg vagyón kezelője volt oly nagy szegénységben hunyt el, hogy alig hagyott annyi hátra, hogy abból /azzal/ eltemessék. " 310.1.

Sz. Nagy Gergely.

....."Chlotár a Chlodwig fia 561-ik évben meghalt és az austrasiai királyságot negyedik fia Siegbert örökölte. Ezt ő ++++/ a hunoktól megtudván arra vette útját, /Paulus Warnefriedus Comperta Huni, qui et Avaros, morte Chlotarii regis, super Sigisbertum ejus filium irruunt, Itt nem/II.102./hagyhatom el, hogy ne figyelmeztessék a szíves olvasót azon rendkívül körülményre a latin nyelvben, hogy qui a többes ablatívusban szerepel. Ilyen esetet a latin íróktól is lehet idézni, mert Cornelius Neposban Aristidesnél is előfordul így: "qui efferetur" amit így fordíthatnánk: "a miből eltakarítás" Warnefried Pál a 9-ik század első éveiben írt, nála ilyen gyakorlat többször fordul elő és e században mindig is fordul elő később." II.103.1.

Ifj. Jósza János.

Ravennai Guidó. "A IX. század derekán R.Kiss I.sz.a VIII.sz. ban írta a ravennai presbíter /Ravennai Guidó/ földrajzát, amelyben így írt.

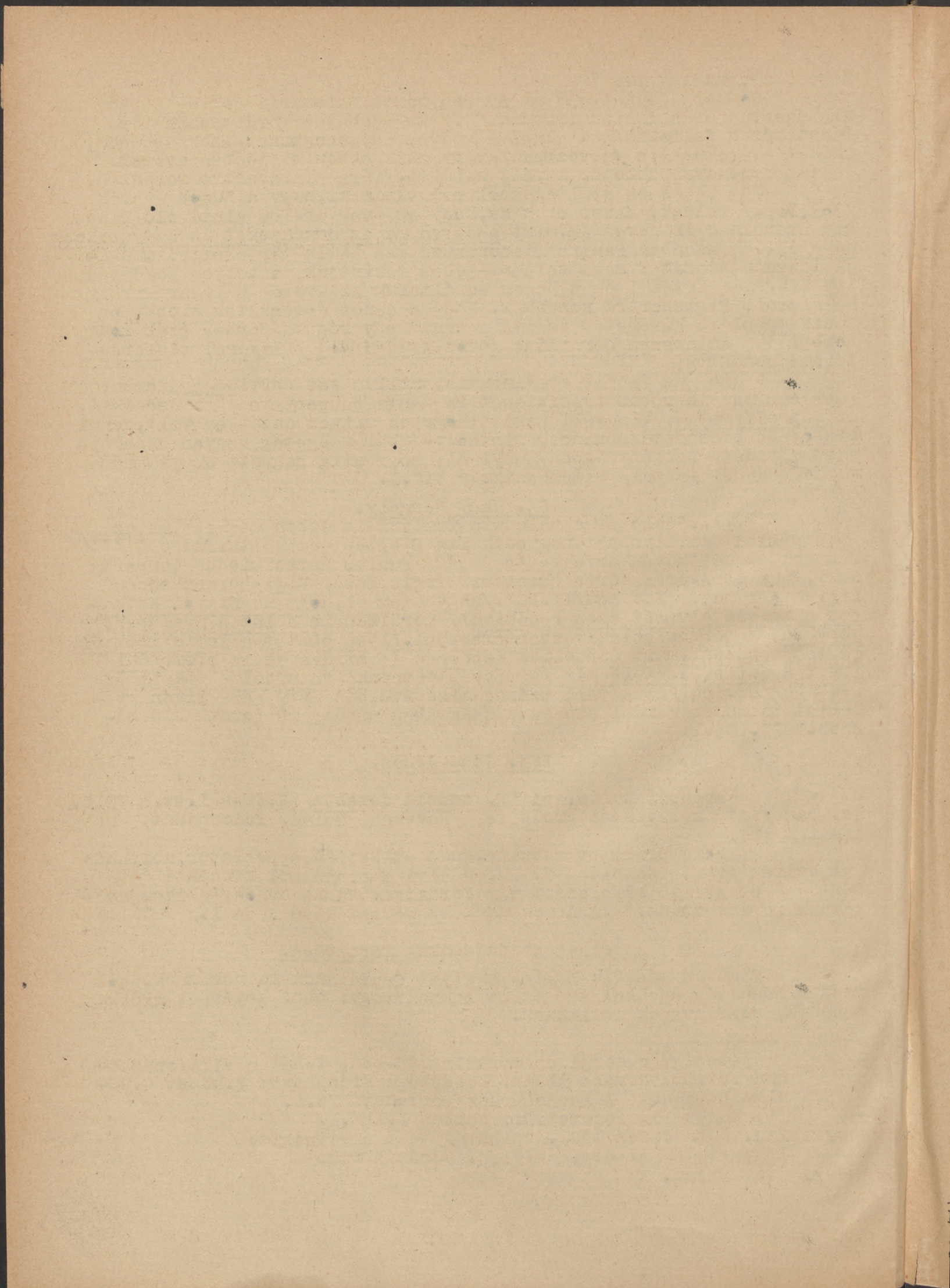
Dacia prima et secunda, quae et Gepidia appellatur, ubi, modo Uni qui et Avari inhabitant". Rugonfalvi a mondatból kikapott "Uni qui et Avari" kifejezést így fordítja: "azaz hunok, akiket avaroknak is nevezünk." /A nemes székelly nemzet képe I 64 l./

A teljes mondat szöveg fordítása.

Első és második Dákia, amelyet Gepidiának is neveznek, ahol most a hunok és azokkal avarok is laknak" vagy: ahol kevésbé előbb a hunok, most avarok is laknak.

- +/ Született 730.körül és meghalt 799-ben, tehát a VIII.században írt, Dr. Gombos Albin: Középkori Krónikások I.kötet .Paulus Diaconus: A longobárdok története 25.1.
- ++/ II. könyv 10. fejezet. Dr. Gombos I.112.1.
- +++/ Ifj. Jósza János 1907.juniában tett érettségir.
- ++++/ Paupertata helyett, ami ifj. Jósánál van.
- +++++/ T.i. Baján.

De semmiképpen sem fordítható úgy, hogy "Gepidiában a hunok, akiket avaroknak is nevezünk. E mondatrészben inhabitant van és nem appellatur. A "qui" régi ablativus formahasználata mellett még az "avari" is helytelen, Avarok helyett. Ilyen felfogás mellett feltehető hogy az akkor ismert világban köztudomású lévén az avarok kapzsisága s kincshalmozása, látták el avari melléknévvel a hunokat. Huni qui et Avari az ilyen lelkiismeretes tudomány mellett tehát azt jelentené: a hunok, azaz a kapzsiak, /a harácsolók/ Nem kell ahhoz továbbá nagy latin nyelvtudomány, hogy kettős nominativus esetében a "qui" mellől a "sunt" el sem hagyható. Miután azonban a "sunt" hiányzik, a "qui" nominativussal nem fordítható. 310. l.

Sz. Nagy Gergely.

"A kilencedik század derekán írta a rávennai praesbiter földrajzát, amelyben ezt írja: "Dacia prima et secunda, quae et Gepidia appellatur, ubi modo Uni qui et Avari inhabitant"... első és második Dákia, mely Gepidiának is nevezik, ahol most hunok és azokkal Avarok is laknak. Sakan ezt így fordítják, hogy a hunok, akik avarok is, de ez hibás, mert akkor a segédige sunt, sehogysem hiányozhatnék, minthogy az ő kedvén állana még csak a kettős alanyeset, de minthogy hiányzik, a qui Ablativus, amely néha ily alakban is fordul elő, mint pl. Cornelius Nepos-nál Aristidesben qui efferetur, vagy ugyanezen század elején élt Warnefried Pál, a Longobárdok történetének megírójánd. "Comperita Huni qui et Avari", a miből a hunok értesültek és általuk az avarok." II. 195. l.

Ifj. Jósá János.

Ismét Paulus Diaconus. "Azt írja R. Kiss István id. munkája 63. lapján:

"A hun szót olyan fogalomnak kell tekintetnünk, mint a germánt /?/ vagy a szlávot. Az avar nevű hun törzs visszaállította Attila birodalmát. Európa csakhamar megtudta /?/ hogy a hun és avar között csak névbeli különbség van. Paulus Diaconus írja, hogy az avarok tulajdonképpen hunok voltak, avarnak egyik királyukról nevezték "

Paulus Diaconus azonban ezt írja:

"Alboin vero cum Avaribus, qui primum Hunni, postea de regis proprii nomine Avaros appellati sunt foedus perpetuum profectus est" Vagyis Alboin pedig az avarokkal, kik először hunoknak, később saját királyukról avaroknak neveztettek, megkísérelte, hogy velük szövetséget kössön.

+/ Jósánál a mondatból mondatrész lett.

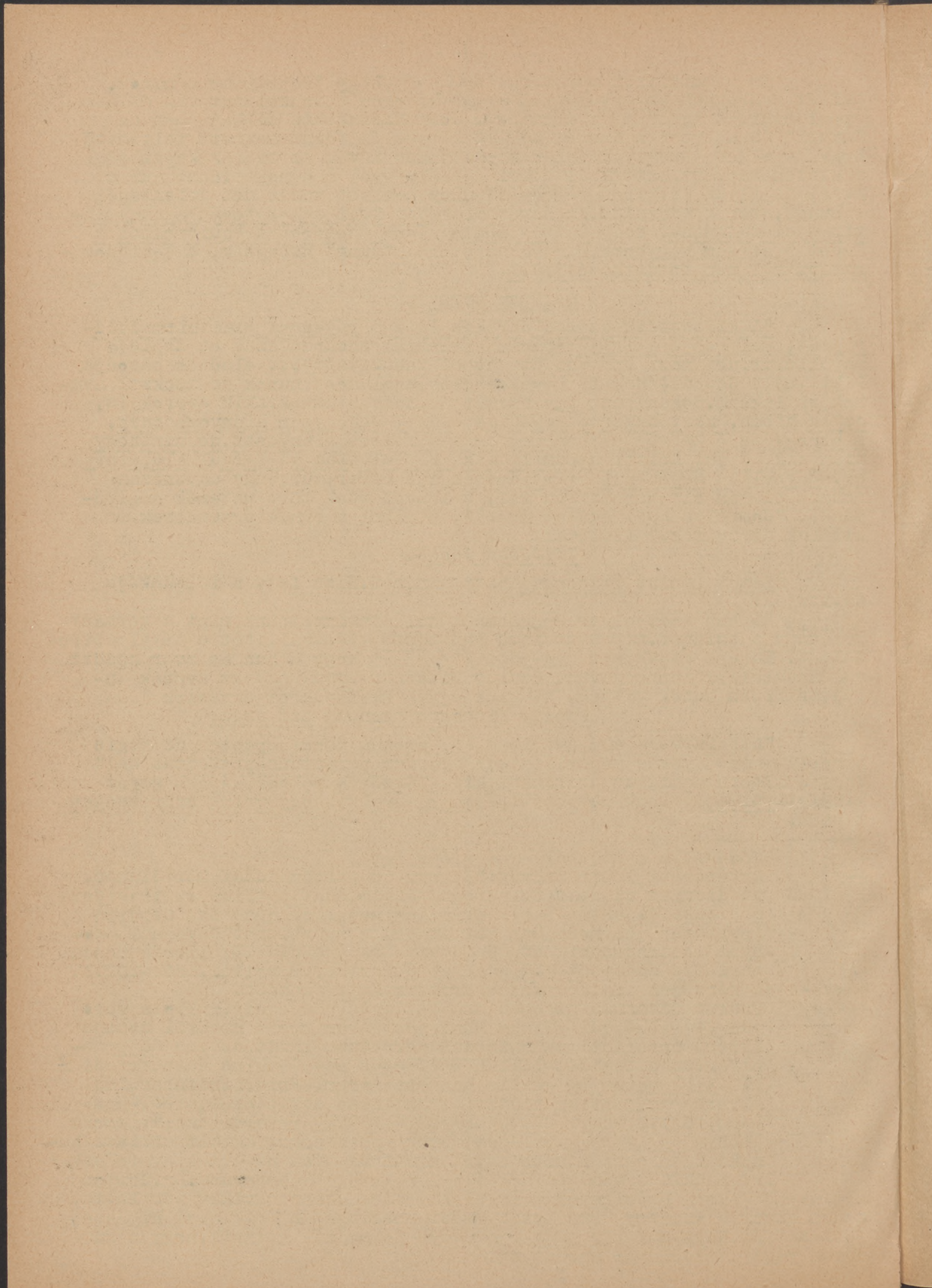
++/ Az eredeti latin szöveg: "Iterum ad partem quasi meridianam, ut dicimus ad spatiosissimam terram, sunt patriae spatiosissimae quae dicuntur Dacia prima et secunda quae et Gepidia appellatur ubi modo Uni qui et Avari inhabitant" Ravennai Anonymi cosmographia et Guidonis geographia. Ex libris nondum scriptis ediderunt M. Binder et G. Parthey. Berolini. 1860-202. l.

+++ /++++/ A kérdőjel ifj. Jósától származik. Ez a szokása.

+++++ / Paulus Diaconus azonban nem azt írta, hanem ezt: "Alboin vero cum Avaribus, qui primum Huni postea de regis proprii nomine Avaros appellati sunt, foedus perpetuum iniit, dehinc ad praeparatum a Gepidis bellum profectus est" Paulus Warnefriedi filii Diaconus De gestis Longobardorum. - Frid. Lindenborgius: Diversarum gentium historiae antiquae scriptores, tres. Hamburg, 1511. I. könyv. 27. fejezet, 214. l. Magyar fordítása: "Viszont Alboin az avarokkal lépett örök szövetségre, akiket előinte hunoknak és csak később egyik királyuk után nevezték avaroknak.

Igy indult meg a gepidák által felidézett háborúba. Dr. Gombos Albin: Középkori Krónikások. I. 101. l. Ifj. Jósá János egyiket sem látta, hanem átvette sz. Nagy Gergelytől. Ezért fordítja és értelmezi hibásan, jöllehet sz. Nagy Gergely magyar szövege jó, amiből kitűnik, hogy a kérdéses rész a másolánál maradt ki.

E mondatból azt olvasni ki, hogy az avarok voltaképpen hunok: lehetetlen! Alboin ugyanis a gyűlölt gepidák megsemmisítése érdekében kívánt szövetséget kötni az avarokkal, az akkor már chun-nak is nevezett új jövevény néppel, hogy testvér szövetségeseit, a hunokat a gepidák bosszujának ki ne tegye. s Itáliába távozásakor saját hazáját is a hunoknak adhassa át./310.1./

Tunc Alboin sedes proprias, hoc est Pannoniam amicis suis Hunnis contribuit: Ekkor Alboin saját hazáját, Pannoniát, baráti szövetségeseinek a hunoknak adta át osztályrészül.

Ez azt jelenti, tehát, hogy Alboin az Európában éppen megjelent avarok szövetségével akarja a gepidákat kiirtani, hogy a régi, baráti és rokon szövetségeseinek biztosítsa a saját országát. Ide sem kell nagy fejtörés, hogy elhigye valaki, hogy az avarok alatt nem érthetett se Paulus Diaconus, se senki más se hunokat. Az előbbivel szövetséget akar kötni, az utóbbival meg szövetségben volt. Az idézett mondat értelme tehát: Az avarokat előbb /a megjelenésekor /hunoknak nevezték/ vagy miután Kis-Szkythiába letelepedett az avar kagán és itt szövetséget kötött a hunokkal s velük együtt támadt Siegbertre, hunoknak nézhatték, de "csakhamar megtudta Európa" a türk nagykhán Justinianushoz küldött követi útján, hogy ezek az "álavarok" az ő szolgálóinak szolgái, akikkel nem méltó egy császárnak szóba állani. Történt ez 562. esztendőben. Hát a szolgák szolgálóinak tett meg bennünket s hirdet ki a világ előtt Rugonfalvi Kiss István székely testvérünk. Az avar nevüket senkitől sem kapták ők maguk nevezték magukat avaroknak, mint ez a kutatókból ismeretes. Arról azonban, hogy Paulus Diaconus és több más történetíró hunnak nevezte volna az avart, mintként ezt R.K.I. is állítja, nem tudunk, senki sem írta ugyanis azt, hogy az avarok hunok voltak valaha."/311.lap./

Sz. Nagy Gergely.

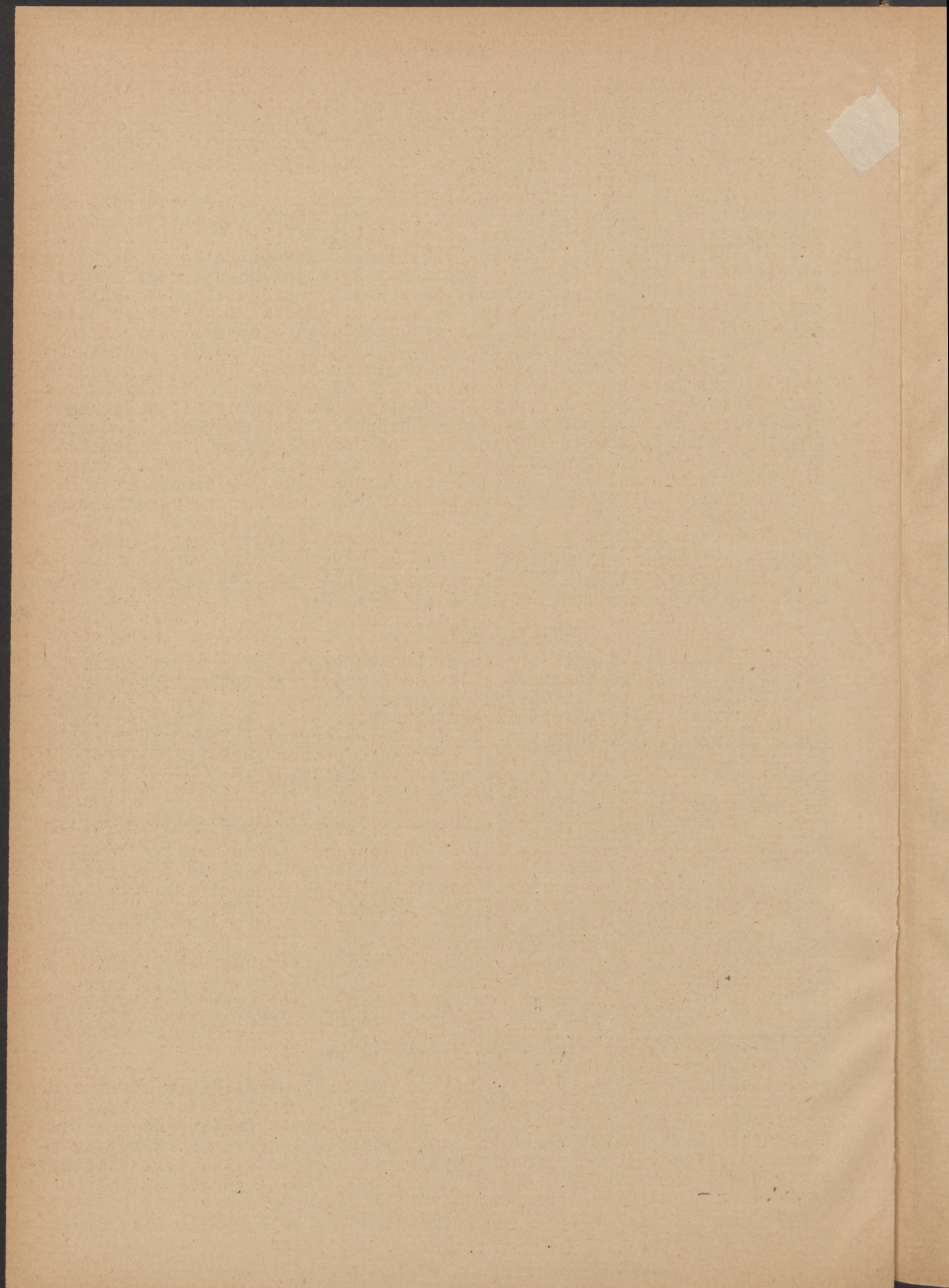
"Warnefried Pál jól ismeri az avarokat, azokat avaroknak is nevezi és itt mégis hunoknak juttatja a gepida birodalmat. En ezen körülményben azt találom, hogy a longobárdok hosszas ideig a gepidák ellen a hunok szövetségében harcoltak és.....e szövetségeseiket nem akarták cserben hagyni és az ők távozásukkal a gepidák dühének kitenni." Mikor azt írja, hogy "Alboin vero cum Avaribus, qui primum Hunni, postea de regis proprii nomine Avarēs appellati sunt, foedus perpetuum profectus est." /Magyarul ezt így fejezhetném ki: "Alboin az avarokkal akik korábban hunoknak, azután a saját királyuk nevére avaroknak neveztettek, örök békét kötött." Ez akkor csak úgy volt, mint ma. Az összeszövetkezett nép Baján az avar uralkodót, uralkodónak fogadván, rólu k a hunok is avaroknak neveztettek, mint ma a székely, a jász, a kun, a palóc, a csángó mind magyar, de viszont a magyar alatt székelyt, jászt, kunt, palócot vagy csángót nem érthetni. A magyar név a nem, a székely - a faj, e korban pedig az avar a - nem a hun - faj volt. Mikor tehát avarról van szó, akkor ebben a hun is értendő, de mikor hunról van szó, akkor avar nem értendő alatta. Ha felvesszük Warnefriednek más kifejezéseit, azokat is így kell érteni, pl.: "Tunc Alboin sedes proprias, hoc est Pannoniam, amicis suis Hunnis contribuit" azaz : Ekkor Alboin az ő saját hazáját Pannoniát, szövetségesei-

+/ II.könyv.7.fejezet, Dr.Gombos I.109.lap.

++/ Kár, hogy ezeket nem nevezte meg.

+++/ Sz.Nagy Gergely egy másik helyen azt írja erről: "Ezen időben a római hadvezér Marsos kegyvesztett lett és ez állítólag a longobárd királynak itáliai gyümölcsöket és bort küldött ajándékba és ennyit üzent "jöhetsz"/Paulus Warnefriedus/Alboin a longobárdok királyát azonban visszatartotta népének a gyűlölete a gepidák/II.86.1./ellen.. úgy hiszem azonban, hogy a hun fajú népeket, akik birodalmában laktak és akik őt a gepidák ellen minden vállalatában teljes erővel segítették, nem akarta úgy elhagyni, mint egy szökevény, ott hagyva őket a gepidák bosszúfegyvercsinnek."II.87.lap.

nek a hunoknak adta osztályrészebe. Az avarokkal szerződés szerint ha annak minden pontját elfogadta Alboin, csak a gepidák országaról volt szó, de a longobárdokéről nem, midőn tehát ezt ő szövetségeseinek /régi/ adja osztályrészül a hunoknak, ekkor is az avarokról szó sem lehet, hisz Gepidia az egész gepid birodalom, ha az avarok egy csatát sem vívtak volna is, és mind egy sarjadékiig élnének, 20.000-nek igen sok és nagy, ezt tehát ő a hunoknak adta. Ha az avaroknak 20.000 harcosuk lesz vala, akkor Siegbert őket meg nem győzi, de azok - le voltak egy kis seregre apadva, a harcok éveken át a népet megfogyasztották, Pannoniának /II.106.1./ a longobárdok hazájának átadásával, ha az az avaroknak hagyja vala, nem mondhatta volna Warnefried e szót, "contribuit", amely alatt a rendes, a köteles részt értjük és érthetjük csak, ezt csak a hunokról mondhatja, akik még a longobárdok előtt Pannoniában laktak és a longobárdok idejében is költöztek oda. Pannonia tehát csakis a hunokat illette /contribuit/ meg, az avarokat sehogy.

Warnefriednél az több helyen fordul még elő, hogy a hunok avaroknak neveztetnek, de az mindig a Fennebbi szerint értendő. Az nem fordul elő sehol egyenél se, hogy az avarok hunoknak neveztetnek, pedig a sok hely közül csak elő kellene említenünk is fordulni, ha igaz lenne: de minthogy ez a valóságnak nem felelt meg, ezt nem is lehet megtalálni sehol." /II.107.1./ ".....ha a görög írók akárhányszor az avarokat hunoknak nevezik, e körülmény lelje abban magyarázatát, hogy a birodalom nagy része hun volt, a népcsség csaknem mind hun és Baján maga is ^{hun} környezethen, bárha ő születésére nézve avar /félvér/ volt, hunná vált....." II.109.1.

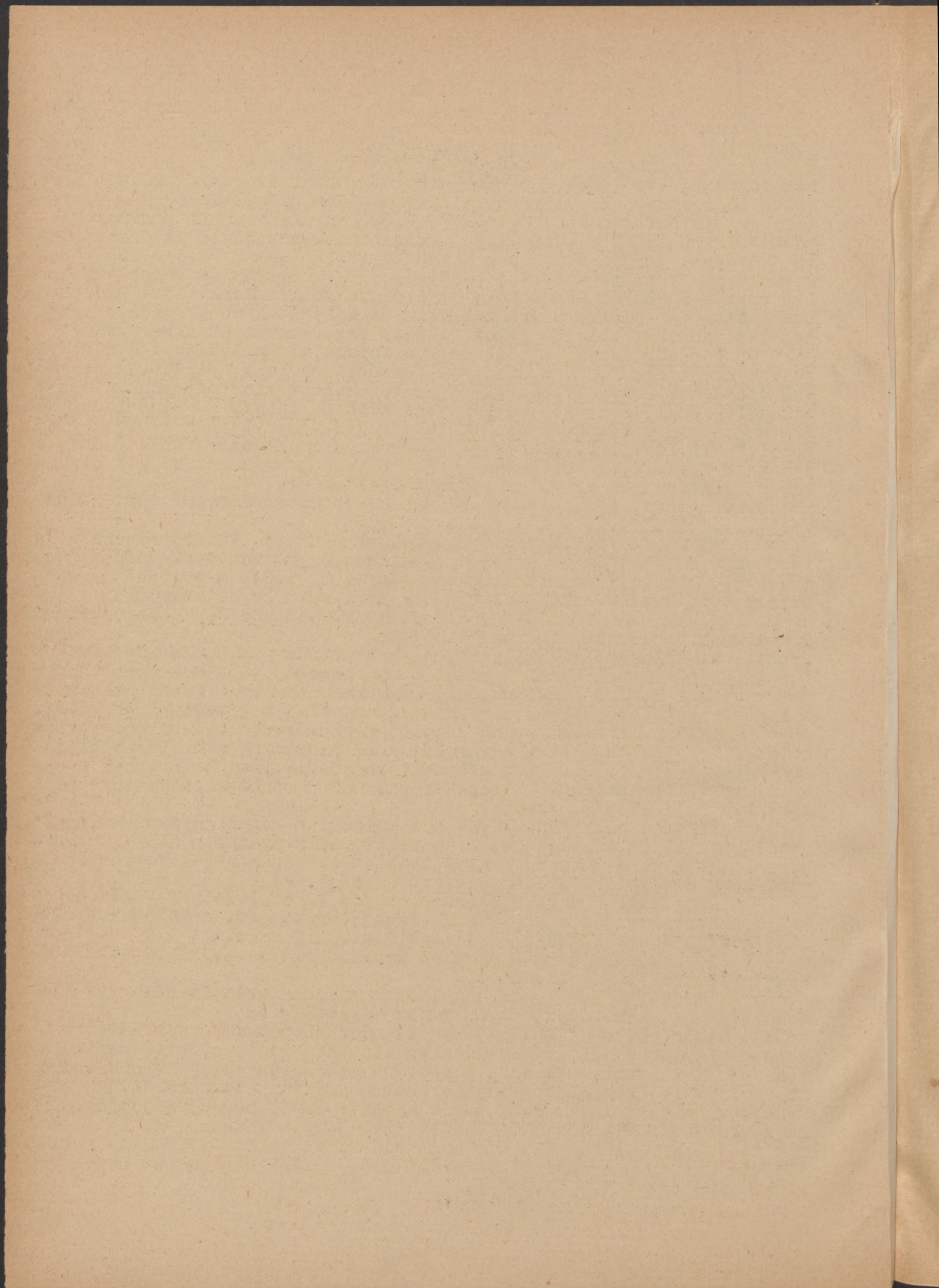
"A kagán /t.i. Baján/ a mai Bukovina tájára lehetett, honnan követeket küldött és csapatot a rómaiakhoz, hogy azok tekintsék meg ezt a helyet, ahová a nemzete lakását tegye. Ez 562-ben történt. A császár /t.i. Justinianus keletrómai/ hirt vett arról, hogy azok a Dunán mellékének nagy részét már elfoglalták. /Menander/. A követségben volt Oeconimus, a neve után görög, hihetőleg a Fekete-tenger körüli városokból, aki tolmácsi tisztet teljesíthetett. Ez az Oeconimus, kívül Justinianus a követek közül egyedül tanácskozott, titkon besugta, hogy az avaroknak nem az a céljuk, amit mondanak, mert ha a Dunán átkelhetnek a legörvendetesebb dolguk lesz, minden népekkel a háborút megkezdni. /Menander/ A római tiszt ezen tudósítást sürgősen a császárhoz juttatta, de a Konstantinápolyi udvar már körülményesen értesítve volt ezen nép kilétéről. U.i. a törökök nagy khánja..... megtudta, hogy a névöket megváltoztatták, átkeltek Európába és a rómaiak szövetségesei lettek, kiktől földet kaptak.

Ekkor a nagy khán követeket küldött a római császárhoz, hogy attól követeljék vissza nem az avarokat, akik Ázsiában megvoltak, hanem az uar khunokat, az avarok alattvalóit és hányják fel a császárnak, hogy barátságba erőszakodott az ő szolgáik szolgáival. A császár a türk követeket nagyon lekötőlegesen fogadta és váltig bizonyította a nagy khán iránti barátságát, a követeket ajándékokkal és ígéretekkel bocsátotta el.

Ezen körülmény a uarkhunok értékét nagyon leszállította Konstantinápolyban." II. 101.1.

"Képzelné sen lehet, hogy az avarok, ha szintén mind itt éltek volna is ezen idő alatt, a hunok szövetségébe be nem olvadtak volna. Midőn olvassuk Paulus Warnefriedus /Diaconus/ -tól "Alboin gero cum Avibus, qui primus Hunni, postea de regis proprii nomine Avaros appellati sunt, foedus perpetuum profectus est," Alboin pedig az avarokkal, akik előbb hunok, azután pedig a saját királyuk után avaroknak neveztettek, örök békét kötött, erről meggyőződhetünk. Már ezen kifejezés világosan tanúsítja azt, hogy a hunok laktak az avarok idejében is, bárha ők avar uralkodó alatt voltak is. De ilyen kifejezés már ezen irónál több fordul elő, amiből csakis ezt értelmezni lehet egyebet." II.267.1.

Ifj. Jósza János.

Avar gogán, Űstökviselés.

"Köztudomású az is, - írja Rugonfalvi K.I. könyve I.k. 63. lapján - hogy a görög császárok az avar követek előterjesztését hun tolmácsok tolmácsolták. Semmi okunk sem lehet tehát kétségbevonni a hunok és avarok szoros vérségi kapcsolatát."

"En nemcsak kétségbe vonom, hanem ezt egyenesen tagadom, az egész székelység nevében tagadom, mert valótlan. Attila idejéből a rómaiak előtt jól ismert hunok közül néhányan valóban részt vettek 562-ben /később is/ tolmácsként az avar követségben, amelyhez "tekintélyes" avar kíséretet adott az avar gogán, de amikor ezeket a rómaiak meglátták, az egész Konstantinápoly kicsődült az utcára, olyan szokatlan és ismeretlen, soha nem látott látványt nyújtott e nép, akiknek hátán leeresztve, mint két befönt kötél, függött a hajuk. A hunok űstököt nem viseltek. En azokat a "székelyeket", akik még a múlt században is viselték, avar maraányoknak tartom. /Erről később!/" 311.1.

Sz. Nagy Gergely.

"Baján.... ott hagyta az Ungmegyei Bajánházát és leköltözött a Duna-Tisza közötti területre, hol Nagykörösön épített magának fényes lakot. Ezt bizonyítja a Nagykörös melletti Gogán pusztá, mely az avar uralkodó személyét jelzi. A görög írók gyakran írják Chagánnak, Gregorius Turonensis Gagan-nak. Minthogy pedig ezen tisztí név több helyen fennmaradt helység és helyelnevezésben, azt a fennmaradt Gogán elnevezésben bátran meg lehet állapítani és én ezután ezen elnevezést fogom használni." II. 115.1.

"Miközben Baján megerősödött a szövetségek által, akkor elindult visszaverni Siegberten és az austrasiai frankokon azt, amiben ő azoktól a honfoglalás előtt részesedett. Most megfordított eredménnyel járt a csata. Siegbert és serege megveretett és ő maga is fogságba esett és csak úgy szabadult ki onnan, hogy kiosztotta a kincseit, amellyel szekerek rakva voltak. Gregorius Turonensis e csata nyeresét a hunok bőbájos, boszorkányos mestersegeinek tulajdonítja, a mit itt tanultak, mert azelőtt nem tudták ezt, a mikor a frankokkal szemben csatát vesztek, Siegbert. ajándékokat küldött a gogánnak, aki neki azokat viszonzta. Gregorius Turonensis itt mondja a gogánról, hogy ezt a királyságot Gogánnak hívták, mert e nép valamennyi királya e névet viselte. A két ellenség békét kötött és megesküdött, hogy soha míg él nem harcol egymás ellen." II. 124.1.

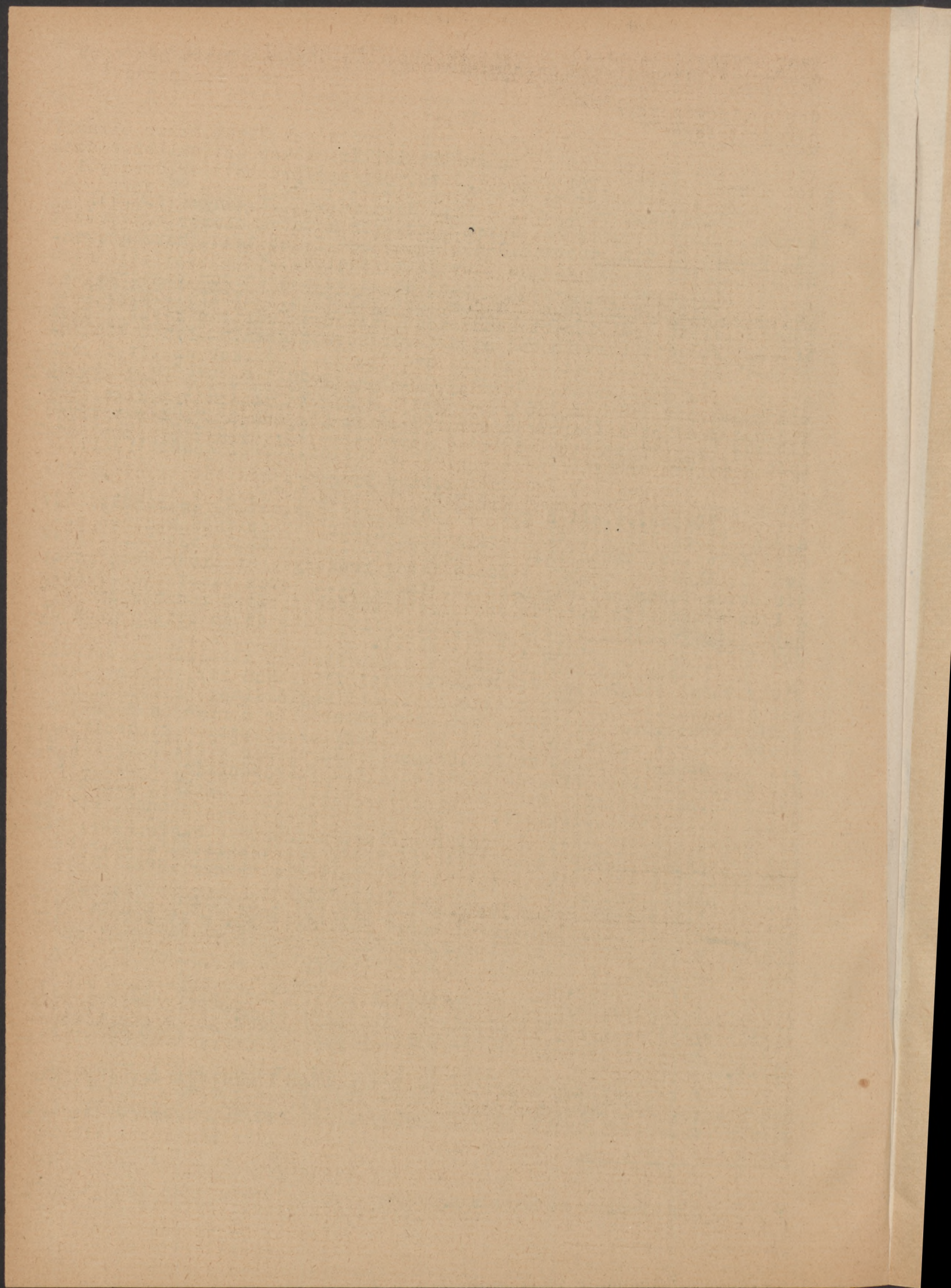
"Az 558-ik évben Iustinianus kis öccse Iustinus mint /Lasicának/ Lazia kormányzója, egy új népet jelentett be, mely Sarosi alán fejedelem ajánlatával is bírva, meg akarna ismerkedni a római császárral. Megjött az engedély és az avar követség megjelent Konstantinápolyban. /Menander./

A khagan egy Kandilkh nevű tisztjét indította egy tekintélyes kísérettel Konstantinápolyba /Theophylactus./

Ezen ismeretlen és szokatlan nép megérkezett Konstantinápolyba.

A látványosságra, minthogy ilyen népet soha sem láttak, az egész város kicsődült. Űstökük az volt, ami a hunoké, olyan volt a nyelvük is, de a hátukon leeresztve, mint befönt kötél, függött

a hajuk. /Theophanes/⁺ és Corippus.⁺⁺/

Ezekből látható, hogy a követ csakugyan hun volt, olyan volt az öltözete, az volt a nyelve, de maga a haja is olyan volt, mint a hunoké szokott lenni.....befont üstököt a hunok közül is többen viseltek...ilyet viseltek a Székelyföldön is." II.96.1.

Ifj.Jósa János.

II.Jenő pápa levele.Betarides esete.Eginhard.A verduni szerződés. II.Jenő pápa 824.kélt levében írhatta már, hogy: "Hunnia quae et Avaria dicitur" vagyis "Hunnia, amelyet Avarianak" is neveznek, mert idejében az avar birodalom már megdőlt, /803./ és mert Avaria harnadfél századon át csak az uralom jellegét viselte, bár Hunnia Avaria mellett is megvolt mindig, amit Betarides esete is igazol; de Eginhard is, aki hunokról és az avarokról ír. A híres verduni szerződés pedig egymás mellett szerepelteti Hunniát és Avariát. 311.lap.

Sz.Nagy Gergely.

"II.Eugen pápának 826-iki levele némi felfilágosítást ad még. Ezen levél legfőképpen Tutundnak a gogánnak és Moimirnak hihetőleg Nyitrán szól és ebben felhívja őket, hogy állítsanak püspökséget és ezt és a lelkipásztori állásokat földdel ajánékozzák meg." II.141.lap.

"A két nemzet /t.i.hun és avar/közötti viszony még felderítésre vár, de hogy a két nemzet egymással is külön volt, az nemcsak a longobárd Bertarides esete igazolja, aki egy hun királynál talált menedéket, de Eginhard is, aki hunokról és avarokról ír.

Már pedig ha a hunok el lettek volna nyészve, ez képtelenség volna, sőt ha csak az avarok közé beolvadtak volna, akkor is képtelenség volna az, hogy ugyanazon író hol hunokról, hol avarokról beszéljen és írjon és ezen neveket csak úgy boldondul cserélgesse egymással, minden ok nélkül.

Még a híres verduni szerződésben is előfordul Hunnia és Avaria egymás mellett, midőn a kifejezés az azonosságot kizárja." II.92.lap.

+/- Theophanesnél: "Sub idem tempus gens prorsus insolens atque incognita, Avarēs ei nomen, Constantinopolim advenit: et ad eius spectaculum quod nusquam visi fuissent huius formae homines, cuncta urbs effusa est. Comas siquidem a tergo longas admodum taeniis revinctas et implexas gestabant: reliquus licet habitus Unnico simillimus conspiceretur". Niebuhr: Corpus sriptorum historiae Byzantinae Bonn.1839. I.359.1. Sz.Nagy Gergely nem fordítja le szóról-szóra, de tartalmát közli. Ifj.Jósa János a "kicsődült" "effusa est" kifejezést is átvette.

++/- Közlöm Corippas költeményét s ennek Dr.Márki Sándortól származó fordítását, melyet ceruzával írt be könyvébe.

"Illa colubrimodis Avarum gens dira capillis,
Horribilis visu crudisque asperrima bellis,
Imperio subiecta tuo, servire parata,
In media supplex defusis crinibus aula
Exorat pacem."

Magyar fordítása:

"Kigyózó fürtű iszonyu avaroknak a népe.
Szörnyű tekintetű és a kegyetlen harcban erős nép,
Amely urának alatt szolgálni szeretne tenéked,
Udvaren leeresztett hajjal azért könyörög, hogy
Békét adj neki...."

A könyv most a szegedi egyetemi könyvtár tulajdona. Dr.Gombos F.
Alcin IV.kötet. Menander Protector. 17. l.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

Ifj. Jóna János.

A cikk befejező része.

"Iustinianus 562-ben kiadta a hazuglelkű avaroknak, a szolgák szolgáinak az útját. A rómaiak alaposan ismerték a hunokat, akik nem egy hadvezért adtak mindkét római birodalomnak, de alaposan ismerték az avarokat is.

Mindebből látható, hogy a "Huni qui et Auares" nem jelenti azt, hogy a hunok avarok voltak, hanem csak azt jelzi, hogy az avar uralom alatt a hunokat avaroknak is nevezték. Egyetlen forrás sem mondja azt, hogy hun azaz avar, hanem mindenütt az áll, hogy a hunokat most az avarok idején avaroknak is nevezik.

Megfordítva arról, hogy Avariát Huniának vagy az avarokat hunoknak nevezik, egy forrásban sincs semmi nyom.

Az avarok Fredegarius, ⁺/Paulus Diaconus és sok más író szerint "boszorkány nép". Ennek a boszorkány népnek a turk nagy khán szolgái szolgáinak, az esküszegő, a római csalárdságot felülmúló avar király népének lettünk most vérszerinti leszármazói." 312.lap.

Sz. Nagy Gergely. ^{++/}

"Azon véghetetlen képmutatást, hazudozást, csalfaságot, amit azok /t.i. a római császárok/ véghezvittek, csak a tények összevetéséből lehet következtetni, a birodalmi történetírók hallgatnak ról, de mi tudjuk, hogy azok szemében az volt polgárosultság, az egyenes lelkűség és igazmondás, a szerződések betartása, az volt a barbárság. Római császárai akkor, midőn présben voltak, eget, földet ígértek és megesküdtek rá, mikor aztán a nyomasztó körülmények alól szabadultak, akkor nem tudtak semmit a tett ígéretéről és esküjükről, a római és görög polgárosultságnak ez az ismérve." II.86.l.

"Hihetőség a Byzantzi árnyos és csalfa politika birta a népeket önkéntes társulásra maga ellen. Ezen borzasztó területen egy nép se volt olyan, amelyet a konstantinápolyi udvar csalfasága maga ellen ne ingerelt volna és melyet az akkor, midőn a saját céljaira kihasználta, mint kisajtolt citromhéjat, mint hasznavehetetlen lomot, el ne lökött volna.

A konstantinápolyi udvarnak állandóan kegyében csak a gepidák voltak, de az ezt is cserben hagyta és veszni engedte. Ily borzasztó területen ennyi néptöredék között nem volt csak egy is, amely a konstantinápolyi udvarról, mint barátról, vagy mint pártfogóról nyilatkozhatott volna.

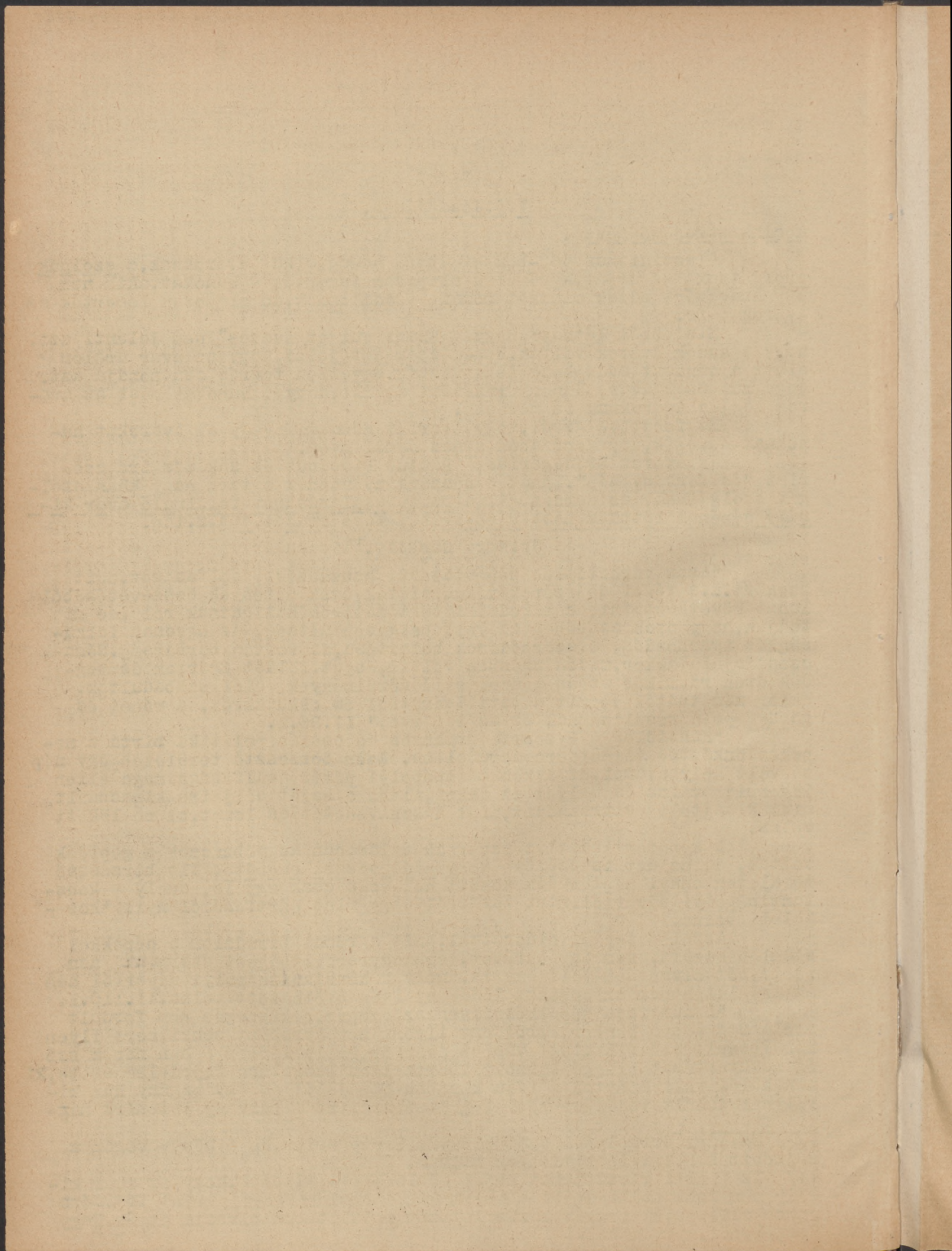
Azzal a tenger áldozattal, amit a római birodalom e népekkel szemben hozott, sem egy barátot, sem egy szövetségest szerzett, nem tudott, sőt olyan sem volt egy is, amely a konstantinápolyi udvarról nem az indulat, hanem az engesztelődés nyelvén szólhatott volna." II.110.l.

^{elö+++} "A hun fajú népeknél ilyen szőszegés, esküszegés nem fordult elő. Ott van a hunkor, ebből egy ilyent nem kereshet senki, mert ilyen nem fordult elő soha. Ott van az avarkor, amely időben a hun népek szó és eskütartását eléggé igazolja Bartarides longobárd fejedelmének esete, ki menekülni volt kénytelen ifju korában hazájából és egy pogány hun királynál talált vendégszerető fogadtatásra. Ez bálvány istenére meg-

^{+/} Sz. Nagy Gergelynél sajtóhibával Fredegarius, de a könyv végén a sajtóhibák helyreigazításában megvan.

^{++/} Az alábbi részleteket azért közlön, mert kitűnik, hogy az avar király nem igen multa felül a kelet-római csalárdságot, amint ifj. Jóna János állítja, ki ezeket a részleteket felületesen olvasta át. Sz. Nagy Gergelynél.

esküdött, hogy nem fogja őt elárulni ellenségeinek. Időteltével az ellenség követjei érkeztek a hun királyhoz, akinek egy véka tiszta aranyat ígértek, ha őt kiadja. Ez pedig azt elutasította, így szólván: Pusztuljak el, ha elkövetem azt a gonoszságot, hogy az istennek tett eskümet megszegjem. / a Warnefried Pálnál levő fejezete Eddiusnak. / Ez 640. körül történt és hun királlyal, nem avar gogánral. De ugyan e korban a turkok Ázsiában éppen e csalfaságot hányják a római udvar szemére. Turxant / Turcsány / az Altáj hegységben hatalomra vergődött turk / talán hun / uralkodó a konstantinápolyi udvar követeinek a tiz ujját a szájából kirántva, így szólt: "nektek tiz nyelvetek, de egy a hamis lelketek." II.121.lap.

"..... tudósítást kapott Konstantinápolyból / t.i. Baján /, hogy az évi díjját huszezer arannyal felemelik és tehát százezer aranyat fog kapni mi t elfogadott és a békére megesküdött." II.125.l.

"Az avarok Fredegarius⁺⁺ / Paulus Warnefridas és mások előadása szerint bösörkány nép." II.139.l.

III.

"Kik az avarok utódai? ++/

Észrevételek stb. mint előbb.

Ifj. Jósza János.

Tudun avar gogán. "Előző írásomban rámutattam arra, a képtelen álláspontra, amely az avar népben hun törzset vél látni és így a székelységet jelöli meg ennek közvetlen utódául. Ez alaklommal bár Dr. Rugonfalvi Kiss István nagyszerű könyvében sok részlet kijavításra szorul, röviden csak az avarok utódait ismertetem.

803. ban a frankok sorsdöntő harcai után Tudun avar gogán népével eltűnt, hogy Anonymus 200 év múlva Tuhutum névvel szerepeltesse a magyarok honfoglalása idején. Ez a Tudun avar király mégsem tűnt el, csak átkölt népével a Tiszán és Erdélybe a mai Alsó és Felső vármegye⁺⁺ területén ütött tanyát a Székelyföld szomszédságában. Emlékét az Ebesfalva/ma Erzsébetváros/melletti Gogánvár és Gogánváralja község őrizte meg a mai napig. Ez az avar néptörzsek sem semmisült meg, hanem él ma is abban a népben, amelyet csángónak ismerünk." 350.l.

Sz. Nagy Gergely.

"Igaz ugyan, hogy Pipin a Tiszáig meghódította az avar birodalmat, hihető, hogy ez tovább nem is igen terjedt, mert azon túl szövegséges népek laktak.

Az is áll, hogy Tudun 803.-ban eltűnt az avarokkal, tehát a Tiszán átköltözött.⁺ II. 145.l.

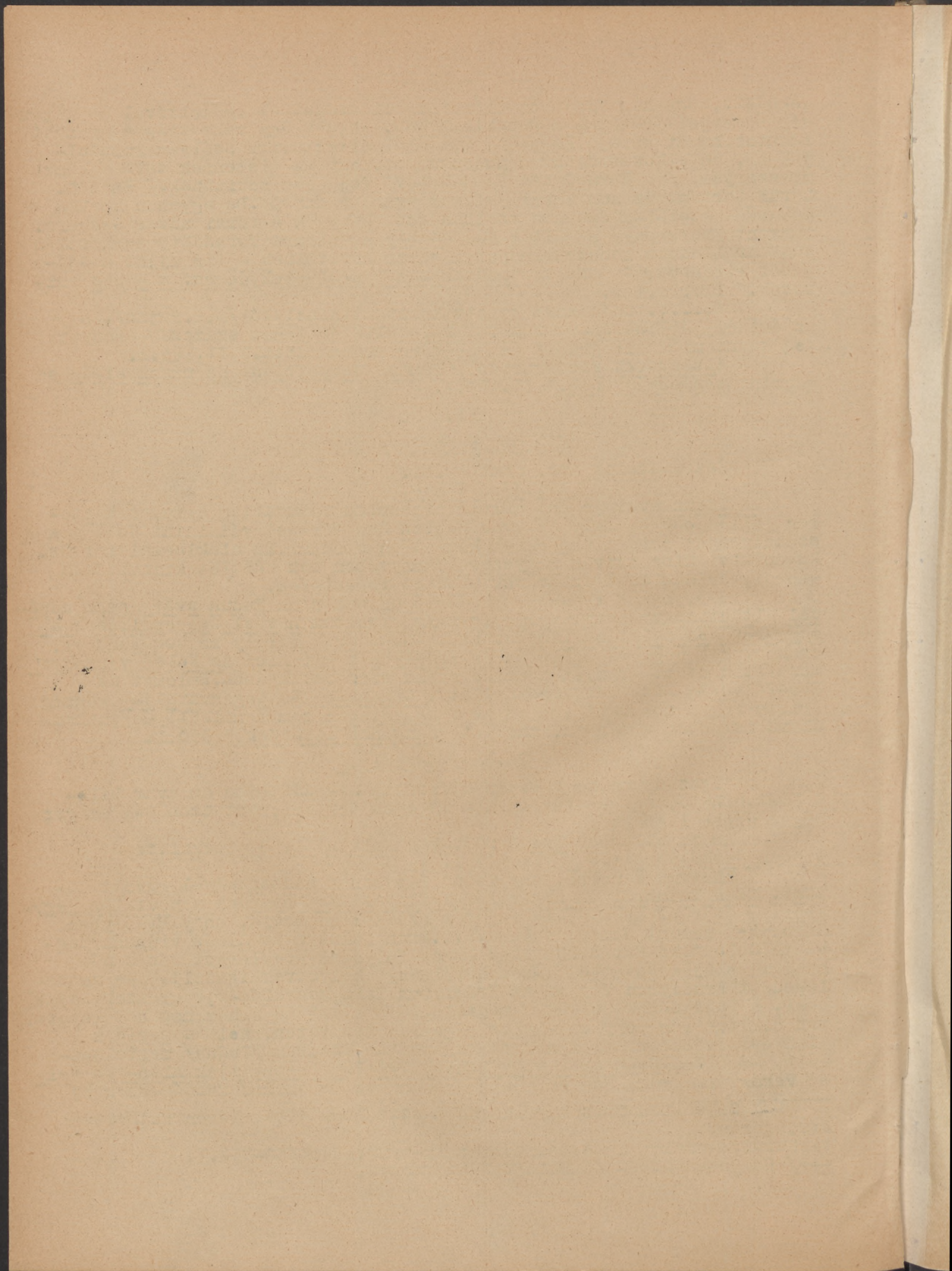
"Láttuk fennebb, hogy Tudun 803-ban a hadseregével együtt eltűnt. Ezen Tudunról és népéről felvilágosítást nyerünk a névtelen jegyzőből. E szerint az a 25-ik fejezet szerint megtudja, hogy Erdélyben az oláhok felett Gelou uralkodik... Ezen Tuhutum az Almás vízénél megverte Gelout, ki futás közben a Kapos folyónál megöletett és a nép hűségi esküjét bevette. Ezen körülményt helynevek igazolják és megtelepedett Erdélyben. Vajjon az Erdélyben lakó megverte-e, vagy azok adtak neki, a bujdosónak helyet a megtelepedésre, azt ma nehéz még határozottan állítani, de hogy az egykori gepida területen, hol a gepidák elenyészésével a lakók nagyon megapadtak, Tuhutum / Tudun / megtelepedett, az áll. Ezen avar vagy fehér birtokot bizonyítják Alsó- és Felső Fehérvármegye, Szeten, Sebes széknevek és számos község. Ezen új

+ / Baján szövegben Fredegarius, de a szatóniak jegyzékében kijavítva: Fredegarius.

++ / Hargitaváralja 1940. szeptember 15-i / 28. szám / 350-352.l.

+++ / Helyesen Alsó- és Felsőfehérvármegye.

tartomány székhelye Ebesfalva /ma Erzsébetváros/ volt, mely szintén iehér értelemmel birt...Ebesfalva területén vagy ép mellette volt a gogán lakása, innen a csaknem mellette lévő Gogánváralja, község, ami mutatja, hogy ott a hegyen volt Gogán vára... Ezen avaroknak tetemes része hun /II.199.1./ volt, hiszen az avar nyelv ezeknél nem maradt fenn. Gyulafehérvár a gogán későbbi lakása és Szeben Hermannstadt nevéből a Herman szintén avar szó és fehér várat jelent....Ezen ugynevezett vármegyei magyarság a Tuhutum népe, kik a hunok területére telepedtek meg, mivel azon terület a gepidák elenyészése után mindig nagyon gyér népességű lehetett... a hunok tömege... az ugynevezett Székelyföldön volt.II.150.1.

Az erdélyi csángók az avarok utódai.II.284.1.

Ifj.Jósa János.

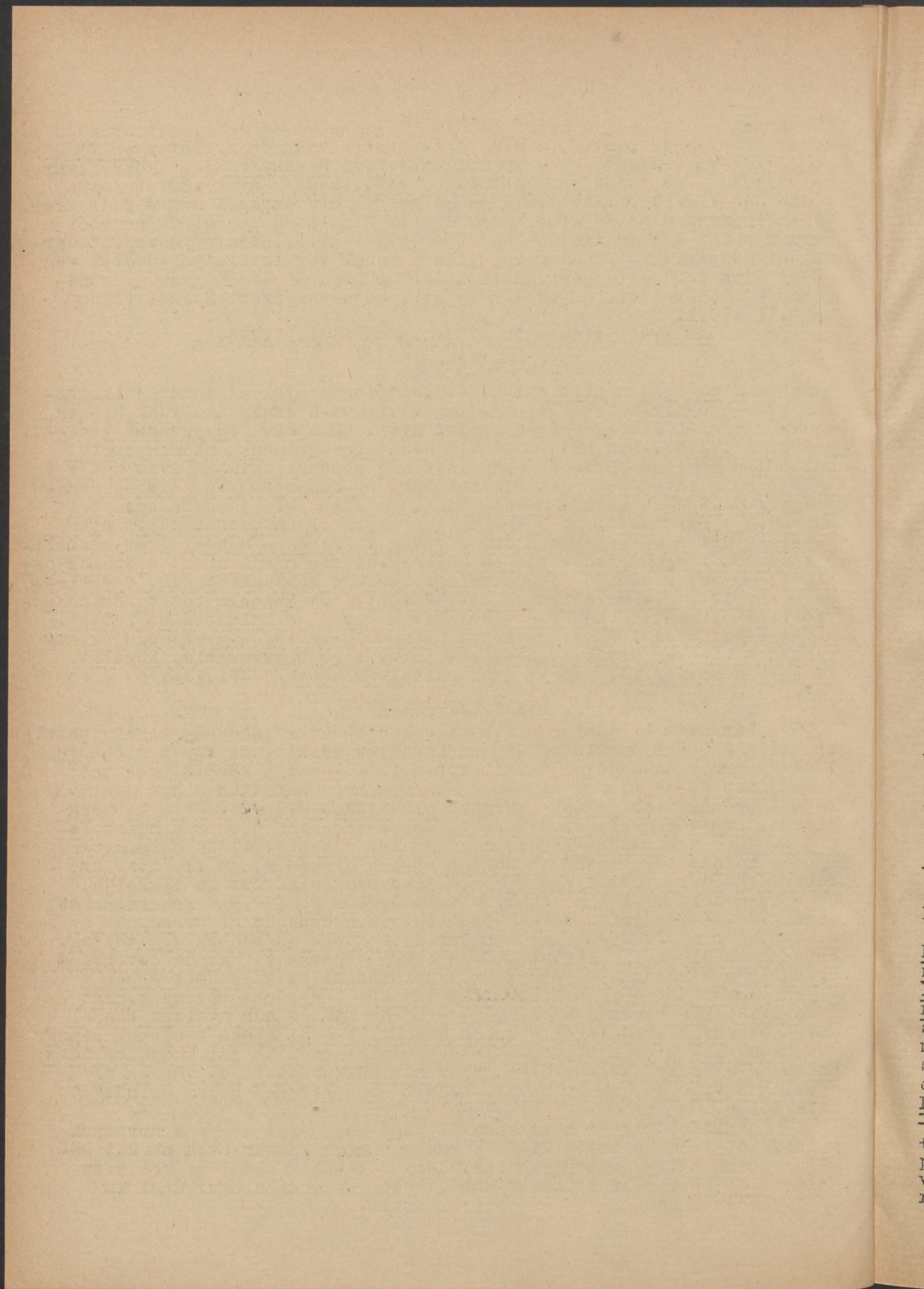
A csángók nyelve."Ezek /t.i.a csángók/nyelve néhány jellegzetes avar szó kivételével, olyan, mint a mi hun-székely nyelvünk, hiszen csaknem másfél évszázad éltek együtt Attila hunjaival, nagyrészt beolvadva. A 13. sz.-ban még voltak a német lovagrendnek adományozott földön, a Barczán /Brassó vm.360.1./ még olyanok, akik az avar nyelvet tudták és a lovagrend székhelyének Hermann-Fehérvár /a szászok Honigbergje/ és Szeben Herman nevet adtak.A kézdíszéki járásba beosztott besenyők a háromszéki székelyeknek ma éppen olyan szomszédai, mint a sepsi székbe beosztott csángók, s bárha mindezek a hun nyelvet beszélők a besenyők idegen eredetéről és külön nemzetiségéről nincs a székelyeknek tudomása, a csángó idegen voltát azonban mindenki tudja, s jóllehet a nyelv nem tesz különbséget köztük, a székelyek fekete színű viseletétől elütő fehér ruhaviseletet ma is éles különbséget láttat. Amint a külföldi írók a hun népet avarnak nevezik, úgy mi csángókat nevezünk a besszek által meghódított moldvai és besszarábiai kunokat, /fekete hunokat/ is, holott azok székelyek/hunok/" 351.lap.

Sz. Nagy Gergely.

"Az avar birodalom szétbomlásakor az avar lakosság elköltözött az általuk birt területéről.Tudán Erdélybe vonult,hol egy tartománynak lett az ura.Ezen erdélyi tartományban is az avarok között több volt a hun,mint az avar, ami azt eredményezte,hogy közöttük a hun nyelv lett a győző, s az avarok közéjük olvadtak,s elenyésztek a többség között. Az avar nyelv elenyészett. Szeben Hermann neve s a német lovag rendnek a Barczán /Brassó megye/ adományozott földön Hermann, amelyet a ma ott lakó szászok Honigberg-nek neveznek, egy ily avar szó Fehérvárat jelentett a nyelvükön, s egyszermind azt is igazolja, hogy ezen helyek székes főhelyek voltak, mert Fehérvár a fehérszéknek mindig a székhely jelölésére használtatott.A csángók az avaroknak az utódai.Ma a nyelvük az, ami a miénk,de a 13-ik században még voltak Barczán is olyanok, akik az avar nyelvet tudták s a német lovagrend székhelyének Hermann nevet adtak.A háromszéki székelyeknek éppen olyan szomszédai a ma a kézdíszéki járásba beosztott besenyők, mint a sepsiszékre beosztott csángók, s bárha mind a hun nyelvet beszélők ma, a besenyők eredetéről s külön nemzetiségéről nincs a népnek semmi tudomása, míg a csángó idegen létét ma még a nép is jól tudja, bárha a szomszéd székely községtől a nyelv nem különbözteti meg, hanem csak némileg a viselet, amely fehér, holott a székelyeké sötét színű." II.275.lap.

"Előfordult az hazánkban is,hogy hun népet avarnak neveznek a külföldi írók s talán mi is a ruházatukról,ámbar azok nemzetiségileg hunok s ilyen azon eset is, hogy a besszek által meghódított moldvai és besszarábiai fekete hunt, vagy kunt, mi székelyekül is +/ Ifj.Jósa Jánosnál csaknem szóról-szóra.

csángónak nevezzük,holott azok kétségtelenül hunok." II.278.

Ifj. Jósa János.

....." A csángó-avar azonosságot bizonyítják: 1. ~~az~~ Felsőfehérvármegyéhez tartoztak és sohasem a Székelyföldre. Tudun avar letelepülési helye ez. 2. Cang. a mongolban fehér, avar szó is hun nyelven fehér. 3. Erdélyben kevéssel a magyarok /turkok/ bejövetele előtt, Ravennai Guidó szerint hunok s ezekkel avarok laktak, ezek a későbbi csángók. 4. A ruhaviselés, mely a csángóknál máig is határozottan fehér, a székelyeknél /hun/ mindig sötét. 5. A juhtartás. A csángóknak soha nem volt még elvételre sem, fekete juha, míg székelyeknél mindig volt. 6. A háromszéki Angyalos község név eredete. /Iornandesnél angiscirek fehér cirek. An ol- fehér germán nép. / 7. Maga a mongol szó is fehér jelentésű, ami kizárja a fekete hunok mongol eredetét, minden szó és hangtani egyezés ellenére is!" 351.lap.

Sz.Nagy Gergely.

"Czang a mongolban fehér-et fejez ki." II.28.lap.

....."amint a neve igazolja, a fehér= av, ar= jövevény, így tehát avar fehér jövevényt jelent...nyelvünkön." II.91.lap.

"Ezen szék terület magában foglalta Hídvég, Nyárospatak és Lügötet és az ujennan épült Előpatak fürdőhelynek s a pataktól északnyugatra fekvő részét..."

Ezen Zék népe csakugyan fehér, mi székelyek őket csángónak nevezzük, mely szó a mongolban /czang/ szintén fehérét jelent. Fehérségből még ma is találhatunk annyit, hogy viselése a nagyobbbrésznek bár kezdenek újabb időben a székelyek viseletéhez idomulni, csakugyan fehér. Így viselnek fehér sapkát, fehér iszákot, /zeke/ fehér harisnyát, /nadrág/ és fehér ujjast." I.67.lap.

"Csángók között nem láthatni egy fekete juhót sem. I.68.lap.

"...avar nyelvünkön /II.273.1./ fehér jövevényt jelent.

A csángó szintén fehér értelemmel bír. Ezen szó összevetendő a mongol czang-gal és az angol nép névvel.

Ma a fehérnek ezen kifejezése nincs meg nyelvünkön, de a hunok első beütése alkalmával még meg volt, amit az angiscirek igazolnak, amely nép név Iornandesnél fordul elő, s kétségtelenül a fehér cireket jelzi, szemben a barna=coelo sírekkal "II.274.lap.

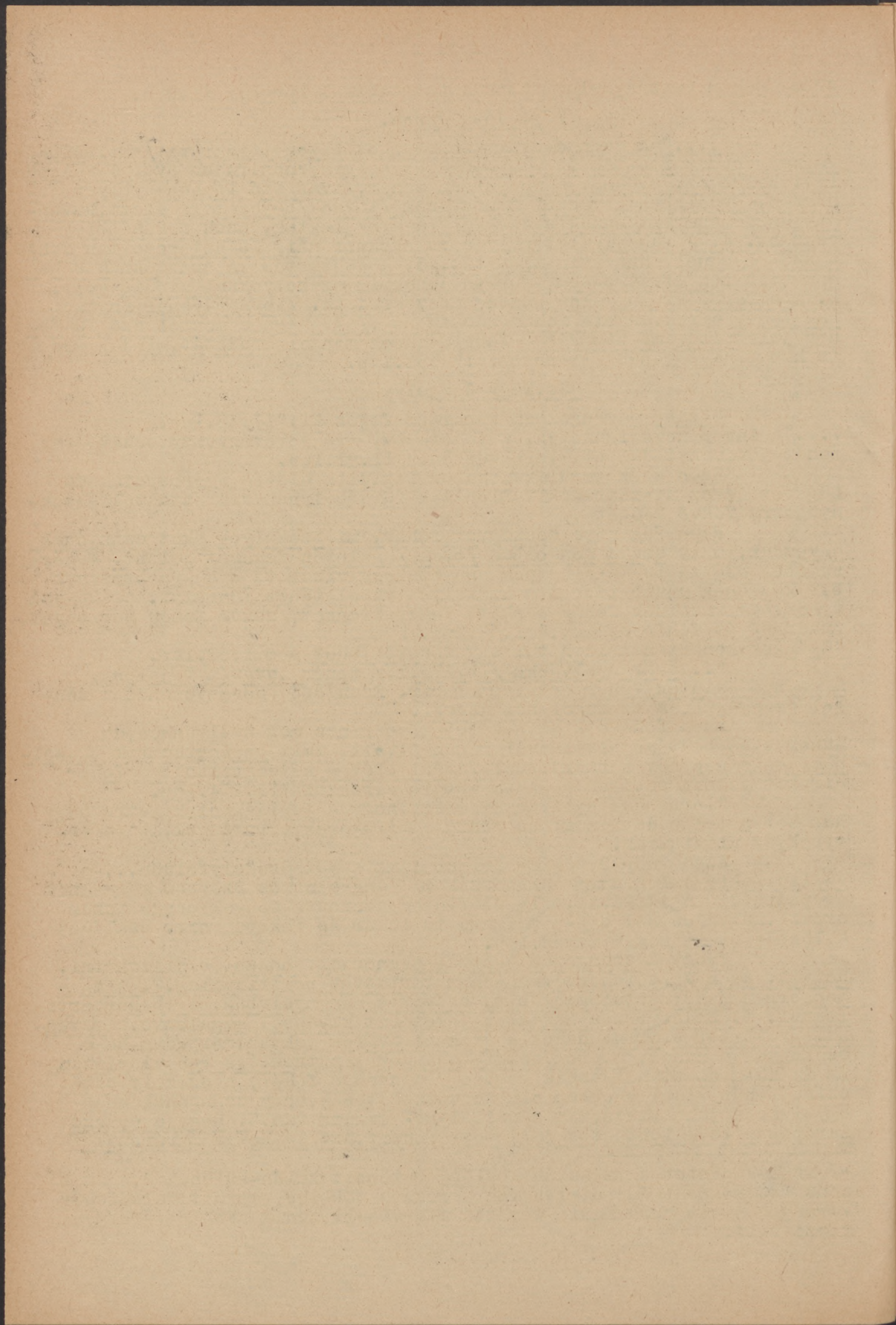
"Iornandes nyíltan kifejezi, hogy a gepidáktól keletre négy hun törzs telepedett meg: és pedig a bitugorok, a bardurok, az angiscirok, az ulzigurok.

Ezen néptörzseket megtaláljuk a mai Székelyföldön...az angiscirokra emlékeztet Háromszéken Angyalos és Szöröse községnevén és pedig az angi szóval, mely szerintem azonos a mongol cang= fehér szóval. Angyalos, hol a nép mai nap is fehér és fekete Forró családot különböztetett meg." I.262.lap.

"Hogy a csángó az avarral azonos, azt onnan is állithatni, hogy 1. azok Felsőfehérvármegyéhez tartoztak politikailag. 2. cang a mongolban fehér értelemmel bír, s avar a hun nyelvben bír fehér értelemmel. 3. Erdélyben a magyarok jövetelét kevéssel megelőzve, a ravennai presbíter szerint hunok s ezekkel avarok laktak, márpedig, ha a székelyek a hunok, avarok csakis csángók lehetnek. 4. A ruhaviselésen ma is határozottan látszik még, hogy a csángó fehér, a székely sötét színű ruhát visel s ebben oly közvetkozatosak, hogy csángónak soha egy fekete juha sincs, míg a székelynek mindig van. 5. hogy a csángó Európában is jelenthet s jelentett fehért, azt igazolja Háromszék

+/ Az 1-7 pontot egymásután közlöm, a többi külön-külön. A 2, 4 és 6. pont számozását én pótoltam. Ez a rész a többivel együtt Felsőfehérvármegye nevét csak Mária Terézia óta viseli, addig Fehér vármegye része volt.

megyében Angyalos község, hol a fehér Forrók a főbb birtokosok. Iornan-
desnél említve az angiscirek, akik tekintve a coele sireket, csakis fe-
hérek lehetnek s végül az angol nemzet, amely kétséget kizáróan fehér,
azaz germán nemzet, s angoloknak nevezzük. Maga a mongol szó is fehér-
nek a jelentésével bir s így kétséget kizárólag a fekete hunok népe
mongolnak nem vehető fel, habár tíz annyi szó találkoznék is a két
nyelvben, amelyek értelmileg, hangtanilag megegyeznek, mint amennyit most
jelenben is talál..."/285.lap.

Ifj. Jósa János.

"8. A fekete hunok közep, vagy ennél kisebb termetével szem-
ben az avarok és csángók középnél magasabb termetűek." 351.lap.

Sz. Nagy Gergely.

"A hunok testmagassága a középtől inkább a kisebbhez, mint a
magashoz hajlott. Hunfálvi ezzel szemben inkább a magashoz számítja a
magyarokat. E tárgyban elég döntő bizonyíték maga az, hogy a hunok lo-
vas népek voltak. Már pedig azon kor apró lovai, mert az kétségtelen,
hogy ilyenek voltak, a nagy embereket el sem birták volna." I. 199. l.

Ifj. Jósa János.

2. X "Hidvég, Árapatak, Erősd, Bodola, Nyék, stb. községek éppoly
szomszédságban vannak Háromszékkel, mint Kanta, Peselnek, Szentlélek,
Szárzapatak, Karatna és Alsó- és Felső Volál, régebben Felső-Fehér vár-
megyéhez tartozó községek ezek, lakosait azonban/ akik részben besé-
nyők/ a székelyek magukkal azonos nemzetiségűeknek tartották mindig és
tartják ma is, addig az előbbi községbelieket nem, bár a székely nyelv-
vel azonos nyelvet beszélnek, mert a székely nép ma is világosan tudja,
hogy azok nem székelyek, hanem csángók, vagyis a hunná lett avarok utó-
dai." 351.lap.

Sz. Nagy Gergely.

"....a besenyők a székely néphez tartoztak, azon fajból valók
voltak, mint igazol:

1. A teljes székely jogu Besenyő község Háromszéken, mely
minden időben székelynek tartatott. /II. 319.lap./

2. Azon körülmény, hogy ezen Besenyő határszáron levő alatt-
való és vizes helyet a szomszéd község Komolló-Jásztónak nevezi.

3. Azon körülmény, miszerint Kanta, Peselnek, Szentlélek, Szá-
razpatak, Karatna lakosait a háromszéki székelyek magukkal mindig azo-
nos nemzetiségűnek tartották, holott Hidvég, Árapatak, Erősd, Bodola, Nyék,
stb.-ről, melyek fekvése Háromszékhez éppen olyan szomszédságban volt,
világosan tudja a nép, hogy ezek csángók, bár ezek is ugyanazt a nyelvet
beszéltek, mint a székelyek." II. 320.lap. +/

Ifj. Jósa János.

10. X "A székelyföldi székelyeknek az avarokhoz annál kevés-
bé sincs semmi közük, mert mint Attila idejében itt élt őslakó széke-
lyek nem fogadtak be soha semmiféle idegent, így az avart sem, akik a
Székelyföld szomszédságában települtek le. Hogy lehetnének akkor a
székelyek az ők utódai? De nem érintkezhettek az avarokkal a Netad mel-
letti ütközet után Erdély szögletébe, Moldvába, Beszarábiába, és a
Havasalföldre menekülő hunok sem. Hogy volnának ezek az avarok utódai?"
351.lap.

Sz. Nagy Gergely.

"A harc a hunok és a fellázadt nemzetiségek között a pan-
noniai Netad / Nedad, Nedas / folyó mellett folyt le. E folyó ma ilyen
néven nem létezik, de ha a magyar hagyományt tekintjük, a harc helyét
Sicambriánál, a mai Ó-Buda téján találjuk meg." II. 7.lap. A többiről
a megelőző 1-7. pontban és az "Öreg-legény"... stb. c. fejezetben /VI/

+ / Csaknem szóról-szóra ifj. Jósánál.

Ifj. Jósá János.

"11. A csángók közül többen, mint az avarok, üstököt, /varkócsot/ viseltek még a XIX. század elején is. Az üstökviselés az avaroknál volt szokásban. /Theophanes és Corippus/. "351. lap.

Sz. Nagy Gergely.

L. előbb avar, gogán, üstökviselés alcim alatt.

Ifj. Jósá János.

"12. "A csángók nyelve, amelyről Rugonfalvi azt írja, hogy "valósággal megkövesedett és Árpádkori formáját megőrizte" /I. k. 58. lap./ avarkori, Bár a hunok nyelvét teljesen elsajátították, mégis megtartottak néhány olyan szót, amely a hun-székely nyelvből ki nem fejthetők, nem érthetők és avar eredetük kétségtelen. Ilyenek: merende /kenyér/, merendélni /tarisznynyalni /, borbojó /kulacs/, csokány, /vizeztartó edény/ 351. l. cököl /szatyor/, balán /szőke/, gyében /zeke/, gyéte /topánka/ stb." 352. lap.

Sz. Nagy Gergely.

"A csángóknál lehetne még avar szókat találni, minthogy ők avar utódok. Ilyenekül tudom, hogy a kenyér neve náluk merende, a kulacs /palack/ neve náluk borbojó és a viztartó kártya neve csokány. stb." II. 151. lap.

"Nekem terhesebb a csángók egyes kifejezéseit és azok valódi értelmét kitudni, mert maga az említett merende is lehet élelem értelmű is, minthogy a tarisznynyalást merendél szöveggel fejezik ki azok.

Igy tudom, hogy náluk

cököl - szatyor

balán - szőke

gyében - zeke

gyéte - topánka stb." II. 153. lap. +/

Ifj. Jósá János.

Szentlélek a moldvai csiki esperesség,

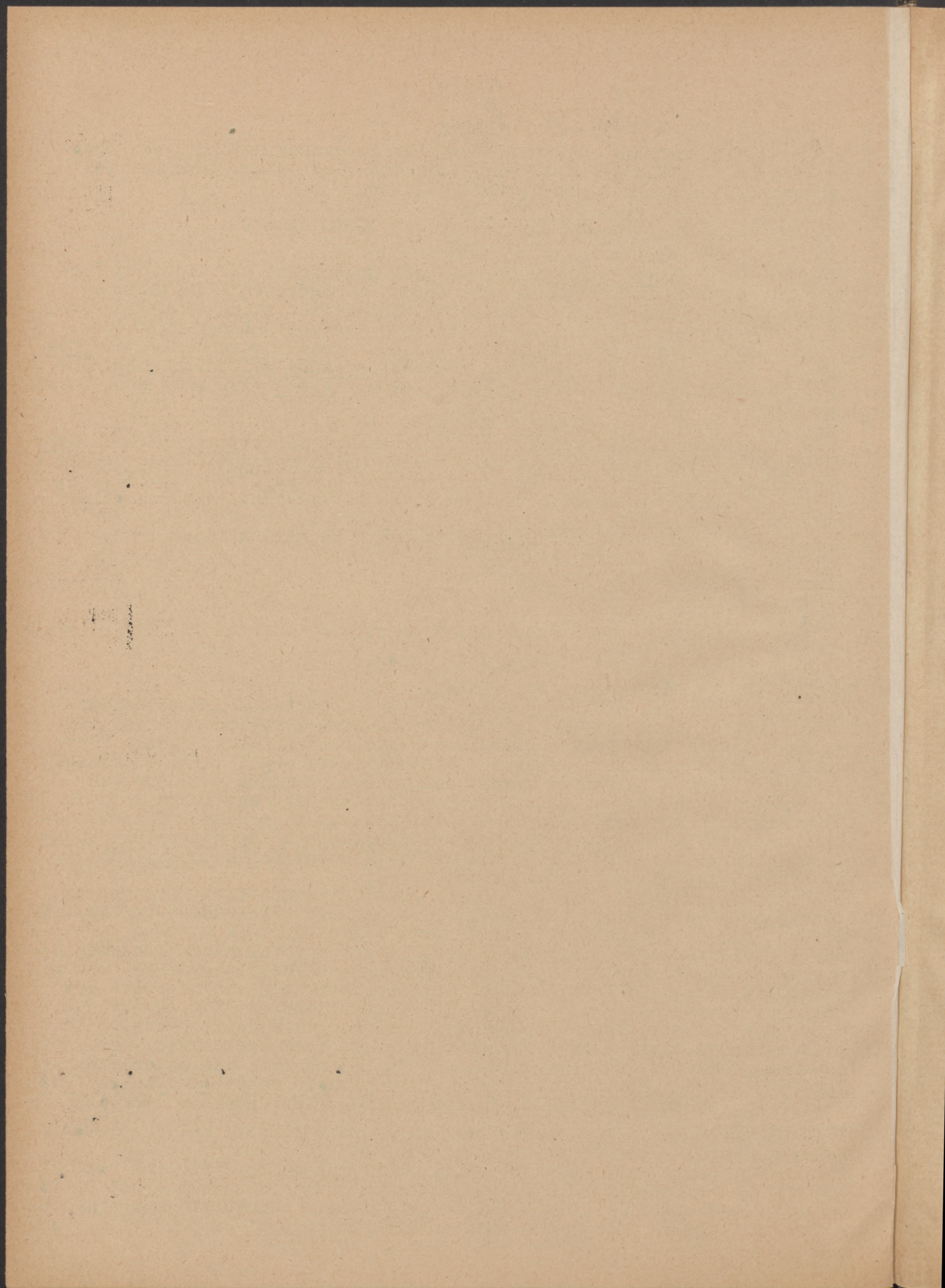
5. egyháza. "Lapunk szűk terjedelmé miatt a végtelekbe nem bocsátkozhatok, ugysis lassanként juthatok észrevételeimnek végére, de egyet itt még Rugonfalvi Kiss István Dr. szíves figyelmébe ajánlok. Ugyanis könyvének I. k. 59. lapján azt olvasom, hogy nem találta meg a csiki esperesség 5. egyházát. Hogy a külföldre kerülő idegen nyelvű munka idegennyelvű tudós, olvasói előtt ne keltsen meglepetést az, hogy egy székely tudós az ötödik egyházat nem tudta megtalálni, akkor, amikor négyet /összintén örömrömrökre megtalált/, szíves tudomására hozom, hogy a meg nem talált 5. egyházat én megtaláltam Lélfalvában. A keresett Szent Lélek község /Spiritus Sanctus/ ugysis nem más, mint Lélfalva.

Itt kétfős történelmi hibát követ el Rugonfalvi Dr. Az egyik az, hogy összeházasít egy Árpádkorabeli keletkezésű helységnevet /Leontinfalva/ ++/ egy ősrégi hunkori helység névvel /Lélfalva/. A másik az, hogy Lélfalva elnevezését az Árpádkori Lehel vezér nevével hozza összefüggésbe, mert meglehet, hogy Lehel, Árpád fiának /Leuntin/ halálakor /894/ még meg sem született. Az augsburgi ütközetben /955/ Henrik császár fogságba eső hőse Lehel vezér, ha ebben az évben /891/ megszülethetett itt, akkor legalább 64 évesnek kellett lennie 955-ben, így neki nem tulajdoníthatunk, idős korát tekintve, olyan vezéri cselekményeket, amelyek személyéhez fűződnek. 892.-ben pedig itt már nem születethetik és így nevéről nem nevezhetnek el községet, mert a besszek a szlávok ellen harcoló magyarok /turkok/ távollétében az otthonmaradottakat részint leölték, részben elűldözték. Sonstán-

+/ Ifj. Jósá János még a szavak sorrendjét is változatlanul megtartotta, természetesen a végén a stb.-t is oda tette.

++/ Sz. Nagy Gergely "E hadjárat /t. i. a bolgárok ellen/ diadalmas vezérét /Liuntint/ hihetőleg sebesülten szállították haza a hazájukba, ahol az rövid idő alatt meg is halt, s a mai moldvai részen a havasok szárában temettetett el, hol a Liuntinesd, Liuntinfalva, ma is őrzi az emlékét. II. 208. l.

tinus Porphyrogenitus/ Mindezt nem tekintve, Anonymus szerint, Lehel Tas fia. Ez a föltétlen hű történelmi adat, mert Anonymus megbízható forrásokból írt, csak az évszám nélküli adatokat ott használta fel, ahol beilleszthetőnek ítélte. Így végeztetett diadalmas hadjáratokat a honfoglaláskor Tassal, Szabolccsal és Tuhutum-mal, holott ezek a hun korban szerepeltek. Lél /Lehel/ Tas fia, a hun korban szereplő alak. De ha a szaktudósok ragaszkodnak az Árpádkori Lehelhez is, akkor egy bizonyos az, hogy két Lél volt, egy hunkori, a Tas fia, akiről Lélfalva a nevét nyerte és az a Lehel, aki 955-ben fogságba esett és tragikus sorsot ért. A moldvai Lél azonban ősségi székely hun szó. Lélfalvából lett Lékfalva, majd Szentlélek /Sanctus Spiritus/ s így Lélfalvát bátran vehetjük a moldvai csiki esperesség 5. egyházának. "352. lap.

Sz. Nagy Gergely.

"Simeon most a császárhoz /t. i. keletrómai/ békéért követeket küldött, s midőn erre hajlandónak mutatkozott, akkor szövetségre felhívta a besszeket s más évben 892-ben, midőn a magyarok a háboru haszna által ösztönöztetve s vérszenre kapva, valamely északi szláv nép ellen hadjáratra távoztak volt, az ők szállásaikra csapnak s a honn maradtakat részint leölik, részint pedig hazájukból kiszorítják. Hogy a bolgaroknak a besszek szövetségesei valának e hadjáratban, azt a többi görög íróval szemben, a biborban született Constantin említi." II. 208. lap.

"A torok és lélekben az ők, ek vagy ak nem képző, amint azt Hunfalvi M. E. 228. 1 állítja, hanem azok összetett szavak, mert az ak, ek, üreg hangunknak felelnek meg, ha azok értelmét tekintjük, tor, amint már többször említettem átjáró, még Töröcsvárban is, melytől Beszterce származik, torok tehát az átjáró ürege, vagyis a gége száda, lélek pedig a lehellet ürege, tehát az ember szíve, az eredeti és alapfogalom s szerint, holott az a mai ismeretek mellett a tudó üregét fejezné ki. Hogy a lehelből lett a lél, azt feleslegesnek tartom bizonyítani." /II. 295. lap./ "Azon körülményre, hogy a névtelen jegyző a hunnok dolgát is a magyaroknak tulajdonítja, lelje magyarázatát abban, hogy ő ezt megírva megtalálta, de az évszám /II. 18. 1./ nem volt megjegyezve, így tehát egyebet sem tehetett okosan, mint bejegyezni azt úgy, amint látta és találta. Ilyet még találhatni nála." II. 19. 1. Tasról és Szabolcsról a VIII. fejezet végén.

IV.

"Igy születnek a legendák." ++/
Észrevételek stb. mint előbb.

Ifj. Jósza János.

A lófőnév jelentése. Rugonfalvi Kiss I. dr. állítását: "A lófőnév onnan ered, mert sorban állva a lovak fejét számolták össze. előbb rögeszmének, azután legendának nevezi, majd így folytatja:

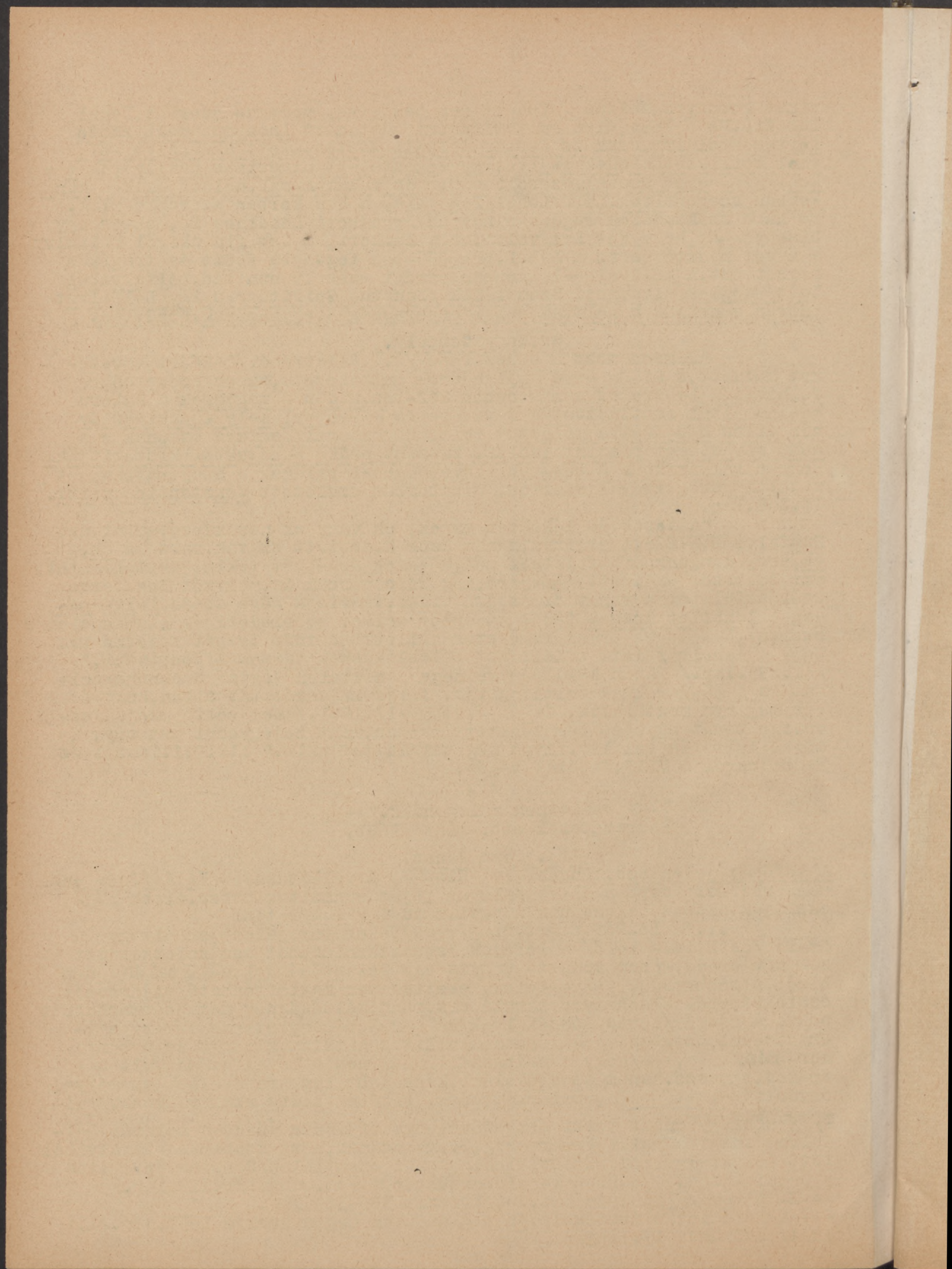
... "A Ló-Fő: címet, rang/rend/fokozatot jelent, ennél fogva a Ló-fő /összeírva lófő/ a lófejek összeszámolásából sem keletkezéséből sem név eredetét nem vehette, vagyis egy jelentőséggel egyáltalán nem bír, alsóbbrendű, lényegtelen, esetlegesen megtörténhet eljárásból, cselekményből elsőhelyre kerülő cím, rang, méltóságnév nem származhatott soha. A Ló-Fő /Lovas Főszékelyek/ ma már bebizonyítottan ismert név eredetével szembeni eme legendás állítás hitelét kizárja az a tény körülmény is, ++/hogy a hadbaszállásnál nem a lófej száma volt a fontos, tényező, hanem az előkelőbb, képzetesebb lovasrendbeliek személye, egyénisége, vitézsége, rátermettsége, békében pedig ezek vagyona, nyil-

ty "Ez a magyarázat teszi érthetővé, hogy ifj. Jósza János a moldvai Lélfalvát veszi a csiki esperesség 5. egyházának, mert szerinte Lélfalvából lett Lékfalva, majd Szentlélek. A csiki Szentlélek/Sanctus Spiritus a pápai tizedjegyzékben is előfordul. M. n. Vat. Hung. I/1. 112. lap.

**/Hargitay János 1940. okt. 1-i/19/ szám 366-369. lap.

+++/A Lófő lovas főszékely; én magyaráztam meg a Hvalja 1937. jan. 21. i /3-4/ számának 17. lapján.

földjeinek, löfősegeinek száma. (Ilyen megkülönböztetés nem volt. Ezt ifj. Jósa találta ki a turkások... "Abban is igaza van a krónikásnak, hogy "fölfalták barmaikat és lovaikat", de nem a sasok, hiszen nekik nem is voltak lovaik. és /367 l./ barmaik, hanem a turkok a magyarok vagy, hogy költői képen fejezzem ki én is magam, a turkások, a turul madarasok, akiknek emlékét ma is őrzik Erdélyben a turka öltöztetését, amely-nél a feji rész egy hatalmas, állandóan csattogtatott csört ábrázol /ilyent gyermekkorunkban magunk is csináltunk eleget/. Mennyire inkább akkoriban a menekülő és éhező magyarok, turkok, akiket a "sasok" lám mégis csak megkíméltek." 368.lap.

Sz. Nagy Gergely.

"A magyaroknak, akik Atelkuzuból Háromszék felé menekülhettek, tartja fenn emlékét a máig fennmaradt szokás, hogy turkát öltöztetnek, amely abban áll, hogy egy legényt felöltöztetnek oly marhabőrbe, amelyen a szerv és szőr is rajta van, s azt hordozzák a községben, midőn mindenki pálinkát és lepényt ad nekik, amiből a turka és kísérek jól élnek. A bőrbe öltöztetett legény nem szól, csak hajtogatja magát." II.213.lap.

Ifj. Jósa János.

Dr. Rugonfalvi K.I. tudásának méltatása. az "Ebből látható az, hogy Rugonfalvi Kiss István Dr. egyáltalán nem ismerős öskorunk hagyományaival. és történelmével, ami kitetszik több másból is, amire majd sor kerül. Csak annyit említek fel, hogy idevágólag hosszabb tanulmányt irtam "Székely Lexicon" -om részére, amelyben bővebben megvilágítom a kérdést a magyar név eredetét és a fákra tűzött turk /turul vagy riff/ madár jelvényeket /v.o.a mai turista jelzésekkel/, amelyeknek a nyoma ma is megvan a népművészeti motívumokban, a kétfejű sasas ábrázolásokban, amelyeket nem székely-hun, hanem turk, /baskir/eredetűeknek tartok. Ilyen pl. a több, mint 100 éves hidvégi kézimunka, amelyeket az eddig általam ideiglenesen létesített Székely Múzeum őrzött ma a Zabolai Nagy Árpád, mint tulajdonosa, őriz. Ezeket a sasokat pedig nem hiszem, hogy valaha egy szaktudós az osztrák kétfejű sasról mintázottnak tulajdonítsa. Ki kellett térenem Rugonfalvi K.István dr.-nak legendájára is, amelyeket fel-fel melegítve tovább ad, mert nem ismeri multunkat, mert elveti legbecsesebb történelmi feljegyzéseinket a Csíki Székely Krónikát, mert kemolytalan forrásokat is használ, s komoly adatainkból költői képeket formál."

Ifj. Jósa János Liutpranddal 100 évre bezárátja a hunokat.

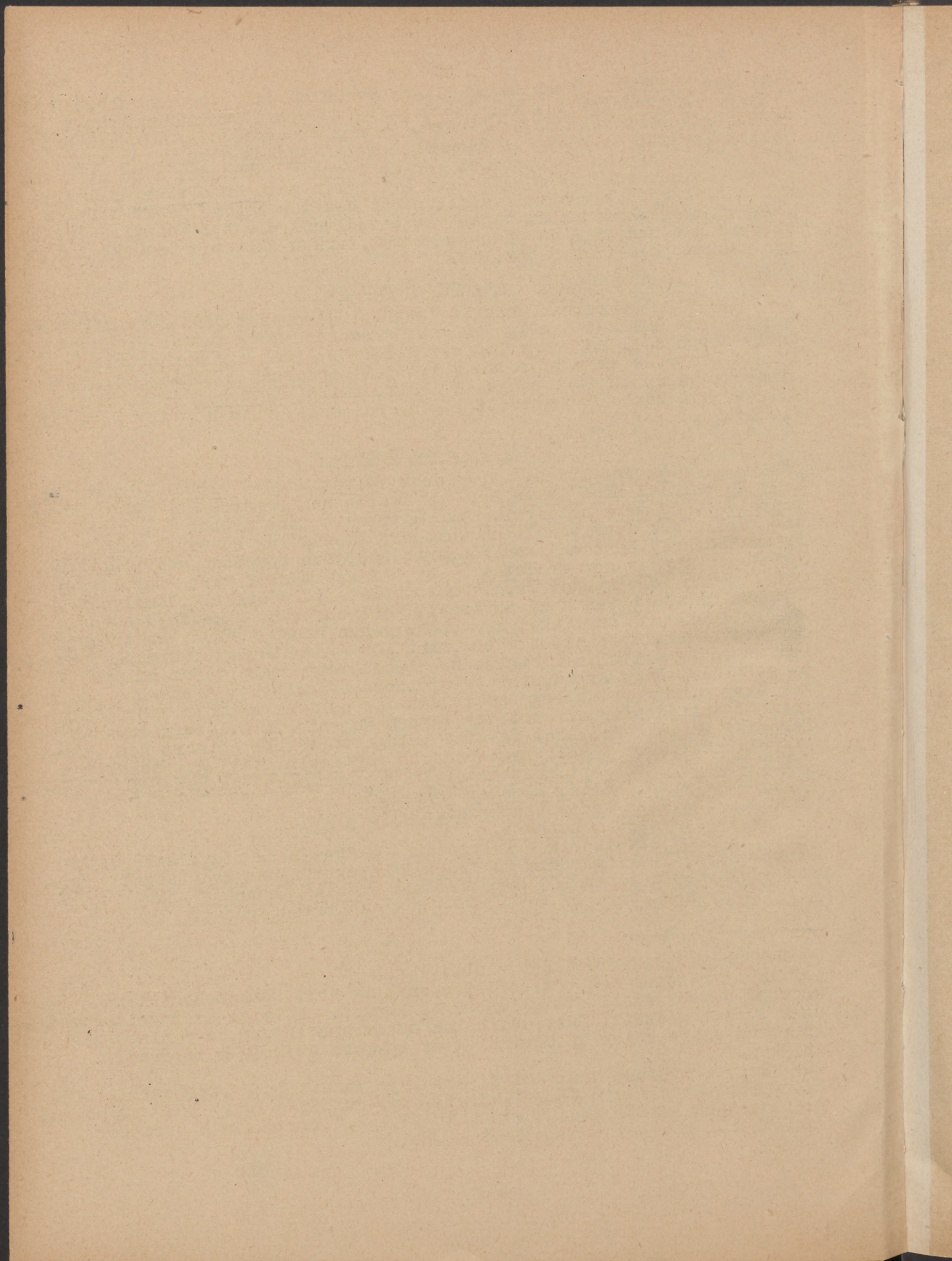
"Így hívátkozik - folytatja - a "kevésbé figyelembe vett" Liutprandra aki már nem is "költői képeket" hanem badarságokat halmoz össze. Nevezetesen 100 évre zár alá téteti a hunokat /hungaros/, aki a magyarok /turkok/ bejöveteleig megtanul sem tudnak."

+/ L.Némedy Gyula dr.cikkét előbb.

++/ Anyai rokonom néhai Albert Tamásnak is volt Csíkszentmártonon kétfejű sassal diszitett, galambbugos kapuja, amely az ezernyolcszázad év évek elején készült. 1941. júliusban szomorúan láttam, hogy nincs meg. Az ilyen sasos kapuk valószínűleg az egykori székely határőrség emlékei.

+++/ Helyesen Liutprand, akiről azt írja fordítója dr.Gombos F.Albin, /Középkori Krónikások VI-VII.kötet/, hogy munkái a X-ik/ 38.lap./század legfontosabb kutatói közé tartoznak" 39.lap."...munkáinak becséből... a kis hibák keveset vonnak le." 41.lap.

"Difficilimis separata a nobis erat interpositionibus, quas clusas nominant vulgus, ut neque ad meridiem, neque ad occidentalem plagam exeundi habuerit facultatem." 368.lap.+/

Sz. Nagy Gergely.

"Midőn az avar birodalom széthull, s azon kevés avar, mely a hunokat még egyszer társulásra birta, részint elköltözik, részint félreáll, az egymással élet-halál tusáját vivó hemzetek színteréről, ezen megtelepedett hun nép akkor is itt maradt, fenntartva a hagyományait, emlékeit s bosszuját megrontói ellen.

Midőn egy hun népraj hazájából kiverve, haza nélkül bolyong, s nincs hova lehajtsa üldözött fejét, bevetődik a négyfőlyő vidékére, az itt lakó elnyomott hun nép fellelkesül, ismét fegyverre kel, s annak a honszerzés munkáját megkönnyíti.

Az üldözött hun népnek segélyére siet az erdélyi havasok között megszorult hun nép, a székely, sőt valahonnan a kozár birodalomból jön segítségére egy hun nép, melynek ott vágya, hogy uralomra jusson, nem sikerült s mely jön, hogy megossza a hontalanság kenyerét, s a honszerzés munkáját a bujdosó néppel.

Ezen hun népeket a testvéri szeretet kötelékei vonzották a bujdosó magyarhoz, hisz azok a biborban született császári író s a csiki krónika feljegyzései szerint, az első sorban harcoltak, mert a hadfolytatásban jártasabbak voltak.

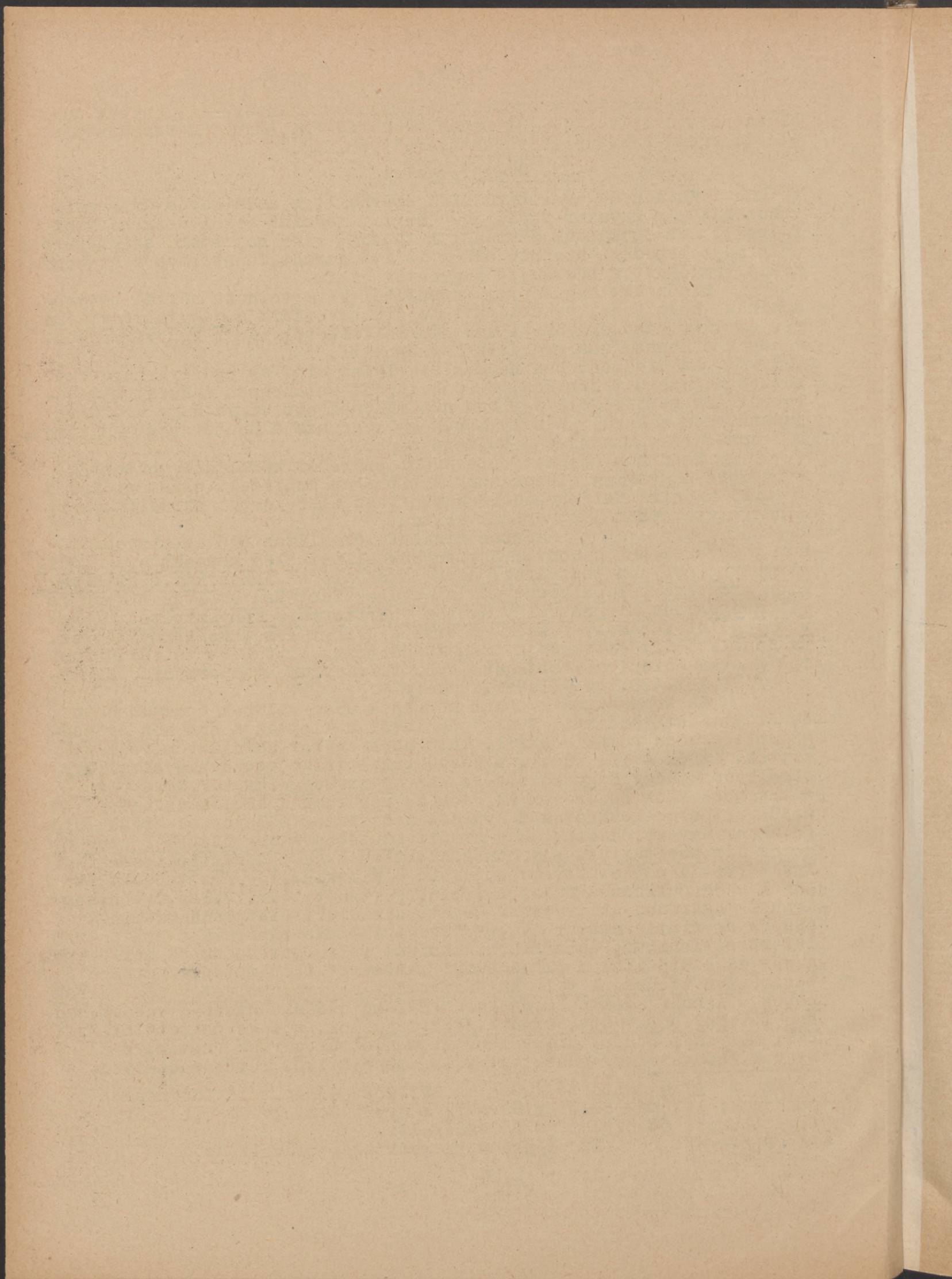
Közben mindenfelől álltak elő az elnyomott hun testvérek. Mar a morva Szvatopluk elleni első harcokban, az addig elnyomva lévő hun testvérek, siettek szétörni láncáikat, s kötörve azon erősségekből, melyeket még az avarok idejében emeltek s hova az ellenséges és idegen szláv uralom szorította s kényszerítette őket ves tegelni, a magyaroknak az ország elfoglalását megkönnyítették. En legalább így értem csak azon tudósítást, amit láthatni: Widukindi res gestae Saxonicae. Pertz-nél e.h./t.i. Monumenta Germaniae Historica/III.köt.428.lap.-II.288.lap.++/

A frankok, akik a hun népeknek urai valának csaknem száz év óta, s akik apáiktól s nagy apáiktól hallottak a hun nép erősségeiről, s azon rombolásokról, amit azok egykor hazájukban véghezvittek, az ők - II. 289.l. - idejükben lefolyt csendes évekről úgy elmélkedtek, hogy Nagy Károly azokat az erősségeikbe berekesztette s már most azok onnan sem ki, sem be nem tudnak közlekedni.+++/ Midőn aztán megkezdődtek a nyugati hadjáratok a bajor és frank földre, akkor úgy vélekedtek, hogy Arnulf idejében s segítségével ezen körök leromboltattak, s a hunok kiszabadultak a zárlatból.++++ Így értette ezt az özvegy gyermeke = Widukind. Így értette ezt az Annales Sangallenses majores írója, Pertz-nél e.h.77.lap.írván, hogy Arnulf "Agarenos ubi reclusi erant, dimisit". Liutprand cremonai püspök szerint a magyar nemzet/"difficillimis separata a nobis erat interpositionibus, quas clusas nominant vulgus, ut neque ad meridianam neque ad occidentalem plagam exeundi habuerit facultatem"/ erősen beszorítva tőlünk, dl vala különítve, oly helyre, amelyet a nép zárnak nevez, Arnulf azonban megjegyzí, 892-be midőn Centebald vezért, hadban leverni nem tudta, kiüzve őket, fájdalom, a legerősített állásaikból, melyeket a nép, amint fennebb mondtuk, zárnak nevez, s a magyar/hungarorum/ nemzetet amely szenvedélyes rettenthetetlen,

+/ Ez az egyik jellemző esete az ifj. Jósá János féle tudományos munkának: itt még Sz. Nagy Gergely könyvét sem olvasta el kellő figyelemmel, őt csak a "zár" érdekelte.

++/ +++/++++/ "Ez eléggé megmagyarázza, mi volt az a "zár.".

mely nem ismeri az isten mindenhatóságát, a legnagyobb gáztettre nem ismer lelkiismereti furdalást, amely csak az öldöklést és a rablást esdi, segítségül hívja, ha ugyan annak mondhatjuk.

A cremonai püspök szerint Centebald morva vezér ült az erősségekben s tőle s miatta nem tudták az ungarok sem a déli, sem a nyugati frank tartományt bántani, de hogy ezen erősségeket Arnulf lerombolta, nem tudták ezek az ungarok berohanását tovább megakadályozni, s ekkor hívja a bátor ungarokat segítségül. /Liutprandi Antapodosis, I. könyv Pertznél."/ II. 290.lap.

Ifj. Jósza János.

Ifj. Jósza János vitája dr. Domahidi Sipos Zsigmond mondattal.

"Székelységem a Hargitaváralja" /368.I.7 1937.évnak 27-29.

30-31. és 32-33. számaiban bírokra keltem a székelységnek a sásvári mitatusból a Székelyföldre való áttelepülési elméleté ellen s vallottam Constantinus és mások adatai alapján, hogy a hun-székelyek földje, országa a Szeretig, régebben még azon túl is terjedt, vallottam, hogy keletről népesült be a vérzivataros időben a mai Székelyföld, ahol szintén hunok laktak. Vallottam, hogy a Csiglamező nem lehetett a Mezőségben, de Erdélyben sem, s kellő adat nem állván akkor rendelkezésemre, a csiki medencét Csigafalva központtal véltem ennek, mint alátmasztottak Iornandes adatai, aki Emmedzurt és Uzindurt az erdélyi szögletbe költözteti." 369.lap.

Ifj. Jósza János legelső történelmi tárgyu értékezése a Hargitaváralja 1937. évfolyamának augusztus 12-i /27-29./ számában jelent meg a következő címe: "Sásvár-megye ezer év távlatában. Lehetett-e a felső tiszavidéki gyepűörök ivadéka."

A VIII-IX. században már kialakult Székelyország székelyei. Az eddig nem ismert ősrégi magyar vármegye felfedezése. "Ebben c. I. J. dr. Domahidi Sipos Zsigmond" A magyarországi gyepűk és a székelyek" c. dolgozatának állításait, s felfedezi a Szent István korabeli Sásvármegyét. ++++/

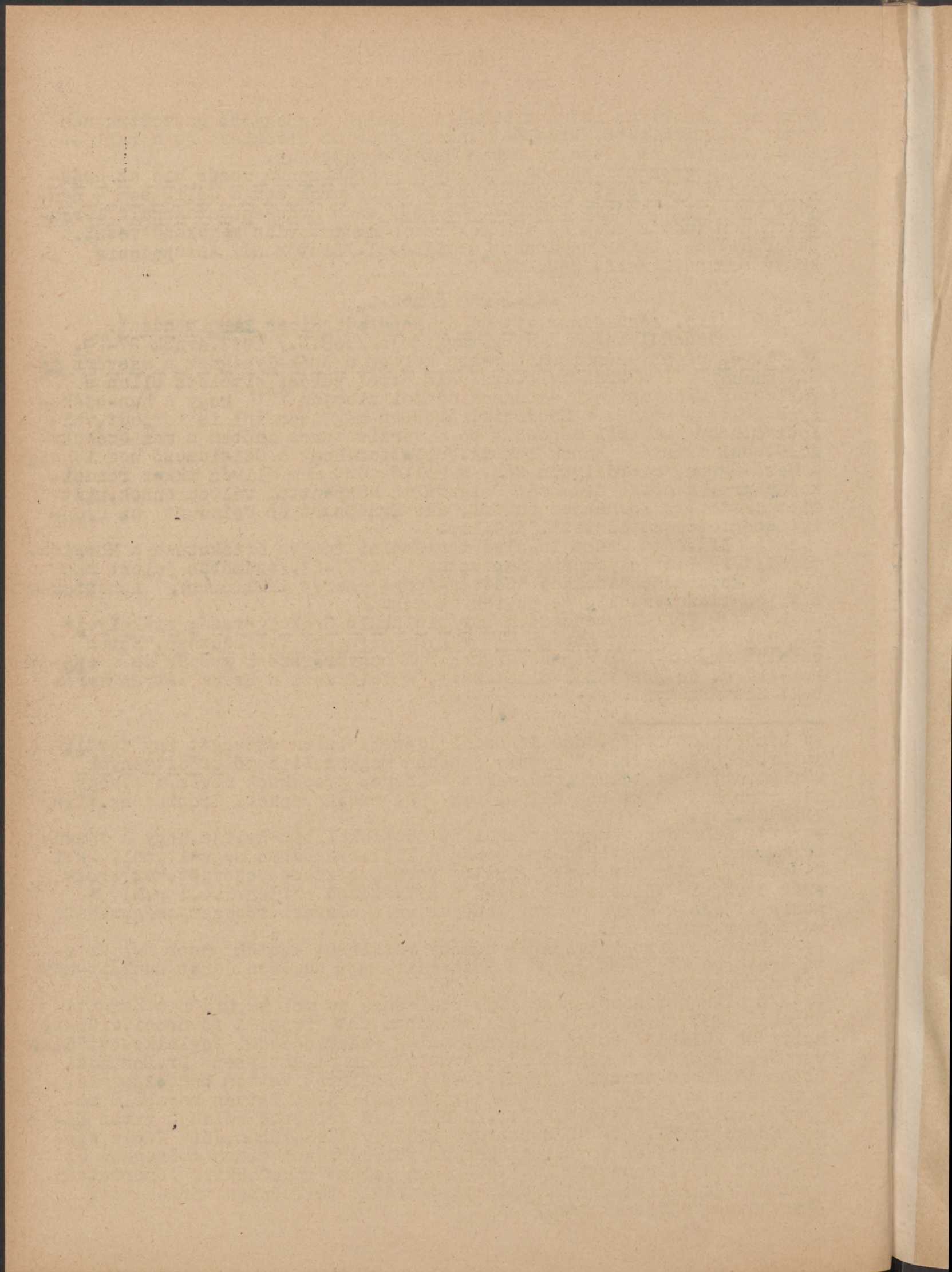
+ / Liutprandnak ifj. Jósza Jánostól idézett latin szövegét így fordítja Dr. Gombos F. Albin: "Ugyanis nehezen megközelíthető erődítvények választották el tőlünk, amelyeket a köznép gyepűknek nevez, úgy, hogy nem vonulhatott ki sem délre, sem nyugatra. Középkori Krónikások. VI. VII. 79.lap.

+ / Ifj. Jósza János ugyanazokkal az adatokkal bizonyítja, hogy a sásvári vármegye /főesperesség a XIII. században megvolt, melyekkel Ortvay Tivadar a sásvári /Nyitra vármegye/főesperességét. Magyarországi egyházi földrajzi leírása a XIV. század elején. I. 4. lap. Mivel pedig ifj. Jósza János adatai alapján volt sásvári főesperesség, tehát volt Sásvármegye is.

+++ / Ebből a bírókrakelésból néhány részletet közlök annak feltüntetésére, hogy ifj. Jósza János a főforrást - apja id. Jósza János munkáit - már itt nem nevezte meg.

++++ / E cikk hatásáról maga ifj. Jósza János számol be, midőn a Hargitaváralja 1937. szept. 2-i /30-31/ számában azt írja: "A fővárosi, vidéki, helyi és külföldi sajtó egyaránt meleg érdeklődéssel foglalkozott 'Sásvármegye ezer év távlatában' c. tanulmányommal, amelyben Dr. Domahidi Sipos Zsigmond székely gyepűörivadék elméletét vettem boncolás alá, s amelyben egyuttal kimutattam egy ősrégi Szent István korabeli magyar vármegye létezését." /2.1./ A hírverés jellemző példája vitéz Kéray Endre cikke, mely "Sásvármegye 1000 év távlatában. Jósza János szegedi tanár értékes történetföldrajzi felfedezése" címen a Szegedi Új Nemzedék 1937. augusztus 15-i számában jelent meg. Cikkíró ismertetővén a vármegye kialakulását, előadja azután a felfedezés történetét. /Folytatása a 31. oldalon./

Ifj. Jósza János.

"Mint hogy a besenyők előnyomulása a magyarokat menekülésre kényszerítette, a székelyek is nyugat felé kényszerültek menni és a Szeret vonalát feladva, a Keleti-Kárpátok belső vonulatára visszahúzódtak." 720.lap.

Id. Jósza János.

"Ez a székely nevű törzs telepedett le Erdély keleti részén, egész a Szereth folyóig, ott hazát alapított, s mikor a magyarok Etelközéből kiűzetek, visszavonult a Szereth-től a Kárpátok belső védő vonaláig. "Ujabb adalékok a székelyek régi történetéhez. 134.lap."... a magyaroknak Etelközéből való kivonulásával és a besenyőknek oda előnyomulásával a székelyek is kényszerültek a Szereth vonalától a Kárpátok belső vonaláig visszavonulni." 21.1. Ujabb adalékok a székelyek régi történetéhez 21.1.

Ifj. Jósza János.

"Anonymus az V. fejezetben azt írja, hogy a székelyek előbb Attila népe voltak" és Erdély őslakói. Kézai szerint is Erdélyben laktak a székelyek a honfoglalás idején. Anonymusnak a székelyek előbb Attila népe voltak. Értésítéséből kovácsolták azt a hitet, hogy a székelyek Attila hunjainak Erdélybe a Csíksármányra menekült ivadékaik. Ez a hiedelem - csodálatos - ma is tartja magát. Szerző által 7t.i... Dr. Földi Sipos Zsigmond/ négy ízben is idézett Turóczi-Kézainak a Krimhildi csatából menekült 3000 hun harcosa egyáltalán nem lehet alapítója Székelyországnak s nem lehet azonos az ősfoglaló székelyekkel, még akkor sem, ha magát saját nyelvén székelyeknek nevezte!

Anonymus jelezett híradása ugyanis azt jelenti, hogy a székelyek nem Árpád magyarjai közül valók és nem Attila menekült és itt rekedt töredékivadékaik, de mégis Attila hunjainak ivadékaik, mert előbb Attila igazi hunjainak, a hun - kazár törzsnek, - amelyből később a kabar melléknevet szerző székelyek kiváltak, - keleti ágát tették." 20.lap.

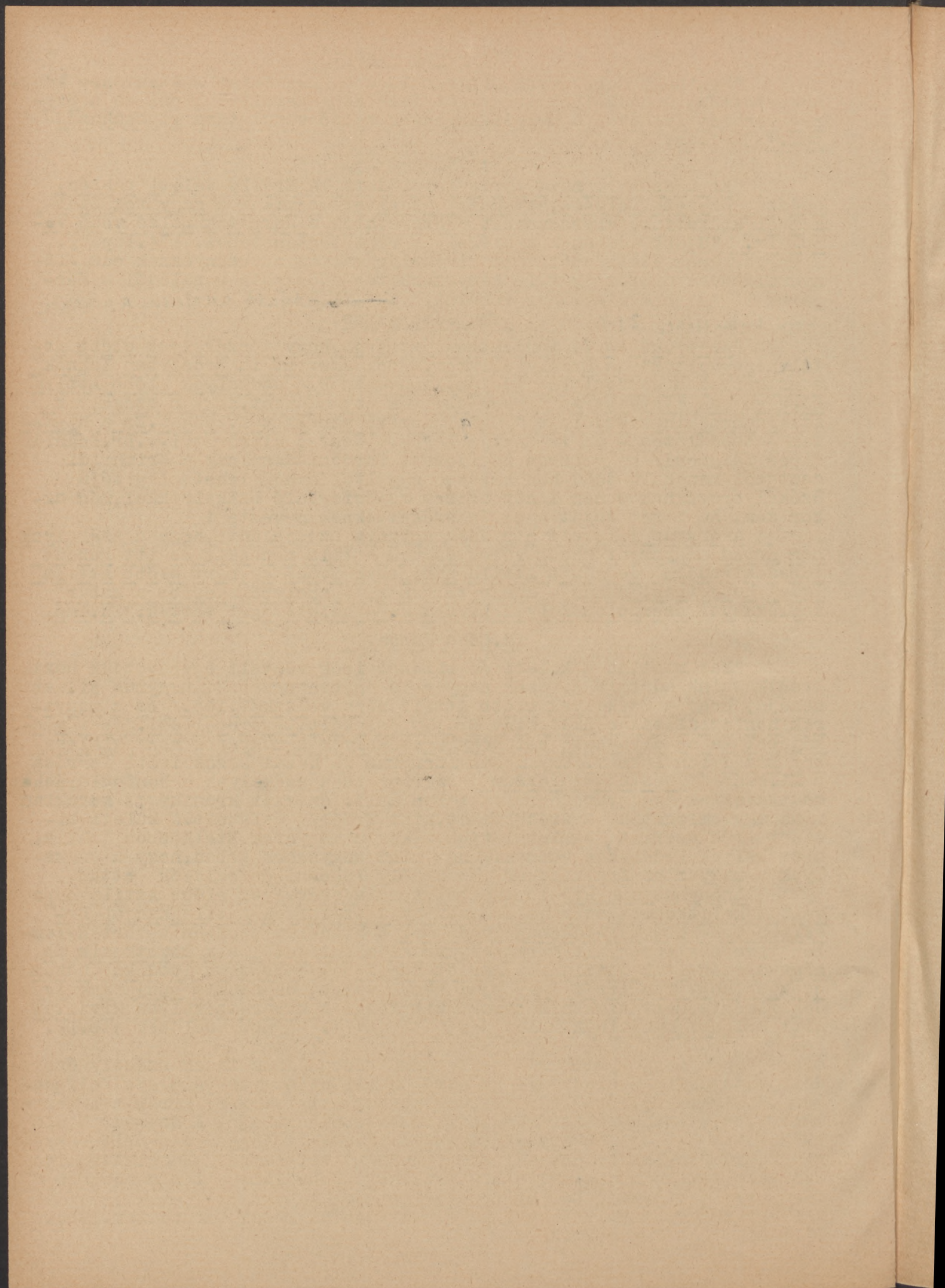
Id. Jósza János.

"Már most, ha a keleti és bizánci írók adatait egybevetjük hazai krónikásaink adataival, azok nagyon is egybehangzanak. Anonymus pl. azt mondja, hogy a Székelyek előbb Attila népe voltak/V.fej./ és a magyarok honfoglalásakor őket, mint Erdély őslakóit, szerepelteti. Kézai munkájából is az olvasható ki, hogy a székelyek a magyarok honfoglalásakor Erdélyben laktak. Ugyancsak Anonymus és Kézai közös írott forrása a XI. századi Gesta Ungarorum szerint is a székelyek a honfoglaláskor csatlakoztak a magyarokhoz. Általában a 13. századi krónikások korukban mind úgy emlegetik a székelyeket, mint Erdély őslakóit. A keleti bizánci írók szerint, - mint láttuk, mikor a magyarok Etelközben laktak, a székelyek Erdélyben vannak. Tehát mind megyeznek abban, hogy a székelyek a magyar honfoglaláskor már Erdély lakosai ősfoglalók ottan.

Anonymus ama kijelentéséből, hogy a székelyek előbb Attila népe voltak keletkezett az a hiedelem, hogy a székelyek Attila hunjai Erdélybe menekült töredékének ivadékaik. E hiedelem azonban a történelemben tévesnek bizonyult. Mert Anonymus kijelentéséből sem következik az, hogy a székelyek Attila itt maradt hunjainak közvetlen ivadékaik, hanem csak az, hogy nem Árpád magyarjai közül valók, de Attila hunjainak ivadékaik mégis, mert azok a kazárok, kik közül a kabar-székelyek kiváltak Attila igazi hunjainak keleti ágát képezték." Ujabb adalékok stb. 12. lap.

Cikke végén megjegyzi: "Csíkszentgyörgyi Jósza János tanár székely őseredeti kutatásainak eredménye az ősrégen eltűnt magyar vármegye felfedezése." Mivel Ifj. Jósza 1937. júliusban szerzett tudomást arról a bizonyos oklevélről, 4-5 hét alatt készült el az u.n. tanulmány. A Szegedi Napló 1937. okt. 6-i számában megírtam a tévedését, hogy a sasvárit sásvárinak olvasta. Ezt később Ifj. Jósza János is beismerte a Hargitaváralja 1937. dec. 2-i. számában, mégis azt írta, hogy én költöztettem a sásvári főesperességet Ugocsából Nyitrába. Székely x/L. vitéz Ákosfalvi Szilágyi László dr. nemési rendi társadalom. 1937. 11.1. Ifj. Jósza János idézi.

Ifj. Jósza János.

"Amint nem igaz, hogy az igazi székelyek - a hun birodalom felbomlása után - Attila itt rekedt hunjainak ivadéka, hiszen ezek szerző szerint is beolvadtak vagy eltűntek, éppúgy nem igaz az sem, hogy a székelyek Magyarországra területéről települtek, vagy költöztek be Erdélybe, mert ezen állításokat a honfoglalást követő századok születtek csak." 21.lap.

Id. Jósza János.

"Ha tehát valótlan az, hogy a székelyek Attila itt maradt hunjainak ivadéka, valótlan az az állítás is, hogy a székelyek Magyarország területéről települtek Erdélybe. Ezt az állítást, mely a magyar honfoglalás után századok múlva keletkezett, megdöntik a keleti írók egykorú vagy közel egykorú adatai." Újabb adalékok stb. 12.13.lap.

Ifj. Jósza János.

"És így nem igaz az sem, hogy a "Székelyföld népe a sásvári comitatus" területéről a Szamos völgyén a "Mészölő kapun" át jutott a mai helyére még a gyepűrendszer fennállásának idején" s még kevésbé igaz az, hogy a székelyek a honfoglalásban való közreműködés fejében kapták osztályban a Székelyföldet, mert Székelyország a IX. században a gyepűszervezetnél egészen más ősi politikai szervezetben /Szék-megye, nem = kerület, ág= alkerület már megvolt a keleti írók egykori perdöntő adatainak értelmében." 21.lap.

Id. Jósza János.

".....a székely székek Nemekre, a Nemek ismét Ágakra osztottak, s e Nemek - Ágak szintén közigazgatási törvénykezési egységek /János - Amint a szék név is ősi /Újabb adalékok stb. 58.lap./adighe-kabard székely név/ szig, szigge, szike = megszálló hely, lakóhely, szék, /ugy én ezt legalább valószínűnek tartom, hogy ez a székely Nem név is ősi adighe-kabard-székely összetett szó, az adighe-kabard nyelv szokása szerint összevonva, a jelentése: anyahely, olyan hely "melynek, fiókhelyei, ágai vannak /itt kerület értelemben/" "U.o.59.lap.

Ifj. Jósza János.

"Dr. Hóman Bálintnak ama fejtegetése, miszerint a székely nép az avar birodalomhoz tartozó s ennek bomlása után a IX. században Erdélybe húzódó néptörzsek és "hazánk területén történetileg kimutatható hun törzsek valamelyikének ivadéka" sem felel meg a történeti valóságnak, mert a keleti írók adatai szerint a székelyek három nemzeti-szerű törzse nem nyugatról, hanem keletről jött be mai hazájába és már ott lakott akkor, amikor a magyarok még Etelközben tanyáztak" 21.lap.

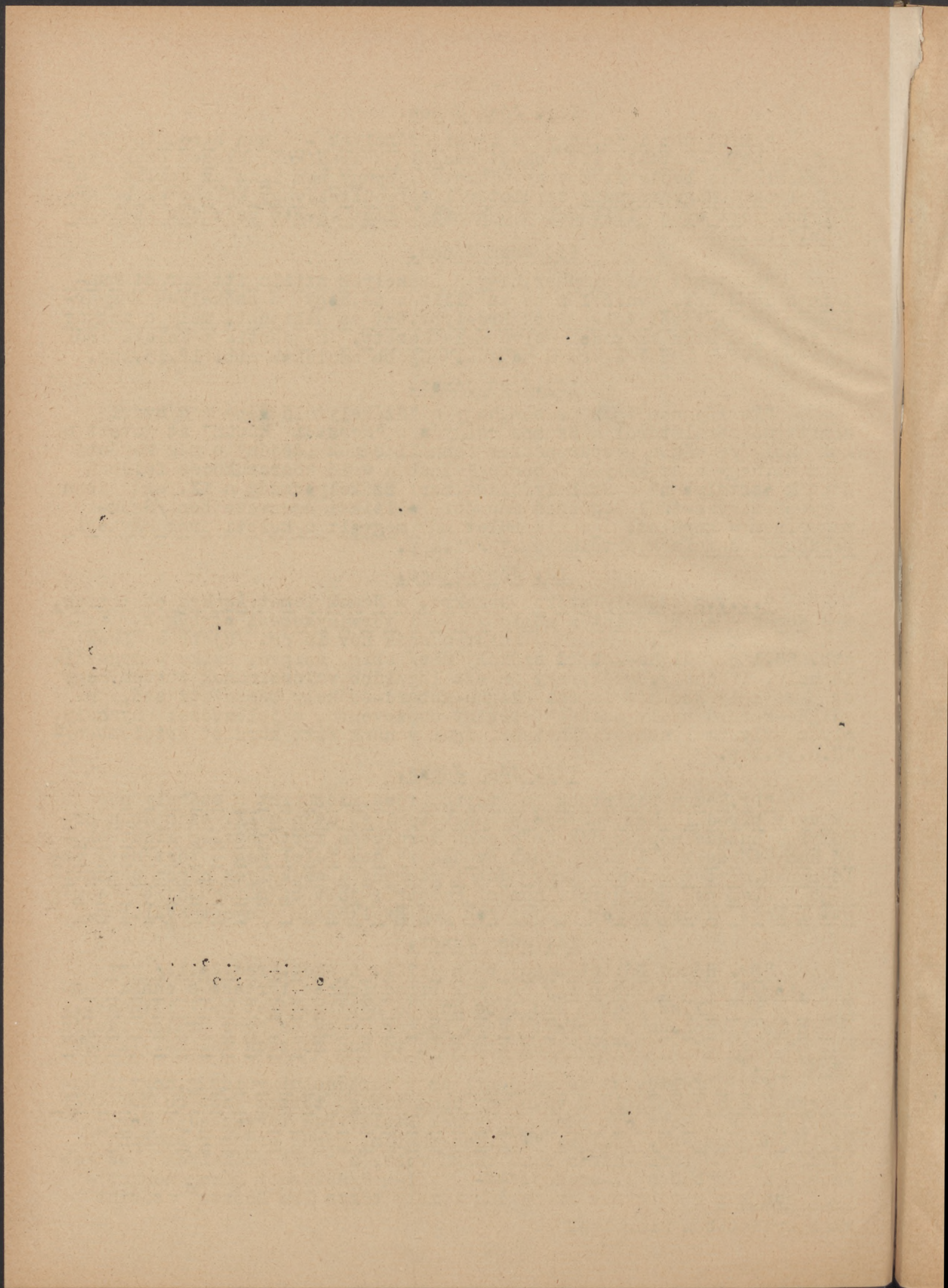
Id. Jósza János.

"Dr. Hóman Bálint legújabbán /1921. A szék.ered.2.1./ azt írja, hogy "székelyekben egy az avar birodalomhoz tartozó s ennek bomlása után a IX. században Erdélybe húzódó néptörzseket kell látnunk... s a hunnal azonosnak tartott avar, bolgár, vagy az avar urálm idején hazánk területén történetileg kimutatható hun törzsek valamelyikének ivadéka."

"Ezt a feltevést is megdönti az a történelmi valóság, hogy a kazaro-kak kabar-székely névű, három nemzeti-szerű törzse jött be keletről Erdélybe és lakott ott már a magyarok Etelközben tartózkodásakor." Újabb adalékok stb. 13.lap. "VII. Konstantin, görög császár szerint a székely kabar törzs három nemzeti-szerű volt, s a mai székelyek a szakul székének /arabosan el-szekel, esz-szekel-nek/ nevezett három nemzeti-szerű hun kazar törzsnek az ivadéka, mely törzs Ibn Roszte szerint

x/Az eredetiben kiemelve.

már Erdélyben lakott, mikor Árpád a többi Kazar és ~~Savabéri~~^X néppel Etelkuziban tanácszott. "Adalékok a székelyek régi történetéhez. 90. l.

Ifj. Jósza János.

"D.S.Zs.eme megállapítása⁺ Thury József írását juttatja eszünkbe. A magyarországi gyepüknek, helységeknek nevei a székelyföldiektől függetlenül keletkeztek, mert a székelyek közös eredetű és nyelvű néptől származtak. A magyar nemesség ugyanis hun-kabar eredetű és nyelvű éppen úgy, mint a székely." 21. lap.

Id. Jósza János.

"A magyarországi és székelyföldi viz- hely- és helységnevek azonosságának megfejtését tehát egyebütt kell keresni. Thury helyes uton indult, de aztán megtévedett, mert nem ugyanazon nép, hanem ugyan olyan eredetű és nyelvű nép, mint a székely, adta ama magyarországi helységeknek a "székelyes" neveket: így azok a magyarországi székelyes helységnevek, a székelyföldiektől egészen függetlenül keletkeztek. Ezt megértjük, ha tudjuk, hogy a magyar nemesség jó része, még pedig minden valószínűség szerint főtömege, is ugyan olyan hun-kazar eredetű és nyelvű vala, mint a székely." Ujabb adalékok stb. 15. lap. "... a magyar nemesség jó része is hunn-kazar fajú volt, mint maga a székely." Adalékok a székelyek régi történetéhez. 67. l. ++/

Ifj. Jósza János.

"A magyar, kazar, kabar, kabar-szakul/székely/, bolgár, avar: mind hun és testvérnépek. Nyelvük nyilvánvalóan egyező, bár nyelvjárási eltérések feltűnnek. 22. lap.

Id. Jósza János.

"A magyar, kazar-kabar, kabar-szakul, bolgár, avar mind hunok és testvér népek, nyelvük azonos volt legfennebb nyelvjárási különbség volt köztük. Ujabb adalékok stb. 22. lap.

Ifj. Jósza János.

"... A székely nyelv az adighe-kabar-székely nyelv. A székely nyelvben olyan szavak és kifejezések vannak használatban, amiket a magyar nyelv szótárával nem lehet megfejtetni. Csak úgy idevetek néhányat: Iram = árnyék, Rozán = elhanyag, Csinord = árok, Alit = hederít, Nemes alit réja = rám se hederít, Kriza /Kőver-kőlap, +++/ Bálint Gábor összeállította az adighe szótárt. Ennek segítségével volt megfejtendő a Szék Okleveletár = elmásolt Ked, Adad-je, a khe, kha, Nemen khe, = székely bíró, Kharka = zsollérek bírája. ++++/ Sok eredeti székely szó került elő pl. a Kiszi = székely ételfajta stb. Aztán a/ 21. lap. /"Székely" szó Bálint G. szerint a székelyek rokonai: az adighe-kabarok nyelvében dzeko, szeko, szakonadjáro, le, li / v. lle, lli / = testület, test; dzenko-li, dzeko-li, szeko-li, szako-li, arabosan e-szegel, esz-

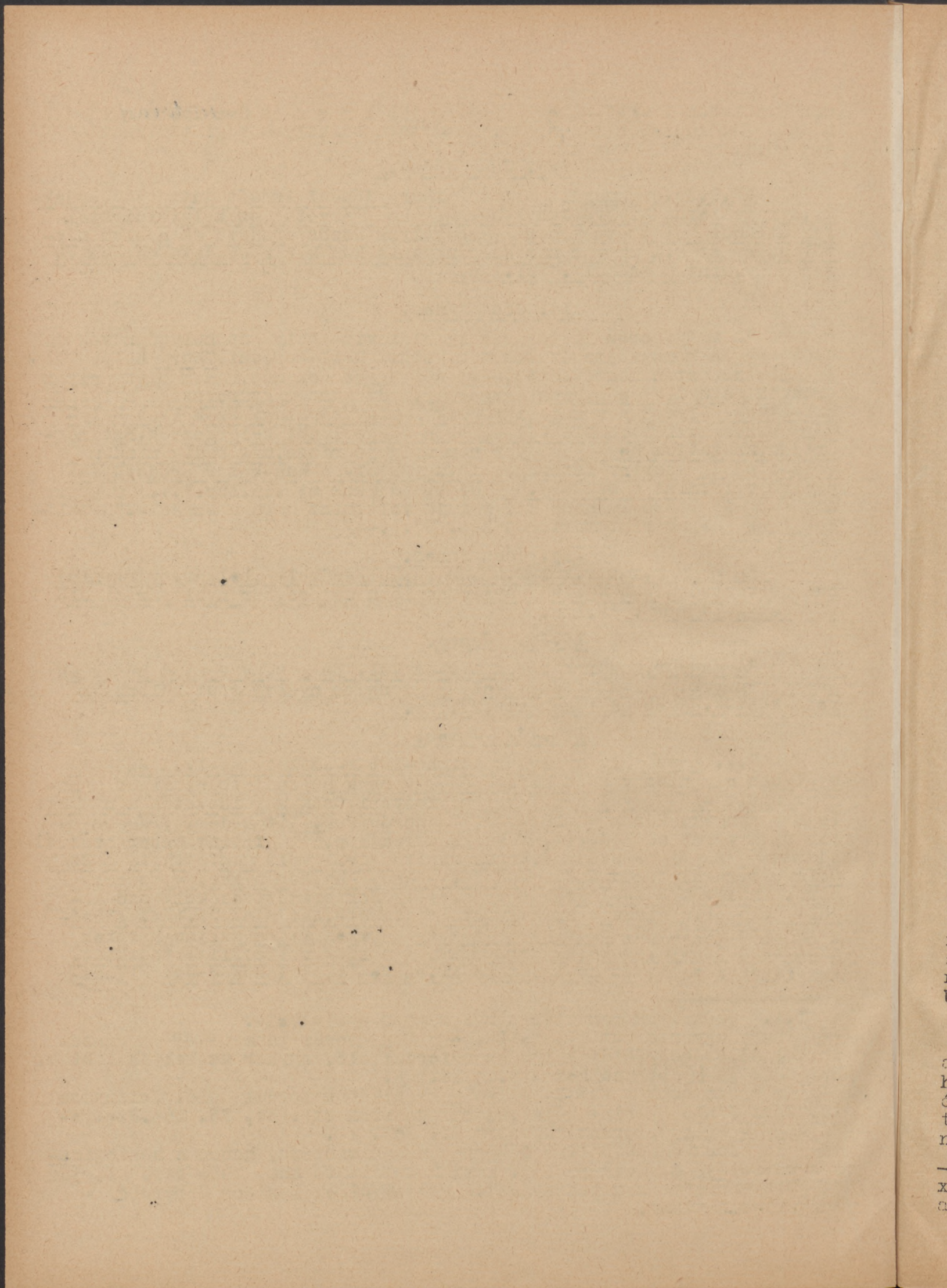
+/ T. i. a székelyek ősnyelve a mai magyar nyelv volt.

++/ Thury ugyanis azt állította, hogy Magyarországnak a zokon a részein, hol 93. székelyföldi helységnév fordul elő, egykor székelyek laktak. Ezt cáfolja Ujabb adalékok stb. 14. 16. lap.

++/ Ez a szó csak a ~~csúsz~~ székely krónikában fordul elő. Jelentése id. Jósza János szerint kőlap. Ujabb adalékok stb. 34, 35. lap. Szotyri Nagy Gergely szerint "Kőszer" II. 203. l.

+++/ Id. Jósza János Bálint Gábornak nem a szótára, hanem A honfoglalás revíziója 4. munkája 135. lapján található khe, kha = bíró alapján "fejtette meg" a ked jelentését. A szótár címe: Lexicon Cabardi^o - Hungarico. Latinum.

szekel = harcos testület, hadviselő, előkelő vitéz. Ellentéte a zsille földtest, földnép = /zsiller/ a székely-magyar zsellér." 22.lap.

Id. Jósa János.

"Most már vizsgáljuk meg az adighe-kabard székely nyelv adatait. Maga nemzeti nevük: székely, őseredeti adighe-kabard székely-név. De van még ma is a Székelyföldön számos más személy-, hely és folyóvíz stb. név, melyek mind őseredeti adighe-kabard székely nevek... Ott van továbbá a székely bíró ősi adighe-kabard székely neve: Nemen. Khe [másik alakja Kha/ elmásolva Ked és Kedd, mely a 15. században még használatban volt, nem hivatalosan, két oklevél tanúsága szerint... ott van a szolgaszemélyzet neve, honfoglaláskori megnevezése: Zsiller-zsellér, zsikár-zsitár, melyek ma is ismeretesek a Székelyföldön, ez utóbbiak bírāja volt a Kharkha/gharkha/ módosítva karka, horka, ott van a híves Kő-ver név, ott van a székelyek egy zseniális ételének neve: Kiszi stb. Ezek oly bizonyítékok, oly történeti valóságok, melyeket magcáfolni, letagadni nem lehet. Ujabb adalékok stb. 16.lap.

.....a hunok egynes leszármazóinak, a mai kabardoknak, a székelyek rokonainak nyelvében dzeko - vagy - mivel a /Adalékok a székelyek régi történetekhez 86.lap. /dze alapszónak sze mellőkalakja is van - szeko, szako ammit tesz: hadjáró, hadkezelő, le, li /v. lii. / pedig test, testület jelentésű, s így a dzeko-li dzako-li szeko-li, szako-li: hadakozó, harcos testület értelmű, ellentéte ennek a hun-kabard-zsil-le földtest, földnép zsil-le-r, "a földnép" székely magyar zsellér. /Honf. reviz. 127.lap. /U.o. 87.lap.

Ifj. Jósa János.

".....a magyar kazar-kabar, kabar-székely, belgár-avar: hun népek, amelyek- megnyugtatóan szolgáljon - nem tartoznak az Ural-altái csoportnak sem finn-ugor, sem török-tatár ágához, hanem a középső turáni ághoz. Az 1. és 2. ág távolabbi rokonok, de rokonok mégis. x/ A székely és magyar egy töről szakadt testvér, de az elszakadás után külön-külön fejlődtek nyelvilag, szokásaik kiépítésében, közigazgatási szervezetükben." 22.lap.

Id. Jósa János.

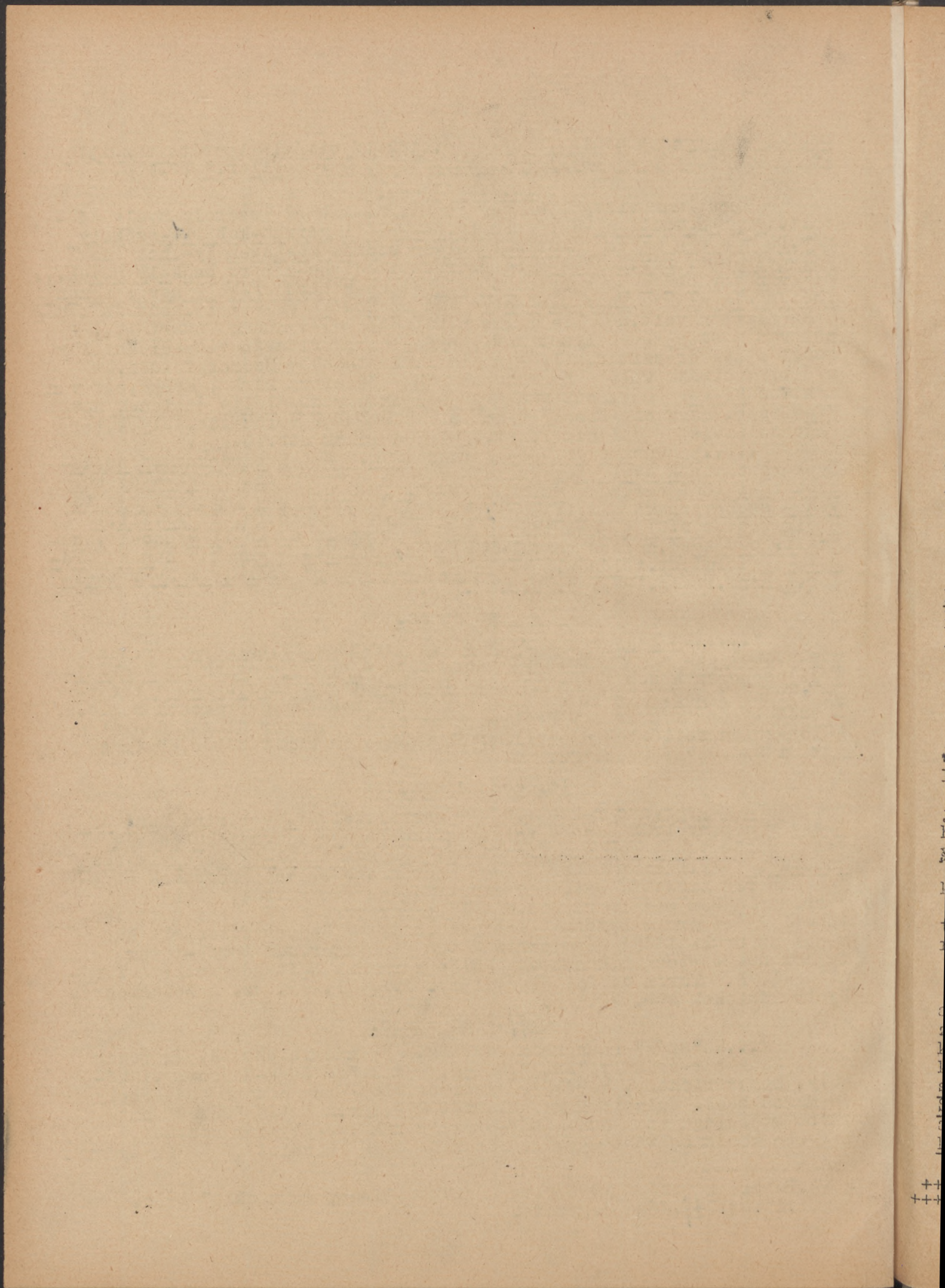
"A magyar, kazar-kabar, kabar szekul, belgár, avar, mind hun és testvér nép, nyelvük azonos volt, legfennebb nyelvjárási különbség volt közöttük, tehát sem nem finn-ugor, sem nem török-tatár egyik sem közülük. Dr. Bálint Gábor a legkompetensebb eredeti források alapján már rég hirdette ezt, de a divattudósok kinevették, azonban újabb időben más is rájött, rátalált már erre a rég hirdetett történeti igazságra s bátran kimondotta, hogy a fennebb felsorolt hun népek az Ural-altái népcsoportnak sem finn-ugor, sem török-tatár ágához nem tartoznak, hanem egy külön harmadik ágát képeznek: a Turáni ágat. /L. a Turán c. folyóirat 1917. évf. 1.2.3. sz. a Bolgárokról Ujabb adalékok stb. 22.lap.

Ifj. Jósa János.

".....a "szék" máshonnan származik és más jelentésű, és pedig az ős hun-kabar-székely "Szig", Szige, "Szike" = Zeek-üléshely, lakóhely, hegyzállóhely, kerület, / Judices Siculorum Sedium / Udvarhely és Maros zeek. Zolnai: Magy. okl. szót 899.lap. A latin "sedes" háttérbe szorulása ez a hun-kabar-székely zike, zeek, szék szó, mely nagyobb közigazgatási egység. A Szék Nemekre /kerület/, a Nemek Ágakra,

x/ L. Turáni népeké a jövő c. vezércikkem: "Abony és vidéke" 1920. aug. 1. 13. sz. Ifj. Jósa jegyzete.

alkerület/ oszlott. A "Nem" ősi adighe-kabar székely szó, mint az "Ág" Age= ulvány, rész, ág. Ugy látszik még ma is sokon nincsenek ezzel tisztában. +/A "székekre" /megye/ "nemekre" /kerület/ és "ág -ra való felosztás" már a pogánykorban /22. l./ megtörtént. Erre az ősi adighe-kabard-székely ősnévek tesznek ma is győzedelmes tanúságot a Székelyföldön." /23. lap./

Id. Jósza János.

"Amint a szék név is adighe-kabard-székely név/ szig, szigge, szike= megszállóhely, lakóhely, szék/ úgy én azt legalább valószínűnek tartom, hogy ez a székely Nem név is ősi adighe-kabard-székely összetett szó, az adighe-kabard nyelv szokása szerint összevonva s jelentése: anyahely, olyan hely, amelynek fiókhelyei, ágai vannak/ itt kerület értelmében. / A Nemekre és Ágakra való felosztás a székekre való felosztás a székekre való felosztáskor még a pogány korszakban megtörtént. "Ujabb adalékok 58, 59, 62. l.

Ifj. Jósza János.

"A székely történelmi tanuhatái ezek, melyek megerősítik a keleti írók egykori küzléseit: Székelyország székelysége a 8-9. században Bihar-tól a Szerethig elterülő allamban élt, mikor a magyar testvérek Etelközben laktak. Mint az anyatörzsből legelőször kivált három nemzetiségű hun-kabar-székely nemzet keletről jött mint ősfoglaló őshazájába elűtő jogi és sehol sem ismert tökéletes alkotmány-szervezeti érettséggel..." /23. lap.

Id. Jósza János.

"Ibn. Rasztehnnek ...adata... kétségtelenné teszi, hogy a szakulok /székelyek/ Erdélyben a mai Székelyföldön laktak, mely akkor kelet felé, egészen a Szereth folyóig terjedt, csak így lehetett az Etelközben lakó magyarok hazája a szakulok/ Ujabb adalékok stb. 11. lap. / és besenyők között. "U. o. 11, 12. lap.

V.

"Trium generum Sicularum." +++/
Észrevételek stb.

Ifj. Jósza János ebben a cikkben teljesen önállóan dolgozik, mert sz. Nagy Gergely ezzel a kérdéssel nem foglalkozott. E cikkből néhány részletet bemutatok.

"A XIII. sz. től előforduló "Trium generum Siculi" kifejezés - írja + mindjárt cikke elején. Rugonfalvi Kiss István szerint a székelyek három ősi törzsének emlékét tartja/ 388. lap./ fenn. De hogy melyek ezek a törzsek, erre a kérdésre csak egyetlenegy vélemény olvastunk eddig, amely szerint a 3 törzs a hun-kabar-székely. Minthogy azonban a hun és a székely egy és ugyanazon nép-törzs, e vélemény önmagától elcsúszik." /398. lap.

Ifj. Jósza János elhallgatja, hogy ezt az egyetlenegy véleményt utoljára éppen ő maga írta meg - természetesen egy meg nem nevezett forrás után. Íme ifj. Jósza János és a meg nem nevezett forrás.

Ifj. Jósza János.

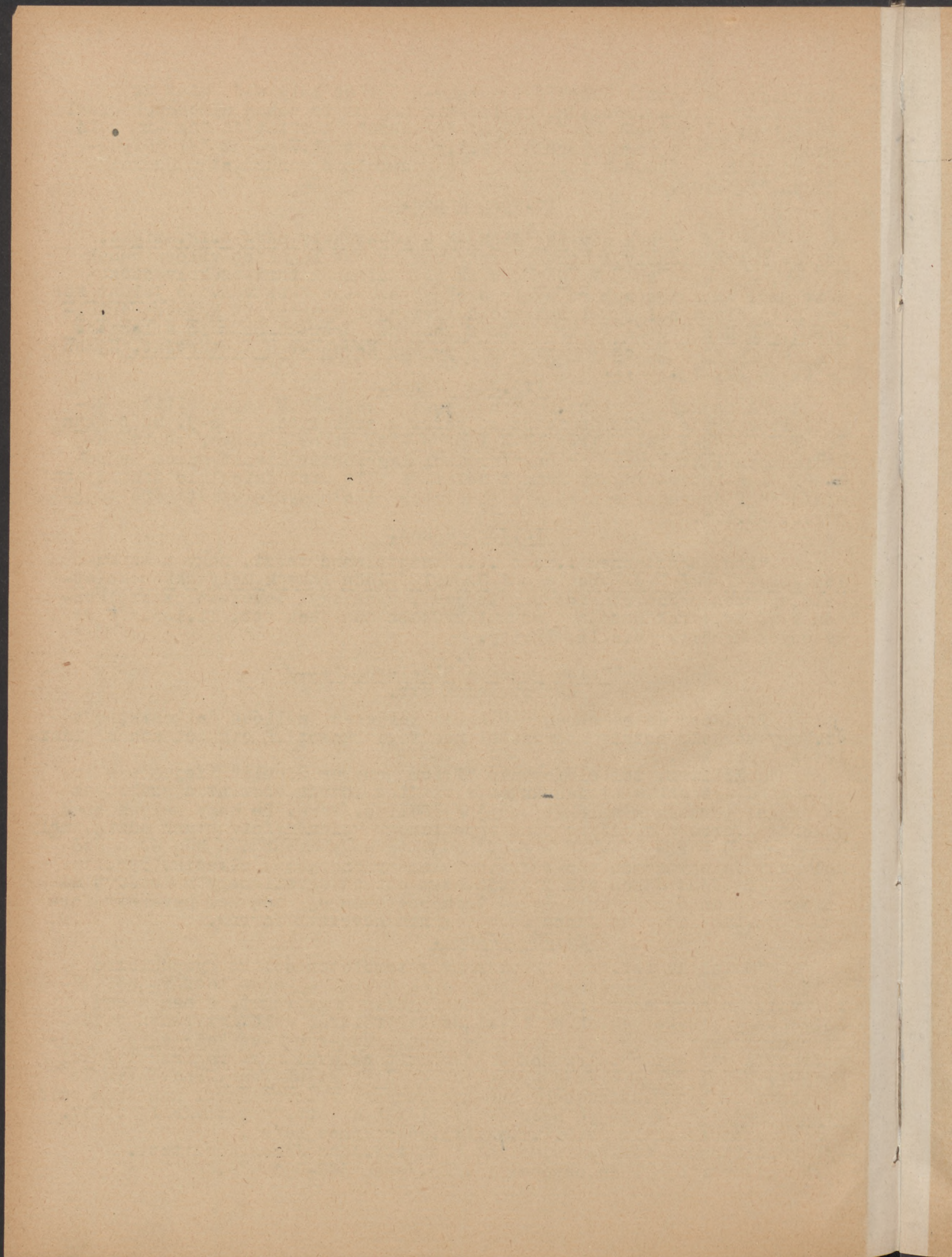
"S tegyük fel, hogy a mai magyar területen őslakó gyepülők-ről a történettudomány beigazolja, hogy ezek Attila egyenes leszármazói közül való s hogy ezek fogadták a honfoglaló magyarokat, s nem a székelyországi székelyek, akkor is mi, Székelyföldről való/ Attilához való kapcsolatunkat a "Siculi trium Generum, a hun-kabar-székely egyenes leszármazás vérségi kötelekenek emlékeztetése oklélvel esen megőrzött Zekul Székul, Zekel, Zekelország székelységén át tartjuk fenn. Konstantin és a keleti írók a 9. századbéli hun-kabar-székely lovasságról másképpen emlékeznek meg." Sásvármegye ezer év távlatában stb. Hargitaváralja. 1937.

+/L. vitéz Ákosfalvi Sz. L. i. m. g. l. Ifj. Jósza János idézi.

++/Ugyane lapon a térkép is, melyet éppen ifj. Jósza János készített.

+++//Hargitaváralja 1940. október 15./20./szám 388-390. lap.

éfv.augusztus 12-i szám.9.lap.

Ifj. Jós János.

"VII. Konstantin görög császár szerint a székely-karbar törzs három nemzetségu volt, s a mai székelyek a szakul, szekel-nek/Arabosan el-szekel, esz-szekel-nek/ nevezett három nemzetségu hun-kabar törzsnek az ivadéakai, mely törzs Ibn Roszteh szerint már Erdélyben lakott, mikor Árpád a többi kazar és Savartoiással néppel Etelkuzuban tanácskozott. A "Siculi trium generum" latin kifejezés tehát a hun-kabar-székely törzs három nemzetsége vérségi kapcsolatának emlékét tartotta fenn és arra vonatkozott." Adalékok a székelyek régi történetéhez.90.lap.

Ifj. Jós János.

- írja folytatólag Trium generum Sicularum c.cikkében -

"... csak egy törzs volt (ősidők óta: a hun, /későbbi névvel székely/, amely három nemzetségu lett, mert különben nem írják az egységes hun nemzet maradványt trium generum Sicularum-nak a XIII. ++, XIV. és XV. századi oklevelek. Ennélfogva a "genus" nem fejezhet ki vérségi kapcsolatot, mert az egybeolvadó népek között nem feltétel a vérokonság, hanem sokkal inkább az élet- és nemzetfenntartó történelmi szükségesség, az egymásutaltság felismerése és kihasználása. Ezért van, hogy a Maros-széki 6. Nem. 24. Ága "névsorának - mint írja Rugonfalvi K.I. - egy cseppet sincs /?/ +++/ hun ize, s hogy "egy őszén rajta van a keresztviz", "másoknak különös ize van". Abból pedig, hogy a törzsi nemzetségi szervezet csak addig maradhat meg, míg annak tagjai meghatározott területen és határok között élhetik a maguk életét": talán még sem következik, hogy az egész népet megsemmisítő csapás után megmaradtak törzsszervezete felőrlődött volna. "Felőrlődött - írja tovább- és mégis fennmaradt." Csodálatos történelmi logika! Van - nincs! Volt - van! Ha mindezeket "ki merte mondani" R.K.I. én is ki merem mondani, hogy az említett sorscsapások még szorosabbá fogták a megmaradt hunokat és az "összeszűkült" területen ősidőktől fogva élő hun törzs befogadta. 1. a Szereth vidékéről kivonult testvéreit, 2. befogadta a menekülő turkok /baskirok/ egy részét és 3. befogadta azt a néptöredéket is, amellyel egy negyedévezreden át politikailag együtt élt, a hun nyelvet elsajátító, a hun életmódot követő, a hun szokást követő avart /ma: csángót/. Ha Attilának ma Erdély szögletén élő hun népet idővel három nemzetségu nek írták okleveleink, csak ezen alapon tehetők. A hunok székely nevet vettek fel ősi székülésük jogán és alapján ++++/ ezzel megszűnt a hun név, megszűnt az ezzel járó hun tör-

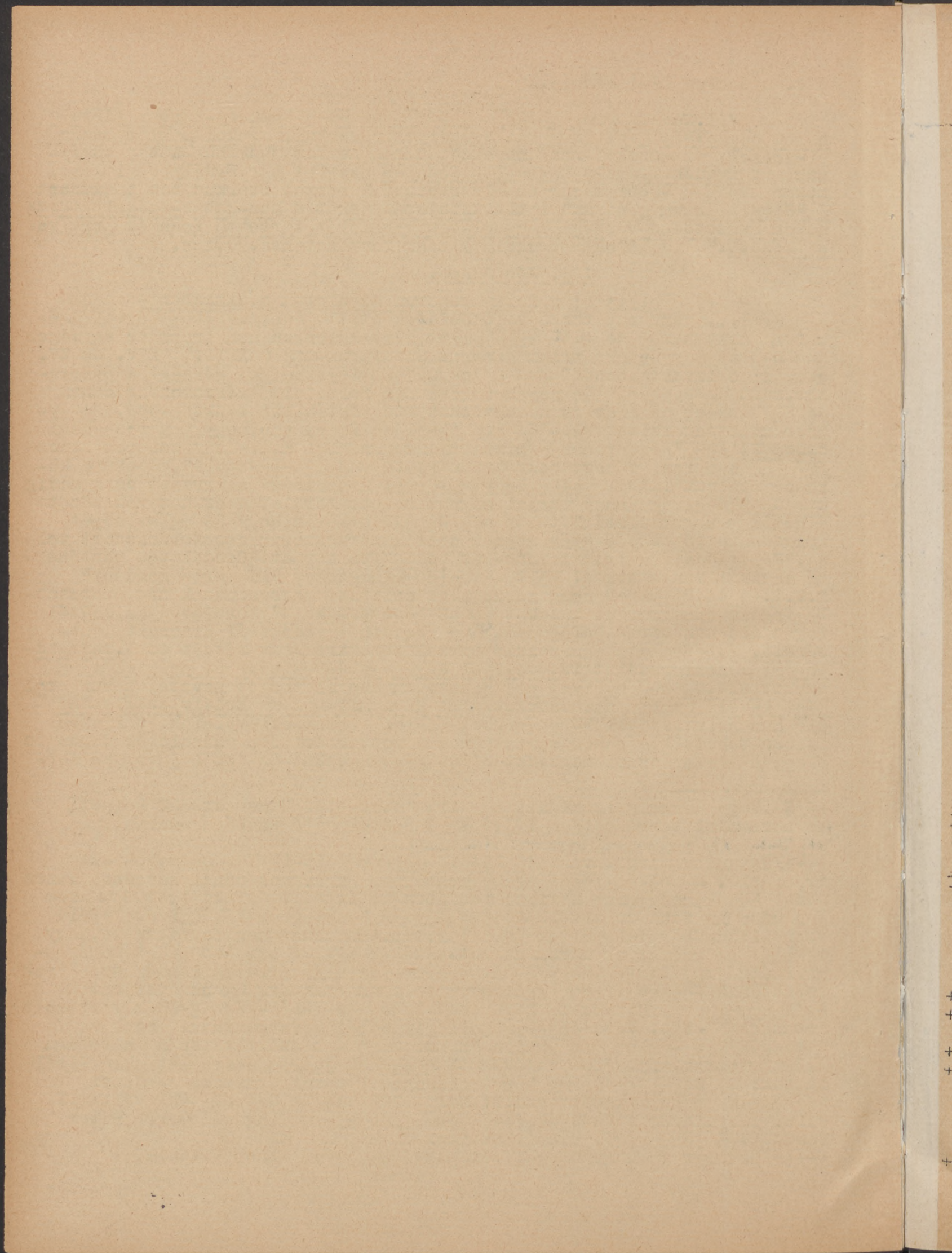
+ / Sz. Nagy Gergely is mindig így írja: nemzetségu nemzetségu helyett, ++ / A kérdőjel természetesen ifj. Jós Jánostól való szokása szerint.

++ / *Ugyan a mai adbeli váleket nem ismerem.*

+++ / Ugyanő a Hargitaváralja 1940. szeptember 15-i /18./ számában ezt írja: "10. A székelyföldi székelyeknek az avarokhoz annál kevésbé sincs semmi közük, mert mint Attila idejében is itt élt őslakó székelyek nem fogadtak be soha semmiféle ideget, így az avart sem, akik a Székelyföld szomszédságában települtek le." 351. lap. - Ha tehát nem fogadták be, hogy lehetett a székelyek három nemzetséguének egyike, ezt nem lehet megérteni. Eddig úgy tudtuk, hogy a három nemzetségu /szerintem rendű/ székelyek ispánjának /comes trium generum Sicularum/ hatásköre nem terjedt ki a Szék földjén /Hidvég és környéke/ lakó és Fehér-várnegyéhez tartozott "csángókra". Ifj. Jós János megállapításából következően ezek a "csángók" is - mint a harmadik "nemzetség" - a székely ispán hatósága alá tartoztak. Ifj. Jós tájékozatlanságának jellemzésére két oklevélből idézek: 1. Szék földje a kerai oláhok, brassói szászok, és sepsi székelyek földje között van. IV. Béla 1252. aug. 20. Székely Oklevéltár. I. 9. lo. 2. /Hidvég falu Gyulafehérvárnegyében van. Vingárti Geréb Péter Torda, 1479. január 23. U.o. I. 226. lap.

++++ / Ezt már Sz. Nagy Gergelytől vette át, amint alább kitűnik.

zsi fogalom is s lett három nemzetségi székely belőlük. S így a hunok későbbi három nemzetségének hun-avar-turk emléket tartja fenn a trium generum Siculi kifejezés. Ez nem elmélet és nem feltevés, hanem a /309.lap./ történelmi tényekből vont olyan következtetés, amelyet a helységneveinkkel, "az idegen izü" névsorral és a ma is fennálló etnográfiai bélyegekkkel stb. alátámaszthatók bármikor. Az 1569.k. keletkezett oklevél "consuetudo et observatio trium generum Siculorum" kifejezése valóban honfoglaláskori emlékezés erre a hármas szövetségi szervezkedésre, mely újabb szokást és újabb megfigyelést és nyilvántartott kötelességet /observatio/ rótt a széthúzást és pártoskodást kedvelő ősi hun nemzetmaradványok erdélyi szögletében élő nagyobb és tömörebb egysége, hogy fennmaradását jogai megosztásával is biztosítsa." .. +/ 390.lap.

Sz. Nagy Gergely.

"Nemzetünknek azon tagjait, akik a magyarok másodszori kijövetele alkalmával már itt laktak, vagy székeltek, szóval itt már meg voltak telepedve, úgy a magyarok, mint ők maguk magukat székelyeknek nevezték, megkülönböztetésül az új jövevényektől" ++/ II. 302.lap.

Ezen székelység adta meg a népnek a hun nevet az idegeneknél, adta meg a nép jellegét, adta a nyelvét és adta a hazának az általuk lakott országnak a nevét. Ezen hun székelység volt a mag, mely a jövevényekkel megerősödve megalkotta a hazát és a nemzetet. A számát a népnek meghatározni nem tudom, minthogy jövevényekkel gyakran szaporodott, de hogy számuk sokkal nagyobb volt, mint a jövevény magyaroké, az kétségtelen. Ebben a szám és epóbeli tulsullyal bíró népbe olvadtak bele mindazon hunfajú népek. +++/ amelyek megindulva hazájukból új hont keresni, s négy folyó melletti hazában találtak testvéreikre." II. 304. lap.

VI.

"Öreg legény, de még sem /?/ +++/ volt szemtanuja az őskornak" ++++/ iszrevételek stb. mint előbb.

Kavarodás egy oklevél körül.+++++/

Ifj. Jósza János.

"A címül vett idézet a szerző munkájából való és a hun székeltek ősi politikai intézményének közigazgatási tagozódásának, a Széknek regényesen általános korabeli meghatározására szolgál. A Szék "ősapja" - szerinte - a székelyek letelepedésekor született, még a pogánykorban, nem is keresztelték meg. Nagyatyját is csak századok múlva tartották keresztviz alá..." "E" hol volt, hol nem volt" bevezetés után egy fejlődési rendszert állapít meg a Székre vonatkozólag, s kimondja, hogy e székely közigazgatási egység előbb "terra" aztán, "diocesis" s végül "sedes" nevet kaptak a kereszttségbe. Ez utóbbi - szerinte - e-

+ Nem honfoglaláskori emlékezés és mint ilyen újabb szokást újabb megfigyelést és nyilvántartott kötelességet sem róhatott. Nem oklevél, hanem a Bernáld-árvák felebezésében fordul elő/1569-1577/ így: "consuetudo et observatio trium generum Siculorum az volt, hogy amely faluban főember szállott be, vagy lófő, az falutól kért az is házhelyet, vagy pénzen kellett venni, Szék. Okl. II. 283. T.i. a magyaroktól.

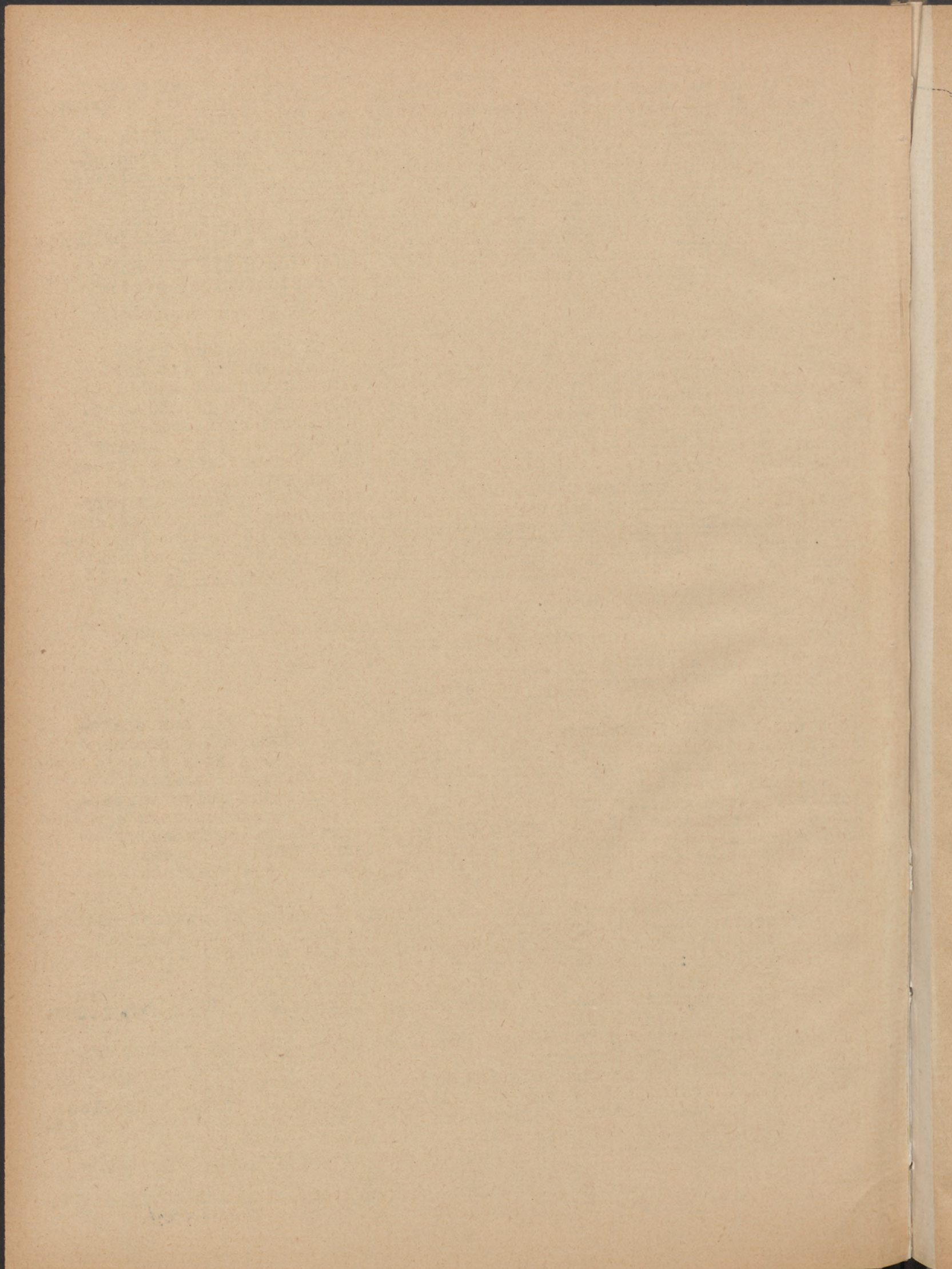
++ Innen vehette a gondolatot ifj. Jósza János a trium generum Siculorum magyarázására.

++++ A kérdőjelet szokása szerint ifj. Jósza János tette.

++++ Hargitaváralja 1940. nov. 1-i /21/ sz. 403-405. l. Mivel a nobiles de septem comitatibus Siculi magyarázata nál ifj. Jósza János nem támaszkodhatott Sz. Nagy Gergelyre, felhívom a szakemberek figyelmét erre a fejezetre. A transilvani rész és Transsilvana püspöke Sz. Nagy Gergely után lesz érthető.

+++++ Ezt a címet adta később annak a cikknek, amelyben nekem válaszolt. Már itt meglátszik: ki és miért csinálta ez a kavarodást.

16fordulhatott ugyan 1322-1327. előtt is, de nem osztja id. Jósza János nevezetét, hogy a hét székely szék 1322-ben már megalakult, mert -miután az oklevelekben általában nem fordul elő a vessző, id. J.J. a "de septem comitatibus" a Siculi szóhoz olvasta, pedig R.K.I.dr. szerint a nobileshez tartozik. Vagyis a hét székely széknek 1322-ban való feltételezése a szerző szerint "egy oklevél félreértésén alapul, mely egy erdélyi országgyűlésről szól." "Ezen megjelentek - írja a szerző - az erdélyi püspökön és a székelyek ispánján kívül nobiles totius partis Transilvaniae de septem comitatibus Siculi et Saxones." A helyes értelem szerint tehát - írja R.K.I.dr. - megjelentek a gyűlésen 7 vármegye nemesei, a székelyek és a szászok. Ez a kritikus mondat Zimmermann-Werner: Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen c. munka I.k. 363. lapjáról való. Miután Szegeden sem a Somogyi, sem az egyetemi könyvtárban e munkát nem találhattam meg, kénytelen voltam Budapestről beszerezni, éppen ezért nem lesz felesleges, ha idézem ezt a mondatot:

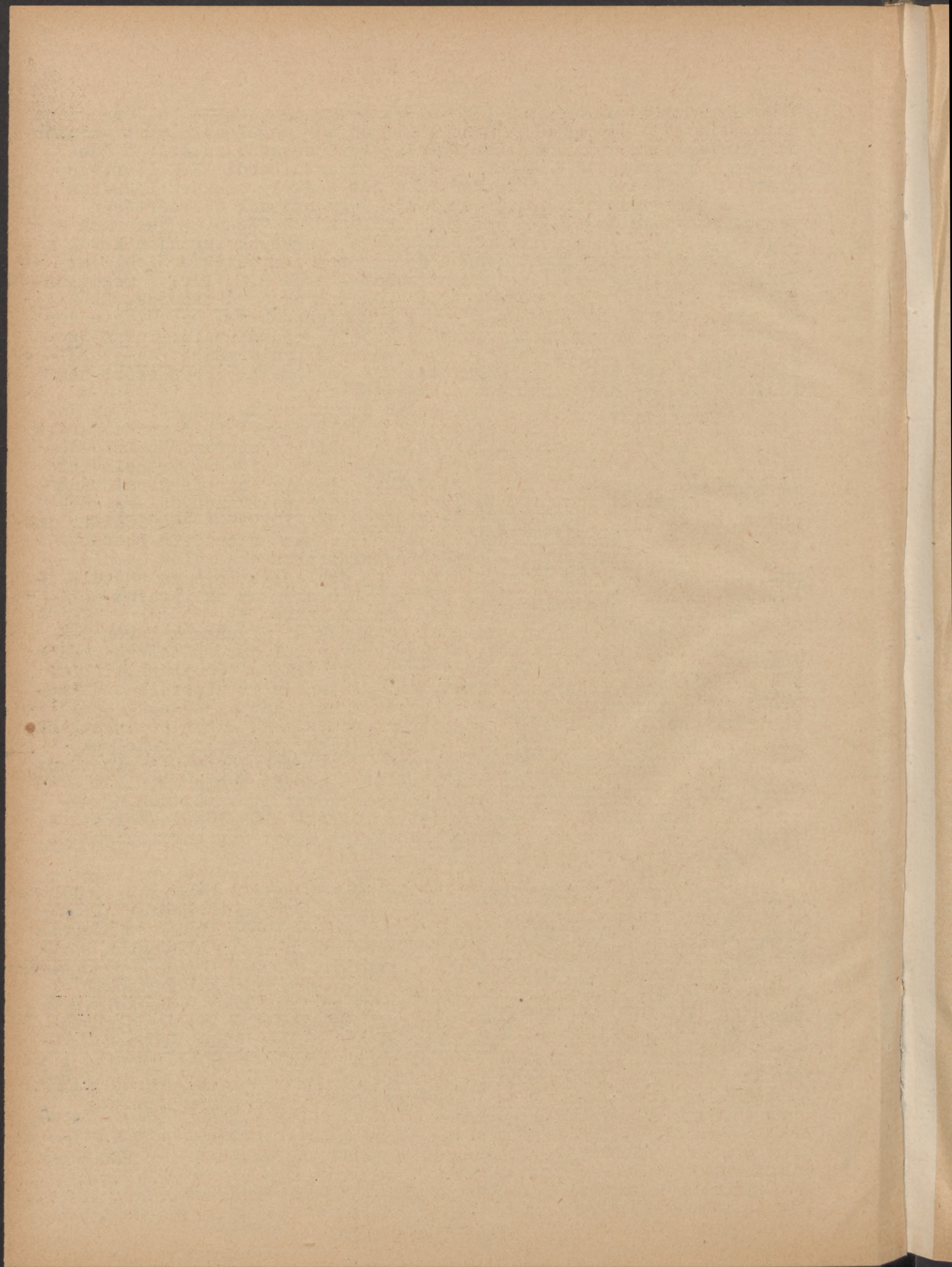
"Cum igitur nos tam ex praecepto domini regis quam etiam ex debito nominis et honoris nostri de tranquillo et pacifico statu partis Transsilvaniae invigilare cupientes, ex consilio venerandi patris domini Andreae dei et apostolice sedis gratia episcopi transilvani et capituli eiusdem magistri /403. lap./ Simonis comitis Siculorum fratris nostri et nobilium totius partis Transsilvaniae de septem comitatibus Siculorum pariter et Saxonum consiliis et suasionibus interiectis anno domini M. CCC. vicesimo secundo in octavis Pascae /apr. 18./ in loco Keresztus vocato congregationem generalem habuissimus, cum eisdem nobilibus et aliis viris ecclesiasticis et saecularibus praenotatis causam partium coram nobis exortam ex ipsorum deliberatione seu consilio decrevimus determinare."

Mivel tehát mi egyrészt a mi urunknak királyunknak parancsaiból, másrészt a mi nevünkkel és tisztességünkkel járó köteleességből a transilvani rész békéje és nyugalma felett örködni óhajtunk, tisztelendő atyáknak és urunknak, Andrásnak, Isten és az apostoli szék kegyéből Transilvana püspökének, ugyanezen hely káptalanjának, a mi testvérünknek, a székelyek ispánjának /comesének/ Simon mesternek és az egész transsilvani résznek, a hét vármegyéből való székelyek nemeseinek tanácsára és hasonlóképen a szászok közébejött elhatározására és a káptalán az urnak 1322. évében husvét nyolcada alatt Keresztur nevű helységben általános összejövetelt tartottunk, ugyanakkor a nemesekkel és más egyházi és világi előkelőségekkel elhatározván, hogy a Részek /Partium/ elénk tárt ügyét megfontoltságuk és tanácsuk alapján rendezzük. +7

Akár a latin szöveget, akár fordításomat vizsgáljuk, "világos", hogy a "de septem Comitatus" épp úgy vonatkozik a nobiles-re, mint a Siculifor. s így id. J.J. a "de septem comitatibus" nem olvastak tévesen a Siculihoz. Ennek következtében a 7. székely szék - a nagypapa 1322-ben már tekintélyes korú volt. Egyébként a latin szövegben sűrű szerepél a vessző, s ha valahol hiányzik, ez csak a "de septem comitatibus" előtt kényszerű el, és ekkor még inkább vonatkozik a Siculira, de vessző nélkül is "világosan" kitűnik, hogy a székely nemsek, vagy nemes székelyek hét vármegyéről /székéről/ van az oklevélben szó - és műtettel sem lehet azt állítani, hogy "megjelentek a 7 vármegye nemesei, a székelyek és szászok" mert ott áll a "totius partis Transilvaniae" kifejezés is. Érdekes volna tudni, hogy R. Kiss I. dr. mit ért ez alatt s hogy a mai Erdélyt érti-e a kifejezés alatt? De ott van a Keresztur helységneve is s ha ebben a régi Szítás /Sacyt- +/ A iocatusban a Részek /Partium/ helyett a latin szövegben kis betűvel van azt gyanítatja, hogy id. Jósza János a Partium regni Hungaria-ra gondolt.

++/A kérdés felvetése a szakemberek előtt még érdekesebb.

hás/ Kereszturt /ma Székely-Keresztur / vélhetjük, akkor az általános összejövetelt /congregationem generalem/éppenh a /7 székely székben/ vagyis Székelyországban tartották meg." 404.lap.

Sz. Nagy Gergely.

A transsilvani rész, Transsilvana püspöke magyarázata Erdőelve nem Erdély.

"Hazai krónikásaink Álmos halálát Erdeelu-ba teszik. Ez alatt az Etelközi ország értendő s nem a mai Erdély, mely nem az erdőntuli, hanem az épen erdőközötti ország. Így érthetni csak a Csiki Székely Krónika: "post terram septem silvarum" = kifejezését is.

Erdély tehát a magyarok bejövetelkor az Etelközi haza neve s valósággal úgy Pannóniából, már t.i. Magyarországból, mint a Székelyföldről, Erdőelv az erdőntuli terület. Etelközt a Csiki-Székely krónika is többször nevezi "post terram septem silvarum" = a hét erdőntul, az az erdőelv." II.209.lap.

"Hunfalvi felhozza, hogy Petrarca-féle kun kódex, én nem ismerem csak hírét hallottam, az olasz kereskedők számára 1303-ban készült és tárgyalja a kun nyelvet, mert azok a krími és déloroszországi kunoknál nagyban üzték a kereskedést. Ha addig kiterjedt a kunok birodalma, amint azt Hunfalvi hiszi, mit gondol a szíves olvasó, hogy III. László hogy írhatta 1288-ban egy adománylevelében /Katona VII./ "midőn a kunok visszahozása végett a tatárok véghelyéről a havasokon tulra mentünk oly messzire, mint egyik elődünk sem ment volt." ++/

Hisz a havasokon tul, mely terület alatt csakis a mai Moldva és Bukovina érthető, nemcsak ezen adománylevel, hanem a csiki szék krónika "ultra terram septem silvarum" kifejezést értve, de a hazai krónikák szerinti Erdőelv alatt is /hol a krónikák az Álmos halálát említik/ nem a Don síkja, hol tehát nem kunok, hanem tatárok, azaz a hazai krónikák szerint besszek laktak és a kunok a tatárok véghelyéig Erdőelvben laktak, tehát Moldva és Bukovinában és és keresztelkedni is csak innen jöhettek Erdélybe, oda, hol velük azonos nemzetiségű nép lakott. /II.341.lap./ Álmos Erdőelvben halt meg, tehát Etelközben." II.359.lap.

"Oda tartozott Háromszék a milkói püspökséghez /Szék Okl.I.I.7. Háromszék látja Kunországot papokkal." /Szék.Okl.I.78.l. II.360.lap." ++

"Szitás Keresztur a jelzőjét nem a szitakötőtől, hanem a szkitha néptől kapta és kaphatta csak." I.581.

Ifj. Jósza János.

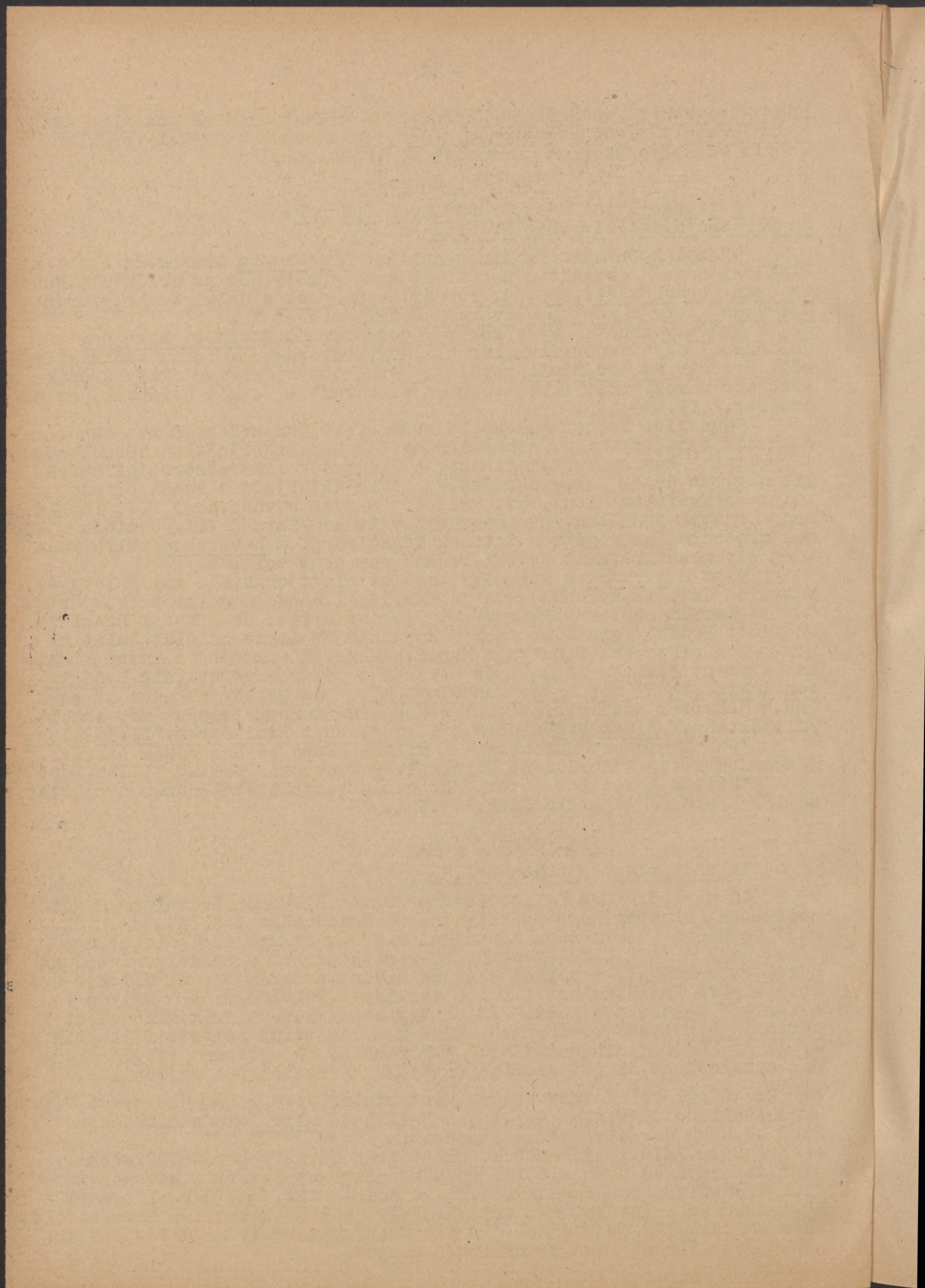
"A szék elnevezés hunkori."

"A szerző /t.i.d.R.-Kiss István/ aztán Dr.Hóman Bálintama megállapításával szemben, hogy a Székelyeknek a "gazdasági fejlődésben gyökeröző területi szervezkedés mintájául a szász székek szolgáltak", úgy véli, hogy a Szék kifejezés inkább vezethető le a székely néplélekből, mert a székely a telket ülésnek nevezi, a bírák széket ültek, a székely nép is "megülte azt a magas területet, melyben, mint a mélyen leereszkedő felhő, megakadt," és az így megszületett Szék kifejezést a "mindig elkülönzésre törekvő szászok a comitatus helyett fölkapták, +/ Az olvasó figyelmébe ajánlom a következő fejezetben ifj.Jósza János okoskodását és azt is, miképen lesz a Kereszturból sajtóhiba.

++/ Ez az oklevél Katona István Historia critica regum Hungariae VII. k.960-962.lapján van. A 961.lapon található ultra alpes kifejezés épen sz.Nagy Gergely ellen bizonyít.

+++/ A Sz.O.I.78.lapján közölt oklevélben Gergely barát 1382-ben mint szörényi és havasalföldi püspök/episcopus Severini nec non partium Transalpinarum/fordul elő.Ez is cáfolja Sz.Nagy Gergelyt, mert a havasokon tuli terület nem volt Erdőelve, hanem Havaselve, Havaselföld. /Havasalföld./ Ifj.Jósza János átvette Sz.Nagy Gergely magyarázatát, innen a Transilvani rész, Transilvana püspöke.

a XIV. században". Így csak azok irnak és gondolkoznak, akik nem akarnak tudni arról, hogy a négy folyó és a Fekete-tenger mellékén egy hatalmas hun birodalom állott, amely úgy otthagytá nyomát Európában, hogy azt soha senki, még az örökkévalóság sem képes többé eltüntetni. Selyszék 1402.-ig a Székelyföldre tartozott /Sz.O. II. 39. lap. / + Hontorszék / Székesszék vm. / a XVI. században is megvolt. / No ezt az ősi becsületes hun nevet viselő Hontor, Henter / eredetileg Hontor / családot is megtette szásznak! / Szapolyai János 1537.-beli adománylevele szerint. Ott van a Tolna vm.-i Bättaszék, aztán Kálotszeg, Komjatszég stb. Ezek szék neveit is a szászok kapták fel? Azok a szászok, akiket 1146.-ban telepítettek Erdély szögletébe? A valóság az, hogy a szász jövővények már itt találták a székeket, amit igazol az adománylevél "cum terra Sicularum" / a székelyek földjével / kifejezése, de megvolt a a négy folyó mellékén is mindenütt, ahol valaha hunok laktak és hunmaradványok éltek a honfoglalás előtt és után is." 405. lap.

Sz. Nagy Gergely.

"Minthogy Priscus járt utról szóval országuatról beszél, az ut irányát és helyét még körülményesebben meghatározhatjuk, mert .... a hunok egy-egy helyre úgy odatoppantottak, hogy nyomaikat még az örökkévalóság se lesz képes letörölni." I. 363. lap.

"Ezen népek összessége lépett úgy rá Európára ábrázatára és birt akkora befolyással a nyelvek alakulására, hogy a nyomokat még az örökkévalóság sem lesz képes soha letörölni és ezen népek nyelvét beszéljük mi ma és ezt lehet megtalálni a behatásaiban a görög, a latin, a német, a szláv és Isten tudja minő nyelvek szövegezésében és ezen nyelvet lehet megtalálni behatásaiban és szövegezésekben a mai és az ősi héber, chald, a madzsu, mongol, a sinai, a sumir, akad, az ind, a török és minden más európai és ázsiai nyelvben." II. 27. lap.

"Az írott történelem hallgatással tudta mellőzni e nép fegyvertényeit és tudta hallgatással mellőzni művelődési előhaladottságát.

A fennebb leírt tényekben be van mutatva a népnek évezredek kereztül sok dicső fegyverténye, mert egy-egy helyére úgy odatoppantott a világnak, hogy lábnyomát az örökkévalóság sem lesz képes soha letörölni." II. 392. lap.

"...szék és megye azonos gyökűek az ak-ek, nek két különböző nép-nél más alakban lett fejleménye. En e külön fejlődés alatt csakis a hunok és magyarokat érthetem, akik egy többől származván, ugyanazent többől más-más szót képeztek, amelyeknek egy többől eredete csak tudományos vizsgálattal és a gyökre elemzésével deríthető ki." I. 388. lap.

"Ha tehát a magyarok 20.000 harcossal birtak, amiből 5.000 valóságos magyar volt, a többinek tetemes része csaknem mind hunfajú, mégis akik már a magyarok bejötte előtt itt laktak, itt székeltek, mert azt csak nem lehet eldisputálni, hogy Komjatszég, Hontorszék, Bättaszék stb. neveiket egy régebbi felosztáskor nyerték, valamint Erdélyben is a szász székek, mert ilyet sem a szász föld, sem Bascardia nem termelt, hanem csak itt átvett a tenger itteni hun helységnévvvel együtt, amit készen találtak, de aminek régebbi eredete ma is beigazolható." II. 265. lap.

"Fennmaradt az ország politikai felosztása székekre / t. i. a hun-korból / amely a magyar korból megelözi. Ilyen székek voltak a székely és szász székek. A szász székek elnevezése a székelyekkel egy forrásból eredett, amit igazol a szászok adománylevelének e kifejezése: "a székelyek földjével" eredetiben: "cum terra sicularum" Ilyen székek voltak +/ Nem I. 39. hanem I. 93, 94 Ifj. Jósza János ezt az oklevelet nem is látta hanem mivel apja id. Jósza János nagyobb munkáit is / Adalékok és Ujabb adalékok székelyek régi régi történetéhez / nagyon jól ismeri, nem nézte meg gondosan az "Ujabb adalékok a székelyek régi történetéhez" II. 6. lapját, hol ez áll: "Medgyes és Selyk széket Zsigmond kir. csak 1402-ben menti fel a székely ispán hatósága alól s ekkor egyesült a szebeni ispán alatt álló 7 szász / Szék. okl. I. 93. /"

++/ T. i. a fekete hunok. / *székely* /

o
s
r
r
e
n
h
k
j
h
a
a
s
/a
s
h
k
e
c
m
H
K
n
K
d
b
t
v

i
l
s
J
r
m
A
t
t
h
J
m
s
a
J
s
k
"
k
+
l
z
s
e

cly helyeken, ahol a magyar megye elnevezést megelőzték: Hontorszék, Székesfehérvármegyében még a XVI. században is használva. Komjatszég a főváros közelében, Kalotaszég Kolozsmegyében, Bátaszék, Fogarás megyében Szonyogszék, holott a szék maga a XIII. század elején a német lovagrendnek tett adományozással már meg volt semmisítve". I. 388. l.

"Hun volt tehát az itt lakó nemzet s a kabarok is hunok voltak és pedig a Nestor orosz író tanusítása szerint fekete hunok/ugri czerinii./Ezen fekete hunok után lett a baszkir nép hungár, lett az ország hungár s maga a nyelv is hun. A magyar nyelvből kevés maradt fenn. A karkas, a gila, a kundu tisztí nevek a karácson, Iván/szent Iván napja/, a megye s. b. től eltekintve nagy részint kivesztek a nyelvből, vagy ha élnek is, de ma már érthetetlenek. Maga a megye név a hunoknál szék alakban élt, s hogy a magyarok itt hunokat találtak, azt Bunántúl, amely a Székelyföldről legmesszebb volt, levő Bátaszék, Hontorszék és Komjatszég igazolják, de a hun nyelv elterjedtségét igazolja a magyar kuz /köz, mint Átélkuz/ szóval szemben, amely az én tudtommal csak egyszer, a zalakuz helynévben fordul elő, legalább ötven köz, keszi szóval ezen szónak felhangja alakja, mely a nyelvünkben is megöröklődött s mely tehát hun volt! II. 299. lap.

"A kun területi beosztás is politikailag úgy volt, mint a székekénél, t. i. az ország székekre volt osztva, Jászság, Kunság terület elnevezések, nem személyiek és ezekben a ság a szék-nek felel meg, csak nyelvünk törvényei értelmében a szék magas magánhangzója a kun mély magánhangzó szóhoz idomult /Vocal harmonia./ Ilyen kun szék volt Hontorszék is Székesfehérmegyében, hol Szapolyai Jánosnak egy 1537-ben kelt királyi adománylevéleiben ez így van felemlítve: "totales possessiones nostras Cumanicales, Hontorszék appellatas videlicet Elewzallas, Karathmzallas, Uyzallas, Lokabzallas" stb./Jernei keleti utazása I./Pedig oda kunt nem is telepítettek. E székben a Hontor, mely Henter alakban előkelő családnév és bár itt tagjai talán kihalóban vannak, de még találhatók és Henter-hava, Hentermező stb. helyelnevezésekben is meg vannak örökítve, az összeköttetést igazolják" II. 338. lap.

Ifj. Jósá János.

"Megvolt tehát az őskorban is /t. i. a szék/, amint az 550. k. irt Jornandes igazol a hunok Scythiába való visszatelepülésével kapcsolatosan feljegyzésével, miön azok in proprias sedes remearunt, saját székeikben tértek vissza./más helyen in sua domo-t ír! A hun eredetű Jornandes "sedes" kifejezése igazolja, hogy a Szék /sedes/ már a hunbirodalom politikai felosztásának legnagyobb egysége volt. Ezt bizonyítja még az a "hosszu irattkeres" amelyet Priscus saját szemével látott Attila kezében és amelyet Attila fölolvastatott előtte, mert ez arról tesz tanuságot, hogy Attila birodalmában fejlett nyilvántartó hivatalok, tiszték működtek és hogy a szökevényeket írásbelileg is nyilvántartó hivatalok csakis politikailag felosztott területeken működhettek a Jornandes által említett székekben /Sedes/. Ez a körülmény ad biztos magyarázatot arra nézve is, hogy mi és mikor hívta életre a székely szót. A honfoglaláskori szerződés volt ugyanis rugója annak, hogy az ősfoglaló hunok székbeli/székei/voltukat megkülönböztették az új jövevény népeel mond uk röviden a megvevőeliekkel szemben. A hunok székely elnevezését tehát mindenütt a honfoglalás történelmi elhelyezkedésének és az ebből folyó jogállapotnak ténye hozta életre és így a "Szék" nemcsak öreglegény, de minden bizsonnyal szemtanuja volt az őskornak is, mert bölcsője valahol az ázsiai hun skytha birodalomban

+/ Jernei János keleti utazása a magyarok őshelyének kinyomozása végett 1844. és 1845. Pest. 1851. I. 269. lapon a stb. helyett a szövegben Locabzallas után: Sarosd, Kythor et Perkath nominatas in comitatu Albensi sedis Solth existentes" Tehát nem Székes-Fehérmegyében, hanem Fehérmegyében Solt székben.

1130 -
11.3

ringott" x/405. lap.

Sz. Nagy Gergely.

"Rennmaradt az ország politikai felosztása székekbe /t.i.a hun korból/, emly a magyar kort megelőzi!" I. 388.

"Hogy a hunok és a szkythák szoros rokonsági kapcsolatban állottak, ... ezt pedig az igazolja, hogy Szkithiában telepedtek meg a hunok, amit Jornandes is igazol, mikor azt mondja in proprias sedes remearunt" I. 95. lap.

"Midőn a Netádi csatavesztés után a hun csapatok a Fekete-tenger mellékére visszavonultak, ezt Jornandes 50. fej. úgy fejezi ki, hogy haza mentek /ad proprias sedes remearunt/+ Ebből látható, hogy a valódi hun népek hazája, az otthona a Fekete-tenger melléke volt, hol mindig szkitha, getha, szóval fekete népek laktak!" II. 9. lap.

"Ezen Irnákféle birodalomtól nyugatra a havasos ++/- Dáciában /in Dacia ripensi Jornandes szerint/ Irnák két testvére/consanguinei ejus/ Emmedzár és Uzindur telepedtek meg... ezt állítja minden írott kutató, ezt állítja minden szájhagyomány és ezt bizonyítja a székely nép külseje, állami szervezete, politikai felosztása, alkotmánya, a vérségi szerkezeten alapult felelős kormánya, szóval a bizonyítékoknak egy hosszú láncolata, amit megcáfolni még eddig meg se kísérelt senki" II. 34. lap.

"Midőn a hun birodalom Attila halála után szétbomlott, már akkor a hunság zöme ide a Fekete-tenger mellé fekete Kunországba, a mai Székelyföldre, Moldávia és Besszarábiába vonult vissza. Én legalább nem akadtam olyan gyermekre, aki Jornandes e kifejezését "in doma sua remearunt", vagy "in proprias sedes remearunt" másképpen értette volna." II. 323. lap.

"A páczczali rovást ismerték a hunok és tudták, hisz a Priscus görög követségétől az irattekercsből számon kérte Attila a szökevényeket. Márpedig abban a tekercsben valami mély revátkákat és vésést nem tehetett senki, mert akkor átlukadt volna és nem tekercs, hanem lapító lesz vala." I. 230. lap.

"A háboru okának / t.i. Attila és a kelettrómai császár közt/ világosabbá tételére megjegyzem azt, hogy a hosszú tekercsről leolvasott nevek nem valami szegény nyomorult /I. 350. lap./ bujdosók nevei, mert az ilyeneket egy királyi irodában nem tartották nyilván, hanem előkelő, fejedelmi és nagyhatalmu személyek, akiknek nagyobb befolyása lévén, üldöztetésük természetes vala." I. 351. lap.

"A szökevények neveinek felolvasása a hosszú tekercsről a hun írás létezését és Attilánál rendes iroda létezését igazolja, ++/ mikor tudtommal a Dunától északra sem Európában, sem Ázsiában egy nép sem tudott más írni." I. 360. lap.

VII.

Vita az erdélyi hét comitatus jelentése miatt.

A Szegedi Napló 1940. nov. 17-i számában "Székely széket vagy vármegyét jelentett-e az erdélyi comitatus?" címen cikket írtam, melyet szóról-gzóra közlök, mert ifj. Jósza János többször hivatkozik rá.

"Csikszentgyörgyi Jósza János - írtam - már öt cikkben bírálta Rugonfalvi Kiss István debreceni egyetemi tanár A nemes székely nemzet képe című munkáját a Hargitaváralja c. folyóiratban, mely a hasonló nevű székely községek hivatalos közlönye.

+ E kifejezés az 50. fejezetben nincs meg.

++ Parti helyett.

+++ Ebből ifj. Jósza Jánosnál "Attila birodalmában fejlett nyilván- tartó hivatalok, tisztek" lettek.

1871
- 1872
1873

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some minor discoloration and small dark spots, possibly due to age or handling. There is a faint, illegible mark near the bottom center of the page.

1875

10

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some minor discoloration and small dark spots, possibly due to age or handling. There is a faint, illegible mark near the top center, which appears to be a small cluster of dark ink or a smudge. The overall tone is a warm, off-white or light beige.

Nem tudom, vajon R. Kiss István mikor és hol válaszol, de tanulásuként szükségesnek látom Cs. Jósza János személyi és tárgyi bizonyítékait ismertetni. Cs. Jósza János ugyanis a személyi bizonyítékokat is felhasználja. R. Kiss István egyik állítását /nem lehet kétségbe vonni a hunok és avarok szoros vérségi kapcsolatát/ nemcsak kétségbe vonja, hanem ezt egyenesen tagadja, az egész székelység nevében tagadja, mint valótlan. /311. lap./ Egy másik helyen /368. lap./ azt állítja, hogy R. Kiss István egyáltalában nem ismerős őskorunk hagyományaival és történelmével, nem ismeri ősmultunkat, komolytalan forrásokat is használ s komoly adatainkból költői képeket formál.

Cs. Jósza János tényleges szolgálatban álló áll. polg. isk. tanár lévén, nem tudom, mit szólnak hozzá tanügyi főhatóságai és azok a jelképes székely községek, melyek hivatalos közlönyének Cs. Jósza János a felelős szerkesztője.

Ugy gondolom, a tekintélyrombolásnak egyszer és mindenkorra végét kellene vetni, mert ez nem az első eset.

Cs. Jósza János kiváló cikkei közül csak azzal foglalkozom, amely a Hargitaváralja folyóirat 1940. nov. 11-i számának 403-405. lapján jelent meg.

A vitás kérdés az, hogy egy 1322-i oklevélben a comitatus vármegyét jelent-e vagy székely széket. Id. Jósza János ugyanis "Ujabb adalékok a székelyek régi történetéhez" c. munkájában a comitatust széknek magyarázza. R. Kiss István szerint a comitatus vármegyét jelent, Cs. Jósza János annak bizonyítására, hogy a comitatus széket jelent, közli az oklevélnek a comitatus szóra vonatkozó részét s azután ennek magyar fordítását.

A kérdéses rész így hangzik: "et nobilium totius partis Transsilvaniae de septem comitatibus Siculorum pariter et Saxonum consiliis et suasionibus interiectis".

R. Kiss István szerint /1. 112. lap./ id. Jósza János a septem comitatust a siculihoz olvasta, pedig világos, hogy a nobileshez tartozik. A helyes értelelem szerint tehát: megjelentek a gyűlésen a 7 vármegye nemesei, a székelyek és szászok. Cs. Jósza János a kérdéses részt így fordítja: "és az egész transsilváni résznek, a hét vármegyéből való székelyek nemesének tanácsára és hasonlóképen a szászoknak közbejött elhatározására". A szöveg fordítása után ++ Cs. Jósza János megjegyzi: világosan kitűnik, hogy a székely nemesek vagy nemes székelyek hét vármegyéről /szék-ről/ van az oklevélben szó és műtéttel sem lehet azt állítani, hogy "megjelentek 7 vármegye nemesei, a székelyek és szászok", mert ott áll a "totius partis Transsilvaniae" kifejezés is.

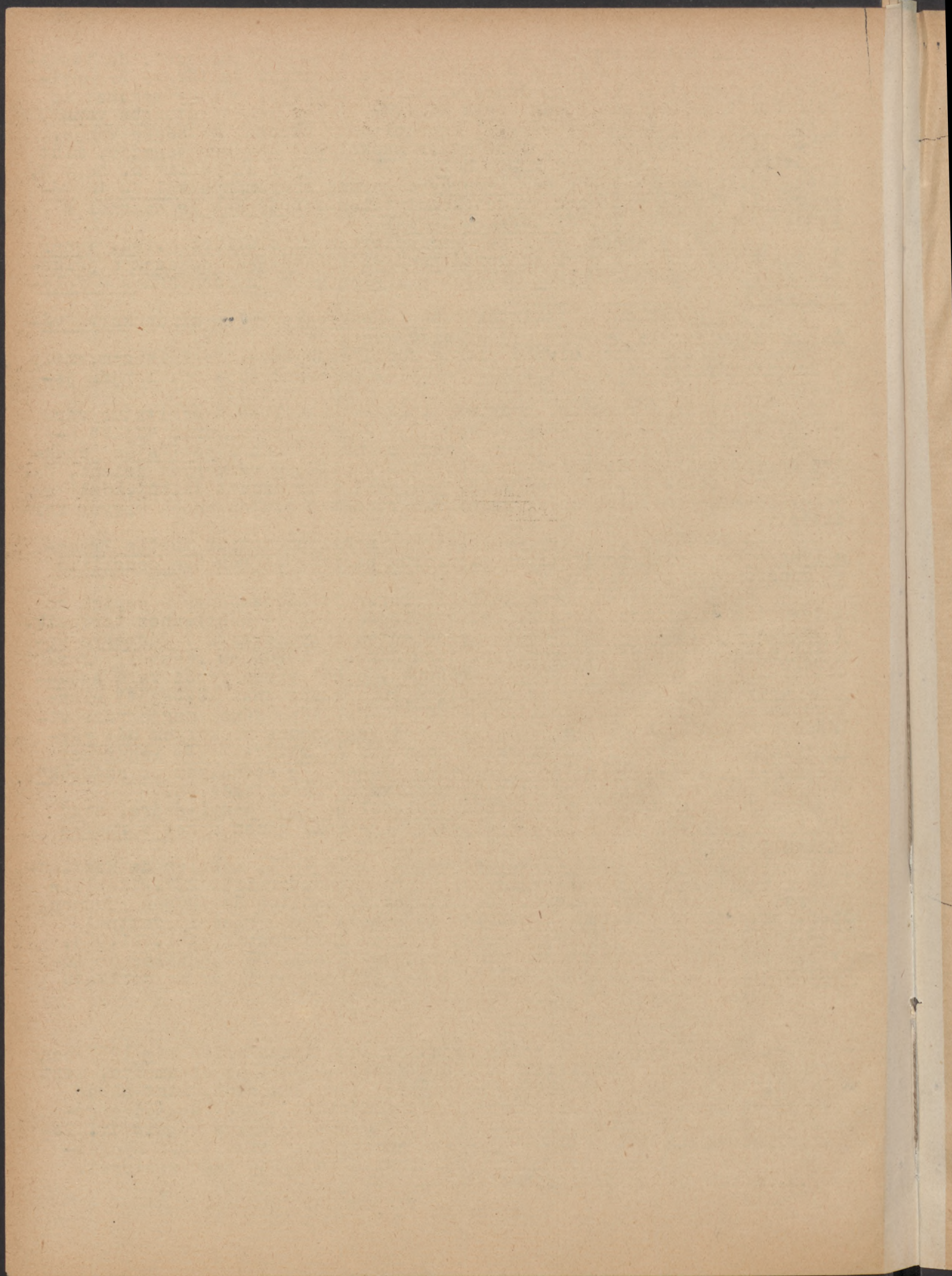
Nem kell műtét, elég néhány oklevél annak bizonyítására, hogy nem a hét vármegyéből való székelyek nemeséről, hanem a hét vármegye nemeséről van szó.

1. Nemesek a hely és vármegye megjelölésével: nobiles de Hedrichfaja /Héderfája/ 1336. oklevél/ Anjoukori Okmánytár III. 257./, nobilis de Gyog /Gyógy/ 1346. oklevél /U.o. IV. 564./, nobiles de Thusun /Tuzson/ 1348. oklevél /U.o. V. 186./, nobiles de sancto Paulo /Kerelőszentpál/ 1349. oklevél /U.o. V. 297./, nobiles viri de Peterfalva, 1351. okl. U.o. V. 439., nobiles de Dabaka /Doboka vármegye/ U.o. I. 388., nobiles de Doboka, nobiles de Ikled 1350. okl. V. 404., judices nobilium de comitatu Kolus /Kolozs vármegye/ 1355. okl. U.o. VI. 321.

+ Ezt az első esetet /vádaskodás apja id. Jósza János ellen még 1937-ben/ akkor kiméleltből elhallgattam. Cikkemnek megvolt az eredménye, mert a Kultuszminiszter ur 1941. elején ifj. Jósza Jánostól, mint akkor ténylegesen szolgáló áll. polg. isk. tanártól, a szerkesztői engedélyt megvonta. A folyóiratot 1941. márciustól július végéig dr. Bokor István szerkesztette. Ifj. Jósza János 1941. július hóban nyugdíjaztatván, augusztustól kezdve újból átvette a lap szerkesztését.

++ T. i. a teljes szöveg fordítása után.

2. Erdélyi részi nemesek: 1344. okl. U.o. IV. 429., 1347 okl. U.o. V. 135., 1355 okl. U.o. VI. 316., 1358. okl. U.o. VII. 33, 1327 okl. 1344. okl. U.o. IV. 419, 1351. okl. U.o. V. 328, erdélyi részi ország nemesei 1359. okl. U.o. III. 520.

3. A hét vármegye nemeseinek birái / iudices nobilium septem comitatum / 1358. okl. U.o. VII. 55., erdélyi részekben levő összes nemese szászok, székelyek 1291. okl. Fejér György Codex diplomaticus VI./I.118

4. Első Károly egy, 1336-i oklevelében felsorolja az erdélyi hét vármegyét, ezek: Fejér, Torda, Küküllő /nagyobb és kisebb/, Belsőszolnok, Doboka és Kolozs. / Knauz: Monumenta ecclesiae Strigoniensis III. 278./

Az erdélyi nemesek / nobiles/ századok mulva is megtartották ezt az elnevezést. Az 1540. augusztus 29.-i segesvári országgyűlés / magyar fordításban/ az egész ország néven a nemes urakat, mint a székelyeket és a szászokat sorolja fel. / Szilágyi Sándor: Erdélyi Országgyűlési Emlekek I. 40./ Az 1557. június 1-10-i tordai országgyűlés határozataiban / magyar fordításban/ az erdélyi három nemzetről nemesekről, székelyekről és szászokról beszél. / U.o. II. 76./ Az 1565. június 22-29-i kolozsvári országgyűlés határozataiban eredeti magyar szövegben így van: Erdélyiek, három nemzetek, nemesek, székelyek és szászok. /U.o.II.285./

Nem vitás, hogy a nemesek a hét vármegye magyar nemeseit, tehát a nemességgel bíró magyarokat jelenti, mert ezek voltak a harmadik nemzet.

Cs. Jósa János a latin szövegben előforduló partis Transsilvaniae / kétszer is/ és az episcopi Transsilvanit transsilvani résszel és Transsilvana püspökével fordítja erdélyi rész és erdélyi püspök helyett.

Az oklevélben kétszer is előfordul Kereztus. Ez az a hely, ahol Tamás erdélyi vajda az oklevelet kiadta. Cs. Jósa János a kétszer előforduló Kereztus nevet bizonyára sajtóhibának tartotta, mert a fordításban Keresztúrnak írja, megjegyzésében is felelteti a Keresztúr helységnevet s azt hiszi, ha ebben a régi Szítás - /Scythás/ Keresztúrt /ma Székely-Keresztur vélhetjük, akkor az általános összejövetelet /congregationen generalem/ éppen a hét székely székben vagyis Székelyországban tartották meg.

A Kereztus nem sajtóhiba Keresztur helyett, hanem Keresztes. Ott van Torda közelében az Aranyos folyó jobb partján.

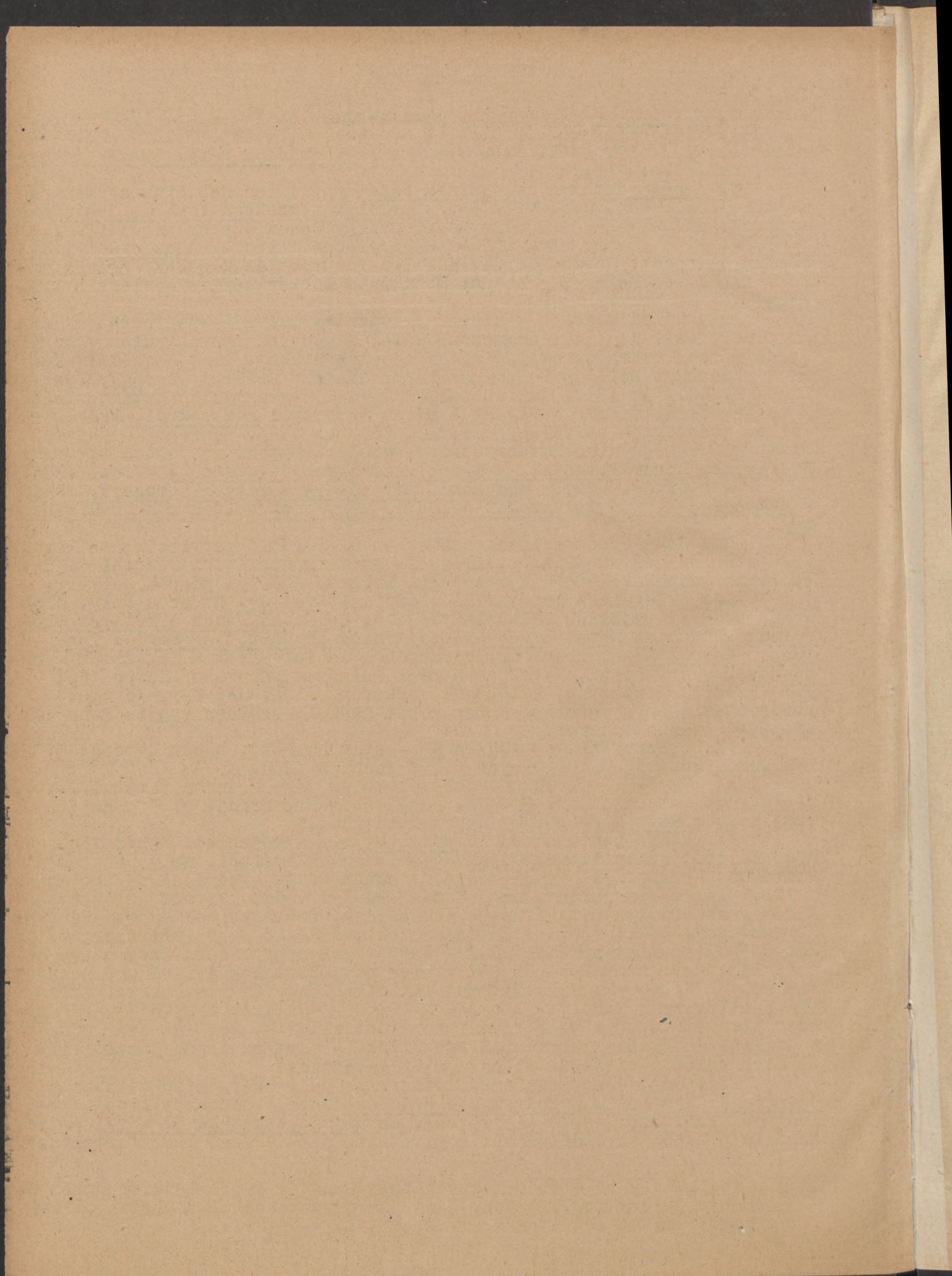
A már említett 1322-i oklevélben az van: "causam partium..... decrevimus determinare". Ezt Cs. Jósa János úgy fordítja: "elhatározván, hogy a Részek /Partium/ ügyét rendezzük."

Az oklevélben előforduló partium, nem a részeket, hanem a pereskedő feleket jelenti. Megtudjuk ugyanis az oklevélből, mely námcsak a Zimmermann-Wernerféle gyűjteményben, hanem az Anjoukori Okmánytárban is / III. 9.-11./ megjelent, hogy Tamás erdélyi vajda, ki ezt az oklevelet kiadta, az erdélyi hét vármegye nemeseinek, székelyeinek és szászainak Keresztesen, 1322. április 20-án/ az oklevélközlő Nagy Imre szerint, Cs Jósa János szerint április 18-án/ tartott országgyűlésen arra nézve hozott ítéletet, hogy Mohi és Sárostelek nevű birtokok a vevőnek, Henneng fia Dályai Péternek, fiát Mátyást illetik-e meg, vagy az eladó, Sáros fia László, fiát Mihályt. A vajda a bíróság döntését hagyta jóvá, mely szerint a birtokok a vevő leszármazottját illetik, mert a vásár tényét káptalani és királyi oklevelek igazolták, s mert az eladó László fiai 33 éven belül a vásárlás ellen nem tiltakoztak."

Ifj. Jósa János cikkemre kétszer is válaszolt. Első válasza a Hargitaváralja 1940. évfolyam 23. számának /dec.1./436-439.lapján jelent meg Fel. szerkesztő aláírással. Kavarodás egy oklevél körül címen. Ebből a cikkből az erdélyi hét comitatusra a következő rész tartozik. +

+ A második, mely az előzőnek kivonata, a Szegedi Napló 1940. december 8. számában jelent meg. Ifj Jósa János természetesen elhallgatta cikkem lényegét: mit bizonyítanak az oklevelek.

"Dr. Rugonfalvi Kiss István könyvére f. év. tavaszán megírtam észrevételeimet. Közben levelet is váltottunk és közöltem ezt vele a felesleges vita elkerülése érdekében, amire 1940. év május 7-i levelében egyik "kifogásomat" alaposnak találván azt írta, hogy a többi dolog a vélemény dolga." / Pl. a hun-avar kérdés. /

Ugyanekkor jelezte, hogy könyve angol, francia, német, olasz és lengyel nyelven is meg fog jelenni. Így született meg a gondolat, hogy székely közérdekből sine ira et studio közreadom lapomban a rég elkészült fejtegetéseimet azzal a szándékkal, hogy minél több hozzászólást provokáljak! Mikor az V. számú közleményt szedésre adtam, sürgős megszerzését kértem egy oklevelet tartalmazó munkának, de föltétlen kívántam legalább a vonatkozó rész kijegyzését. Így kaptam meg Budapestről azt a 10 sort, amelyet lapunk 21. sz.-ban közzétett V.sz. közleményemben közöltem. Erre a kiszakított mondatra, a pontos és a dolgok /436.lap./ mélyére látó id. Jósza János történész és Rugonfalvi Kiss I. dr. megállapítására támaszkodhattam csupán. ++/ R.K.I. dr. ugyanis azt írta, hogy "Egy erdélyi országgyűlésről /?/ +++/ van szó, amelyen megjelentek Erdély püspökén és a székelyek ispánján kívül az erdélyi nemesek, a székelyek és a szászok."

A kavargó dolog okozó mondat: nobilium totius partis Transsilvaniae de septem comitatibus Siculorum pariter et Saonum consilis et suasionibus interiectis..... E mondatot háromféleképpen is fordítjuk. Teljes egészébe véve, a vesszőt a "de septem comitatibus" elé és után téve. Meggyőződésemmé ma is, hogy utána nem állhat, mert az "egész erdélyi rész hét vármegyéjéből" kifejezésében az "egész erdélyi rész" ellenmondást keltene és ha Erdély hét vármegyéjéről volna szó, a "de septem comitatibus" nyilván a "totius partis Transsilvaniae" előtt állana. Ha hét erdélyi vármegye gyűléséről lett volna szó csupán, akkor felesleges a "totius partis" Transsilvaniae kifejezés. Erdély ugyanis a szóbanforgó időben nem hét vármegyéből /Fejér, Hunyad, Torda, Küküllő-K. Belső-Szolnok, Doboka és Kolozs/ állott, mert az egész kormányhatalom /1315-1340/ egy kézben összpontosult, a Tamás vajda kezében, aki egyúttal székely és szász ispán is volt, de így értelmezve a dolgot sem volt 1322-ben országgyűlés Keresztesen. Ezért fordítottam a "generalis"-t általánosnak /közgyűlés/. Egyik legkiválóbb szaktudósunk, dr. Endes Miklós ezt írja: Erdélyben is szokásos volt a "Proclamata congregatio", de generalisnak hívják. Erdélyben a hét vármegye tartotta királyi meghagyásra. A hét vármegye közgyűlését Tordán Keresztesmezején tartották. Tehát proclamata congregatiót tartottak ekkor is, ami a gyűlés tárgyából és természetéből is kiviláglik. Mindez meggyőződésemmé, mert ezt az időszakot, amikor a hét székely és a hihetőleg ugyanannyi szász szék Erdély vajdai kormányzatához tartozott, megkülönböztetem a rákövetkezőktől, amelyekről Balló ír - és amíg nyomós érvekkel meg nem cáfolnak, vallom.

Miután a szóbanforgó oklevél 10. soránál többet nem ismerhettem,

+ Emlegetett levelében azt írja: "Hogy nem közölhettem eddig, (t.i. a tanulmányát, amint ő nevezi/ aka abban volt, hogy a megszükitett lapomban el nem indíthattam." / Hargitaváralja 1941.dec.1. szám. 319. lap. /

++ Ifj. Jósza János "Öreg legény stb." című cikkében /Hargitaváralja 1940. éf. 403. lap./ azt írja: "Miután Szegeden sem a Somogyi, sem az egyetemi könyvtárban e munkát / t.i. Zimmermann-Werner: Urkundenbuch stb. / nem találtam meg, kénytelen voltam Budapestről beszerezni, éppen azért nem lesz felesleges, ha idézem ezt a mondatot." E szerint a munkát beszerezte. Most meg kitűnik, hogy mindössze 10 sort kért és kapott. Továbbá mikor az V.sz. közleményt melyben épen ez a sor van- szedésre adta, akkor kéri és kapja a kérdéses 10 sort. Az V. közlemény az "Öreg legény stb." című.

+++ A kérdőjel természetesen ifj. Jósza Jánostól származik.

az
jü
ha
24
s
tö
ko
lo
za
ba
go
ok
ly
ös
tö
mö
is
/
cl
te
Ha
ha
el
ha
r
B
n
t
a
b
i
n
s
j
o
s
v
H
H
l
-

ezt irtam. Ha Keresztus alatt Keresztur sajtóhiba, Kereszturt vélhet-
jük..... Csak természetes, hogy feltételes kérdésbe nem teszem,
ha látom a teljes oklevél anyagát, amelynek teljes szövegét f. évi. nov.
24-én reggel 8 órakor expressz levélben kaptam meg az Orsz.könyvtárból
s amely Keresztes, 1322 április 20. kelettel kezdődik.++ Keresztesmező
történelmét pedig jól ismertem, hiszen magam dolgoztam fel Székely Lexi-
konunk részére e címszó alatt székely vonatkozását / 1542.okt.3 székely
lovassok táborbaszállása, 1559.juniusi hadfelkelés, s 1600-beli táboro-
zás és a székelyek Mihály vajda elleni csatlakozásra való felhívása, 1706-
ban székely hadak generális mustrája stb./ Erre a feltevésre éppen a Ru-
gonfalvi és most a Balló-féle állítás, hogy "országgyűlésről" van szó az
oklevélben, voltam kénytelen és a Kozd patakfő Sárostelek nevű telephe-
lye szolgáltatott másrészt alapot, mert a Telek címszónál feldolgozott
őstörténelmi emlékek összegyűjtése nyomán a skytha-hun-székely telepek
történelmi szárai Kereszturra irányítanak.+++ Ezért a legnagyobb öröm-
ömre szolgált az, hogy éppen dr. Balló segített hozzá az oklevél meg-
ismeréséhez és így az újabb adatokhoz való jutáshoz, amellyel tovább
/ 437. lap./ segített a Szádeczkyféle Kozd-Kézd elméletének helyes meg-
oldása.

Dr. Balló azután megállapítja, hogy én 1322. április 18-ára
teszem a keresztesi congregatio idejét, holott az április 20-án volt.
Ha jobban megnézte volna a kezénél lévő oklevelet, +++ láthatta volna,
hogy a közgyűlés idejét április 18-ra az oklevélközlő teszi. Tényleg
akkor volt április 20-a a levél kiadási kelte. Tehát Dr. Balló sem csal-
hatatlan! Az a tévedés azonban, amely az oklevél tisztán-pusztán le se-
rának ismeretéből származott, nem ad jogot senkinek, legkevesebbé Dr.
Ballónak arra, hogy engem a nagy nyilvánosság előtt "tekintélyromboló-
nak" minősítsen, +++ és hogy emléklapos százados letére a cikkét tar-
talmazó lappéldényt felettes hatóságaimhoz és egyes egyénekhez elküldje
azzal a célzattal, hogy denigráljon, vádaskodjon és ártson.+++++

Ifj. Jósza János az erdélyi hét comitatus vitájában velem szem-
ben is személyeskedett. Már ezt a cikket azzal kezdette, hogy nem első
izben helyeztem el aknáimat a Hargitaváralja alá, s engem nem a tudomá-
nyos vita érdekel és vezérel, hanem egy ismeretlen oku harag és ellen-
szenv kettős célja: a Hargitaváralja felrobbantása és fel. szerkesztő-
jének holtra fárasztása. E személyeskedést természetesen az erdélyi hét
comitatusra vonatkozó megjegyzésem után is folytatta.

Még ez sem volt elég, hanem a Hargitaváralja 1941. január 1-i
számában "Újévi sorok.." c. alatt kizárólag velem foglalkozott, cikke
végén pedig ítéletre hívta fel olvasóit: Az ítélet nem is maradt el.+++
A Hargitaváralja 1941. január 15-i száma "az ország minden részéből" ér-
kezett üdvözlő sorokból és táviratokból, "amelyekben megható módon fe-
jezik ki" olvasói "ragaszkodó tiszteletüket iránta, mint a szegedi Társ-
község kiadójának személye és lapja iránt", a 22-27. lapon közölte 15
olvasó nyilatkozatát.

Erdemes, hogy a sajtóhiba benne van a magyar fordításban, Keresz-
túr nevű helységben és a magyar szöveg után következő első bekez-
dés alatt levő szakaszban "de ott van a Keresztúr helységnév is"
mindkét helyen u-val. Ha még u-val volna!

++ Nem azzal a kelettel, hanem így: "Nos Thomas woyuoda Transsil-
vaniensis et comes de Zonuk."

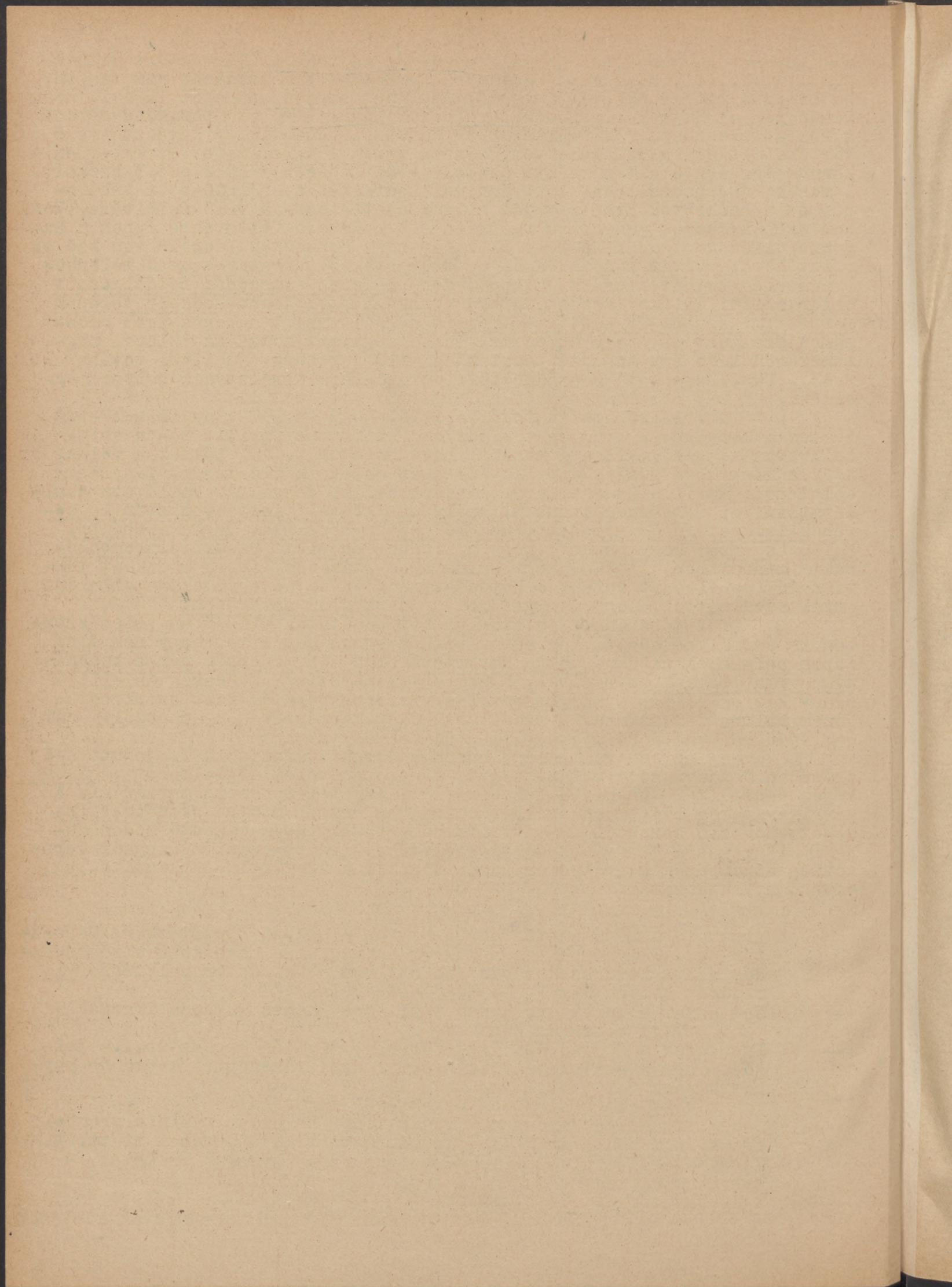
+++ Igen, csak a forrás Sz. Nagy Gergely: "Szitás-Keresztur...a jel-
zőjét nem a szitakötéstől, hanem a szkiitha néptől kapta és kap-
hatta csak." I. 58. l.

++++ gaza van, nem néztem meg az oklevél záradékát.

+++++ Tehát ifj. Jósza Jánost a tévedés miatt neveztem tekintélyrombo-
lónak, nem pedig dr. R.Kiss Istvánra tett kijelentései miatt. A
Hargitaváralja olvasói természetesen nem olvasták cikkemet, -
ezt is elhitték.

+++++ A.H. olvasói ezt is elhitték+++++/Meghallgatásom nélkül ítéltek
és többen elítélték.1919-ben is történt így a kommunisták idejében.

Látva, hogy a jóhiszemű olvasók mindent elhittek anélkül, hogy a valóságról meggyőződtek volna, a Szegedi Napló 1941. február 1-i számában a vitát a Hargitaváralja körül keletkezett vita befejezése ~~cikk~~kel zártam be. Ezt néhány megjegyzéssel szóról-szóra közlöm.

" Cs. Jósza János - irtam - a Szegedi Napló 1940. november 17-i számában megjelent cikkemre háromszor is válaszolt és pedig a Hargitaváralja 1940. december 1-i /I./ és 1941. január 1-i /II./, azután a Szegedi Napló 1940. december 8-i számában. Tanulság végett kell leírnom az alábbiakat, mert Cs. Jósza az erdélyi 7 comitatus vitájából teljesen személyi kérdést csinált.

Az erdélyi 7 comitatus ügyében nincs több mondanivalóm. Pótlólag fel kell említenem, hogy Cs. Jósza a folyóirat 1940. október 1-i számának 368. lapján R. Kiss István könyvének általános értékét is tagadja.

Jóllehet cikkemben világosan megírtam, hogy Cs. Jósának milyen állításában van a tekintélyrombolás, mégis azt írja Cs. Jósza, hogy az oklevél 10 sorának ismeretéből származott tévedés nem adott jogot nekem, hogy őt a nagy nyilvánosság előtt "tekintélyrombolónak" minősítsem.

A Hargitaváralja című tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirat szerkesztésére Cs. Jósza, kiadására pedig Hargitaváralja jelképes székely község szegedi tagozata kapott annak idején engedélyt. Amikor e hármasként meg nem felelő cikkeket olvastam, felhívtam erre az illetékes hatóságok figyelmét. Így tettem akkor is, midőn Cs. Jósának a folyóirat 1937. december 22-i számában olyan nyilatkozata jelent meg, melyel akkor 87 éves apját a legsúlyosabban sértette meg.++

Ezt minősítettem enyhén a tekintélyrombolás első esetének.

Amit a cikkekre vonatkozólag 1938-ban és 1939-ben különböző hatóságoknak írtam, azt megírtam, vállalom a felelőséget.+++ Cs. Jósát becsületében nem bántottam. Ha azonban ő mégis sértve érezte magát, miért nem fordult eddig a bírósághoz?

Egyik feljelentésem a Habsburg-propagandára vonatkozott. A cikkiró dr. Szacsavay József leveléből értesültem, hogy ő a névleg meg nem nevezett királynén az albán királynét értette. Erre feljelentésemet az illetékes hatóságoknál visszavontam.

Cs. Jósza jól tudja ezt, mégis I. cikkében azt írja erről, hogy én rágalmazó feljelentésemben felettes hatóságai és a miniszterelnökség előtt lapja beszüntetését, a Habsburg céltörekvései megakadályozását és állásától való megfosztását sürgettem. Amikor azután láttam csufos tévedésemet és tettemnek következményeit, feljelentéseimet visszavontam.

Cs. Jósza a II. cikkben azt írja még: mikor láttam, hogy etéren / t.i. feljelentésemmel/ semmit el nem érhetek, gondoltam egy merészet és 1939. augusztus 3-án feljelentettem a társközséget, haladéktalan felosztását szorgalmazva, az előbbihez hasonló vádaskodások alapján. Szeged sz. kir. város polgármesterének az "audiatur et altera pars" elvének kikapcsolásával tartott vizsgálata során tett javaslatára a belügy-miniszter ur a szegedi társközség önkormányzatát felfüggesztette.

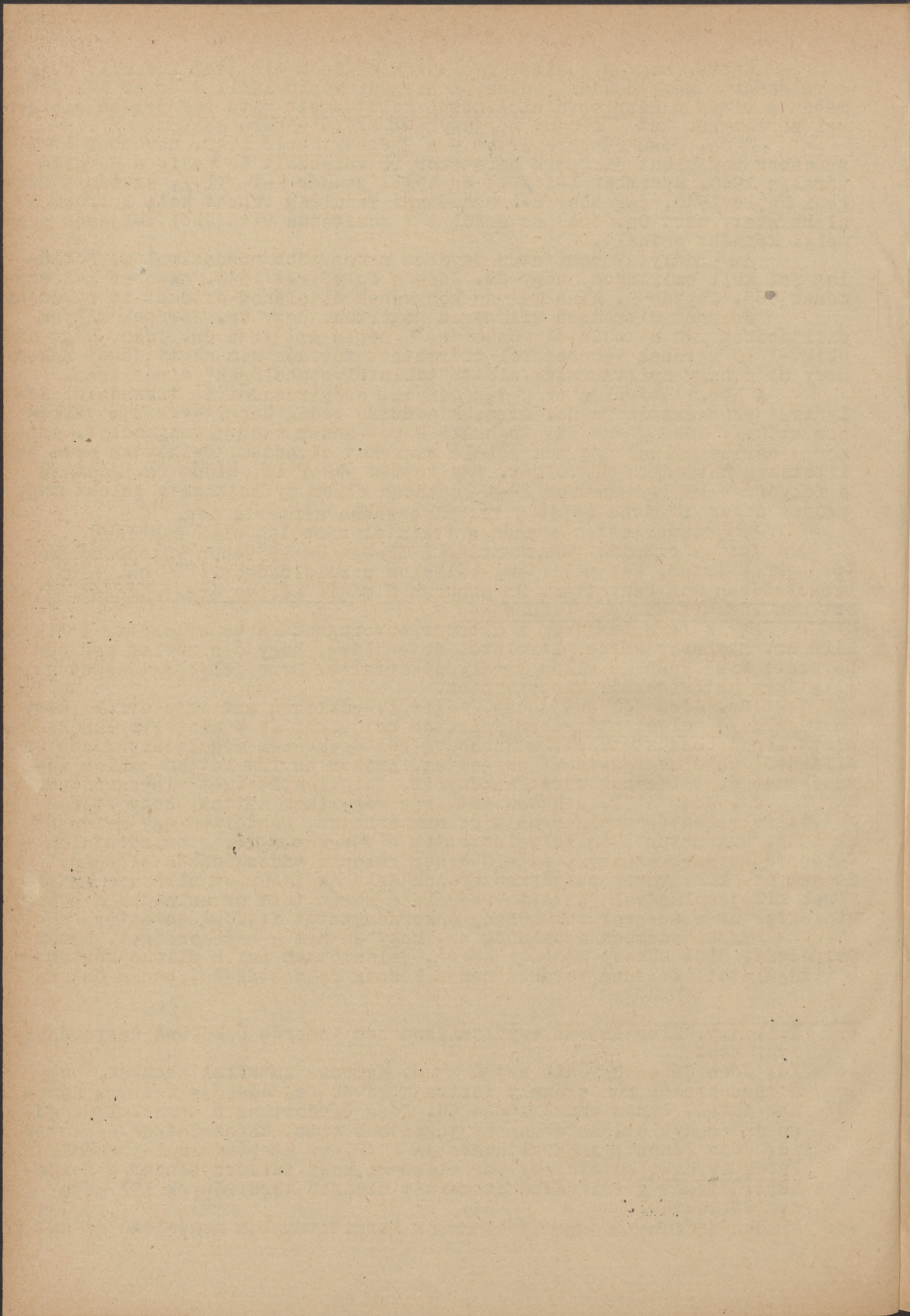
Ezzel szemben a valóság az, hogy én nem a társközséget, hanem Cs. Jósát, mint akkori községi bírót, jelentettem fel s ellene kértem a vizsgálatot. Kérésem továbbá nem a község felosztására, hanem önkor-

+ T.i. d.v. Kiss István egyáltalában nem ismerős őskorunk hagyományával stb.

++ Id. Jósza János ugyanis azt vitatta d. Kemenes Antallal szemben, hogy a társoktetői hun-székely feliratu kövek felfedezője nem dr. Kemenes Antal, hanem ennek apósa id. Jósza Sándor, az ő öccse. Ifj. Jósza János nyilatkozatában ezt tagadta s ezzel kapcsolatban sértette id. Jósza Jánost. A Hargitaváralja 1942. évi szeptember 1-i számában /Székelyföldi kutatások/ már elismeri, hogy id. Jósza Sándor a felfedező, jóllehet a felfedező személyét eldöntő körülmények 1937-óta nem változtak.

+++ Minden feljelentésemhez csatoltam a Hargitaváralja megjelölt számát is

mányzatának felfüggesztésére irányult. Ezeket az iratokat Cs. Jósával közölték. O, mint altera pass / másik fél/, az én 8 gépirásos oldalra terjedő feljelentésemre³⁰, a tanuk vallomásaira pedig 12 gépirásos lapon tette meg észrevételeit.

A belügyminiszter ur községünk önkormányzatát " az előzetes hatósági vizsgálat során megállapított szabálytalanságok, illetőleg alapszabályellenes működés miatt " függesztette fel.⁺

A polgármesteregyüttel intézkedett, hogy az általa kirendelt hatósági biztos a község tulajdonát képező iratokat stb. Cs. Jósától, mint volt bírótól, átvegye.

A vonatkozó polgármesteri határozatot Cs. Jósa is megkapta".-

Ifj. Jósa János állításaira a polgármester és belügyminiszter ur figyelmét külön felhívtam. Megtorló intézkedésekről nem tudok.⁺⁺/ A tisztújító falugyűlést /közgyűlés/ eddig különböző okok miatt nem tarthattuk meg. Ifj. Jósa János bírói tisztsége természetesen megszűnt.

A Szegedi Naplóban nem emlithettem meg a Köntzey Jenőféle levelet, amelyről ifj. Jósa János " Ujévi sorok " c. cikkében /1941. január 1./ ezt írta:

" Talán feltűnhetett lapunk ama olvasói előtt, akik Köntzey Jenő Csikkarcfalvi Páll Ambrus és végül s.k. aláírással signált " körfelvélek " galád betűit olvasták, hogy mi egyetlenegy támadására sem referáltunk. Folyóiratunkban. Ennek oka és magyarázata abban áll, hogy az erkölcsi tisztaság, a fáradtságos és becsületos munka lelket és szívet felemelő magasságában bölcs ataraxiával tértünk ki a megtévedettek és az emberi jóakarát hiányosságában szenvedők apró túszerűsai elől s rendületlenül, kitartó lelkesedéssel és akaratereővel végeztük tovább azt a munkát, amelyet Isten és a Haza reánk parancsolt, s mért büszke jóleső érzéssel vettük olvasóink és barátaink részéről a támadások lelki élet tömpítő buzdítást, értékelő elismerés - nyilvánítást és a munkánk iránti becses tiszteletadást, s mért gránitszilárd, ugálommal éreztük, hogy az igazság, a becsület és az Isten velünk volt és velünk van ma is. / 1. lap. / "

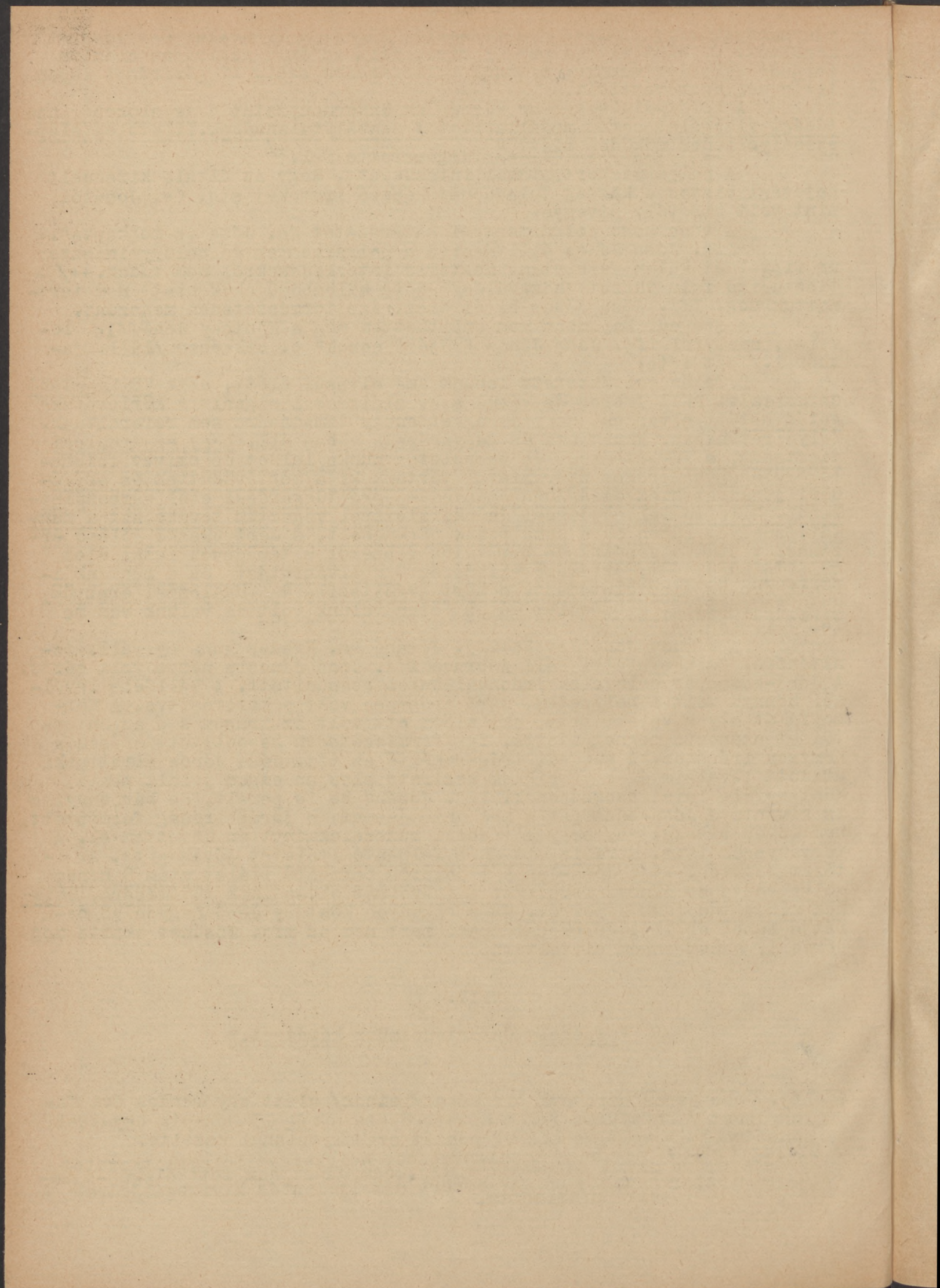
A Köntzey Jenő levele ifj. Jósáné sz. Krausz Anna ny. áll. tanítónőre, Csikkarcfalvi Páll Ambrusé ifj. Jósa Jánosra nézve volt sértő. A Jósa-házaspár e levelek írásával engem gyanusított. A Pállféle levélnél könnyű volt a helyzetem, mert írógépen volt sokszorosítva. A Köntzeyfélet olyan valaki írta, aki előtt ott volt az írásom s ő az én betűimet utánózva megnagyította, így természetesen hasonlított írásom a Köntzey írásához. A szegedi írásszakértő az ifj. Jósa János által neki átadott leveleim és egy cikkem kézírata alapján engem jelölt meg a Köntzeyféle levél szerzőjének. Ifj. Jósáné be is perelt, de bármennyire is kívánta a Jósa-házaspár a megbüntetésemet, a járásbíróság felmentett, nem lévén bizonyítva, hogy a vádbeli büncselekményt én követtem el. A törvényszék 1940. április 16-án e felmentő ítéletet jóváhagyta. Az ítélet jogerős. Ifj. Jósa-János a jogerős felmentő ítélet után 8 hónap múlva hozza az álnevű leveleket a folyóirat olvasóinak tudomására, akiknek nincs tudomása a perről. Az a bizonyos Köntzey Jenő nagyon jó barátja lehet az ifj. Jósa-családnak, mert nem az ifj. Jósánét akarta megsértetni, hanem engem elítéltetni !

VIII.

" Székely őstörténelmünk kérdései. "

- + Ifj. Jósa János háromévi bírósága /elnök/ alatt egy rendes évi falugyűlést / közgyűlés / sem hívott össze s míg 13 hónapig együttal pénztárnok is volt, a község pénzét szabálytalanul kezelte.
- ⁺⁺/ Utólag tudatom meg, hogy a polgármester helyreigazító nyilatkozatot közölte, hogy a községi közgyűlésre hívta fel -aminek ifj. Jósa János nem tett eleget- a belügyminiszter pedig a polgármestert a feljelentés kivizsgálására és javaslattételre utasította.

Mielőtt ifj. Jósza Jánosnak +/ " ilyen című közleményét ismertetem, meg kell említenem, hogy ifj. Jósza János a szerkesztőváltás okáról egyáltalában nem tájékoztatta olvasóit. Miután 1941. júliusban - mint áll. polg. isk. tanár- nyugdíjaztatott, 1941. augusztus 1-én átvette a folyóirat szerkesztését, amit " A mi kereszties hadjáratunk" c. cikkében közölt olvasóival. +++/

" A Hargitaváralja szerkesztői élén - írja - találkozunk nevemmel hűséges és igazlelkű székely olvasóink lapunk homlokán.

Még frissen emlékezhetnek kedves olvasóink a Hargitaváralja ez évi évfolyama első számában írt "Újévi sorok...." című vezércikkemre, melynek befejezésében kifejezésre juttattam a lapunkat érhető bizonytalan jövőt, mert sejtettük, hogy a gyűlölködés, irigykedés, bosszú és vakszenvedély a mi türelmességünk és lapunk minden tagjának kiméltése folytán, ideig-óráig bizonyosan célt érhet. Megtörténhetett, hogy egyelőre meg kellett válnom egy kis vagyonnak megfelelő áldozattal alapított és fenntartott lapom felelős szerkesztői jogától, amikor ezt dr. Bokor István tanár és újságíró ur tiszteelt barátomra ruháztam, aki előbb is egyik legértékesebb és legkedvesebb munkatársam volt a vezetésem alatt álló +++/ " szegedi társaságunk érdekében végzett értékes szolgálataival, amikért ezúton is kifejezésre juttatom őszinte hálámat és köszönetemet."

A Székely Östörténelmünk kérdései c. cikksorozat első része a dr. R. Kiss Istvánnal való levelezést foglalja magában. /Hargitaváralja 1941. december 1. szám./ Ebből legérdekesebb Cs. Jósza János okl. középisk. tanár aláírással ++++/ dr. R. Kiss Istvánhoz 1940. április 5-én írt leveléből az, hogy ő a Csiki székely történelmi kivonatot /t.i. Csiki székely krónikák/ elparentálni nem engedte. 7319.1./

A Hargitaváralja 1941. dec. 15-i /24./ számában a 350.-359. lapon jelent meg ifj. Jósza János második cikke. ^{kötetéből}

Közölvén R. Kiss dr. munkájának III. a saját személyére vonatkozó adatokat, így folytatja:

" A Röpiratában pedig azt állítja, +++++/ hogy én " a következő cikkemben" már megajándékoztam magam a " csikszentgyörgyi" előnévvel, hogy " tanító" voltam, hogy az állattannal foglalkoztam, de abból sem vittem sokra, s hogy belekontárkodtam a történelem tudományába stb."

Ennek megcáfolására előadja, hogy 1907-ben érettségizett, 1910-ben abszolvált a kolozsvári tud. egyetemen s ott földrajz és természetrajzból középisk. tanári oklevelet szerzett. Ennek birtokában mindig tanár volt, még akkor is, "ha a sors az egyetemi katedra helyett tanítói katedrával szerencsétlenné tette volna csupán." "Tudnia kellene azonban, hogy 1. sem állattanszakos tanító, 2. sem állattan szak nem volt s ma sincs sehol Magyarországon..... a mat. természettudományi kar egyik szakköre a földrajz-termesztetrajz, mint a bölcsészeti karnál a földrajz-történelem. Az előbbinek voltam a hallgatója én, a másikkal lehetett volna R.K.I. dr., ha szaktárgya a történelem lett volna, mert a Révai Nagy Lexikona XI.K. 699. lapján azt olvasom róla, hogy: "A budapesti egyetemen filozófiát végzett és jogot hallgatott."

+ Most már főfő Csikszentgyörgyi Jósza János, amint a Hargitaváralja 1941. június 1-i számának 175. lapján folyóirata olvasóival közölte a belügyminiszteri igazolást.

++ Megjelent külön kiadásban is a fenti cím alatt.

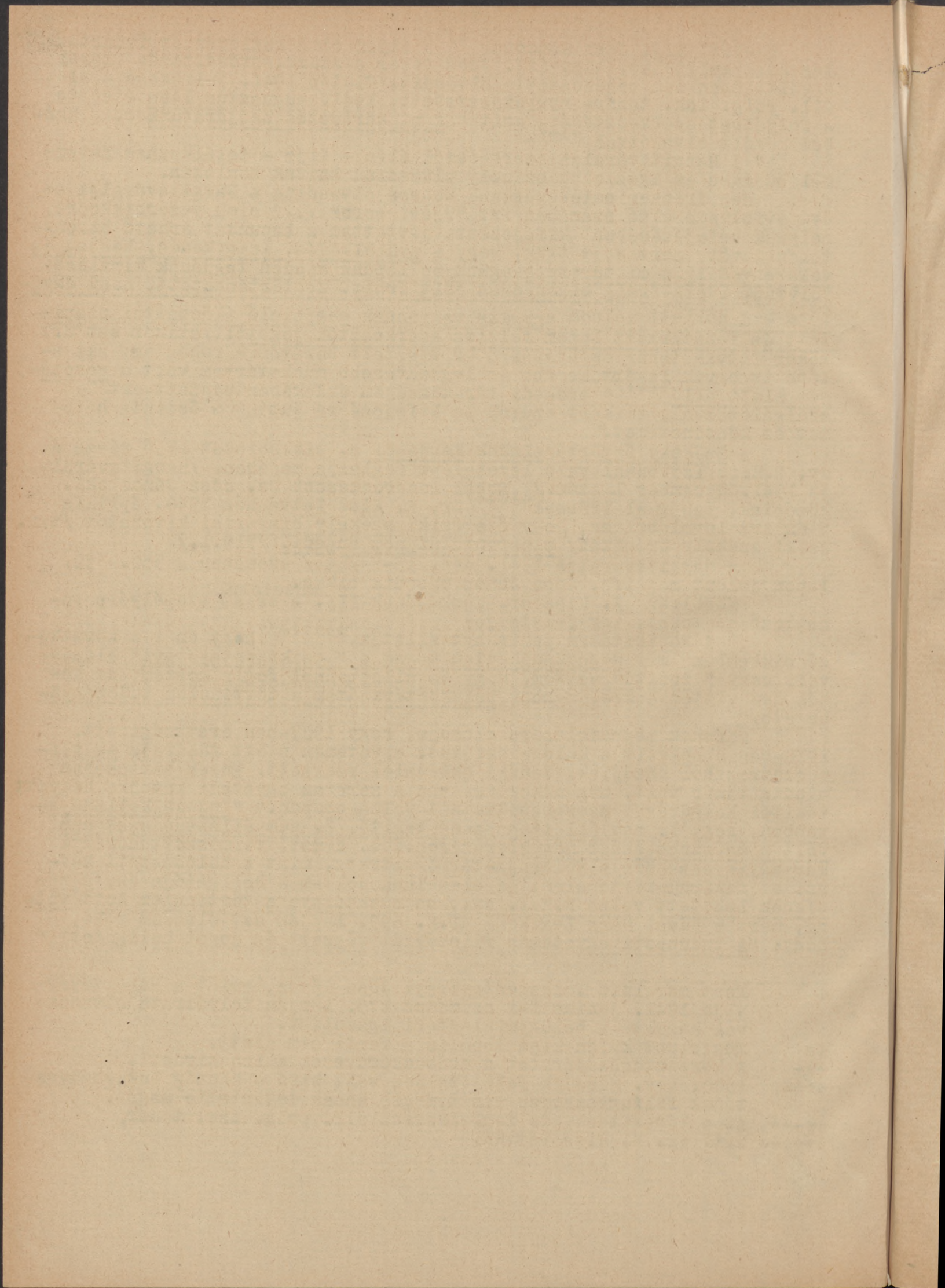
+++ A keresztieshadjáratot a szabadkőművesek ellen hirdeti.

++++ 1940. nov. második fele óta nem volt bíró a község önkormányzatának felfüggesztése miatt, mégis annak tekintette magát.

+++++ Az a képesítése, de foglalkozása áll. polg. isk. tanár.

+++++ T.i. dr. R. Kiss István.

Ifj. Jósá ~~azután~~ előadja, milyen fontos a természettudományi szak-
~~azután~~ a földrajzi, így az ő szaka nem esett messze a történelemtől,
mert a földrajz és geológia maga a történelem. "Én a földrajzból - ír-
ja - dicséretes szakvizsgát tettem, ha nem is vittem sokra magam a szak-
mában", az még sem olyan nagy szerencsétlenség, de azt mindenki megállá-
píthatja, hogy már mint középiskolákra képesített földrajz szakos tanár-
nak van annyi közöm - a kontárkodás vádjá nélkül is, - a történelem te-
rületéhez, mint "a filozófiát végzett és jogot hallgatott" dr. R. Kiss
István-nak, de azt is, hogy valaki azért, mert csak "tanító", nem tilt-
ható el a történelemtanítástól. Egyébként Arany, Gárdonyi, stb. tanítók vol-
tak.....Sohasem volt eddig lényeg az, hogy ki és mi az illető, hanem
az, hogy mit ér és mit dolgozik. Ezért most dr. R. Kiss I. becsületbeli
kötelességévé teszem, hogy Székely nemzet nemes képe c. munkája III. kö-
tete mellé adott röpirati helyreigazítását újra helyreigazítsa, mivel
ősei és így saját magam is jogosan és nem 7351. lap. 7 "Önajándékozás-
ból" használták és használom a "csikszentgyörgyi" előnevet, kivétel
nélkül, csikszentgyörgyi előneveimmel irtam, hogy "tanító" nem voltam
és nem vagyok, s végül, hogy szakképzettségünk alapján hasonló, sőt
több joggal szoltam hozzá székely őstörténelmünk kérdéseéhez".

A Hargitaváralja olvasói el is hitték, hogy úgy van, amint ifj.
Jósa írja.

A valóság ez.

Dr. Rugonfalvi Kiss István röpiratában nem az van, hogy ifj. Jó-
sa János "tanító" volt, hanem ez: "Ugytudom, hogy állattanszakos polg.
isk. tanító volt." Ifj. Jósa János egyszerűen kihagyta az "állattan-
szakos polg. iskolai" jelzót.

A polg. isk. tanárok a tanári címet hivatalosan csak 1918. végén
vagy 1919. elején kapták meg, addig tanítók voltak, így is szolt az ok-
levelük: "Felső nép- és polgári iskolai tanítói oklevél".

A nemesi előnév használatához miniszteri igazolás kell, aki e-
nélkül használja, hamis cím használata miatt megbüntetik.

Nem jegyzetben, hanem itt hívom fel az illetékesek figyelmét ifj.
Jósa János felfogására: annyi köze van a történelem területéhez, mint
dr. Kiss I.-nak, sőt több joggal szolt hozzá székely őstörténelmünk
kérdéseéhez.

Ifj. Jósa János, aki tud. egyetemet végzett okl. középisk. ta-
nár, nem tudja, hogy dr. Kiss Istvánról a Lexikonban megjelölt "filo-
zófiát" végzett annyit jelent, hogy egyetemi tanulmányát a bölcsészeti
karon végezte? Azt sem tudja, hogy egyetemi tanári állás elnyeréséhez
irodalmi működés is kell?!

"Én nagyon jól ismerem - írja - Ammianus Marcellinus, Sydonius
Apollinaris s a többiek, nemkülönbén a nyugati írók mindama jellemzé-
sét stb." - Ez nagyon természetes, mert éppen ez. Nagy Gergelynél ol-
vashatta Ammianus Marcellinus / I. 322. és köv. 1.) és Sydonius Apolli-
naris / I. 328, 329 lap / jellemző leírását.

Cikkéből azokat a részeket idézem, amelyek forrása Sz. Nagy Ger-
gely.

+ Őse 1720. és 1730. között költözött Csikszentgyörgyről Zetelakára,
mely kiváltságos falu volt. Ha tehát esetleg azután Csik, Gyergyó
és Kászon székek igazolják a Zetelakán élő, vagy onnan Udvarhely-
szék más faluiba elszármazó valamelyik Jósa előnevét, jogos volt
az előnév használata. Mióta az előnév használatához belügyminisz-
teri igazolás kell, a szék igazolása nem elég. Mikor dr. R. Kiss
István röpirata megjelent, ifj. Jósa János nemesi előnevének be-
lügyminiszteri igazolása meg nem történt meg. Ifj. Jósa János egyéb-
ként csak apai ágon székely, nem a Székelyföldön született, s nem
is ott nőtt fel.

Ifj. Jóna János.

Sok tanulmány után jöttem rá arra, hogy a kiváló szaktudósok alapos tévedésben vannak. Zajti Ferenc más uton és más forrásból állapította meg ugyanezt, amit én. Zajti ugyanis megkülönbözteti az Attila féle hunokat / vagyis fekete hunokat/ és a fehér hunokat, akikhez ő a magyarokat és indiai hunokat is sorolja. A fehér hunokhoz sorolom én az avarokat is. A fekete és fehér hunok között pedig tagadom és cáfolom a "vérrokonságot" s még jobban a "szoros vérrokonságot". 355.lap⁺

Sz. Nagy Gergely.

"Minthogy a hónak a töve hav és innen származik a havas..... a hav nyelvünkben fehér lett.

avar = fakó, száraz fü " I. 37.lap.

" Majd megtaláljuk még e szót a népnevekben." I. 38.lap.

" A fehér hunok Azsiában a fekete hunok kiköltözése után állottak elő, szabaddá levén, nagy birodalmat alapítottak a gazdátlaná váló országokon és hogy semmi sem maradjon ki a hun dicsőségből, felvették a hun nevet, melyet nem is értettek.....

A fehér hunok abdelai-ak vagy eftaliták Európába soha át nem jöttek. Nevüket-nekünk, - kiknek hihetőleg ősei nevezték el őket, - könnyű érteni, mert ab = vagy ef=fehér. "I. 66. lap.

" Fehér népek, szákák. Ide tartoznak az avarok. Ezen nép, mely nemzetünk tagjának gyaníttatik sokak által, szintén fehér az av tanúsága szerint." I. 99. lap.

"..... az avaroknak csak egyik törzsük volt fehér, az uar, a másik a cheun /kun/ fekete volt....." II. 109. lap.

Ifj. Jóna János.

" Attila népe és a székelyek is szkúthák voltak / fekete nép/. Ennek bizonyítására a hagyományokon kívül egymagában elégséges volna Priscus, akinek feljegyzése szerint Attila lakomáján " odas scythicas canebant". 355. lap.⁺⁺

Sz. Nagy Gergely.

"..... én a szkútha népnév alatt feketét értek és ezen szót süket szavunkkal anyagára is, értelmére is azonosnak tartom" I. 54. lap.

" Szkiitha népek ma is vannak olyanok, amelyek nevén az azonoság azonnal felismerhető, s vannak olyanok, amelyek ma más név alatt élnek, de beigazolható, hogy egykor e néven neveztek.

1. A szkiidek Kaukázusban.....

2. A skótok Brittanian északi részén....." I. 55. lap.

"3. A székelyek hazánk keleti szélén. A székelyek ma más név alatt szerepelnek a világ előtt.....de hogy szkiithák és a szomszéd népek is azoknak ismerték, az bizonyítható." I. 56. lap.

" A szkiithák pedig feketét jelentvén nevük, az Attila fekete hunjaival egy nép valószínűleg a vallásuk is azonos.

Priscus a hunokról írva, így szól: odas scythicas canebant" tehát a szkiitha = hun " I. 86. lap.

" A fogadás szertartásai között Priscus megemlíti, hogy a város hölgyei két sorban állva, fejük felett egyik sortól a másikig fehér fátylakat tartottak kifeszítve, melyek alatt, mint annyi diadalkapu alatt, egy-egy csoportban hét-hét fiatal leányka lépdelt, a király

+ A hunok és avarok közti rokonságot cáfolja és tagadja Sz. Nagy Gergely is. /II. fejezet./

++ A lakomán hun dalokat énekelt két költő. Sz. Nagy Gergely. I. 374.lap.

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side. The text is organized into several paragraphs and possibly a list or table structure, but the characters are too light to transcribe accurately.]

magasztalására szerzett dalokat énekelve.

Az itt említett fehér fátol-kendők a Székelyföldön a legújabb időkig használatban voltak. Azokat az itt használt kezdetleges osztóváltakon szőni tudták és azokat a fejükre tekerve, az asszonyok használták.....

A lányok elvonulása és éneklése ma is székely szokás."I.371.1. +

Ifj. Jósa János.

" De II. Teodosius követségi üzenetében - folytatja - előforduló eme kifejezés is:" Attila elődei a szkitha királyok, mindig megelégedtek....." stb. 355. lap.

Sz. Nagy Gergely.

" Az Edek megbízatásának többi pontjaira, a válasz megadására a szóbeli utasítás úgy hangzott, hogy a császár nem ismeri el Attilának azon jogát, hogy konzulságot viselt követeket követelhessen, miután elődei a szkitha királyok mindig megelégedtek egy egyszerű küldötttel, egy hírnökkel vagy egy vitézzel." I. 354. lap.

Ifj. Jósa János.

" A Székelyföldön pedig több nyoma van a szkitha emlékeknek. Ezzel szemben az avarokról nincs egyetlen egy adat sem / 355.lap. / arra nézve, hogy a fekete szkithákhoz tartoztak volna, ellenkezőleg számos adat és tanubizonyosság szól amellett, hogy az avarok a fehér népek / milyenek a germánok, szákák / közül valók." 356. lap.

Sz. Nagy Gergely.

" A székelyek, hogy szkithák és a szomszéd népek is azoknak ismerték, az bebizonyítható; u.i.:

Háromszéken a havasalföldi határszélen, benn a havasok között van egy község, melyet ma is Szita-Bodzának neveznek. Ezen községben sem most, sem azelőtt soha szitakötés nem falyt ..... A Szita nevet a székelyek nem adták, mert nem kellett azt a több Bodza nevű községtől megkülönböztetni.....

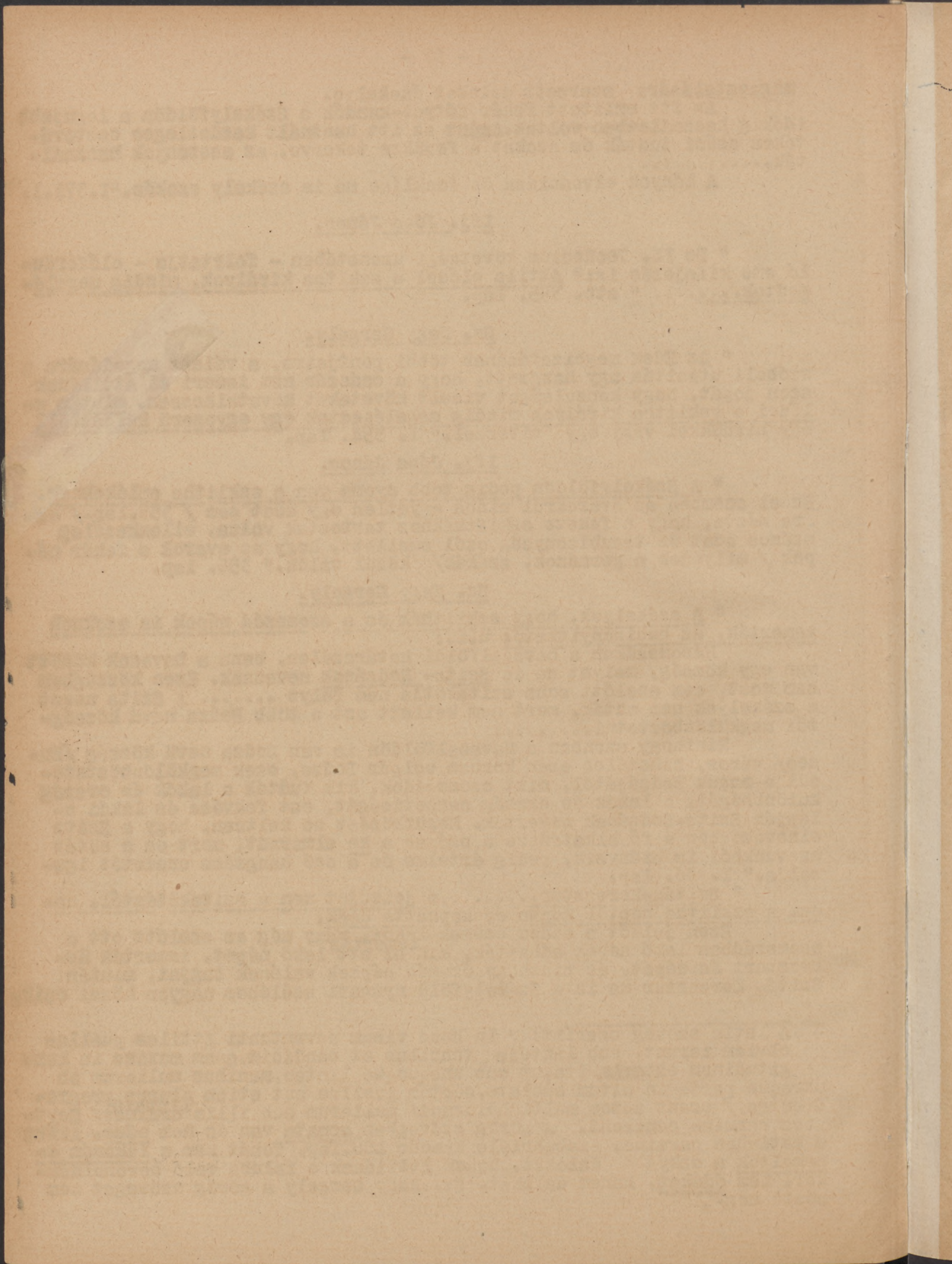
Minthogy azonban a Havasalföldön is van Bodza nevű község /Buzeo/ város, hihetőleg ezen korban bolgár Bodza, ezek megkülönböztetésül a maguk Bodzájától, mint szomszédok, kik tudták a lakók és ország különbségét, a lakók és ország nemzetiségét, ezt fekvése és lakói alapján Szita-Bodzának nevezték. Megütkezést ne keltsen, hogy a Szita elnevezésben a fő alkatrésze a szónak a ke elmaradt, mert ez a sötét szavunkból is hiányzik, pedig értelme és a szó hangzása eredetét igazolja." I. 56. lap.

" Szitás-Keresztur.....a jelzőjét nem a szitakötéstől, hanem a szkitha néptől kapta és kaphatta csak.

Ezen jelzőt a szász székek lakói, vagy még az azelőtt ott a szomszédban lakó népek adhatták, kik az ott lakó népet, ismerték Kereszturt és népét, és minthogy ők más népnek valának tagjai, miután Szitás Keresztur ma is a Székelyföld nyugati széléhez nagyon közel esik,

+ A latin szöveg szerint: " In hunc vicum adventanti Attilae puellae obviam ierunt, sub linteis tenuibus et candidis, quam maxime in longitudinem extensis, ita, ut sub unoquoque linteo, manibus mulierum ab utraque parte in altum sublato, septem puellae aut etiam plures progredientes / erant autem multi huiusmodi mulierum sub illis ordinés / Scythica carmina canerent. A görög szövegbenasmata van és nem odas. Azért a latinban carmina. Niebuhrféle kiadás 188.lap. Tehát nem a lakóman énekeltek a szkitha dalokat, hanem Attilának a faluba való bevonulása-kor. Nem ódákat, hanem dalokat. Sz. Nagy Gergely a görög szöveget nem nézte meg".

azt lakósaikról Szítás-Keresztturnak nevezték és ezen jelzót, mely rá ragadt, a székelyek is megtartották." I. 58. lap.

"Ugy látszik, hogy Barczán, a róma területen csakugyan megvolt apadva a székely lakosság, minthogy új község keletkezett, de több község akkor is állott - így Feketehehalom.

Ezen nagy szász községet a szászok Zeiden-nek nevezik. Aki csak keveset hall szászul, az már tudja, hogy a szásznál e szó a német Scyt-hen szászos alakja." I. 69. lap.

"Vannak még szkiiitha nevű községek, mint például Csikban Zsögöd éppen Szereda mellett. Ha Szereda szláv eredetű község volna, s pedig lehet, mert ott székely községek helye nem igen volt és csak ugy cse-tek a királyok a városi szabadalommal felruházott területnek bármi cse-mészet szerint Zsögöd=szkiiitha nevezték.

Udvarhelyszéken ott van Sűke." I. 60. lap.

"Fehér népek, szákák.

Európában fehér népek, melyek a Genesis írója szerint, Ábeltől származtak: a szászok, mely név alatt levő népeknek már nevében benne van a száka.

Ezen népek Germániának a lakói, mely terület szintén a fehért jelenti, mert Ger = her a fehérből előrag nélkül, a mann pedig férfi, german=fehér férfi....

Ide tartoznak az avarok." I. 99. lap.

Ifj. Jósza János.

"Továbbá Menander a sirmiumi táborozás leírásánál a hun idegen népként állítja be Baján szövetségében, aki maga is úgy tünteti fel a dolgot, hogy a hun támadás előtt idegen és nem az ő akaratából történt, mikor a kutigurok sikerén felbuzdulva követeket küldött Konstantinápolyba. Ezek a kutigurok pedig hunok /székelyek/ voltak, ami kétségtelen és semmiféle "mesteri" tudománnyal le nem tagadható. Bajanus missit mil-lia Cutrigorum, qui dicebantur Hunni..... Ez az adat is cáfolat arra, hogy a hunok /székelyek/ az avaroknak akár közvetlen, akár közvetett utódai lennének." 356. lap.

Sz. Nagy Gergely.

"..... Baján 10.000 kutigurt Dalmatiára zudított a Szá-ván át, és meghagyta ezen hunoknak, hogy pusztítsanak.

Ezen utirány, ezen támadás világosan bizonyítja, hogy a kutigurok foglalták el a gepidák erdélyi és temesi tartományait, mert különben ezen támadás a Maeotistól ezen uton képtelenség lett volna. Ebből is láthatjuk, hogy a hunok is segítették a longobárdoknak a gepida birodalmat lerontani, és a már említett contribuit amicis suis hunnis értelmezését csakis így találhatja.

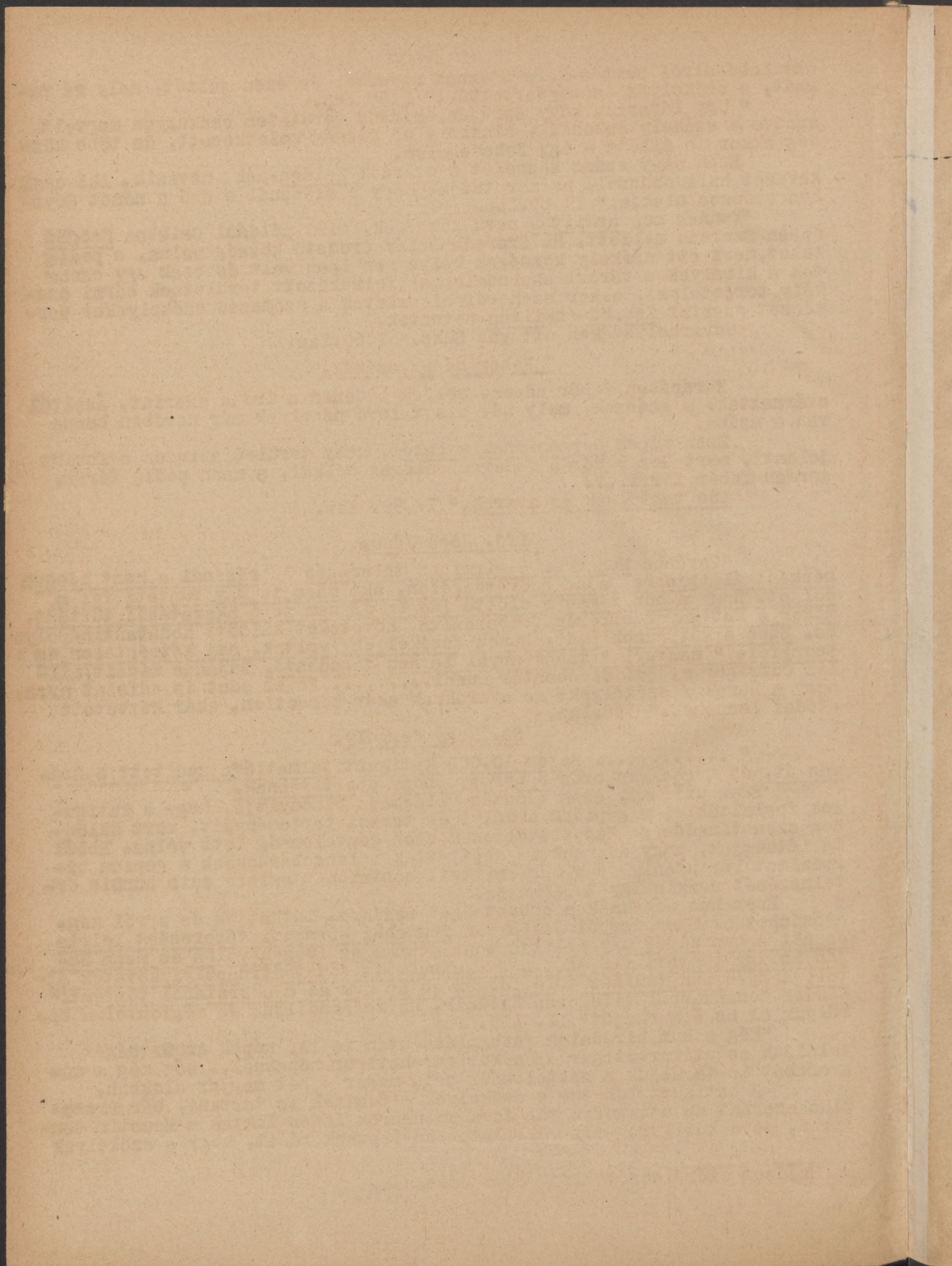
Ezen hun népeknek a szövetségét Bajánnal láthatjuk és arról meggyőződhetünk Menanderből is, aki a fennebbi sirmiumi táborozást leírta és aki a hun népet úgy állítja oda, mintha az idegen volna és maga Baján is úgy tünteti fel az alábbi leírandótt Konstantinápolyi követek által, hogy a hun támadás tőle idegen és az nem az ő akaratából történt. Mindez Menanderből világosan kitűnik, ha meggondoljuk és megfontolva bíráljuk el az ő munkáját". II. 113. lap.

"Még a hun birodalom felbomlása után is ily népek szövetségét találjuk az utigur=ötigur és a kutigur=hatigur népeknél...sőt még a magyarokat is találjuk a névtelennél hetu moger = hét magyar alakban.

A hatigurt lehetne a székelyek elődeinek is tartani, bár Procopius szerint az uturgurok túl és a kutugurok innen laktak a Maeotis tengeren, de a kutigurok oly vállalatokban vesznek részt, hogy a székelyek

+ Majdnem szóról-szóra ifj. Jósza Jánosnál.

elődeinek, kik szintén hat népből állottak, bátran tekinthetők. Így: a gepidaak szövetségesei a Longobardok ellen ~~Kinisa~~ vezérlete alatt, aki 12.000 kutugurral segítségére jön, mely azután Moesia szívében rabolt.

Majd a Baján parancsára 10.000 kutigur Dalmátiát pusztította, átkelvén a Száván. /Ménander Exc. Legat. 114. lap./ Bajanus missit dena millia Cutrigorum, qui dicebantur Hunni + trajicere Savum et vastare Dalmatiam. Ha Maeotis mellől jönnek vala a kutrigurok Dalmátiáig, sok és talán ellenséges helyen is kell vala átmenni és igen messze is vala.

En ez okból a kutrigurokat a székelyek elődeinek tartom. Maga az ut a Száváig csak őket vagy egy más rokon népet úgy an, de rajtuk keresztül enged következtetni." I. 120. lap.".....

".....Mindezek egymást kiegészítve, a hat hun népnek itteni hazáját, összealakulását és működését, némileg érthetővé teszik és kétségtelen bizonyítékot nyújtanak arra nézve, hogy a mai Székelyföldön megtelepült hat hun nép az, amelyet a görög írók kutigur /hat új jövevény/ néven emlegetnek." II. 51. lap.

Ifj. Jósa János.

"Elárulta / t.i. dr. Kiss István/, hogy édes keveset ért a hunszékely nyelv természetéhez, ahol a magánhangzók valóban nem számítanak." 357. lap.

Sz. Nagy Gergely.

"A fentiekből eléggé látható, hogy nyelvünkben a magánhangzók-nak döntő tulajdonságot nem lehet tulajdonítani, annak fő szerepe nincs!" I. 33. lap.

Ifj. Jósa János

"Elárulta továbbá, hogy a forrásokat és szakmunkákat felületesen nézte át, mert dr. Szádeczky Lajos pl. már előttem" A székely nemzet története és alkotmánya". c. munkája 24 lapján Tuhutumról szólva e név mellé zárójelben megkérdőjelezve hozzáteszi a Tudum nevet, így: Tuhutum / Tudun ?/ "En azonban nem Szádeczky nyomán indultam meg, hanem gondosan áttanulmányoztam a forrásokat, keresve az okot, hogy Tudum néve miért nem szerepel többé 803 után a forrásokban, hogy Anonymus miért csinálhatott / tehát nem én !/ Tudunból Tuhutumot, hogy miért hallgat Tudunról és az avarokról, és hogy miért került Tuhutum szereplése a honfoglalás korában Tassal, Szabolccsal együtt? Ennek a tanulmánynak lett eredménye / és nem a két név hasonlósága ragadott meg/, hogy azonosítottam Tuhutumot s hogy megállapítottam, hogy tévesen helyezte Anonymus a rendelkezésére álló adatokat a magyarok viselt dolgai közé." 358. lap.

Sz. Nagy Gergely.

Tuhutumról. "Kik az avarok utódai" fejezetben. /III./ Tassról és Szabolcsról l. alább.

"Ezen tartomány / t.i. Ménmaróté/ állapota ezzel úgy el volt végezve, hogy Tass, Szabolcs és Tuhutum-féle hódítások, melyekről a névtelen megemlékezik, teljességgel nem lehetnek az Árpád népéé." II. 252. lap.

+ A Nieburhféle kiadásban "iussit" áll, dr. Gombosnál "megparancsolta" / IV. 117. lap./ Előbb Sz. Nagy Gergely is így értelmezi, tehát nála másolási hiba a iussit helyett. A szövegben pissit, rosszul kijavítva missit. Így vette át ifj. Jósa.

++ Sz Nagy Gergely az I. szakasz / Nyelvünknek némely sajátosságai/ főcím alatt b/ A magánhangzók értéktelensége nyelvünkben alcimen tárgyalja részletesen. -

+++ I. 28. 30 l., azután példákat hoz fel a szóképzésnél I. 30-34. 1. 3.

+++ T.i. Dr. Kiss István.

++++ Egyetlen forrása Sz. Nagy Gergely.

THE FIRST PART OF THE HISTORY OF THE
REIGN OF CHARLES THE FIRST
BY JOHN BURNET
OF THE UNIVERSITY OF OXFORD
IN TWO VOLUMES
THE FIRST

THE SECOND PART OF THE HISTORY OF THE
REIGN OF CHARLES THE FIRST
BY JOHN BURNET
OF THE UNIVERSITY OF OXFORD
IN TWO VOLUMES
THE SECOND

THE THIRD PART OF THE HISTORY OF THE
REIGN OF CHARLES THE FIRST
BY JOHN BURNET
OF THE UNIVERSITY OF OXFORD
IN TWO VOLUMES
THE THIRD

THE FOURTH PART OF THE HISTORY OF THE
REIGN OF CHARLES THE FIRST
BY JOHN BURNET
OF THE UNIVERSITY OF OXFORD
IN TWO VOLUMES
THE FOURTH

THE FIFTH PART OF THE HISTORY OF THE
REIGN OF CHARLES THE FIRST
BY JOHN BURNET
OF THE UNIVERSITY OF OXFORD
IN TWO VOLUMES
THE FIFTH

Ifj. Jása János

" Folyóiratom V. éf. 352. lapján világosan megírtam, hogy miért fontos Lehel vezér születése. Azért, mert R.K.I. azt írta, hogy: "Lél- és Leontinfalva a magyar fejedelmek korára utalnak."-Meg is mondja mi-ért." Lél / Lehel / vezér neve közismert, Leontin pedig Konstantinós császár híradása szerint Árpád fejedelem fia volt." Igen ám, de a császár író hírt ad arról is, hogy a besszek 892-ben a magyarok távollétében az otthonmaradottakat részben lemészárolták, részben elűldözték." 358. lap.

Sz. Nagy Gergely.

" Simeon most a császárhoz békéért követeket küldött s midőn az erre hajlandónak mutatkozott, akkor szövetségre felhívta a besszeket / Patzinakai és Patzinakitai / s más évben 892-ben, midőn a magyarok a háboru haszna által ösztönöztetve s vérszemet kapva, valamely északi szláv nép ellen hadjáratra távoztak volt, az ők szállásaikra csapnak s a hon maradtakat részint leöldöklék, részint pedig hazájukból kiszorítják. Hogy a bolgároknak a besszek szövetségesei valának e hadjáratban, azt a többi görög íróval szemben, a biborban született Constantin említi." II. 208. lap.

Ifj. Jása János.

".....Lél / Lehel / apja Tass scitha-hun vezér volt és Atti-la birodalmának felbomlása után költözött törzsével keletre / V.ö. Skith dupe Tasleu / +

"..... Melyek azok a források, melyekből hitelt érdemlőleg megállapítani lehet, hogy a hunokban szereplő Tas / akinek nevét a Skith dupe Tasleu oláhok elnevezésű község tartotta fenn / fia Lél azonos az Anonymusnál 955-ben szereplő Lehellel és hogy erről a Lélről kapta Lél-falva a nevét." 369. lap.

Sz. Nagy Gergely.

De nemcsak ide, / t.i. a keletrómai birodalomba /, hanem a Fekete-tenger északi részei felé is így húzódtak vissza a hunok, de ezt a távozás miatt Jorandes nem tudta és nyilván sem tartotta. Egy ilyen költözés emlékét fenntartotta a névtelen jegyző, midőn a Tas és Szabolcs hadjáratát leírja / Lásd. XX-XXIII. fejezetében a névtelen jegyzőnél / Tas és Szabolcs keletre a mai Oroszországba költöztek, ahol Skith dupe Taslau helység a Tas nevét, Skitul csangului pedig Szabolcsot örökíti meg. Az első az eredeti nevet, a másik pedig a csángó szkithát, vagy fehér szitát, mely értelemmel bír Szabolcs is, a már előadottak alapján örökítette meg és tartotta fenn napjainkig. Czang a mongolban fehéret jelent, tehát szkithul csanguluj fehér szkithát jelöl oláhok ragozással. Szabolcs pedig szintén, mert Szabó fehér..... az ulsz pedig Vampéri Ármín szerint törzs értelemmel bír a török nyelvben.

A szkith dupe Taslau helységnevet én oláhoknak látom és alatta Tas féle szkithát értek, bárha oláhul kicsit tudok és így tévedhetek az értelmezésben. Bármint tegyen és jelentsen azonban e két helységnevén ezeket így értem. Hogy e helységnevek léteznek Bukovina iránt keletre, arról én kezeskedem, ki ezeket valahol térképen a saját szemeimmel láttam, de minthogy az én térképemen ezek nincsenek meg, én e helyek fekvését pontosabban meghatározni nem tudom.

Hogy ezen vezérek és törzsek a hunok idejében költöztek keletre, azt talán szükségtelen bizonyítanom a magyarokkal szemben, akik keletről jöttek nyugatra. Az avarok pusztulásakor pedig nem költöztek, mert azok Tuhutum / Tudun / név alatt költöztek..... Különben a szkitha jelző mindkettőnél egyenesen a hunokra utal, akiket annak neveztek, holott a név avar nem illethetett, a magyarok idejében pedig

+ Helyesen Taslau. A sajtóhibák jegyzékében Sz. Nagy Gergely kijavította.

[The text on this page is extremely faint and illegible, appearing as ghosting or bleed-through from the reverse side. It seems to consist of several paragraphs of a letter or report.]

már nemigen volt használatban." II. 18. 1.+/
X

"A székely őstörténelmünk kérdései" c. cikksorozat harmadik részével, mely a Hargitaváralja 1942. január 1-i /1/. január 15-i /2/ és február 1-i /3/ számában jelent meg, nem foglalkozom, mert ez a rész nem tartozik a "székely őstörténelem kérdései"-hez, hanem dr. R. Kiss István munkájának III. kötetét bírálja és egészíti ki.

Pótlólag itt kell még idéznem ifj. Jósa János legújabb bírálatát dr. R. Kiss István könyvéről. A Hargitaváralja 1942. évi december 15. /24/ számában 384-386 lapján leírja, hogyan akarja kiadni András Mátyás Krónikáját /Csiki székely krónika/ közli a munkája tartalmát, utána ezt írja: "A rövid tartalomjegyzékből elképzelhető a munka nagysága, történelmi fontossága és szükségessége, ma annál inkább, amikor öt nyelven megjelenendő munkák viszik külföldre a legképtelenebb valótlanságokat ősmultunkról és András Mátyás Krónikájáról is." 386. l.

IX.

A csiki székely krónika, mint tudományos értékmérő.++/ Az ismeretlen bőséges forrás.

Endes Miklós dr. Történelmi munkásságomnak eredménye az székely eredet kérdést illetően o. miatt rövid cikket írt, mely a Hargitaváralja 1941. október 15-i számának 263. lapján jelent meg.

"Nem kívánom - írja - a tengeri kigyóvá nőtt anyagot növelni, csak a leegyszerűsítés és tisztázás érdekében mondom el a nyilvánosság előtt az alábbiakat.

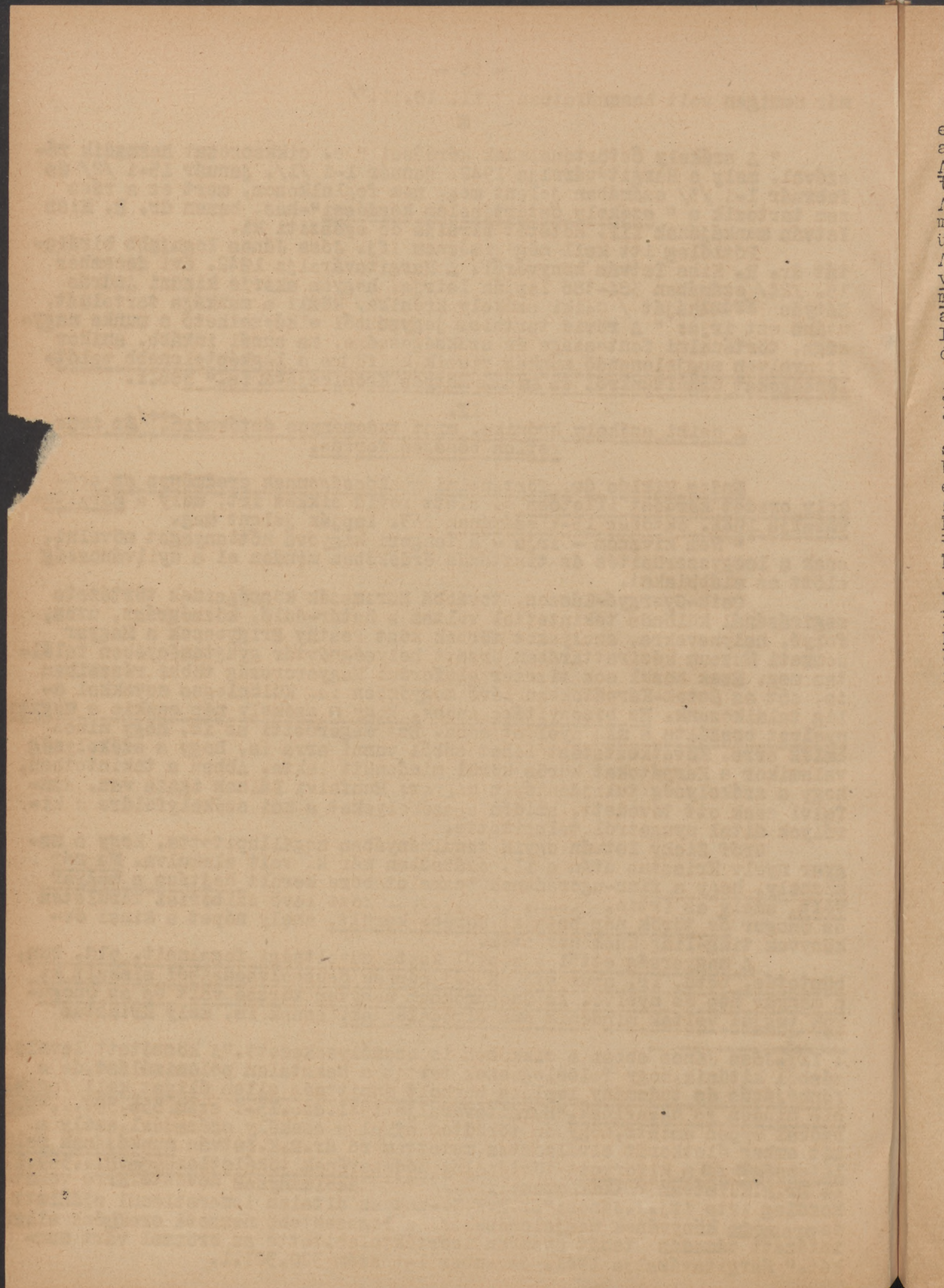
Csik-Gyergyó-Kászon, továbbá Háromszék községeinek története megírásánál különös tekintettel voltam a határ-dülő, községrész, utca, folyó, helynevekre, amelyeket többek közt Pesthy Frigyesnek a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában őrzött helységnévtár gyűjteményében találtam meg. Ezek közül sok tízezer előfordul Magyarország többi részeiben is, sőt az Észak-Kárpátokban lévő megyékben is. Különleges nevekkel alig találkozunk. Ez bizonyítéka annak, hogy a székely nép csakis a magyar nyelvet beszélte s más nyelvet soha. Ezt megerősíti az is, hogy nincs emlék arra. Következtetést lehet ebből vonni arra is, hogy a székelység valamikor a Kárpátokat körös körül mindenütt lakta. Abban a tekintetben, hogy a székelység tulajdonképpen magyar: Hunfalvi Pálnak igaza van. Hunfalvi csak ott tévedett, amidőn a székelyeket a mai székelyföldre a királyok által nyugatról telepíttette.

Gróf Zichy István egyik tanulmányában megállapította, hogy a magyar nyelv Krisztus után a II. században már ki volt alakulva. Ma már közhely, hogy a finn-ugorságnak legkeletebbre került hajtása a magyar volt, amely az irtis, isim, Ob és Tobol közt levő szibériai területen az Onogur és török nép hatalmi körébe került, amely népet a kínai évkönyvek ting-lingeknek neveztek.

A magyarság ettől a néptől kapta műveltségi fogalmait, pld. bűn, büntetés, bétű, ír, szám stb. E két népnek összeolvasásából alakult ki a magyar nép és nyelve. Az Onoguroknak negyven törzse volt és az Onogurok tagjai voltak mindenik hun birodalomnak, annak is, mely Krisztus

+ Ifj. Jósa János ebben a cikkében is személyeskedett. "A közzétett levelezésből kitűnik, hogy feleslegesnek tartom a hasztalan polemizálást, de a főnhéjazás és tudomány leplébe burkolt önhittség ellen állást kell foglalnia minden jó hazafinak." Hargitaváralja 1941. dec. 15-i szám 356, 397. l. "Egy szóval éppen amiatt, hogy én törődtem azzal a csekély századdal, amely a két ember életkorát elválasztja, mutattam ró dr. R. K. István munkájának feltetességét és a kiforrott történelmi módszerének tökéletlenségét." U. o. 359. l. ++ Dr. R. K. István a Csiki székely Krónikát tákolmányának nevezte. Erre vonatkozólag írta ifj. J. János: "Dr. R. K. I.-nak az általam ismeretlenül ajánlott és propagált könyvének megjelenésekor a legszentebb nemzeti erekyénk ellen intézett támadás tehát nyomban leértéktelenítette az örömmel várt munkát." Hargitaváralja 1941. december 1-i szám 320, 321. l.

előtt 50-ben nyugatra vándorolván eltűnt a kianiak szeme alól és amelyet a görög és római történetírók emlegetnek, így nyilván tagjai voltak az Attila birodalmának is s midőn Attila hunjai a Kárpátok medencéjébe jutottak, a velük jött magyarság katonai szempontból a Kárpátokat ulti meg. A Kárpátok a nagy hun birodalomban nem országhatárok, hanem katonai támaszpontok voltak, amelyeket Attila halála után való visszavonuláskor sem irtettek ki s előmozdították egy évszázad múlva az avarok előtörését is. Az avarok 551-ben átvonultak a magyarok Don és Kubán-közi hazáján, nyilván ők is hoztak magyar tömegeket magukkal, akik növelték a Kárpátok között már lakó magyarok számát. E magyarok magukat székelyeknek nevezték, mert a hun birodalom előkelői rendszerint a trónörökös népe voltak. Ezzel valóik érthetővé Béla névtelen jegyzőjének és az ősmagyar krónikáknak előadása."

Természetes, hogy ifj. Jósa János nem hagyta szó nélkül és mindjárt a cikk után Fel. Szerk. aláírással a 263. és 264. lapon megtette megjegyzését, melyet szintén szóról szóra közlök.

"Semmi kétség nincs aziránt, hogy a székelyek az a nyelvet beszélik, amit a négy folyam mellett lakó magyarok. Az is kétségtelen azonban, hogy a székely a nyelvet nem tanulta senkitől, mert saját nyelvét, épp úgy írását is, életénél is jobban védelmezte és őrizte. A székely nyelvet, mint a hun nemzet közvetlen utóda, ősi hun nyelvét tehát nem cserélhette fel mással, annál kevésbé tanult el későbbi települőkől új nyelvet. Ennél fogva, ha a "magyar" nyelv azonos a székely nyelvvel, következik, hogy a magyar nyelv is hun nyelv, melyet Árpád és népe átvett, megtanult a négy folyó mellékén mindenütt lakó hun maradványoktól. A halotti beszéd is hun nyelvű emlék. Az idei nyáron székelyföldi utazásaim közben is újra meggyőződtem, hogy az öregebbek még ma is használják a muk, mik kifejezést, ami, ti helyett itt-ott muk, tüköt mondanak. Ennek a meggyőződésnek több cikkemben kifejezést adtam. A székelység, mint Attila királyi törzsének népe a nyelvét és írását tisztábban és ragaszkodóbban tartotta fenn és még akkor is megőrizte, amikor Magyarországon /1831-ig/ a latin volt a hivatalos nyelvhasználat. Ebben és hasonló dolgokban mutatkozik meg a magyar és a hunszékely eredetkülönbség. A magyarok az írást nem is ismerték. Ennélfogva a betű, ír, stb. szavaink ép oly ősi szkythai, hun-székely örökségünk, mint a könyv /V.o. A kínai nyelvben: Kjuan, vagy King /olv. kiny!/- kínai szent könyv, ami olyan kölcsönözést bizonyít, mit évezredekkel ezelőtt nyújtott a skytha - hun nép. E körülményeket az egyszerűsítés és tisztázás érdekében nem hanyagolhatjuk el." Fel. szerk.

Az olvasónak mindenesetre feltűnik, hogy Endes Miklós dr. és ifj. Jósa János felfogása között sokkal nagyobb az ellentét, mint a dr. R. Kiss Istváné és ifj. Jósa Jánosé között, ifj. Jósa János mégis más hangot használ. Teljesen elmaradt a személyeskedés. E füzet minden olvasója bizonyára töri a fejét: mi történhetett ifj. Jósa Jánossal, hogy nála már annyiszor teljes sikert hozó személyeskedés fegyverét nem használta.

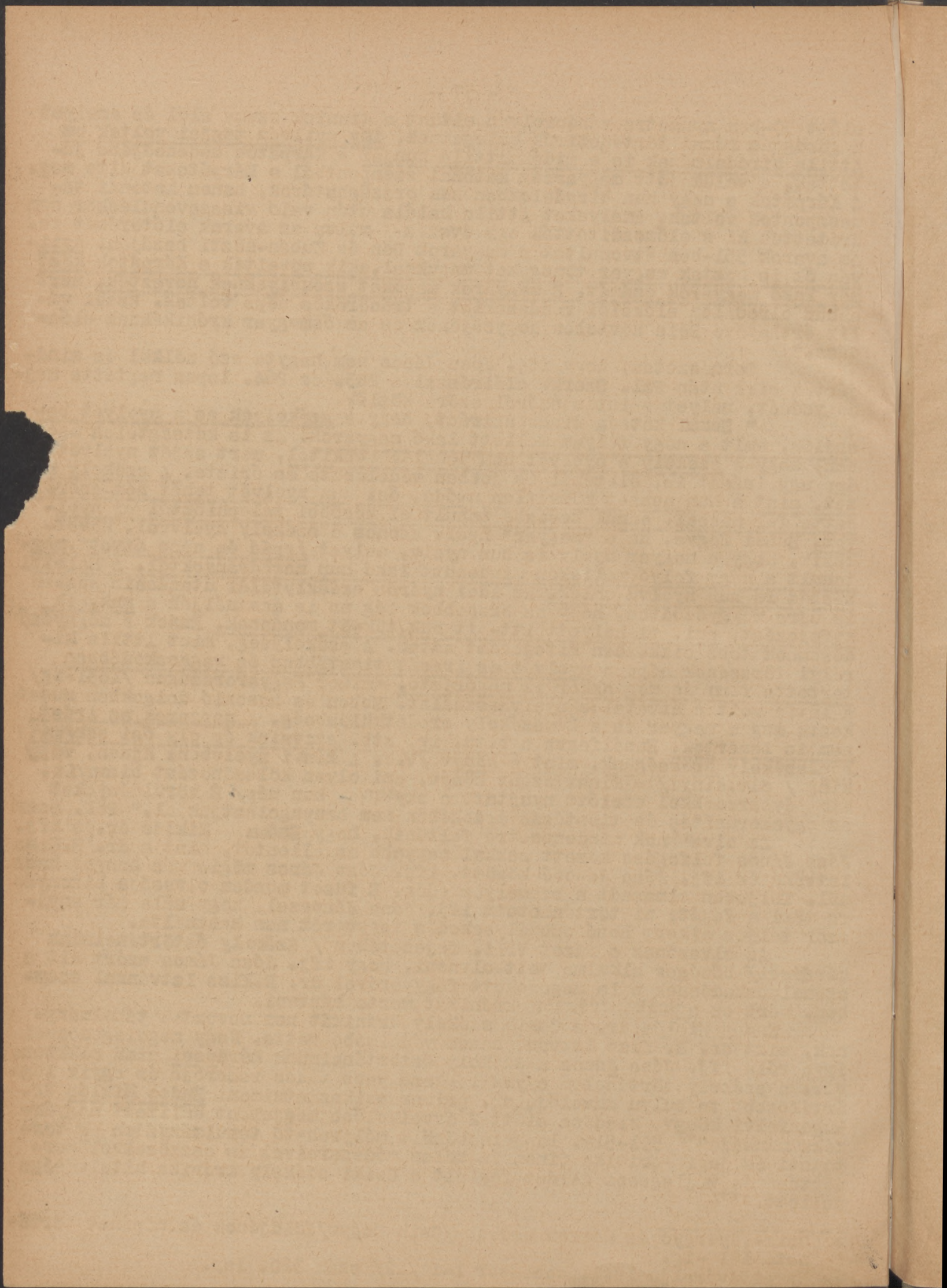
Az olvasónak a füzet VIII. fejezetében /Székely őstörténelmünk kérdései/ bőszeges alkalma volt olvasni, hogy ifj. Jósa János azért élt a személyeskedésnek nála megszokott fegyverével dr. R. Kiss Istvánnal szemben, mert ez a Csiki-székely krónikát merte bántani.

Endes Miklós dr. a Csiki székely krónikát nem nevezte, tákolmány-nak, mint dr. R. Kiss István, hanem védelmébe vette. Nagy megelégedéssel írja róla ifj. Jósa János a Székely őstörténelmünk kérdései című cikkben: "... a székely történelem egyik legkomolyabb tudós ismerője és egyik legértékesebb fajsúlyu művelője dr. primor csikszentsimoni Endes Miklós dr. Rugonfalvi könyve kiadása előtt 2 évvel előbb megjelent említett nagyértékű munkája"++ 501-519. lapjain közölt mélyreható tanulmányában a történeti és jogi kritika finom és bölcs módszereivel és eszközeivel per-döntően és véglegesen állást foglalt a Csiki székely krónika hitelessége mellett."++

+ Csik-, Gyergyó és Kászon székek /Csik megye/földjének és népének története 1918-ig.

++ Hargitaváralja 1941. december 1-i /22/ szám 320. lap.

Elégge kitűnik ebből: ifj. Jósa János, a laptulajdonos- felelős szerkesztő folyóiratának " tudományos" céljait úgy kívánja szolgálni, hogy a Csíki székely krónika hitelességének elismerése vagy tagadása szerint mondja ki a maga "perdöntő" véleményét valamely történelmi munka értékeről.

Még jobban kitűnik az Endes Miklós dr. és ifj. Jósa János felfogása közti ellentét, ha ifj. Jósa János főforrását idézem annál is inkább, mert néhány új adatot találunk, melyeket ifj. Jósa János egyszerűen átvesz - természetesen itt is a szerző megnevezése nélkül.

Sz. Nagy Gergely.

"....azon nyelv, melyet mi ma beszélünk, a szkytha vagy fekete népek nyelve." I. 62. l.

"...mi székelyül azt a nyelvet beszéljük, melyet a skythák." I. 64. l.

"Ha nyelvünket tekintjük,...mi a hunoknak....vagyunk az utódai I. 195. lap.... nyelvünk a hun nyelv." I. 197. l.

"Ezen hun nemzetet....fenntartotta a székely nép, és nyelvében nem igen változott, mert attól megmentette az irodalma és külön bérce kis hazájában független alkotmánya, népuralmi és szövetségi alapon alakult...államszervezete és katonai erényei." I. 197. lap.

"....a Székely földet XVII. sz.-ig, amíg a hun írás használatba volt, a magyar írók csak hallomásból ismerték ....a székelyföldi írás..... nyelvünk hangjainak megfelelt, abban mindenegyes hangnak külön írásjegye volt, és az oly elütő az európai írásoktól, hogy azokkal össze sem hasonlítható és így az azoktól egy forrásból nem is keletkezhetett. A székelyföldi írásnak az alapja a rovás késsel vagy vésővel, az jobbról balra ment és így olvasandó és az nyelvünk hangjainak teljesen megfelelt és az nyelvünkkel teljesen össze van e miatt is forva." I. 226. l.

"....ezen írás ősrégi, csakis a hunoktól maradhatott hátra és azt a székely nép nem feltalálta, hanem örökölte." I. 227. lap.

"A hun név, hun szavak, hun személynevek, vallás, alkotmány, hadiszerkezet, igazságszolgáltatás, a hit, az istenségről fogalom, a székely nemzet külseje és anyaga, a szokások, mint temetés, egybekelés, keresztelés, áldozás, kaláka, radina, tetemre hívás, az írás mind igazolják a székely nemzet hun eredetét." I. 242. lap.

"Azon behatás, amit nemzetünk az összes európai nemzetekre gyakorolt, nemcsak a műveltségnek, nemcsak a tudománynak egy magas fokát, hanem igényelte a számbeli erőt is. Ha nyelvünket bármely világnyelvvel összehasonlítjuk, sok egyező szót találunk és ezen szók olyanok, hogy annak úgy a kölcsönvétele, mint a forrását igazolhatni.

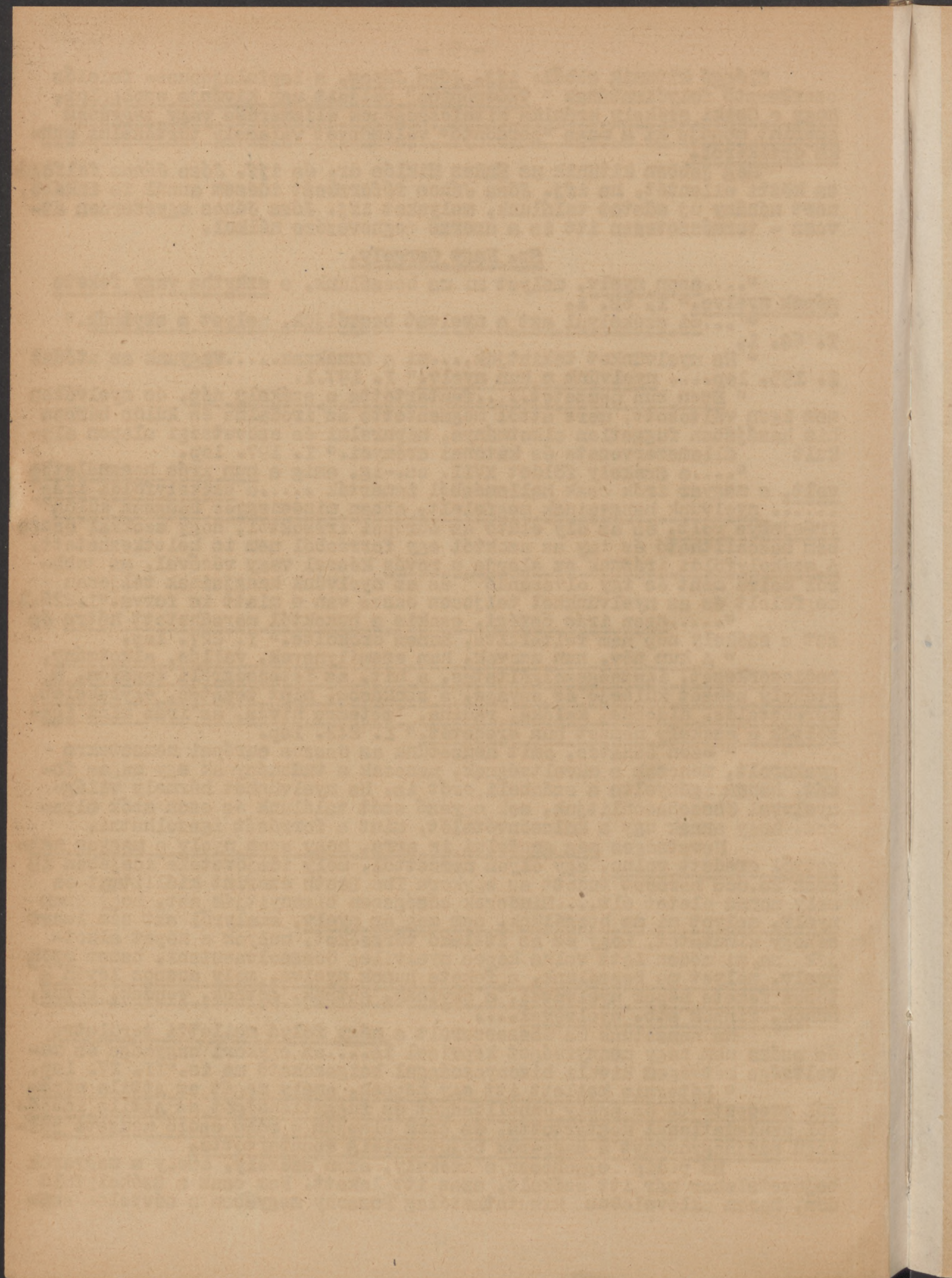
Nevetséges még gondolni is arra, hogy azon nyelv a magyar nemzetől eredett volna, egy olyan nemzetől, mely idejövetele idejében is csak 20.000 harcost tudott az egykoru Ibn Dasta szerint kiállítani és mely nomád életet élt....Mindezek bőségesen bizonyítják azt, hogy azon nyelv, melyet mi ma beszélünk, nem magyar nyelv, amelyről azt sem lehet sehogy kimutatni, hogy ez az ittlakó törzseket, melyek a népet alkotják. ma, mi módon lett volna képes nyelvileg összeolvasztani, hanem azon nyelv, melyet ma beszélünk, a fekete hunok nyelve, mely azonos lévén a többi fekete népek nyelvével, a skythák, gethák, gothok, vendek, antók, hunok, finnek stb. nyelvével....

Ha nemzetünk ma összeszorult a négy folyó melletti területre és száma nem nagy mennyiséget képvisel is....az egykori nagysága és műveltsége kétsésem kívüli bizonyossággal beigazgató ma is." II. 27. lap.

"Léteznie kellett itt egy népnek, amely magát az Attila népétől eredeztette és amely önállóságát és függetlenségét az Attila idejétől szakadatlanul megtartotta, és ezek alapján a róla szóló nemzeti jellegű szájhagyományt a magyarok bejöveteleig fenntartotta.

Ez pedig egyenesen a székely, azon székely, amely a magyarok bejövetelekor már itt székelt, azaz itt lakott. Nem csak a Székelyföldön, hanem oklevelesen kimutathatólag Pozsony megyében a névtelen szo-

rint a kozár Mén Marót birodalmában, a temesi tartomány kun népében, mely Marosvárnak a nevét adta és szerte-szét az országban létező székely nevű helyiségekben, itt lakott ezen székely vagy hun, kun, palóc, kabar nép más rokon népekkel, mint a besenyők, jászok, oroszok stb., akik ezen népnek nevét hungár, nyelvét és jellegét megadták. Ide törekedtek jutni ezen rokonok közé a magyarok, akik rokonaik ittlétéről értesülve voltak." II. 180. lap.

"Nemzetünknek neve, jellege, jelleme, nyelve, szokásai mind csak nem mind hun, nincs itt semmi baszkir, turk, azok elenyésztek és beolvadtak, mint az avarok, akik idegenek voltak bár, de csángó, kozár, szabolcs /II. 269. lap./ elnevezésénél egyéb, mely nemzetnevek fehér jelzője mutatja azt, hogy azok avar ivadékok, nem maradt fenn.

Az egész magyar nyelvből a megye, a karátson, Iván / szt. Iván/ tulbou stb. egynéhány szó maradt fenn..... melyek mutatják azt, hogy a magyarok is hunok voltak." II. 270. lap.

"Láttuk a fekete hunokat, akik itt a négy folyó mellékén, egy hatalmas birodalmat alkottak. A hun birodalom elenyészhetett, letűnhetett a napfényről, de egy oly hatalmas nemzet, mely a római birodalmat úgy megrázta, hogy a foga is vacogott belé, egy ember halálával nem enyészik el. E hun birodalom népei ezután is elforgácsolva itt laktak és éltek és ezen hazán és népségen rajta maradt azon jelleg, melyet neki adtak, de nemcsak a jelleg maradt rajta, hanem sok helységen rajta maradt azon név, amelyet a hunok ittlakása alkalmával kapott. Ez azt mutatja, hogy a hun nép nem egy lakásnélküli, költözködő és nyájőrző nép volt, hanem egy oly megtelepült földművelő nép, amelynek állandó lakhelyei voltak, hol letelepülve s földet művelve élt; de mutatja azt, hogy azon csaknem másfél-ezer év alatt, mely a hun birodalom szétozlása után lefolyt, hanem mindig e nép volt is az uralkodó a négy folyó mellett, de ezen országnak némileg a hun neve és a jellege is megmaradt." II. 287. lap.

".....a honszerzés munkája halad, mint a karikacsapás, s minden évben egy tartomány elfoglalásával, rövid időn bevégeződik és megalakul itt egy új hun birodalom, melyet életrekelése percétől soha senki a szomszéd népek közül magyarok után sem Turkia-nak, sem Baszkirdnak nem nevezett, hanem annak a lakosai, külseje, alakja, nyelve, harcmódora szerint Hunnia-Hungaria nevet adott," II. 289. lap.

"Hun volt tehát az ittlakó nemzet, s a kabarok is hunok voltak és pedig Nestor orosz író tanúsítása szerint fekete hunok /Ugriczernii/. Ezen fekete hunok után lett a baszkir nép hungár, lett az ország hungaria s maga a nyelv is hun. A magyar nyelvből kevés maradt fenn.

.....a hun és a magyar nyelv között különbség volt, de azért ez akkor csak nyelvjárásiilag /dialektus/ különbözött." II. 299. lap.

"Lényeges különbséget vont e nép két nemzetsége között az is, hogy az ittlakó s az első kijövetelükből ittmaradt hunok között megvolt az ósi írás ismerete, amíg azt a másodsorú kijött magyarokról nem mondhatni!" II. 301. lap.

"Ezen székelység adta meg a népnek a hun nevet az idegeneknél, adta meg a nép jellegét, adta a nyelvét és adta e hazának az általuk lakott országnak a nevét. Ezen hun székelység volt a mag, mely a jövevényekkel megerősödvé, megalkotta e hazát és e nemzetet. A számát e népnek ma meghatározni nem tudom, minthogy jövevényekkel gyakran szaporodott, de hogy számuk sokkal nagyobb volt, mint a jövevény magyaroké, az kétségtelen." II. 304. lap.

".....hun a népünk és hun a nyelvünk és igazuk van a hazai krónikáknak, midőn a magyarok másodsorú bejöveteléről írnak." II. 326. l.

"Nem magyar, hanem hun a mi nyelvünk." II. 371. lap.

".....ezeknek /tudniillik a magyaroknak/ a nyelvi jellege nem maradt fent, hanem ők a hun nyelvet tanulták el.....Az itt felsorolt hun népek /tudniillik a székelyek/, kabarok, jászok, besenyők, kunok, magyarok/ alkották meg a mi népünket, amelyet ma az ország és az egykori uralkodó nevére magyaroknak nevezünk és ezek alkották meg ezen egyöntetű

nyelvet, amelyet ma magyarnak nevezünk / II. 373. lap./, amely azonban tényleg magyar hanem hun, a magyart még ~~nam~~ is ismerjük." II. 374. lap.

"....kétségtelen, hogy a nagy hun nemzetnek, mely nem csak vitézségével és fegyveres erejével hódította meg egykor a világot, hanem amely a szellemi téren is zászlóvivője volt a nemzeteknek, mi egyenes utódai vagyunk." II. 395. lap.

"Öseinknél kezdődött az írás is. A sumir és más ősi írásjegyek igazolják azt, hogy az írásjegyekkel együtt számtalan szót vettek át tőlünk azok is. Az ir vagy ri szó írást fejez ki a nyelvekben és a ró alakjai." / II. 409. lap./ "Maga az írás szavunk, mely az rovásnak egy fordított alakja és amely tehát egy, a papírt messze megelőző korra visszavisz, egy ősi írásmódot igazol, amely csak a mi népünkön maradt fenn. Az írás kifejezése is, minden általam ismert nyelvben tőlünk lett kölcsönvéve, mert azon szónak a rovás gyöke más népeknél nem is feltehető." II. 394. l.

".....a sinai / tudnillik kínai/ nyelvben Kjuan = könyv, a sinai szentkönyv king, melyet nyelvünkön is így fejezünk ki, mert az könynek⁺ mondatik ott is.

Ezen találkozások nem véletlenek és eléggé igazolják azt, hogy nemcsak a rovásírás volt meg a hunoknál és utódainál a székelyeknél, hanem a festékekkel vagy páccal való írás is és maga az írás=rovás szavunk az ősi hun hazában sok ezreddel keletkezett előbb, mint az ideköltözés.

A halotti beszéd nyelve is jól érthető ma is, ⁺⁺ és ha némi változások vannak, annak tetemes része az írás és a hiányos idegen írásjegyeknek tulajdonítható, melyekkel egy rendes írást megállapítani sok századok gyakorlatára vala szükség.....

Vannak oly kifejezések/tudnillik a halotti beszédben/, mint az első mondat is, melyet a székely ma is úgy mond; mert a muk, mik egészen mindennapi ma is a Székelyföldön. A személynévmás többesében a mi, ti helyett én magam is a székely beszéd szerint muk-, tük-, öt mondok ma is! I. 239. lap. Ifj. Jósa János azután is felhasználta Sz. Nagy Gergely adatait, természetesen a szerző megnevezése nélkül.

Ifj. Jósa János.

"Itt meg kell említenem, hogy a Küküllőnek s nem az Oltnak volt régi skytha neve, a Rabon. Ptolemaeus is így említi. E nevet megtartották a rómaiak is, a hunok is. Így a székelyek is a magyarok bejöveteléig. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy a skytha-hun nemzet talán előbb, vagy párhuzamosan a rokon szumir néppel használta ez ősi / tudnillik rabonbán/ kifejezést, amely határozottan skytha eredetű, a nemzetfő megjelölésére."++++

Sz. Nagy Gergely.

"A Maros .....Ptolemeus szerint a rómaiak idejében Tibiscus nevet viselte, mert a dakiai folyók közül ez hármat említette meg ezt, a Rábont és az Alutát.....

A Küküllő a hunok idejében is megtartotta a Rabon elnevezést, sőt azután a székelyek között egészen a magyarok bejöveteléig, mit igazol a csiki székely krónikában a rabonbán elnevezést, mely alatt a Küküllő melletti bán értendő, minthogy a szokás a székelyeknél a folyóhoz köt valamit, ma is nagyon gyakori." I. 97. lap.

"A Rabon = a Nagy-küküllő és ettől vette nevét a székelyek közt a csiki székely krónikában említett tiszti név rabonbán, melyek közül

+, ++. Lásd ifj. Jósa Jánosnál.

+++ Lásd alább ifj. Jósa Jánosnál, ki erről székelyföldi utazása közben győződött meg.

++++ Hargitaváralja 1942. szept. 15-i szám 277. lap. Porzolt Ádám szerint /Gyergyó 1905 aug. 13 szám/ a görögök az Olt folyót nevezték Rabonnak. Ezt cáfolja ifj. Jósa János.

+++++ U. ott Orbán Árpád a rabonbán szó eredetét a szumir nyelvből magyarázza. Erre vonatkozik ifj. Jósa János megjegyzése.

a legfőbb a Küküllő mellett Székely-Udvarhelyen /ekkor Telegd/ lakott /székelt..../" I. 297. lap.

" A hun nemzet ezen birodalmának megalakulása⁺ a nagy hun birodalom szétomlása után rövid idő alatt megalakulhatott, mert a hun nemzet a Küküllő Rabon nevét még megtarthatta.....Ezen Rabon nevet az itt lakó germán nép a római korszakon át megtartotta és a hunoknak ezen birodalmuk megalakításakor a Rabon folyónév még létezett, amit a székelyeknél is létezett Rabonban tiszti név igazol, mely Rabonban tiszti névvel az egész székely kormány neveztetett, így az uralkodó neve a Csiki székely krónika szerint Rabonban, aki főigazgató, /supremus rector/ volt és ezen kívül volt három nagy rabonban és hat kis rabonban." II. 41. lap.

" Bárha Hunfalvi szerint minden dák hagyomány megszűnt vagy minden római, a Maros, bárha azt a rómaiak Tibiscus néven nevezték, s innen a mai Tövis mezőváros/, a Maros nevét Herodotus idejéből máig megtartotta. Ptolemaeus szerint itt volt a Rabon, vajjon a székely rabonban nem ugyan ez-e." II. 172. l. B E F E J E Z É S

"Nehogy azt gondolja valaki, hogy hánha ifj. Jósa János id. Jósa Jánosról is, Sz. Nagy Gergelyről is megemlékezett valahol, s én elnéztem. Megnyugtatók mindenkit, hogy a legnagyobb gonddal jártam el, midőn a munkabeli irodalom legnagyobb plagiumát lepleztem. Itt most példákkal mutatom be: nyoma sincs annak, hogy azokról a dolgokról akár id. Jósa János, akár Sz. Nagy Gergely írt, sőt ifj. Jósa János a legnagyobb ügyességgel igyekezett mindenkit megtévesztetni, s elhitetni, hogy ő szakértő, s minden állítása a maga eredetiségének eredménye.

A csikvasárcsi rabonban -várnál még azt meg sem nevezi id. Jósa János munkáját. A sásvári comitatus vitájánál egy sor sincs id. Jósa Jánosról, de a maga kis cikkét felemlíti a jegyzetben. Már itt megindult a hirtetés, mely ifj. Jósa János működését kíséri. A Szent István korabeli vármegye felfedezéséről, mint a füzet IV. befejeztében megírtam, a helyi, vidéki, fővárosi, sőt még a külföldi sajtó is megemlékezik. Kiegészítem ezt azzal, hogy biztos tudomásom szerint egyik barátja két délután magyarázta annak a bizonyos oklevélnek a tartalmát, mert latinul nem ért, nevezte meg, miféle forrásmunkákat / Pesty, Ortay / használjon. Az is érdekes, hogy ifj. Jósa János azt a bizonyos XIV. századbéli oklevelet azért közli Pazár Béla fordításában, "hogy elfogultsággal ne vádolják." / Hargitaváralja 1937. év szeptember 2-i szám/.

A fentiek után érthető, hogy ifj. Jósa János a dr. R. Kiss István könyvéről szóló bírálatban egy szóban sem emlékezik meg Sz. Nagy Gergelyről. Ez természetes, hiszen akkor elárulná, hogy egyetlen forrása épen Sz. Nagy Gergely. A megtévesztésben való ügyességét itt már művészi fokra emeli.

Legelső sorban azokat tévesztette meg, akik a székely Lexikkal kapcsolatban vele foglalkoztak: Némegy Gyula dr.-t és Feketéné Koreay Liviát azon a bizonyos " házi előadáson", dr. R. Kiss Istvánról megjelent bírálata után pedig Sz. Polymos Beát, amint ez az I. fejezetben olvasható.

De legjobban megtévesztette magát R. Kiss Istvánt. Ez különösen azzal történt, hogy bírálatában olyan forrásmunkákat is hivatkozott, melyeket dr. R. Kiss István nem idézett: Eginhard, Theophanes, Corippus, Fredegarius, Ide tartoznak az ő megállapításai is / avar-csángó rokonság/ annak igazolására, hogy eredeti forrásmunkákból dolgozott.

+ "Már Attila ezen fiai/t.i.Emnedzár és Uzindur/ Kovában Háromszék,Udvarhelyszék és hihetőleg Csikszék a mai Barczával együtt egy jó darab hun területet,Hunországot alkotott Erdélynek délkeleti részében.Azt,hogy Marosszék mikor csatoltatott ezen hun területhez,azt kétségtelen bizonyossággal nem tudom,de tekintve azt,hogy a gepidáknak a herulok általi leveretése rövid idő alatt megtörtént és ekkor a mai Erdélyben is észak-nyugaton a szarmák,északkeleten a bastarnok önnállósága jutnak,ebből kétségtelenül következik,hogy a hunok ezen időben a mai Marosszéket és Besztercevidékét magukhoz csatolták,és megalakították itt a Szeret vagy talán a mai Székelyföldet,melynek székelysége Telegd,/ma Székely-Udvarhely/lett. II.41.lap.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

sa
19
Jó
lá
he
rel
de
csa
sa
ton

for
qui
et
töb
vār
nem
nev

san
sza
ban
tud
re

azt
han
sög
ine
táz
a"l
áll

Ján
et
ri
és
-N
sub
zése
loru
az a
II.
hanc
jele
rend
is t
Ján
ifj.
hely

Ifj.
+ T
r
h
++ B
t
J

A Hargitaváralja 1941. december 1-i számában jelent meg ifj. Jósza Jánosnak dr. R. Kiss Istvánnal való levelezése. Ifj. Jósza Jánosnak 1940. április 5-én dr. R. Kiss Istvánhoz írt leveléből megtudjuk, hogy ifj. Jósza János dr. R. Kiss István avar-hun "szoros névrokonságának" megcáfolására hosszabb tanulmányt írt, de megszükkített lapjában eddig nem közölte. Talán jobb lesz - írja - ha nem vitáznak hanem dr. R. Kiss István rektifikálva nyújt egy közleményt. Ő is átnézte a hivatkozott forrásokat, de sehol sem találta meg az "Avari qui et Huni" kifejezést. A források csak "Huni qui et Avari" irnak. Hibás - írja tovább - a "qui et" fordítása is, ezt csak ablatívussal lehet fordítani". . . . . "Én nem vagyok historikus - jegyzi meg - de 32 év óta foglalkozom őstörténetünkkel."

Mesterien sikerült az olvasók megtévesztése is. Ifj. Jósza János forrásmunkák alapján magyarázza, hogy az avarok nem hunok s a "qui et" = quibus. Itt is előadja, hogy nem ismer olyan forrást, mely az "Avari qui et Huni" kifejezést tartalmazná. Arról sem tud, hogy Paulus Diaconus, s több más történetíró hunnak nevezte volna az avar, mint dr. R. Kiss István állítja. "Egyetlen forrás sem mondja azt, hogy a hun az avar, hanem mindenütt az áll, hogy a hunokat már az avarok idején avaroknak is nevezték." /II. fej./

Ennyi talán elég!

Mindenki tehát, aki ifj. Jósza János bíráló cikkét olvasta, a jogosan tételezte fel, hogy a bíráló a szükséges előképzettséget s így kellő szakértelmet is megszervezte, csak aki a székelység történetével behatóbban foglalkozik, vette észre, hogy valami baj van ifj. Jósza János szak-tudása körül, amikor két forrására id. Jósza Jánosra és Sz. Nagy Gergely-re nem támaszkodhatik.

Mindjárt az "Igy születnek a legendák" c. cikkében /IV. fej./ azt írja: "a hadbaszállásnál - nem a lófej száma volt a fontos tényező, hanem az előkelőbb, képzettebb lovasrendbeliek száma, személye, egyénisége, vitézsége, rátermettsége, békében pedig ezek vagyona, nyíl-földjeinek, lófősegeinek száma." Ilyen megkülönböztetés nem volt. Erről még vitázni sem lehet, hiszen a lófőknél a hadiszolgálati kötelezettség alapja a "lófőség" /primipilatus/. Aki valami ok miatt alkalmatlan volt, zsoldost állított.

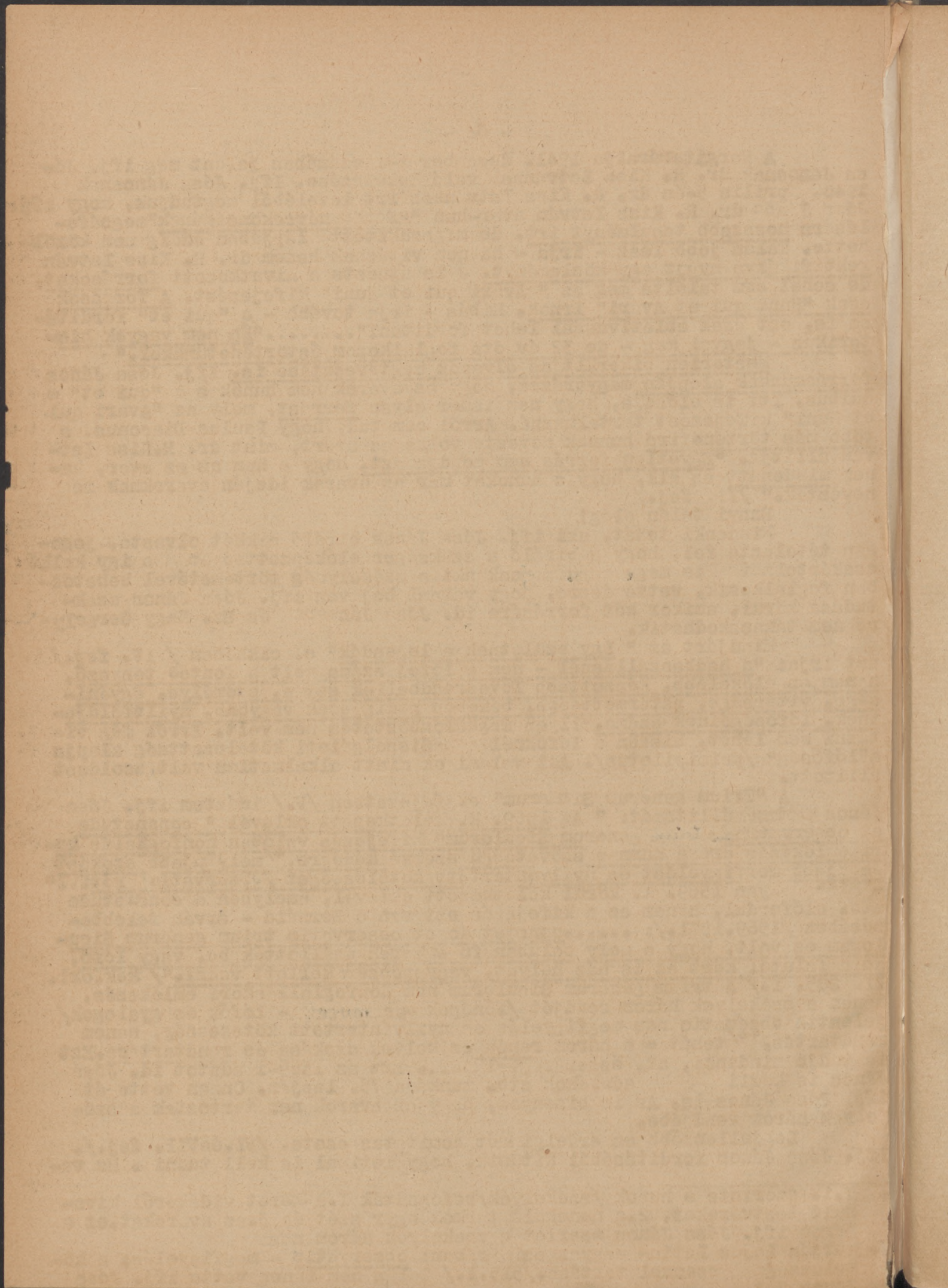
A "Trium generum Sicularum" c. fejezetben /V./ idéztem ifj. Jósza János közzétett állítását: "Az 1569. k. keletkezett oklevél "consuetudo et observatio trium generum Sicularum" kifejezés valóban honfoglalás kori emlékezés ere a hármas szövetségű szervezkedésre, mely újabb szokást és újabb megfigyelést és nyilvántartott kötelességet /observatio rőt." - Nincs olyan 1569. k. körül keletkezett oklevél, amelyben a consuetudo stb. előfordul, hanem ez a kifejezés ott van a Bernáld - árvák felebbezésében /1569.1571./: . . . . . consuetudo et observatio trium generum Sicularum ez volt, hogy a mely faluban fő emberek szállottak be, vagy lófő, az a falutól kért az is ház helyet, vagy pénzért kellett venni." /Lők. Okl. II. 283. l./ A trium generum Sicularum nem honfoglaláskori emlékezés, hanem a székeliek három rendjét /főnépek - primók - lófők és gyalogok/ jelentik, observatio nem megfigyelés és nyilvántartott kötelesség, hanem rendtartás, tehát = a három rendű székeliek szokása és rendtartása. Ezt is tudja mindenki, aki ezzel foglalkozik. Ezt az 1569-i adatot id. Jósza János is közli Újabb adalékok stb. munkája 73. lapján. Onnan vette át ifj. Jósza János is. Az is bizonyos, hogy az avarok nem tartoztak a székeliek három rendjébe.

Legjellemzőbb az erdélyi hét comitatus esete. /VI. és VII. fej./. Ifj. Jósza János fordításából kitűnik, hogy letinul is kell tudni. Ha va-

+ T.i. szerinte a hunok /székeliek/ befogadták 1. a Szeret vidékéről kivonult testvéreket, 2. a menekülő turkok egy részét és 3. az avarokat, ez a három ifj. Jósza János szerint a székeliek három nemc

++ Burján Lajos Latin-magyar szótárában: observatio = megfigyelés; a kötelesség szemmel tartása. /515. l./ Talán nem innen vette ifj. Jósza János?

laki eléggé nem tud, meg kell tanulnia. Mindenki, aki erdélyi történelemmel foglalkozik, tudja, hogy a három nemzet / magyar, székely, szász, közös gyűlése országgyűlés volt, hiszen a három nemzet az egész Erdély-országot jelentette. Ifj. Jósa János szerint műtettel sem lehet azt állítani, hogy "megjelentek a 7 vármegye nemesei, a székelyek és szászok," mert ott al a "totius partis Transilvaniae" kifejezés is. Amikor én nem műtettel, hanem oklevelekből mutattam ki, hogy a nobile 7 comitatum Siculi nem a 7 szék nemesszékelyei, vagy székely nemesei, ifj. Jósa János érdekesen magyarázta a maga felfogását. Ezt nem akarom ismételni, csak annyit, hogy ifj. Jósa János szerint 1322-ben Erdély nem 7 vármegyéből állott s akkornem volt országgyűlés Keresztiesen. Az is érdekes hogy Kereszturból most már sajtóhiba lett Kereztus helyett, jöjjön el első cikkében ezzel a bizonyos Kereszturral foglalkozik. Itt is megörökitést érdemel a VI. fejezetből a "causam partium.....determinare" magyar fordítása: "a Részek /Partium/ ügyét rendezzük." A kereskedő felekből Partium / Részek: Krászna, Középszonok stb. / lett Károly Róbert korában

A VI. fejezetben van Selykszék is. Ifj. Jósa János szerint az a szék a Székelyföldhöz tartozott az általa idézett oklevél szerint. Csak hogy az oklevélben nem eről van szó, hanem arról, hogy Zsigmond király 1402-ben Medgyes és Selyk székét a székely ispán hatósága alól felmenti. De ha ifj. Jósa János szerint Selyk szék a Székelyföldhöz tartozott, akkor oda tartozott Medgyes is. Fölösleges arról írnom, hogy ami a székely ispán hatósága alá tartozott, annak semmi köze sem volt a Székelyföldhöz. Ezt is tudnia kell mindenkinek, aki a székelyek történetével foglalkozik.

A lófők megkülönböztetése, a szokás és megfigyelés /consuetudo et observatio/, az erdélyi 7 comitatus vitája, a pereskedő felekből lett Részek /Partium/ és Selyk szék kevés előképzettségről és szakismeretről tanuskodik. Talán megfelelő előképzettséget és szakismeretet árul el ifj. Jósa János, midőn teljesen Szotyori Nagy Gergely adatát használja fel természetesen a szerző megnevezése nélkül? A feleletet erre is megadja ifj. Jósa János

Ifj. Jósa János az Avari qui et Huni fejezet /II./ ráolvassa dr. R. Kiss Istvánra, hogy Paulus Diaconus nem azt írta, amit dr. R. Kiss István állított, hogy az avarok tulajdonképpen hunok voltak +, hanem azt, amit ő idéz. Közli is Paulus Diaconus szövegét: "Alboin vero cum Avaribus, qui primunn Huni, postea de regis proprii nomine Avarēs appellati suut, foedus perpetuum profectus et." Ennek magyar fordítása ifj. Jósa János szerint: "Alboin pedig az avarokkal, kik először hunoknak, később saját királyukról avaroknak nevezettek, megkísérelte, hogy velük szövetséget kössön." Erre én olvastam rá ifj. Jósa Jánosra, hogy Paulus Diaconus azonban nem azt írta, hanem ezt, amit én idézek a foedus perpetuum után: iniit, dehinc ad praeparatum a Gepidis bellum profectus est. A II. fejezetben idéztem Sz. Nagy Gergelyről a latin szöveget /magyarítani az ifj. Jósa Jánosé/ s a magyar fordítást is: "Alboin.....örök békét kötött."

Az történt, hogy Sz. Nagy Gergelynél a kérdéses rész a lemásolásnál kimaradt, ifj. Jósa János pedig nem vette azt a fáradságot, hogy az eredeti szöveget megnézzék. Így természetesen hibásan és rosszul értelmezte Paulus Diaconust, más lévén a szövetség megkötése és más annak megkísérlése.

Kiváló figyelmet érdemel a Liutprand esete is ".....nem ismeri / t.i. Dr. R. Kiss István/ multunkat - írja ifj. Jósa János /IV. fej. 7- mert elveti legbecsesebbtörténelmi feljegyzéseinket, a Csiki Székely Krónikát, mert komolytalan forrásokat is használ, s komoly adatainkból költői képeket formál. Így hivatkozik a "kevésbé figyelembe vett" Liutprandra, aki már nem is "költői képeket", hanem valótlanságokat halmoz össze. Nevezetesen 100 évre zár alá téteti a hunokat /Hungaros/, akik a magyarok /turkok/ bejöveteleig moccanásmentesnek tudnak." Azután közli Sz. Nagy Gergelyből a vonatkozó latin szöveget.

+ Dr. R. Kiss István a latin szöveget nem közölte.

1. The first thing I noticed when I stepped out of the car was the cold. It was a sharp contrast to the warm blanket I had been sitting under. I looked up at the sky, which was a pale, hazy blue. The air was crisp and clean, a welcome change from the stuffy interior of the car. I took a deep breath, feeling the cool air fill my lungs. The sun was just beginning to rise, casting a soft, golden glow over the landscape. The trees were still, their leaves rustling gently in the breeze. I felt a sense of peace and tranquility, a moment of stillness in a world that was always in motion. I walked slowly, savoring the feeling of being outside. The ground beneath my feet was soft and yielding, a gentle reminder of the earth. I closed my eyes for a moment, letting the world around me wash over me. It was a beautiful morning, and I was grateful to be here.

2. The second thing I noticed was the sound of the birds. They were singing a sweet, melodious tune, their voices filling the air. I listened intently, trying to catch the notes of each bird. The sound was so beautiful, so soothing. It was a reminder of the beauty of nature, of the simple pleasures of life. I smiled, feeling a sense of joy and happiness. The birds were my friends, my companions in this quiet moment. They were the soundtrack to my morning, the melody that set the tone for the day. I walked on, listening to their song, feeling a sense of connection to the world around me. The birds were a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for their presence, for the joy they brought to my morning.

3. The third thing I noticed was the smell of the flowers. They were in full bloom, their petals a vibrant red. The scent was so strong, so sweet. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures of nature. I stopped for a moment, closing my eyes and inhaling the fragrance. The smell was so beautiful, so soothing. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for their presence, for the joy they brought to my morning.

4. The fourth thing I noticed was the feeling of the sun. It was warm and comforting, a gentle reminder of the warmth of life. I closed my eyes and felt the sun's rays on my face. The feeling was so good, so soothing. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for the sun, for the warmth it brought to my morning.

5. The fifth thing I noticed was the feeling of the wind. It was light and refreshing, a gentle reminder of the freshness of life. I closed my eyes and felt the wind's touch on my skin. The feeling was so good, so soothing. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for the wind, for the freshness it brought to my morning.

6. The sixth thing I noticed was the feeling of the earth. It was solid and grounding, a gentle reminder of the stability of life. I closed my eyes and felt the earth beneath my feet. The feeling was so good, so soothing. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for the earth, for the stability it brought to my morning.

7. The seventh thing I noticed was the feeling of the sky. It was vast and open, a gentle reminder of the infinity of life. I closed my eyes and felt the sky above me. The feeling was so good, so soothing. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for the sky, for the infinity it brought to my morning.

8. The eighth thing I noticed was the feeling of the world. It was beautiful and wonderful, a gentle reminder of the beauty of life. I closed my eyes and felt the world around me. The feeling was so good, so soothing. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for the world, for the beauty it brought to my morning.

9. The ninth thing I noticed was the feeling of myself. I was alive and well, a gentle reminder of the beauty of life. I closed my eyes and felt myself. The feeling was so good, so soothing. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for myself, for the beauty I brought to my morning.

10. The tenth thing I noticed was the feeling of the day. It was bright and cheerful, a gentle reminder of the beauty of life. I closed my eyes and felt the day around me. The feeling was so good, so soothing. It was a reminder of the beauty of life, of the simple pleasures that we often take for granted. I was grateful for the day, for the beauty it brought to my morning.

Ebben a IV. fejezetben idéztem Sz. Nagy Gergelyt, aki megmagyarázta, mi volt a zár. Ifj. Jósza János tehát még ezt az egyetlen forrásmunkát sem olvasta el kellő figyelemmel.

Ímtör szék / Székes-fehervár. / a XVI. sz.-ban is megvolt, írja ifj. Jósza János /VI.fej./..... Szapolyai János 1537-beli adománylevele szerint." Így van természetesen Sz. Nagy Gergelynél is, aki az adománylevél után oda teszi zárójelben Jernei keleti utazása I. Már ez a Jerneiféle keleti utazás ifj. Jósza Jánost nem érdekelte. Én átnéztem a Jernei könyvet s a Szapolyai 1537-i oklevelének folytatását is megtaláltam. E szerint nem Székes fehérvármegyéről van szó, hanem Fehér vármegyéről Solt székről.

Ifj. Jósza János annak bizonyítására, hogy Attila népe és a székelek is szkithák voltak /fekete nép/, idézi Priscust, "akinek fejejegyzése szerint Attila lakomáján " odas scythicas canebant." /VIII.fej./ Idézem Sz. Nagy Gergelyt, ahonnan ifj. Jósza János a latin szöveget vette. A Triscus latin fordításából és a görög eredetéből kitűnik, hogy Sz. Nagy Gergely tévesen idézte az "odas" ~~canebant~~ helyett tehát nem ódákat, hanem dalokat énekeltek, mégpedig Attila bevonulásaikor a leányok szkit-ha dalokat, Attila lakomáján az énekesek hun dalokat. Hogy a lakomán hun dalokat énekeltek, arra is idéztem Sz. Nagy Gergelyt. Ifj. Jósza János mert Sz. Nagy Gergelynél nem találta, kik és hol énekeltek a szkitha ódákat, egyszerűen odatette: a lakomán.

A kellő előképzettség és szakértelem hiányát nem pótolja ifj. Jósza Jánosnak következő kijelentése a Hargitaváralja 1941. december 15-i számában /VIII.fej./: "..... már mint középiskolákra képesített földrajz szakos tanárnak van annyi közöm - a kontárkodás vádjá nélkül - a történelem területéhez, mint a filozófiát végzett és jogot hallgatott dr. R. Kiss I.-nak ....szakképzettségünk alapján hasonló, sőt több joggal szoltam hozzá székely őstörténelmünk kérdéseire." 351. 352. l.

1940. szeptember. Milyen örökre felejthetetlen hónap! - Észak-Erdély s vele a Székelyföld felszabadulása annyi sok szenvedés után! Megnyírt felemelő lett volna, ha ifj. Jósza János a Hargitaváralja hasábjain, mely most a Székelyföldön is elterjedt, azt hirdeti: "Ime atyafiak, mit szenvedtek, addig egy, véretekéből való vér, egy székely tudós, dolgozott éjjel, nappal, csak hogy bebizonyítsa, hogy a hunoktól származtok, ezen a földön ősfoglalók vagytok s székely szívvel és lélekkel tárja fel vérzivataros multatok történetét. Olvassátok, terjesszétek!"

Az olvasó, aki ismeri, a nemes székely nemzet képe I. kötetét, bizonyára így gondolkozik.

Ifj. Jósza János nem így gondolkozott. Olvasta Sz. Nagy Gergelyt, aki tagadta a hun - avar rokonságot s hitelesnek ismerte el a Csiki székely krónikát. Id. Jósza János két egyetemi tanárral /dr. Szádeczky Lajos, dr. Erdélyi László/ viaskodott. Itt volt az idő, hogy a fiú s tüzes harcot kezdjen egyetemi tanár ellen, hiszen dr. R. Kiss István tákolmány-nak nevezte a legdrágább és legszentebb kincset /Csiki székely krónika/ s elismerte a hun-avar rokonságot.

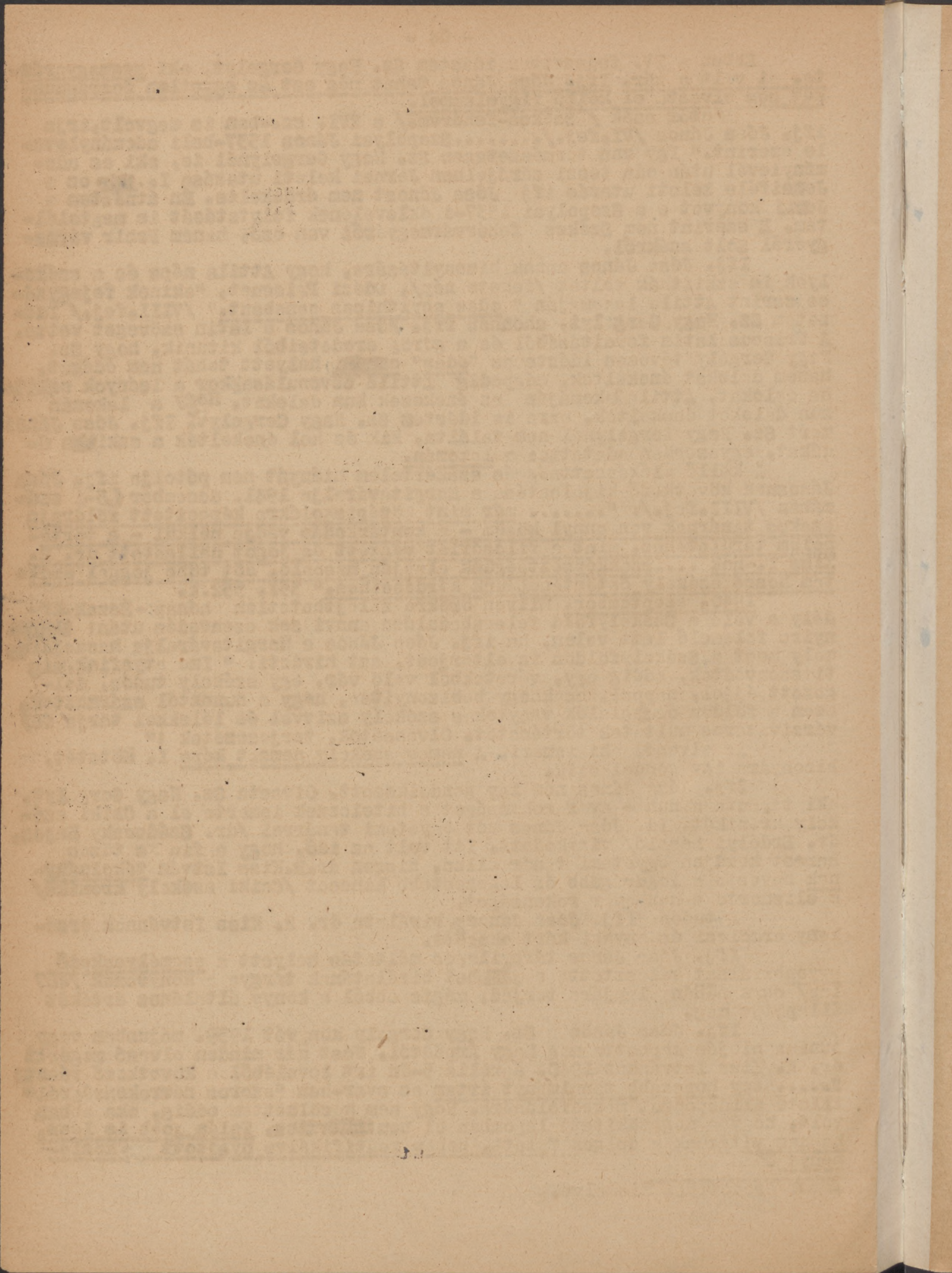
A tudós Ifj. Jósza János, bírálata dr. R. Kiss Istvánnak érzékeny erkölcsi és anyagi kárt okozott.

Ifj. Jósza János tárgyilagos méltatás helyett a személyeskedő agyonbírálást választotta s jókora bírálatának tárgya a könyvnek 7407 lap/ csak néhány lapjára terjed, mégis ebből a könyv általános értékét állapítja meg.

Ifj. Jósza János a Sz. Nagy Gergely könyvét 1939. májusban vagy június elején kaphatta meg Nagy Árpádtól. Most már minden olvasó megérti dr. R. Kiss Istvánhoz 1940. április 5-én írt leveléből a következő részt: "..... egy hosszabb tanulmányt írtam az avar-hun "szoros névrokonságról" illető álláspontot megcáfolására. Hogy nem közölhettem eddig, oka abban volt, hogy a megszükitett lapomban el nem írtam. Talán jobb is lesz, ha nem vitázunk a dolgok felett, hanem rektifikálva nyújtott lap közleményt."

+ A eredetiben kiemelve.

En is átnéutem a hivatkozott forrásokat, de sehol sem találtam meg az "Avari qui et Huni" kifejezést..... Hibás a qui et /t.i. Avari qui et Huni/ fordítása is, ezt csak ablatívusul lehet fordítani.....Van még egy néhány dolog, ami nekem nem tetszik." Hargitaváralja 1941. december 1-i szám 318, 319. l.y⁺

Jóllehet annak a bizonyos rektifikáló közleménynek nyújtása elmaradt, mégis ifj. Jósa János a dr. R. Kiss István munkáját 1940. szeptember 1-én igen értékesnek /II.fej./, 1940. szeptember 14-én nagyszerűnek nevezte./III.fej./

Ifj. Jósa János bírálata már a III. cikkében /IV.fej./ a Csiki székelly krónika miatt a személyeskedésbe csapott át. A VII. fejezetben közöltem a Szegedi Napló 1940. november 17-i számában megjelent cikkemet, amelyben megírtam azt is, hogy az ilyen tekintélyrombolásnak /ifj. Jósa János állításai dr. R. Kiss Istvánról: nem ismeri multunkat stb/ véget kell vetni. A kultuszminiszter ur véget is vetett, mert a szerkesztői engedélyt ifj. Jósa Jánostól, aki akkor tényérgesen szolgáló áll. polg. isk. tanár volt, megvonta. A folyóiratot 1941. márciustól július végéig más szerkesztette. Ifj. Jósa János 1941. júliusban történt nyugdíjazásával kapta vissza a szerkesztői jogot, mert nyugdíjasnak nem kell felsőbb hatósági engedély. ^{ult}

Más ember talán ok^{ult} volna, de épen ifj. Jósa János nem. Meglát- szik a nagy változás bírálatában és személyeskedésében is. Jóllehet dr. R. Kiss István ^{elő} a Röpirat miatt bocsánatot kért, mégis még élesebb hangon folytatta a személyeskedést, "Székely őstörténelmünk kérdéseir^c bírálat sorozatában.

Ifj. Jósa János a dr. R. Kiss István történetírását "ha akarom vemhes, ha ^{ok} akarom nem vemhesnek" nevezi. ⁺⁺.....amikor az I. és III. kötetet újra, tüzetesen átnéztetem ^{ult} fel a maga valóságában ⁺⁺⁺, meggyőződve arról, hogy ilyen munka több nyelvre átültetve külföldön nem terjeszthető, mert ott is akadhatnak, akik a betű mélyére tekintenek." ⁺⁺⁺

Még ez sem elég. "Ami végül - írja 1942. február 1-én a III. részt illeti, röviden csak annyit, hogy egy ^{puszt} csupasz névsort tartalmaz s így méltó befejezése az anakrózismussal terhes I. és a vásári célokat szolgáló II. résznek..... ⁺⁺⁺⁺ És mégis ilyen munkák hagyják el a XX. század derekán a magyar sajtót ismeretterjesztés céljából a székellyek okulására és dicsőségére." Hargitaváralja 1942. február 11-i szám 46. l. ⁺⁺⁺⁺

Teljesség kedvéért a VIII. fejezet végéről közlöm ifj. Jósa János 1942. december 15-i kijelentését: ".....öt nyelven megjelenendő munkák viszik külföldre a legképtelenebb valótlanságokat ősmultunkról és András Mihály krónikájáról."

Hányos volna ez a Befejezés, ha nem foglalnám össze röviden, mennyire tudományos értékmérő lett a Csiki székelly krónika. Ifj. Jósa János dr. R. Kiss Istvánnak még 1940. április 5-én azt írta: "A Csiki

+ Tehát dr. R. Kiss István ismerte volna el, hogy ifj. Jósa Jánosnak van igaza: a hunok és avarok nem rokonok !!

++ Hargitaváralja 1941. december 15-i szám 350. l.

+++ T.i. munkájának felületessége és kiforrótt történelmi módszerének tökéletlensége.

++++ Hargitaváralja 1941. december 15-i szám 359. l.

+++++ A vásári célokat szolgáló II. rész./kötet/cikkének írói: A Székelyföld.....Bányai János, Udvarhelyszék.....dr. Szentmártoni Kálmán, Marosszék.....Bözödi György, Háromszék.....Kispál László, Csikszék....Vencel József, Aranyosszék.....Gyallay Domokos. A székelly nemzet más helyzete.... dr. Paál Árpád. A Székelyföld egyházi és kulturális élete.....Biró Sándor, Markos Albert, a Székely népzene....Domokos Pál Péter.

+++++ Azt hiszem, hogy most sikerült csattanós választ adnom: épen magának ifj. Jósa Jánosnak milyen cikk^{ek} jelentek meg 1940-ben és 1941-ben ismeretterjesztés céljából a székelly nép okulására és dicsőségére.

□ A székelly nép művészete ...dr. Viski Károly, A székelly népköltészet...

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side. The text is organized into several paragraphs, with some lines appearing as bold or indented. Due to the low contrast, no specific words or phrases can be transcribed.]

székely történetét pedig elparentálni nem engedem." /Hargitavár-
alja 1941. december 1-i szám 319.1./ Ez természetes, hiszen dr. Udvarno-
k Antal /dr. Hermann Antal fia/ írta a Hargitaváralja 1940. március 15-
számában ifj. Jósza Jánosról: "a székely-szellem vezetőjét... szinte vég-
zetes anyagi áldozatkészséggel kezébe ragadta." Most már megérti minden
olvasó, hogy a Csiki székely krónikát bántani, hitelességét kétségbe von-
ni, esetleg újabb adatokkal kimutatni, hogy tákolmány: nem szabad. Nem
engedi ifj. Jósza János +/, aki - mert a székelység szellemi vezetését
átvette - már megfelelő többes számban önérettel jelenti ki: ".....ami
ellen becsületbeli kötelességünk volt nyíltan felszólalni ++/ s ha lehet,
megakadályozni az ilyen súlyos állítás külföldön való elterjesztését és
propagálását." /Hargitaváralja 1941. december 1-i szám 320.1.7/ ".....
legszenyebb nemzeti erekyénk ellen intézett támadás nyomban leértékte-
lenítette az örömmel várt munkát." /u.o. 320. 321.1./

Ifj. Jósza Jánosnak kiváló mesterfogása, midőn a dr. R. Kiss Ist-
ván röpiratából kihagyva az állattanszakos polg. isk. tanító-ból a polg.
iskolát, leekézteti és oktatja dr. R. Kiss Istvánt az állattanszakos ta-
nító miatt. /VIII. feje. Hargitaváralja 1941. dec. 15-i szám 351.1./ A nyug-
díjazása után használt kiméletlen személyeskedés ríktó példái: ".....
az avar vérrokonság hirdetése tisztátudatlanságból, vagy félreértésből
származó "ostobaság" és "sületlenség" /u.o. 353.1./ "..... főnhéjazás és
a tudomány leplebe burkolódzó önhittség ellen állást kell foglalnia min-
den jó hazafinak." /u.o. 354.1./ "Elárulta továbbá /t.i. dr. R. Kiss Ist-
ván/, hogy a forrásokat és szakmunkákat felületesen nézte át." /u.o. 358.
1./ Ifj. Jósza János ~~munkáját~~ rá "dr. R. Kiss István munkájának felüle-
tesség, és kiforrott történelmi módszerének tökéletlenségére." /u.o. 359.
1./ +++/

Nem így fejezi be Szotyéri Nagy Gergely a Hunfalvi Pállal való vi-
táját. Ő sem válogatja kifejezéseit, de érdemes figyelemmel olvasni aláb-
bi sorait. "Legvégül nem mulaszthatom el - írja - hogy ki ne emeljem Hun-
falvi Pálnak az ellenlábascsmnak nagy tudományát, határtalan szorgalmát,
szívós erejét és önbizalmát, hogy az ő eszméjéért síkra szállt, ezt egy
negyedszázadon át minden támadás ellen meg tudta oltalmazni és felszinen
tartani, holott már maga a kiindulási pontja sem volt való, amiről ugy-
hiszem a szíves olvasó e munkából meggyőződik." II. 412.1.

Legyen szabad végül kérem a könyvtárigazgató urakat és azokat,
akiknek birtokában van a Hargitaváralja 1940. és 1941. évfolyama, szívesked-
jenek mindjárt az 1940. szeptember 1-i /17/ szám 309. /Avari qui et Huni/
1941. január 1-i /Újvi sorok/, és az 1941. december 1-i /22. szám/ 316. lap-
ján /Székely östörténelmünk kérdései/ oda jegyezni, hogy e cikkekkal fog-
lalkozik a füzetem.

+ A Csiki székely krónikában előforduló Jósza csak néma Csikszentgyörgyi
Jósza ~~őse?~~ Csak nem azért lett a Csiki székely krónika 1941. legdrágább
és legszenyebb kincs, legértékesebb nemzeti ereklye?
++ Dr. R. Kiss István t. i. tákolmánynak nevezte.

T a r t a l o m.

<i>előszó</i> Bevezetés.	1
I. Ifj. Jósza János szómagyarázatai	9
II. "Avari qui et Huni.	13
III. Kik az avarok utódai.	22
IV. Így születnek a legendák.	27
V. "Trium generum Siculorum"	35
VI. Öreg legény, de még sem volt tanuja az őskornak	37
VII. Vita az erdélyi hét comitatus jelentése miatt	42
VIII. "Székely őstörténelmünk kérdései"	48
IX. A Csiki székely krónika, mint tudományos értékmérő. Az ismeretlen bőséges forrás.	56
Befejezés.	61.

xoxox

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

